

Raport anual

2012

Notă

Raportul a fost întocmit în baza celor mai recente date statistice deținute de Banca Națională a Moldovei, Biroul Național de Statistică, Ministerul Economiei și de Ministerul Finanțelor.

De asemenea, au fost selectate informații statistice furnizate de către organismele internaționale și de băncile centrale ale statelor vecine.

Calculul unor date statistice a fost efectuat de Banca Națională a Moldovei.

Toate drepturile sunt rezervate. Reproducerea publicației este interzisă, iar utilizarea datelor în diferite lucrări este permisă numai cu indicarea sursei.

*Banca Națională a Moldovei
Bulevardul Grigore Vieru nr. 1,
MD-2005, Chișinău
tel.: (373 22) 409 006
fax: (373 22) 220 591*

ISBN 978-9975-4353-0-7
ISBN 978-9975-4438-8-3

Cuvânt înainte

Anul 2012 s-a dovedit a fi anul turbulențelor macroeconomice și provocărilor pe fundalul mediului extern nefavorabil, marcat de criza datoriilor suverane din zona euro. Escaladarea crizei din zona euro a pus în evidență, a câta oară, vulnerabilitatea Republicii Moldova la evoluțiile mediului extern. Totuși, putem afirma ca Republica Moldova a făcut față provocărilor externe din anul 2012.

Având în vedere ponderea comerțului cu Uniunea Europeană, dar și numărul mare de migranți din Republica Moldova ce activează în această regiune, tensiunile din zona euro s-au răsfânt asupra mediului economic autohton prin canalul fluxului de capital și al comerțului extern. Afectată și de seceta puternică, economia națională în anul 2012 s-a contractat cu 0.8 la sută față de anul 2011.

Pentru Banca Națională a Moldovei, anul 2012 a fost un an de succes din perspectiva obiectivului fundamental al BNM de asigurare și menținere a stabilității prețurilor, în pofida riscurilor de deflație consemnate la începutul anului. Pentru prima dată în ultimii 20 ani, rata anuală a inflației s-a situat trei ani consecutiv pe palierul de o singură cifră. Pe durata a 11 luni ale anului 2012 indicele prețurilor de consum s-a situat în apropierea țintei de 5.0 la sută, atingând în luna decembrie 2012 nivelul de 4.1 la sută. Aducerea inflației în proximitatea țintei de 5.0 la

sută a adus beneficii atât pentru investitori și populație, cât și pentru dezvoltarea potențialului economic durabil al Republicii Moldovei. Ultima prognoză a Băncii Naționale plasează inflația pentru anii 2013 și 2014 în partea de jos a intervalului de variație de ± 1.5 puncte procentuale de la ținta de 5.0 la sută.

La încadrarea inflației în intervalul de variație al țintei au contribuit preponderent diminuarea cererii interne și externe alături de presiunea dezinflaționistă din partea tendinței de apreciere a cursului nominal de schimb al monedei naționale față de valutele principalilor parteneri comerciali. Mediul inflaționist a fost susținut de majorarea prețurilor la produsele alimentare pe fundalul secetei din regiune, în corelare cu efectele secundare ale majorărilor de tarife comunale din toamna anului 2011 și creșterea tarifului la energia electrică din luna mai 2012.

BNM a procurat pe piața valutară internă pe parcursul anului 2012 suma netă de 310.1 milioane USD, în vederea contracțurării presiunilor dezinflaționiste din partea cererii interne, precum și cu scopul asigurării consolidării rezervelor valutare. Nivelul maxim istoric al rezervelor valutare de la sfârșitul anului 2012 a întărit și mai mult securitatea financiară a statului.

Actiuele oficiale de rezervă la finele anului 2012 au constituit 2515.0 milioane dolari SUA, majorându-se cu 28.0 la sută față de finele anului 2011, acoperind circa 4.7 luni de import.

Condițiile specifice ale anului 2012 au reclamat promovarea unui caracter adaptiv al politicii monetare, capabil să răspundă prompt și eficient la vulnerabilitățile economiei. Deteriorarea perspectivelor economice pentru anii 2012 și 2013 au determinat Banca Națională să inducă politicii sale monetare un caracter stimulat pronunțat. Astfel, BNM a redus în primele două luni ale anului 2012 rata dobânzii de politică monetară de la 8.5 la sută la 4.5 la sută anual.

Mentținerea ratei dobânzii de politică monetară la nivelul de 4.5 la sută până la finele anului 2012 a asigurat condițiile monetare reale de stimulare a cererii interne, fără a pune în pericol accelerarea inflației peste ținta de 5.0 la sută.

De asemenea, relaxarea politicii monetare a susținut scăderea continuă a ratelor dobânzilor la credite și a stimulat activitatea de creditare a băncilor. În anul 2012 soldul creditelor în lei acordate economiei și populației a crescut cu 20.1 la sută. În luna decembrie 2012 rata dobânzii la creditele noi în lei a înregistrat minimul istoric de 11.98 la sută.

Banca Națională a acordat o atenție deosebită consolidării sectorului bancar autohton, prin concentrarea forțelor asupra îmbunătățirii cadrului legislativ, care a vizat optimizarea cadrului de reglementare și creșterea eficienței supravegherii bancare. În special, au fost puse cerințe noi de raportare pentru băncile licențiate, ceea ce implică creșterea transparenței băncilor, precum și au fost luate măsuri în vederea stimulării activității de creditare a băncilor.

În luna decembrie 2012 a fost aprobată noua Strategie de politică monetară pe termen mediu, care reprezintă o continuare a Strategiei politicii monetare a Băncii Naționale a Moldovei pentru anii 2010-2012. Noua strategie cuprinde direcțiile primordiale de activitate ale autorității monetare pe termen mediu, orientate spre consolidarea cadrului de politică monetară specific regimului de țintire directă a inflației și atingerea obiectivului fundamental de asigurare și menținere a stabilității prețurilor.

În anul 2012 am reușit să ancorăm așteptările inflaționiste în jurul țintei de 5.0 la sută, inclusiv prin sporirea transparenței și calității comunicării Băncii Naționale cu diverse grupuri-țintă, precum și prin întărirea credibilității BNM.

Considerăm că această încredere este recompensa pentru munca noastră.

Vă mulțumim pentru susținere!

Dorin Drăguțanu

Guvernator

Cuprins

Sumar	5
1 Economia mondială în anul 2012	10
2 Situația economică a Republicii Moldova în anul 2012	16
2.1 Sectorul real	16
2.2 Evoluția inflației	24
2.3 Sectorul public	30
2.4 Evoluția sectorului extern al economiei naționale	32
2.5 Evoluția și structura datoriei externe a Republicii Moldova	39
3 Activitatea Băncii Naționale a Moldovei în anul 2012	42
3.1 Realizarea politicii monetare și valutare în anul 2012	42
3.2 Rezultatele politicii monetare și valutare pe parcursul anului 2012	56
3.3 Piața monetară	63
3.4 Activitatea Băncii Naționale a Moldovei în calitate de agent fiscal al statului	71
3.5 Piața valutară	72
3.6 Reglementarea și supravegherea activității băncilor	85
3.7 Sistemul de plăți	95
3.8 Sistemul Informatic de Raportare către Banca Națională a Moldovei	98

3.9	Tehnologia informației	99
3.10	Operațiuni cu numerar	101
3.11	Colaborarea internațională a Republicii Moldova	105
3.12	Personalul Băncii Naționale a Moldovei și perfecționarea profesională	114
3.13	Auditul intern	114
3.14	Activitatea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei	116
3.15	Activitatea de completare și modificare a actelor normative în anul 2012	116
3.16	Analiza situației financiare pentru anul 2012 . . .	125
A	Tabele statistice	140

Lista acronimelor

ANOFM	Agencia Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă
ANRE	Agencia Națională pentru Reglementare în Energetică
BEI	Banca Europeană de Investiții
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BIRD	Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BNM	Banca Națională a Moldovei
BNS	Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova
BSCEE	Grupul Supraveghetorilor Bancari din Europa Centrală și de Est
BT	Bonuri de trezorerie
CBN	Certificate ale Băncii Naționale a Moldovei
CCL	Cooperative de construcție a locuințelor
CDN	Sistemul de compensare cu decontare pe bază netă
CHIBID	Rata medie a dobânzilor la care băncile contribuții sunt disponibile să împrumute pe piața monetară interbancară mijloace bănești în lei moldovenești de la alte bănci
CHIBOR	Rata medie a dobânzilor la care băncile contribuții sunt disponibile să împrumute pe piața monetară interbancară mijloace bănești în lei moldovenești altor bănci
c.i.f.	cost, asigurare și navlu
CNT	Capital normativ total
COREP	Standardul de raportare prudențială în conformitate cu Direcția europeană privind cerințele de capital
CSI	Comunitatea Statelor Independente
DBTR	Sistemul de decontare pe bază brută în timp real
DST	Drepturi speciale de tragere (XDR)
ECF	Facilitatea de Creditare Extinsă

EFF	Facilitatea de Finanțare Extinsă
ERP	Soluții pentru gestionarea resurselor organizației
EUR	Moneda unică europeană
FIDA	Fondul Internațional pentru Dezvoltarea Agriculturii
FINREP	Cadrul de raportare financiară
FMI	Fondul Monetar Internațional
f.o.b.	franco la bord
IDA	Asociația Internațională pentru Dezvoltare
IPC	Indicele prețurilor de consum
IPPI	Indicele prețurilor producției industriale
ISD	Investiții străine directe
MDL	Leul Moldovenesc
OS	Obligațiuni de stat
PIB	Produsul intern brut
REPO	Acord de comercializare a valorilor mobiliare cu condiția răscumpărării lor la o dată determinată și la un preț anumit
SAPI	Sistemul automatizat de plăți interbancare
SCI	Sistemul de control intern
SIC	Sistemul de înscriere în conturi a valorilor mobiliare
SIRBNM	Sistemul Informatic de Raportare către Banca Națională a Moldovei
SIRF	Standardele Internaționale de Raportare Financiară
SUA	Statele Unite ale Americii
TI	Tehnologii informaționale
TVA	Taxa pe valoarea adăugată
UE	Uniunea Europeană
USD	Dolarul SUA
VLC	Valută Liber Convertibilă
VMS	Valori Mobiliare de Stat

- XBRL**   Formatul prezentării datelor utilizat pentru formarea și remiterea rapoartelor în formă electronică
- ZLSAC**   Zona de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană

Sumar

Economia mondială în anul 2012 a combinat problemele cauzate de criza datoriilor suverane din zona euro și problemele aferente fiscalității din SUA, ceea ce a generat o vulnerabilitate sporită a principalelor monede de circulație internațională și reducerea comerțului internațional. Adicional, scăderea cererii din partea economiilor cu pondere semnificativă în consumul mondial a determinat scăderea prețurilor internaționale la materiile prime, situație nefavorabilă pentru economiile emergente și în special pentru cele dependente semnificativ de volumul și prețul materiilor prime exportate. Gama dificultăților a fost completată cu incertitudinile puternice care au predominat în anul 2012 pe piețele financiare, anumite evenimente cauzând turbulențe puternice pe întreg mapamondul.

Economia Republicii Moldova în anul 2012 a consemnat o contractare de 0.8 la sută față de anul 2011, preponderent din cauza evoluției negative pronunțate a sectorului agricol determinată de secetă și a unei cereri interne modeste. În același timp, mediul extern a fost mai puțin favorabil, odată cu contractarea economiei europene, fapt ce a determinat o cerere externă moderată, exporturile majorându-se doar cu 2.3 la sută. Consumul gospodăriilor populației în anul 2012 s-a majorat doar cu 1.0 la sută, această evoluție fiind cu mult mai modestă comparativ cu anii 2010 și 2011, ca urmare a temperării ritmului de creștere a venitului disponibil al populației și a diminuării consumului de bunuri și servicii în natură. Consumul final al administrației publice a consemnat o majorare de 0.5 la sută. Formarea brută de capital a înregistrat o scădere de 2.8 la sută, determinată exclusiv de evoluția componentei variația stocurilor. Formarea brută de capital fix a consemnat o majorare de 0.4 la sută, în cea mai mare parte datorită creșterii cheltuielilor pentru reparații capitale ale mijloacelor fixe, investițiile capitale înregistrând o diminuare de 3.1 la sută. Ritmul modest de creștere al consumului intern și contractarea investițiilor au cauzat diminuarea ritmului de creștere a importurilor de bunuri și servicii, astfel încât acesta a constituit 2.5 la sută. Agricultură a înregistrat o diminuare de 23.3 la sută, în timp ce valoarea adăugată brută din industrie a înregistrat o majorare de doar 0.5 la sută. În anul 2012, rata șomajului a constituit 5.6 la sută, fiind în diminuare cu 1.1 puncte procentuale. Totuși, diminuarea numărului de șomeri nu a fost însoțită de o evoluție pozitivă a populației ocupate.

În anul 2012, Banca Națională a Moldovei a creat condiții necesare pentru încadrarea inflației în intervalul de 5.0 la sută

± 1.5 puncte procentuale, obiectiv stabilit pentru anul 2012 conform Strategiei politicii monetare a BNM pentru 2010-2012. În acest fel, în luna februarie 2012, ritmul anual al inflației a intrat în coridorul respectiv constituind 6.1 la sută, iar în luna decembrie 2012 - 4.1 la sută. În același timp, în luna decembrie 2012 ritmul anual al inflației a fost cu 3.7 puncte procentuale inferior valorii de 7.8 la sută înregistrate în luna decembrie 2011. Pe parcursul anului 2012 ritmul anual al inflației de bază a cunoscut o traiectorie descendentă, în principal datorită tendinței de temperare a cererii interne, astfel acesta s-a diminuat de la 5.9 la sută în luna ianuarie până la 3.7 la sută în luna decembrie. Principalii factori care au exercitat presiuni inflaționiste pe parcursul anului 2012 le-au constituit condițiile agrometeorologice secetoase din regiune care au cauzat majorarea prețurilor la produsele alimentare. În același timp, sporirea prețurilor din cadrul IPC a fost favorizată de efectele secundare generate de majorările de tarife din toamna anului 2011 și creșterea tarifului la energia electrică din luna mai 2012. Totodată, pe parcursul anului 2012 principalul factor care a atenuat creșterea prețurilor a fost o cerere agregată mai redusă comparativ cu anii precedenți determinată de temperarea ritmului de creștere a venitului disponibil al populației. În același timp, cursul nominal de schimb al monedei naționale față de valutele principalilor parteneri comerciali a exercitat, în ansamblu, presiuni dezinflaționiste în perioada de referință.

Cuantificând situația macroeconomică, tendințele și estimările indicatorilor macroeconomici pe termen mediu, perspectivele inflației pe termen scurt și mediu în condițiile eventualelor incertitudini și provocări din perioada de referință, precum și în scopul ancorării presiunilor inflaționiste, Banca Națională a Moldovei a promovat pe parcursul anului 2012 o politică monetară cu caracter adaptiv în condițiile unei inflații joase, monitorizând și anticipând evoluțiile interne și cele ale mediului economic internațional, astfel încât, prin flexibilitatea cadrului operațional specific strategiei de țintire a inflației, a asigurat menținerea stabilității prețurilor pe termen mediu.

Astfel, pe parcursul anului 2012 Banca Națională a Moldovei a decis efectuarea a două diminuări consecutive ale ratei dobânzii de politică monetară cu câte 2.0 puncte procentuale. La ședința Consiliului de administrație al BNM din 26 ianuarie 2012, în baza rezultatelor evaluării balanței riscurilor asociate perspectivei pe termen mediu a inflației, s-a decis diminuarea ratei dobânzii de politică monetară de la 8.5 până la 6.5 la sută anual și la 23 februarie 2012, din cauza persistenței riscurilor deflaționiste determinate de o diminuare potențială a activității economice și a cererii interne, precum și al deteriorării continue a anticipărilor cu privire la evoluția activității economice pe

plan global, a fost adoptată decizia privind reducerea cu încă 2.0 puncte procentuale a ratei dobânzii de politică monetară, de la 6.5 la sută la 4.5 la sută. Până la finele anului 2012 rata menționată nu a fost modificată, fiind păstrată la nivelul de 4.5 la sută.

Decizia respectivă a avut drept scop ancorarea anticipațiilor inflaționiste prin prisma consolidării perspectivelor de menținere a ratei inflației în interiorul intervalului de variație de ± 1.5 puncte procentuale față de ținta de 5.0 la sută.

Setul de instrumente ale politicii monetare utilizat de BNM corespunzător cadrului operațional în vigoare s-a dovedit a fi în continuare adecvat cerințelor de implementare a politicii monetare. Sub influența unui exces sporit de lichiditate, în anul 2012 activitatea de vărsare de lichidități a Băncii Naționale a Moldovei poate fi caracterizată drept una secundară, rolul principal, analogic anului 2011, continuând să revină operațiunilor de sterilizare a excesului de lichidități de pe piață.

Regimul de funcționare a facilităților permanente (depozite și credite overnight) stabilit pentru anul 2012 a permis băncilor gestionarea eficientă a lichidităților proprii și a oferit Băncii Naționale a Moldovei un plus de flexibilitate în realizarea politicii monetare.

În anul 2012 mecanismul rezervelor obligatorii a continuat să exercite funcția de control monetar aflată în strânsă corelație cu cea de gestionare a lichidității de către BNM. Menținerea normei de constituire a rezervelor obligatorii la nivelul de 14.0 la sută din baza de calcul a fost argumentată de pasivitatea pieței monetare interbancare, având ca scop ameliorarea indicatorilor cantitativi și calitativi ai acesteia și îmbunătățirea mecanismului de transmisie.

Gestionarea fermă a lichidităților din sistemul bancar a urmărit asigurarea funcționării adecvate a pieței monetare, menținând echilibrul dintre stabilitatea prețurilor și relansarea economiei naționale.

BNM a intervenit pe piața valutară internă pe parcursul anului 2012 în calitate de cumpărător de valută străină, în vederea asigurării încadrării ratei anuale a inflației în interiorul intervalului de variație de ± 1.5 puncte procentuale de la ținta de 5.0 la sută, precum și cu scopul asigurării consolidării rezervelor valutare. Pe fondul unei cereri relativ reduse de valută străină din partea agenților economici, excesul de valută a fost generat de o ofertă netă de valută străină de la persoanele fizice și un flux net

masiv de credite externe și investiții. Totodată, sporirea soldului conturilor curente și de depozit în valută străină ale persoanelor fizice și juridice a contribuit la creșterea volumului de lichidități în valută străină pe piața valutară internă. În contextul acestor evoluții, precum și în limitele politicii monetare promovate, pe parcursul anului 2012 BNM a absorbit surplusul de valută străină prin procurarea excesului de valută de pe piața valutară interbancară în sumă de 310.1 milioane dolari SUA.

La finele anului 2012 activele oficiale de rezervă s-au cifrat la 2515.0 milioane dolari SUA, majorându-se cu 28.0 la sută față de finele anului 2011 și acoperind circa 4.7 luni de import (în 2011 – acoperind 3.6 luni de import) și 110.6 la sută din datoria externă totală a Republicii Moldova pe termen scurt.

La 31 decembrie 2012 în Republica Moldova funcționau 14 bănci licențiate de Banca Națională a Moldovei, inclusiv 4 sucursale ale băncilor și grupurilor financiare străine. La 15 februarie 2012 a fost retrasă licența de desfășurare a activității financiare a B.C. "Universalbank" S.A.

De menționat că, la 1 ianuarie 2012 băncile au trecut la Standardele Internaționale de Raportare Financiară (SIRF).

Capitalul de gradul I pe sectorul bancar a atins valoarea de 6924.0 milioane lei, micșorându-se comparativ cu începutul anului 2012 cu 473.5 milioane lei (6.4 la sută). La situația din 31 decembrie 2012 capitalul de gradul I al băncilor corespundea capitalului minim stabilit (norma ≥ 200.0 milioane lei), cu excepția a două bănci.

Descreșterea capitalului de gradul I a fost determinată de majorarea mărimii calculate, dar nerezervate a reducerilor pentru pierderi la active și angajamente condiționale cu 977.2 milioane lei sau 61.1 la sută, care se exclude din calculul capitalului de gradul I. Reducerile pentru pierderi la active și angajamentele condiționale s-au majorat ca urmare a înrăutățirii calității portofoliului de credite la unele bănci.

De menționat că, în conformitate cu Regulamentul cu privire la suficiența capitalului ponderat la risc, la 31 decembrie 2012 cuantumul capitalului minim necesar a fost stabilit în mărime de 200.0 milioane lei.

Media suficienței capitalului ponderat la risc la 31 decembrie 2012 se menținea în continuare la un nivel înalt – 24.4 la sută ceea ce indică un grad înalt de siguranță a băncilor, determinat de existența unui potențial de efectuare a operațiunilor fără

afectarea capitalului. Totodată, o bancă nu respectă acest indicator.

Pe parcursul anului 2012 sectorul bancar din Republica Moldova a consemnat următoarele tendințe. Activele conform SIRF au constituit 58304.4 milioane lei, majorându-se față de începutul anului cu 9022.4 milioane lei (18.3 la sută). Creșterea activelor a fost determinată atât de sporirea datoriilor cu 8414.1 milioane lei (21.2 la sută), cât și de majorarea capitalului (SIRF) cu 608.3 milioane lei (6.3 la sută).

Ponderele creditelor neperformante (substandard, dubioase și compromise) în totalul creditelor s-a majorat cu 1.6 puncte procentuale față de începutul anului, constituind 14.5 la sută la 31 decembrie 2012.

Pentru anul 2012 rentabilitatea activelor și rentabilitatea capitalului ale băncilor licențiate au înregistrat valoare de 1.1 la sută și, respectiv, 5.6 la sută, fiind în descreștere față de finele anului 2011 cu 0.7 puncte procentuale și respectiv cu 5.0 puncte procentuale.

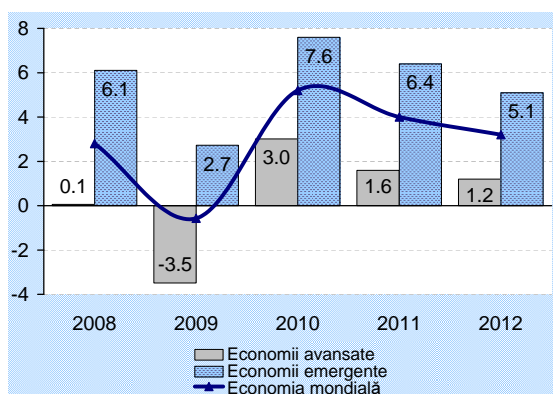
Marja netă a dobânzii a constituit 5.1 la sută la 31 decembrie 2012, fiind în scădere cu 1.3 puncte procentuale comparativ cu finele anului 2011.

Lichiditatea pe termen lung pe sectorul bancar la situația din 31 decembrie 2012 a constituit 0.7 (maxim 1.0). Lichiditatea curentă pe sectorul bancar la finele anului 2012 a consemnat 32.9 la sută (minim 20.0 la sută). Ambii indicatori sunt respectați de către toate băncile.

Capitolul 1

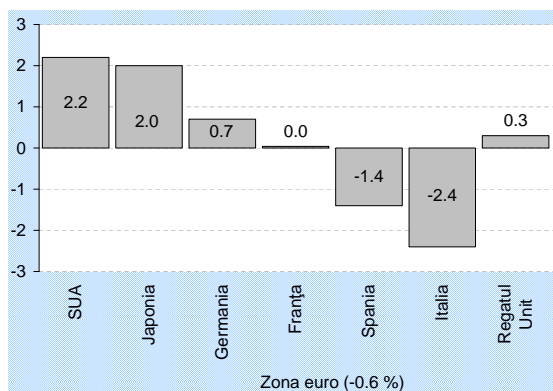
Economia mondială în anul 2012

Graficul 1.1: Ritmul mediu anual de creștere în economia mondială (%)

Sursa: FMI, World Economic Outlook – aprilie 2013

Graficul 1.2: Ritmul mediu anual de creștere în economiile avansate în anul 2012 (%)

Sursa: Eurostat

Economia mondială în anul 2012 a combinat problemele cauzate de criza datoriilor suverane din zona euro și problemele aferente fiscalității din SUA, ceea ce a generat o vulnerabilitate sporită a principalelor monede de circulație internațională și reducerea comerțului internațional. Adicional, scăderea cererii din partea economiilor cu pondere semnificativă în consumul mondial a determinat scăderea prețurilor internaționale la materiile prime, situație nefavorabilă pentru economiile emergente și, în special, pentru cele dependente semnificativ de volumul și prețul materiilor prime exportate. Gama dificultăților a fost completată și cu incertitudinile puternice care au predominat în anul 2012 pe piețele financiare, anumite evenimente cauzând turbulențe puternice pe întreg mapamondul.

După câteva retrogradări consecutive ale prognozelor privind creșterea economiei mondiale pe parcursul anului 2012, FMI a raportat o creștere estimativă a economiei mondiale în anul 2012 de 3.2 la sută, cu 0.8 puncte procentuale mai puțin decât în anul 2011. Economiiile avansate au înregistrat pe ansamblu o creștere de 1.2 la sută, iar economiile emergente de 5.1 la sută. Atât în cazul economiilor avansate, cât și în cazul celor emergente creșterea economică înregistrată a fost la cel mai mic nivel de după criza financiară din 2008–2009 (Graficul 1.1).

Economiiile avansate au înregistrat în anul 2012 creșteri modeste, în unele cazuri chiar regrese (Graficul 1.2). Economia SUA s-a aflat sub incidența problemelor aferente politicii fiscale, a reducerii consumului privat, dat fiind rata înaltă a șomajului, a reducerii cheltuielilor guvernamentale și a micșorării investițiilor, având în vedere incertitudinea semnificativă privind evoluția economiei SUA care a determinat dispersarea investitorilor spre piețe mai sigure. În anul 2012 PIB al Statelor Unite ale Americii a înregistrat o creștere de 2.2 la sută. Pe parcursul perioadei analizate, Sistemul Rezervelor Federale a continuat politica monetară expansionistă, în condițiile în care presiunile inflaționiste au fost în scădere, nivelul inflației anuale constituind 1.7 la sută în luna decembrie 2012. Totodată, ansamblul de măsuri întreprinse pe parcursul anului 2012 au condus la micșorarea ratei șomajului¹ de la 8.3 la sută în ianuarie până la nivelul de 7.8 la sută înregistrat în decembrie.

¹ Departamentul Statisticii Forței de Muncă al SUA, seria ajustată sezonier

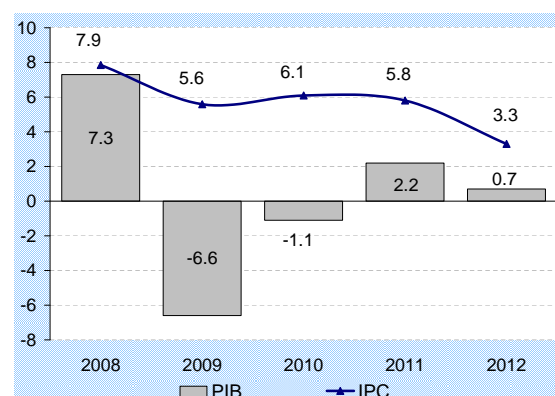

Situația economică din zona euro în anul 2012 s-a caracterizat prin intensificarea dificultăților din sfera deficitelor publice din statele sudice, scăderea cererii, creșterea șomajului și, respectiv, propagarea consecințelor acestora către sectorul real. Conform datelor publicate de Eurostat, în anul 2012 PIB real pentru cele 17 state ale zonei euro a înregistrat o contractare de 0.6 la sută, din cauza impactului nefavorabil al reducerii consumului privat și a investițiilor. Cu toate acestea, cererea externă a avut o contribuție pozitivă la creșterea economiei, determinând atenuarea ritmului de contracție. Exporturile au crescut pe parcursul a patru trimestre consecutiv, deși într-o măsură mai mică decât în anii anteriori, evoluție determinată de deprecierea monedei unice europene și de poziția anumitor economii (de exemplu, Germania) în clasamentul competitivității internaționale. Totodată, reducerea consumului s-a resimțit puternic în volumul importurilor, care a înregistrat regrese pe parcursul anului 2012. Șomajul a crescut substanțial, consemnând în luna decembrie 2012 o rată de 10.7 la sută în UE și de 11.8 la sută în zona euro, variind foarte mult în cadrul țărilor membre, în medie de la 5.0 până la 26.0 la sută. Inflația în zona euro a scăzut treptat pe parcursul anului, în luna decembrie 2012 atingând valoarea minimă din ultimii doi ani de 2.2 la sută. Cele mai mari scumpiri s-au înregistrat la resursele energetice, urmate de produsele alimentare, tutun și băuturile alcoolice.

România

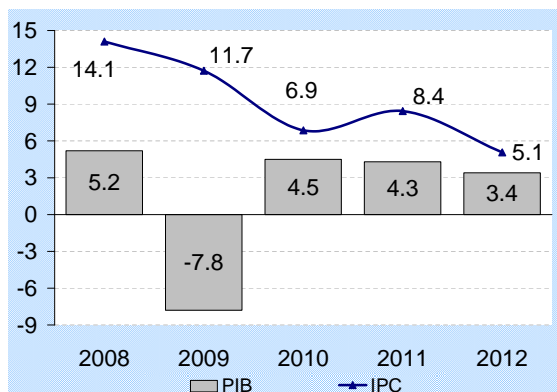
Economia României a înregistrat în anul 2012 o creștere modestă de 0.7 la sută. Datele Institutului Național de Statistică constată că aportul negativ al agriculturii a atenuat creșterea din sectorul serviciilor și impactul pozitiv al impozitelor nete asupra PIB, în timp ce industria și construcțiile au înregistrat o stagnare relativă. Ritmul producției industriale a dat semne de temperare spre finalul anului 2012. Astfel, în medie în anul 2012 producția industrială a stagnat, situație precedată de ani cu creșteri neîntrerupte. Pe parcursul anului 2012, exporturile au evoluat negativ și au scăzut în medie cu 3.0 la sută în raport cu anul 2011, în condițiile în care cererea internă în mai multe economii din zona euro s-a redus. Rata șomajului în România, la finele anului 2012, a atins cote similare cu cele înregistrate după izbucnirea crizei economice în anul 2009. În plus, începând cu a doua jumătate a anului 2012, rata șomajului a coborât sub pragul de 7.0 la sută pentru prima dată în trei ani. Rata inflației la sfârșitul anului 2012 a fost superioară intervalului de variație de 1.0 puncte procentuale de la ținta de 3.0 la sută și a atins nivelul anual de 5.0 la sută în luna decembrie 2012, din cauza scumpirii semnificative și peste așteptări a prețurilor la produsele alimentare și la resursele energetice (Graficul 1.3).

Graficul 1.3: Ritmul mediu anual de creștere a PIB și IPC în România (%)

Sursa: Institutul Național de Statistică al României

Graficul 1.4: Ritmul mediu anual de creștere a PIB și IPC în Federația Rusă (%)

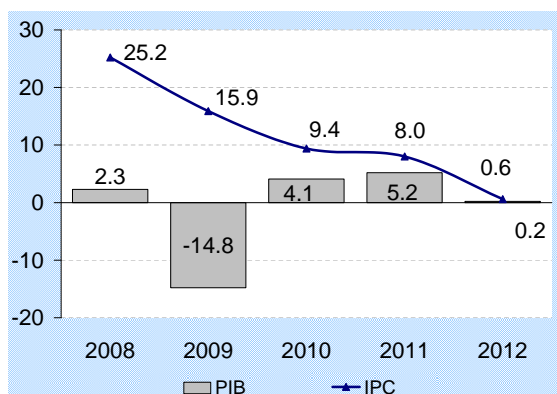

Sursa: Serviciul Federal de Statistică al Federației Ruse

Federația Rusă

În anul 2012 economia Federației Ruse a înregistrat cea mai modestă creștere de la începutul redresării de după criza financiară mondială. Produsul intern brut a crescut cu 3.4 la sută față de 4.3 la sută înregistrat în anul 2011. Consumul privat a devenit principalul factor de stimulare a creșterii economice, fiind susținut de îmbunătățirea pieței muncii și creșterea prestațiilor sociale care, de asemenea, au sporit puterea de cumpărare a populației. În același timp, exporturile din Federația Rusă au stagnat ca urmare a reducerii cererii în principalele țări parteneri comerciali, începând cu cele din Uniunea Europeană. Importurile, însă, au înregistrat o majorare semnificativă, datorită refacerii cererii interne. Sectorul agricol a consemnat o scădere de 3.8 la sută în anul 2012, față de creșterea de 14.8 la sută din anul 2011, cauza fiind seceta puternică care a distrus culturile din sudul și centrul Rusiei. Sectorul extractiv, pe parcursul anului 2012, a cunoscut o creștere ne semnificativă și neregulată de la o lună la alta. Volatilitatea sporită a prețurilor la petrol pe parcursul anului 2012 a avut un impact negativ asupra economiei Federației Ruse, generând și o fluctuație puternică a parității rublei rusești. În decembrie 2012 nivelul prețurilor din Rusia a fost cu 6.6 la sută mai mare decât în decembrie 2011, însă în medie în anul 2012 prețurile au crescut cu 5.1 la sută (Graficul 1.4).

Graficul 1.5: Ritmul mediu anual de creștere a PIB și IPC în Ucraina (%)

Sursa: Serviciul de Stat de Statistică al Ucrainei

Ucraina

În anul 2012 economia Ucrainei a înregistrat o creștere de 0.2 la sută a produsului intern brut. Creșterea economiei puțin peste valoarea zero se datorează avansării semnificative a produsului intern brut din primele două trimestre ale anului 2012, perioadă în care activitatea economică a fost stimulată de coparticiparea Ucrainei la organizarea Campionatului European de Fotbal, de faptul că activitatea economică mondială prezenta doar primele semne de temperare, iar prețurile internaționale la materiile prime și, în special, la metale erau încă relativ înalte. Totodată, în a doua jumătate a anului 2012 ritmul produsului intern brut a fost negativ, în trimestrul III, 2012 înregistrându-se o scădere de 1.3 la sută, iar în trimestrul IV - de 2.5 la sută, în raport cu trimestrele similare ale anului 2011, ceea ce indică că economia Ucrainei a intrat în recesiune.

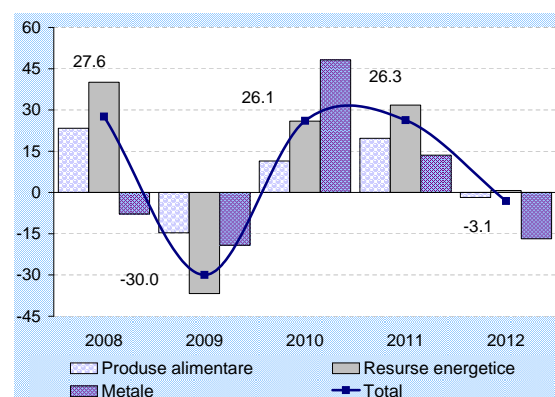
La fel ca în multe alte state, pe parcursul anului 2012 economia Ucrainei a fost influențată de situația precară din economia mondială, care a accentuat și mai mult problemele economice interne. Instabilitatea politică și economică din ultimii ani a contribuit semnificativ la reducerea investițiilor străine, iar

rezultatele nefaste pentru economie nu au întârziat să apară. De asemenea, în ultimii ani în Ucraina s-a atestat o creștere a decalajului fiscal, din cauza amânării reducerii cheltuielilor sociale și a ajustării tarifului la gazele naturale pentru populație, în anul 2012 decalajul fiscal s-a majorat până la 3.6 la sută din PIB. Seceta din lunile iulie și august 2012 a dus la o recoltă slabă, fapt ce a afectat rezultatele sectorului agricol. Exporturile au fost influențate negativ de menținerea stabilă a nivelului hrivnei ucrainene în raport cu dolarul SUA, în condițiile în care dolarul SUA a avut o evoluție extrem de volatilă pe parcursul anului 2012 (Graficul 1.5).

În general, în anul 2012 prețurile internaționale la materiile prime au fost în scădere. Factorii care au condus la aceasta au fost cererea mondială redusă, stoparea tranzacțiilor cu anumite materii prime în așteptarea unor pronosticuri clare privind evoluția pieței respective, dar și reducerea ritmurilor de creștere a producției industriale în majoritatea economiilor importante. Conform datelor FMI, în anul 2012 prețurile internaționale la materiile prime au scăzut în medie cu 3.1 la sută. Cea mai mare reducere medie cu 16.8 la sută în raport cu anul 2011 a fost înregistrată de indicele prețurilor mondiale la metale, generată de diminuarea ritmurilor de producție în majoritatea economiilor importante, dar, posibil, și de corecția prețurilor respective, după ce doi ani consecutiv acestea au înregistrat creșteri robuste. Prețurile la produsele alimentare au scăzut în anul 2012 în medie cu 1.8 la sută comparativ cu anul 2011. Deși s-a anticipat o creștere a prețurilor respective din cauza secetei puternice din Statele Unite ale Americii, Europa și Federația Rusă, pe piețele internaționale s-a atestat contrariul, fapt explicat de existența rezervelor de produse alimentare care au suplinit deficitul înregistrat și, în unele cazuri, de orientarea cumpărătorilor spre produsele substituate (Graficul 1.6).

Prețul petrolului de marcă Urals² a consemnat în anul 2012 o volatilitate sporită, variind în intervalul 93.8 – 122.0 dolari SUA/baril. Pe parcursul trimestrului I, 2012 prețurile au prezentat o ascensiune rapidă, fiind stimulate de perspectivele satisfăcătoare privind evoluția economiei mondiale. Situația s-a modificat în luna aprilie, când au ieșit în evidență mai multe dificultăți cu care se confruntă economiile, determinând retrogradarea prognozelor macroeconomice. Astfel, de la media lunară maximă înregistrată în lună aprilie 2012 de 122.0 dolari SUA/baril, prețurile internaționale la petrol s-au redus constant, până la nivelul de 93.8 dolari SUA/baril, atestat în luna iunie a anului respectiv. Începând cu luna iulie, prețurile la petrol din nou au reluat trendul ascendent, din cauza introducerii

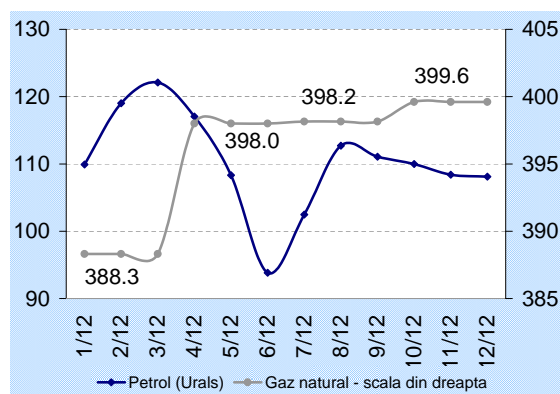
Graficul 1.6: Ritmul mediu anual de creștere a indicilor prețurilor mondiale (%)

Sursa: FMI

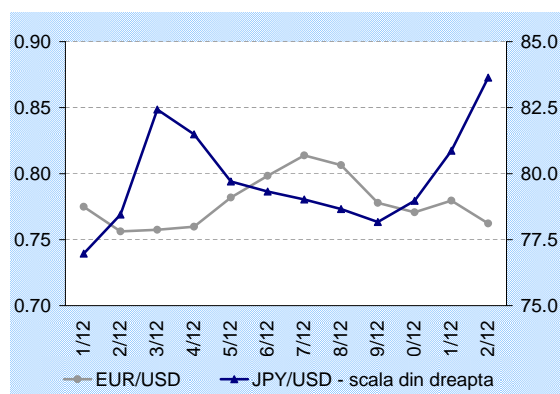
²Bloomberg European Urals Northwest Europe Crude Oil Spot Price

Graficul 1.7: Evoluția prețurilor la gazele naturale (USD/1000m³) și petrol (USD/baril)

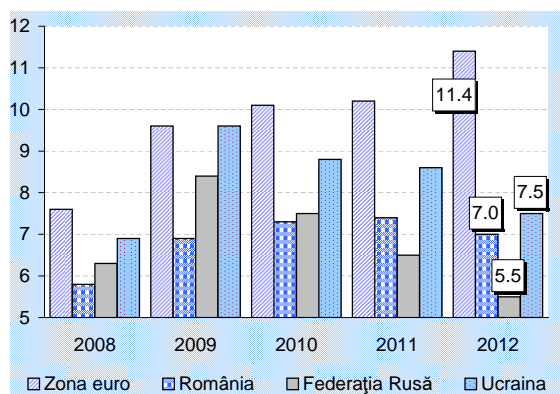
Sursa: Bloomberg, ANRE, calcule BNM

Graficul 1.8: Evoluția lunară a ratelor de schimb

Sursa: Banca Centrală a Europei, Banca Japoniei

Graficul 1.9: Rata medie a șomajului în zona euro și economiile vecine (%)

Sursa: Eurostat, Comitetul de Statistică al Ucrainei, Serviciul Federal de Statistică al Federației Ruse

embargoului la importul petrolului din Iran și amplificării pericolului închiderii strâmtorii Ormuz. Începând cu luna august și până la sfârșitul anului, prețurile la petrol s-au stabilizat în jurul valorii de 110 dolari SUA/baril. Alți factori care au contribuit la volatilitatea sporită a prețului petrolului pe parcursul anului 2012, au fost variația semnificativă a parității dolarului SUA, greva muncitorilor care a determinat micșorarea producției de petrol din Marea Nordului, dar și fluctuația volumului producției de petrol al țărilor OPEC. Prețul mediu al petrolului Urals în anul 2012 a fost de 110.3 dolari SUA/baril, majorându-se ușor cu 1.0 la sută în raport cu media anului 2011 (Graficul 1.7).

Datorită prelungirii clauzelor contractului de achiziție a gazelor naturale din Federația Rusă pentru anul 2012, prețul mediu de achiziție a gazelor naturale a fost de 394.0³ dolari SUA/1000 m³. În raport cu prețul mediu din anul 2011, acesta semnifică o majorare de 16.1 la sută (Graficul 1.7).

Paritatea principalelor monede de circulație internațională pe parcursul anului 2012 a înregistrat o volatilitate sporită, fiind puternic influențate de statisticile macroeconomice ale economiilor implicate. Dolarul SUA s-a depreciat semnificativ în a doua jumătate a anului, din cauza agravării problemelor aferente politicii fiscale, dar și a rezultatelor sub așteptări ale sectorului real. Totodată, moneda unică europeană a fost afectată de problemele aferente crizei datoriilor suverane și de deciziile de conjunctură, care au determinat ulterior cursul economiei zonei euro. Paritatea medie a dolarului SUA în raport cu moneda unică europeană pentru anul 2012 a fost de 1.29, ceea ce înseamnă aprecierea dolarului SUA sau deprecierea monedei unice europene cu 7.6 la sută în raport cu anul 2011. Totodată, rubla rusească s-a depreciat semnificativ în raport cu dolarul SUA pe parcursul lunilor aprilie – iunie, din cauza reducerii prețului la petrol în perioada respectivă și a dependenței economiei ruse de evoluția acestuia. În a doua jumătate a anului, paritatea rublei rusești în raport cu dolarul SUA s-a stabilizat. Pe ansamblul anului 2012 rubla rusească s-a depreciat cu 5.8 la sută în raport cu dolarul SUA, consemnând o valoare medie a cursului de schimb de 31.1 (Graficul 1.8).

O altă caracteristică importantă a economiei mondiale în anul 2012 a fost evoluția piețelor forței de muncă a zonei euro și a economiilor vecine. În zona euro situația s-a agravat treptat, rata șomajului⁴ crescând de la 10.8 la sută în luna ianuarie 2012 la 11.8 la sută în luna decembrie 2012. Cea mai precară situație este în Spania și Grecia, unde rata șomajului a atins

³Raport anual de activitate ANRE pentru anul 2012

⁴Eurostat, seria ajustată sezonier

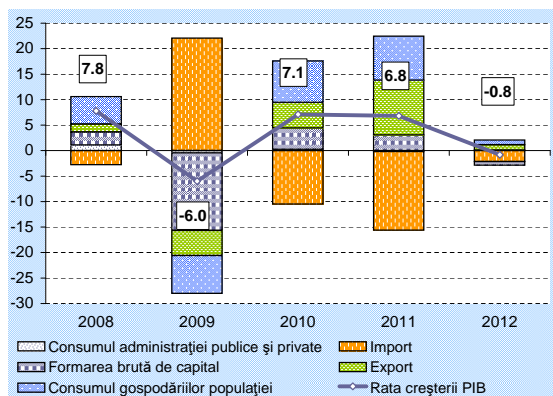
în luna noiembrie 2012 nivelul maxim de 26.2 la sută și 26.6 la sută, respectiv. În regiune s-au atestat și reduceri ale ratei șomajului. În România rata medie a șomajului pentru anul 2012 a fost de 7.0 la sută, față de 7.4 la sută înregistrată în anul 2011. În Federația Rusă rata șomajului s-a redus în medie pe parcursul anului 2012 cu 1.0 puncte procentuale față de anul 2011, consemnând valoarea medie de 5.5 la sută. În anul 2012 rata medie a șomajului în Ucraina a fost de 7.5 la sută (Graficul 1.9).

Capitolul 2

Situația economică a Republicii Moldova în anul 2012

2.1 Sectorul real

Graficul 2.1: Contribuția componentelor cererii la creșterea PIB (p.p.)

Sursa: BNS, calcule BNM

Produsul intern brut

Datele operative prezentate de Biroul Național de Statistică denotă faptul că dinamica anuală a PIB a intrat în teritoriu negativ în anul 2012 ca rezultat al evoluției nefavorabile pronunțate a sectorului agricol determinată de secetă, a unei cereri interne temperate, dar și a unui mediu extern mai puțin prielnic, în special a contractării economiei europene, fapt ce a determinat o creștere moderată a exporturilor. Prin urmare, producerea unui efect nefavorabil din partea ofertei, în contextul persistenței deficitului de cerere, a cauzat contractia activității economice cu 0.8 la sută în perioada de referință. Evoluția trimestrială a acestui indicator relevă o diminuare treptată începând cu trimestrul I, 2012 de la valoarea de 1.0 la sută până la valoarea de minus 2.5 la sută în trimestrul IV, 2012.

Din perspectiva utilizărilor (Graficul 2.1), în anul 2012, deși s-au înregistrat valori pozitive, creșterea consumului populației rămâne mult mai modestă (1.0 la sută) decât valoarea de 9.4 la sută consemnată în anul 2011. Această dinamică a fost determinată de majorarea neînsemnată a venitului disponibil al populației odată cu temperarea semnificativă a ritmului anual de creștere al fondului de salarizare în comparație cu anii precedenți, dar și de contractarea consumului de bunuri și servicii în natură cu 4.0 la sută, fenomen ce poate fi asociat cu diminuarea producției agricole din perioada respectivă. Cheltuielile populației destinate procurării bunurilor au sporit cu 2.4 la sută, cele pentru servicii - doar cu 0.5 la sută. Consumul final al administrației publice a consemnat o majorare de 0.5 la sută comparativ cu anul 2011. Formarea brută de capital a înregistrat o scădere de 2.8 la sută, generată exclusiv de evoluția componentei variația stocurilor. Formarea brută de capital fix a consemnat o majorare de 0.4 la sută, în cea mai mare parte datorită creșterii cheltuielilor pentru reparații capitale ale mijloacelor fixe, investițiile capitale înregistrând o diminuare de

3.1 la sută. În ansamblu, formarea brută de capital a determinat o contribuție negativă la dinamica PIB, fapt ce nu a fost semnalat din anul 2009.

Contractia economică din zona euro în anul 2012 a determinat o cerere externă mai redusă pentru bunurile și serviciile autohtone, fapt ce a determinat o creștere de doar 2.3 la sută a exportului comparativ cu anul 2011, dar și o tendință de majorare a ponderii țărilor CSI în detrimentul țărilor Uniunii Europene în structura exportului Republicii Moldova. Ritmul modest de creștere a consumului intern și contractarea investițiilor au cauzat diminuarea ritmului de creștere a importurilor de bunuri și servicii, astfel încât acesta a constituit 2.5 la sută în perioada analizată. În trimestrul IV, 2012, atât ritmul anual al exporturilor, cât și cel al importurilor au intrat în teritoriu negativ, constituind minus 3.3 și, respectiv, minus 1.9 la sută.

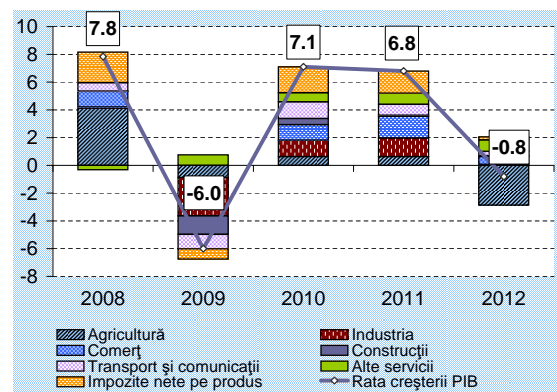
Pe categorii de resurse (Graficul 2.2), contractarea PIB în anul 2012 a fost cauzată de contribuția negativă din partea agriculturii, care a înregistrat o diminuare accentuată de 23.3 la sută comparativ cu anul 2011, ca urmare a condițiilor meteorologice secetoase. Industria prelucrătoare și cea extractivă au înregistrat creșteri nesemnificative (1.0 și 2.0 la sută, respectiv), fapt ce poate fi asociat cu diminuarea producției agricole, în primul caz, și dinamica modestă a sectorului construcțiilor, în cel din urmă. Pe de altă parte, industria energetică s-a contractat cu 2.6 la sută comparativ cu anul 2011. Ca rezultat, aportul industriei la dinamica PIB a fost unul neglijabil. În ansamblu, valoarea adăugată aferentă sectorului de bunuri s-a diminuat cu 10.7 la sută. Totodată, valoarea adăugată brută aferentă serviciilor a consemnat o majorare de 3.0 la sută, în cea mai mare parte, datorită evoluției comerțului, tranzacțiilor imobiliare, transporturilor și comunicațiilor, care au crescut cu 4.2, 3.7 și 2.8 la sută, respectiv. Contribuții pozitive importante au fost generate și de activitățile financiare și serviciile de sănătate și asistență socială, care s-au majorat cu 3.4 și 3.1 la sută comparativ cu anul 2011. În anul 2012 impozitele nete pe produse s-au majorat cu 1.3 la sută comparativ cu anul 2011.

Cererea de consum a populației

În anul 2012 ritmul anual al consumului populației a înregistrat o creștere mult mai redusă în comparație cu anii 2010 și 2011, majorându-se cu 1.0 la sută, ritm inferior cu 8.4 puncte procentuale celui din anul 2011.

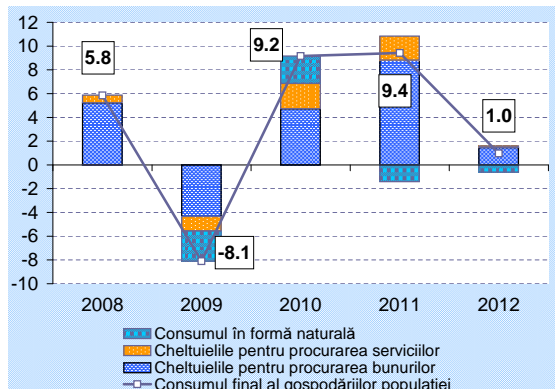
Dinamica pozitivă a consumului populației în anul 2012 a fost imprimată de evoluția cheltuielilor pentru procurarea bunurilor

Graficul 2.2: Contribuția sectoarelor economiei la creșterea PIB (p.p.)

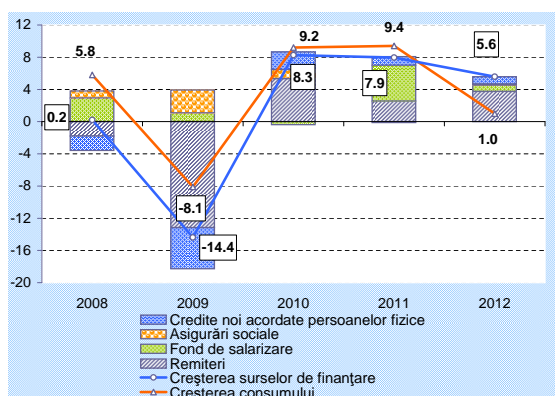
Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.3: Contribuția componentelor (p.p.) la creșterea consumului final al gospodăriilor populației (%)

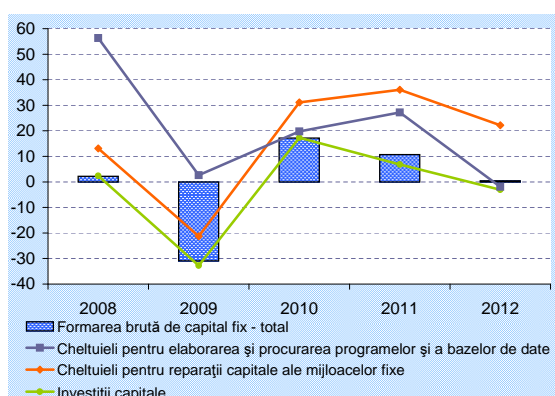
Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.4: Contribuția surselor de finanțare (p.p.) asupra creșterii reale a consumului gospodăriilor populației (%)

Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.5: Formarea brută de capital fix (% față de perioada corespunzătoare a anului precedent)

Sursa: BNS, calcule BNM

și serviciilor, care s-au majorat în perioada analizată cu 2.4 și 0.5 la sută, respectiv.

Totodată, contribuțiile pozitive din partea cheltuielilor pentru procurarea bunurilor și serviciilor au fost atenuate de diminuarea consumului final de bunuri și servicii în formă naturală (cu 4.0 la sută). Evoluția respectivă poate fi argumentată prin diminuarea producției globale agricole cu 22.4 la sută în anul 2012 comparativ cu anul 2011.

În anul 2012 ritmul anual de creștere a surselor de finanțare a consumului (Graficul 2.4) a consemnat 5.6 la sută, fiind cu 2.3 puncte procentuale inferior celui din anul 2011. De menționat că, în anul 2012 ritmul anual al creșterii surselor de finanțare a fost superior celui al consumului (situație observată pentru prima dată în ultimii cinci ani). Creșterea surselor de finanțare în termeni anuali cu 5.6 la sută a fost susținută preponderent de majorarea reală a remiterilor cu 10.9 la sută (care a generat o contribuție de 3.7 puncte procentuale). Totodată, în pofida faptului că, sporirea remiterilor exprimate în dolari SUA în anul 2012 a consemnat o creștere în termeni anuali mai modestă decât cea din anul 2011 (în anul 2012 s-a consemnat o majorare de 11.9 la sută, fiind inferioară celei din 2011 cu 9.8 puncte procentuale), contribuția acesteia este superioară celei din anul 2011, ca urmare a deprecierei cu 3.2 la sută a cursului oficial mediu de schimb al monedei naționale față de dolarul SUA, dar și a unui ritm al inflației inferior celui din anul 2011.

În același timp, fondul total de salarizare în perioada analizată s-a majorat în termeni anuali cu 1.8 la sută, generând o contribuție de 0.8 puncte procentuale la creșterea surselor de finanțare a consumului (contribuție inferioară cu 3.7 puncte procentuale celei din anul 2011). Evoluția creditelor noi a continuat să contribuie pozitiv la dinamica surselor de finanțare a consumului, aportul acesteia (0.9 puncte procentuale) fiind cu 0.2 puncte procentuale inferior celui din anul 2011. Plățile asociate asigurărilor sociale au înregistrat o creștere de 0.9 la sută, astfel generând o contribuție pozitivă minoră (0.2 puncte procentuale).

Formarea brută de capital

În anul 2012 ritmul anual de creștere a formării brute de capital a coborât în teritoriu negativ, constituind minus 2.8 la sută. Dinamica negativă a fost determinată de evoluția componentei variației stocurilor.

Formarea brută de capital fix a continuat tendința descrescătoare semnalată încă în anul 2011, înregistrând în anul 2012 o

creștere ușoară de 0.4 la sută în termeni anuali (Graficul 2.5). În cadrul acesteia cea mai semnificativă contribuție pozitivă a fost generată de majorarea componentei „cheltuieli pentru reparații capitale ale mijloacelor fixe” (22.2 la sută). Totodată, această sporire a fost diminuată de evoluțiile negative ale subcomponentelor „investiții capitale” (minus 3.1 la sută) și „cheltuieli pentru elaborarea și procurarea programelor și a bazelor de date” (minus 1.9 la sută). Contribuții negative, însă mai puțin semnificative asupra formării brute de capital fix au fost generate de evoluțiile componentelor „variația de stocuri a utilajului nemontat”, „procurarea cărților pentru biblioteci” și „cheltuieli pentru lucrări de prospecțiuni geologice”.

Investiții în capital fix

În anul 2012 investițiile în active materiale pe termen lung, realizate de întreprinderi și organizații din contul tuturor surselor de finanțare, s-au micșorat în termeni reali cu 4.1 la sută față de anul 2011.

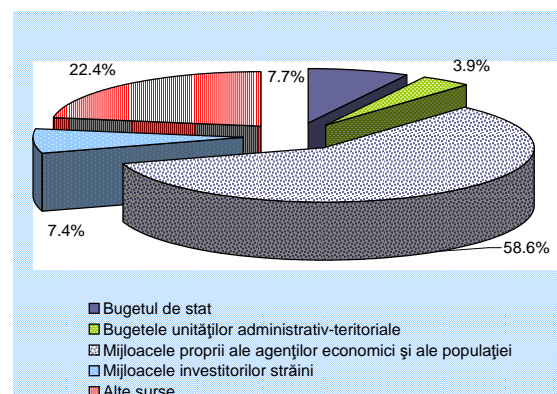
Lucrările de construcții-montaj au constituit 51.5 la sută din volumul total al investițiilor. Comparativ cu ianuarie-decembrie 2011, volumul acestora s-a diminuat în termeni reali cu 1.3 la sută.

Principalele surse de finanțare a activității investiționale (Graficul 2.6) rămân a fi mijloacele proprii ale agenților economici și ale populației (58.6 la sută), care au scăzut în termeni reali cu 8.7 la sută față de anul 2011. În perioada de referință s-a constatat o diminuare cu 1.5 puncte procentuale față de ianuarie-decembrie 2011 a ponderii mijloacelor investitorilor străini (7.4 la sută din total). În același timp, din contul mijloacelor bugetare (atât din bugetul de stat, cât și al unităților administrativ-teritoriale) au fost realizate 11.6 la sută din volumul total al investițiilor în active materiale pe termen lung.

În structura specifică a investițiilor în active materiale pe termen lung o cotă importantă a fost orientată spre achiziționarea de „utilaje, mașini și mijloace de transport”, care a constituit 44.0 la sută din volumul total al investițiilor însușite (în scădere cu 1.3 puncte procentuale comparativ cu anul 2011). Totodată, ponderea investițiilor direcționate la construcția „clădirilor și edificiilor” a constituit 31.7 la sută, fiind în descreștere cu 3.0 puncte procentuale față de anul 2011.

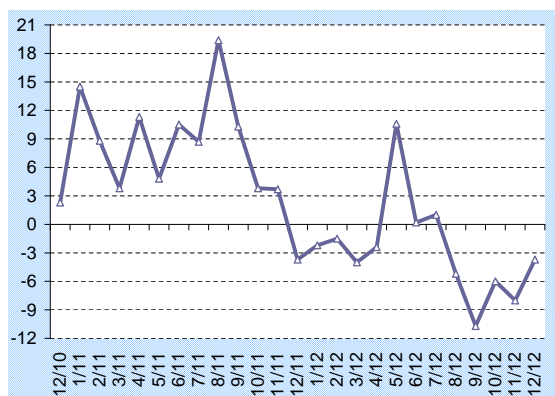
În structura investițiilor în active materiale pe termen lung pe forme de proprietate, 37.1 la sută le-a revenit agenților economici cu forma de proprietate publică, cota preponderentă

Graficul 2.6: Structura investițiilor în capital fix pe surse de finanțare în anul 2012

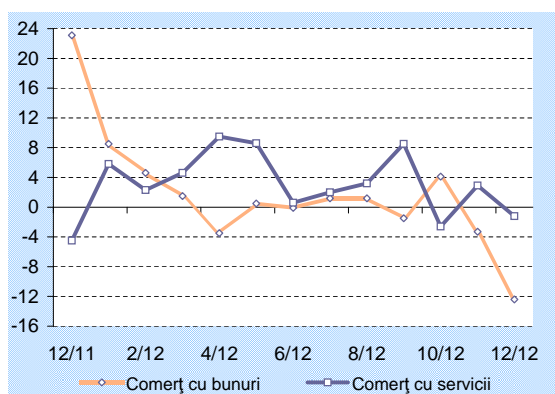
Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.7: Evoluția în termeni reali a producției industriale (% față de perioada similară a anului precedent)

Sursa: BNS

Graficul 2.8: Evoluția comerțului intern (% față de perioada similară a anului precedent)

Sursa: BNS, calcule BNM

(62.9 la sută) aparținând agenților economici din sectorul ne-statal și mixt al economiei naționale, inclusiv din care agenții economici și persoanele fizice cu formă de proprietate privată au valorificat 40.1 la sută din totalul investițiilor realizate, întreprinderilor mixte și celor cu proprietate străină le-au revenit 21.2 la sută din investițiile utilizate în total pe țară.

Producția industrială

În anul 2012 volumul producției industriale pe toate formele de proprietate s-a diminuat în termeni reali cu 3.1 la sută față de anul 2011. De menționat că, pe parcursul anului 2012 au fost înregistrate doar trei luni cu ritmuri anuale pozitive de creștere a volumului producției industriale (Graficul 2.7). Totodată, spre finele anului s-a conturat o reducere pronunțată a volumului producției industriale. Astfel, pentru ultimele cinci luni ale anului 2012 s-a consemnat un ritm mediu anual de minus 6.7 la sută.

Diminuarea volumului producției industriale comparativ cu anul 2011 a fost determinată de scăderea volumului producției în sectorul energetic și industria prelucrătoare cu 4.4 și 3.0 la sută, respectiv. În același timp, în industria extractivă s-a consemnat o majorare minoră a volumului producției industriale (0.8 la sută). În industria prelucrătoare cele mai semnificative diminuări au fost înregistrate în următoarele activități industriale: „fabricarea produselor de morărit” (cu 25.4 la sută), „prelucrarea și conservarea fructelor și legumelor” (cu 24.4 la sută), „fabricarea articolelor de îmbrăcăminte” (cu 23.9 la sută), „fabricarea produselor de tutun” (cu 20.4 la sută), „fabricarea hârtiei și cartonului” (cu 19.3 la sută), „edituri, poligrafie și reproducerea materialelor informatice” (cu 15.4 la sută), „industria metalurgică” (cu 13.9 la sută), „fabricarea produselor finite din metal, exclusiv producția de mașini și utilaje” (cu 13.3 la sută), „fabricarea de mașini și echipamente” (cu 12.4 la sută), precum și „producția de piei, de articole din piele și fabricarea încălțămintei” (cu 11.5 la sută).

Comerțul intern

În anul 2012 volumul cifrei de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de comerț cu amănuntul a înregistrat o reducere de 0.5 la sută față de anul 2011. Totodată, comerțul cu servicii în perioada ianuarie-decembrie 2012 a înregistrat o creștere în termeni anuali de 3.1 la sută.

De menționat că, pe parcursul anului 2012 ritmul anual al volumului cifrei de afaceri aferente comerțului cu amănuntul

a oscilat în jurul valorii nule, iar în luna decembrie acesta a coborât pronunțat în palierul negativ, consemnând o diminuare de 12.4 la sută (Graficul 2.8). Totodată, ritmul anual al volumului comerțului cu servicii prestate populației a înregistrat o evoluție deosebită de cea a comerțului cu amănuntul. Astfel, ritmul anual al comerțului cu servicii s-a poziționat preponderent în banda pozitivă.

Comerțul extern

Pe parcursul anului 2012, atât ritmul anual al exporturilor, cât și cel al importurilor au înregistrat o traiectorie descendentă, prezentând semnale clare de temperare a activității economice în Republica Moldova. De menționat că, ritmul anual al exporturilor s-a diminuat de la 9.8 la sută în luna ianuarie până la minus 14.1 la sută în luna decembrie, iar cel al importurilor - de la 19.0 la sută în prima lună a anului până la minus 5.7 la sută în luna decembrie (Graficul 2.9).

În anul 2012 comparativ cu anul 2011 exporturile de mărfuri s-au redus cu 2.5 la sută, ca urmare a scăderii exporturilor de mărfuri destinate țărilor Uniunii Europene cu 6.4 la sută. Totodată, exporturile orientate către țările CSI și alte țări s-au majorat cu 0.9 și 2.7 la sută, respectiv. Factorii principali care au influențat cererea externă de produse autohtone în perioada respectivă sunt temperarea activității economice în zona euro, dar și agravarea problemei datoriilor suverane ce au perturbat activitatea în unele țări membre. Importurile de produse străine în anul 2012 au înregistrat o creștere de doar 0.4 la sută comparativ cu anul 2011.

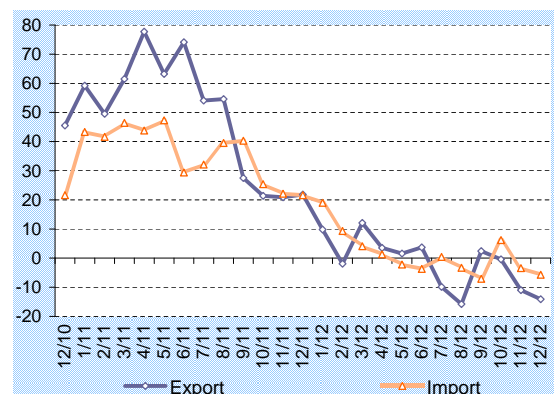
Gradul de acoperire a importurilor cu exporturi în anul 2012 a constituit 41.5 la sută spre deosebire de anul 2011, când înregistrase valoarea de 42.7 la sută.

Transportul de mărfuri

În anul 2012 întreprinderile de transport feroviar, auto, fluvial și aerian au transportat cu 2.9 la sută mai puține mărfuri comparativ cu anul 2011. Această descreștere s-a consemnat ca urmare a reducerii volumului de mărfuri transportate feroviar (cu 9.5 la sută), determinată preponderent de scăderea volumului de „cereale și produse de panificație” transportate.

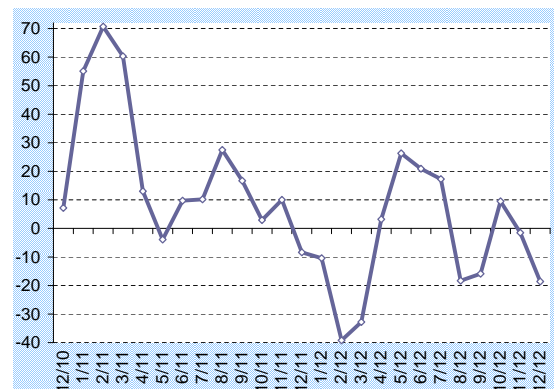
Pe parcursul anului 2012 ritmul anual al volumului mărfurilor transportate s-a plasat atât în palierul negativ, cât și în cel pozitiv (Graficul 2.10). Astfel, ritmul anual de creștere în aprilie-iulie 2012 a fost susținut de majorarea volumului de

Graficul 2.9: Evoluția în termeni reali a comerțului extern (% față de perioada similară a anului precedent)

Sursa: BNS

Graficul 2.10: Volumul mărfurilor transportate (% față de perioada corespunzătoare a anului precedent)

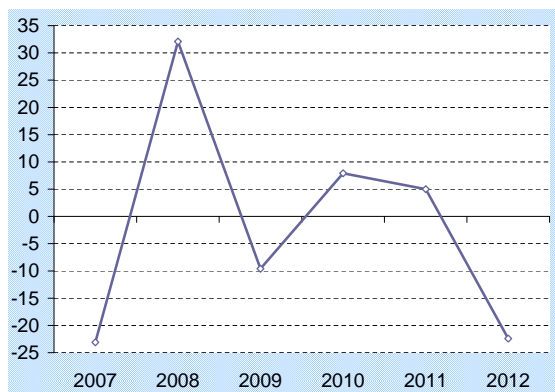

Sursa: BNS

mărfuri transportate auto, ca urmare a înregistrării unor ritmuri pronunțate de creștere a industriei extractive.

Totodată, în trimestrul IV, 2012 volumul mărfurilor transportate s-a diminuat cu 3.5 la sută comparativ cu trimestrul IV, 2011. La finele anului contractia a fost mai pronunțată, astfel în luna decembrie 2012 volumul mărfurilor transportate s-a redus cu 18.6 la sută comparativ cu luna similară a anului 2011. Această evoluție a fost determinată de micșorarea volumului de mărfuri transportate prin toate modalitățile de transport, cu excepția celui fluvial.

Graficul 2.11: Producția globală agricolă (% față de anul precedent)

Sursa: BNS

Producția agricolă

În anul 2012 producția globală agricolă s-a diminuat cu 22.4 la sută față de anul 2011 (Graficul 2.11). Această evoluție a fost determinată de scăderea volumului producției vegetale cu 32.6 la sută. Totodată, volumul producției animaliere a înregistrat o descreștere mai moderată (1.1 la sută).

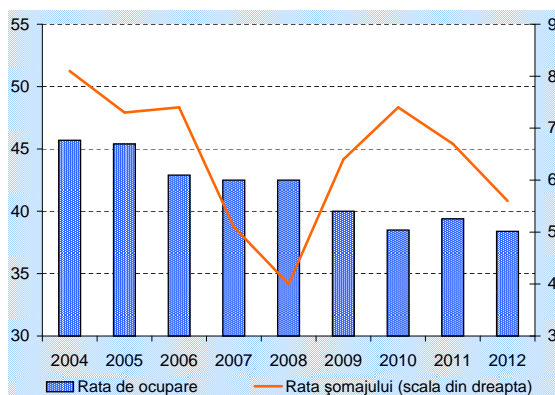
Diminuarea volumului producției animaliere a avut loc ca urmare a micșorării producției de „lapte” și „ouă” cu 5.3 și 9.7 la sută, respectiv. În același timp, influența negativă semnificativă asupra producției vegetale a fost generată de diminuarea volumului fizic la toate culturile agricole, ca urmare a condițiilor meteorologice secetoase. Astfel, recolta de porumb, cartofi, grâu și legume în perioada analizată s-a diminuat cu 61.0, 48.1, 37.8 și 36.7 la sută, respectiv.

Piața muncii

Forța de muncă

În anul 2012 rata șomajului a constituit 5.6 la sută, fiind în diminuare cu 1.1 puncte procentuale față de anul 2011 (Graficul 2.12). Totuși, diminuarea numărului de șomeri nu a fost însoțită de o evoluție pozitivă a populației ocupate. Dimpotrivă, aceasta s-a redus cu 2.3 la sută, fapt ce a determinat o diminuare a ratei de ocupare până la nivelul de 38.4 la sută (față de 39.4 la sută în anul 2011). Ca rezultat, se atestă o contractare a populației economice active cu 3.4 la sută (Graficul 2.13). O parte din aceasta a trecut în componența persoanelor descurajate în a-și găsi un loc de muncă, care în anul 2012 au constituit circa 27.4 mii față de 25.7 mii de persoane în anul 2011.

Graficul 2.12: Evoluția ratei șomajului și a ratei de ocupare (%)

Sursa: BNS, calcule BNM

Totodată, în anul 2012 numărul persoanelor concediate a scăzut cu 8.0 la sută față de media anului 2011, iar numărul locurilor

de muncă vacante identificate de ANOFM⁵ s-a majorat cu 21.4 la sută față de perioada ianuarie – decembrie 2011.

În distribuția după activitățile din economia națională, concentrarea cea mai mare a populației ocupate se atestă în sectorul agricol, ponderea acestuia în anul 2012 constituind 26.5 la sută. Principalele sectoare în care se atestă diminuarea numărului populației ocupate sunt agricultura și comerțul (minus 6.1 la sută), industria (minus 1.5) și domeniul serviciilor sociale (minus 1.2 la sută), fapt determinat de temperarea acestor activități economice (Graficul 2.14).

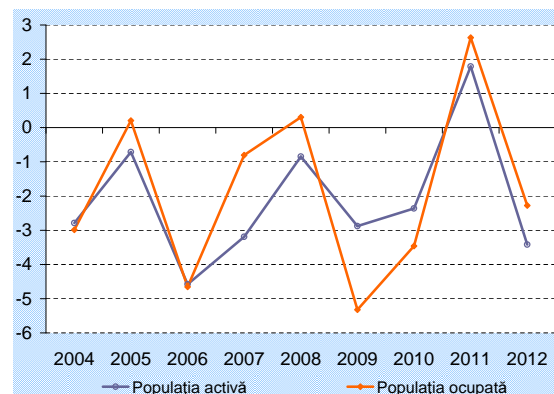
Cele mai vizibile creșteri față de aceeași perioadă a anului 2011 s-au înregistrat în sectoare precum: „construcții”, „transporturi și comunicații” și „alte activități”. Sectorul construcțiilor și cel al transporturilor și comunicațiilor au cea mai mică concentrare a populației ocupate, ponderea acestora a constituit câte 6.1 la sută fiecare.

Veniturile salariale

Conform datelor Biroului Național de Statistică, în anul 2012 salariul mediu al unui lucrător în economia națională a constituit 3477.7 lei, majorându-se cu 8.9 la sută față de anul 2011, în termeni reali s-a înregistrat o creștere cu 4.1 la sută față de anul 2011.

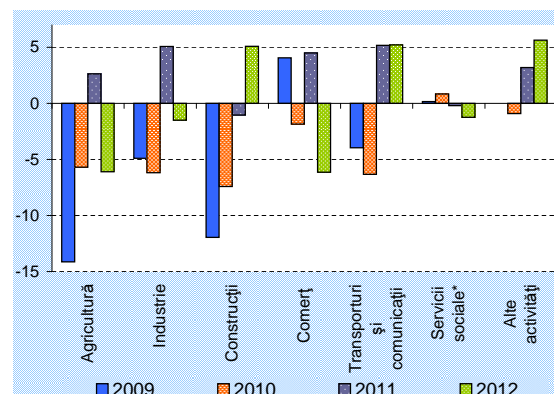
În perioada de referință ritmul anual de creștere a salariului mediu real în domeniul administrației publice a trecut în teritoriu pozitiv (după ce în ultimii doi ani a avut valori negative), atingând valoarea de 14.5 la sută, ca urmare a majorării de la 1 aprilie 2012 a salariilor angajaților bugetari în medie cu 12.5 la sută. În sectorul comerțului ritmul anual de creștere a salariului mediu real a constituit 4.0 la sută, fiind inferior cu 3.8 puncte procentuale față de anul 2011. Pe de o parte, comparativ cu anul 2011, ritmul anual de creștere a salariului mediu real din sectorul agricol a scăzut pe fondul micșorării producției agricole, ceea ce a determinat micșorarea numărului celor antrenați în acest sector, pe de altă parte, fondul de salarizare a crescut, astfel dinamica anuală a salariului mediu real fiind una pozitivă (6.7 la sută). În sectorul construcțiilor s-a conturat o perspectivă nefavorabilă determinată de micșorarea activității în construcții, ceea ce a condus la reducerea numărului mediu de salariați, însă cu un quantum mai mare decât cel al diminuării fondului de salarizare, determinând cu toate acestea un ritm anual de creștere a salariului mediu real de 4.7 la sută. Retribuțiile primite de angajații instituțiilor de învățământ au consemnat o

Graficul 2.13: Populația activă și ocupată (% față de anul precedent)

Sursa: BNS, calcule BNM

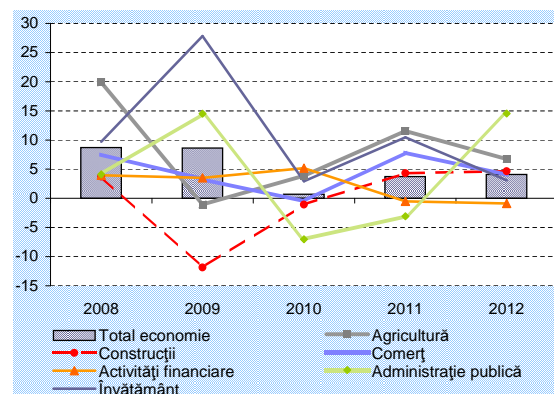
Graficul 2.14: Populația ocupată pe activități ale economiei naționale (% față de anul precedent)

Sursa: BNS, calcule BNM

*excepție fac „alte activități cu servicii colective, sociale și personale”

Graficul 2.15: Salariul mediu real* (% față de anul precedent)

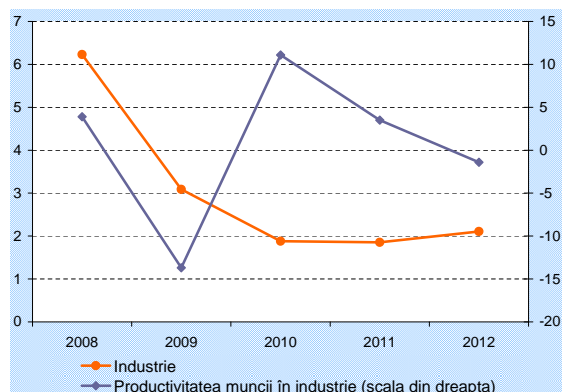

Sursa: BNS, calcule BNM

*deflatat cu IPC

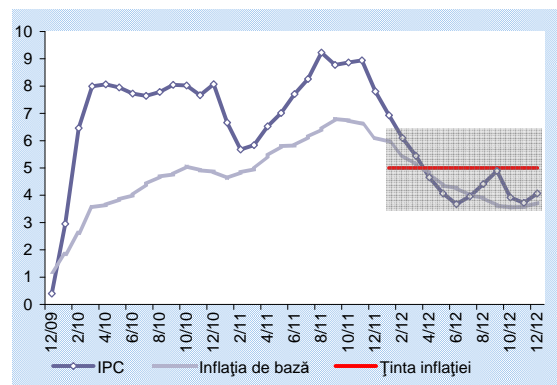
⁵ Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă.

Graficul 2.16: Salariul mediu real în industrie (% față de anul precedent)

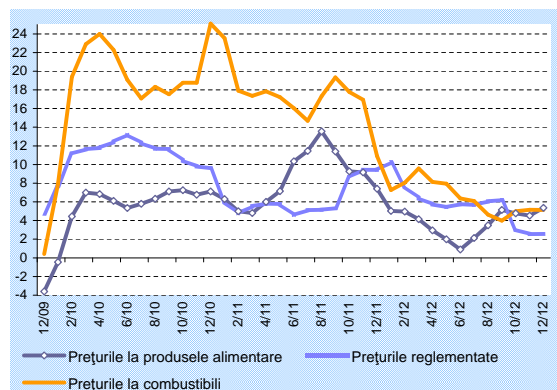
Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.17: Ritmul anual al IPC și al inflației de bază (%)

Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.18: Ritmul anual al subcomponentelor inflației (%)

Sursa: BNS, calcule BNM

creștere anuală de 3.1 la sută în termeni reali, însă comparativ cu anul 2011 această creștere a fost cu mult mai mică. De menționat că, în sectorul învățământului sunt antrenati și cei mai mulți salariați (18.4 la sută din total).

În valoare nominală salariul din domeniul activităților financiare este cel mai mare pe economie, însă și în anul 2012 a avut un ritm anual de creștere real negativ, constituind minus 0.9 la sută. În ultimii trei ani dinamica anuală a salariului mediu real din sectorul industrial oscilează în jurul valorii de 2.0 la sută. În anul 2012 productivitatea muncii în industrie a scăzut în termeni anuali cu 1.4 la sută, fapt determinat de micșorarea producției industriale cu 3.1 la sută față de anul 2011.

2.2 Evoluția inflației

Indicele prețurilor de consum

În anul 2012, Banca Națională a Moldovei a creat condițiile necesare pentru încadrarea inflației în intervalul de 5.0 la sută $\pm$ 1.5 puncte procentuale, obiectiv stabilit pentru anul 2012 conform Strategiei politicii monetare a BNM pentru 2010-2012.

Astfel, în luna februarie 2012 ritmul anual al inflației a intrat în coridorul respectiv. În prima jumătate a anului 2012, inflația anuală a continuat evoluția descendentă, ajungând în luna aprilie în banda inferioară a intervalului stipulat mai sus, iar în luna iunie aceasta a atins valoarea minimă de 3.7 la sută, fiind cu 0.2 puncte procentuale superioară limitei de jos a acestuia. Ulterior, datorită măsurilor de politică monetară efectuate la sfârșitul anului 2011 - începutul anului 2012, dar și în vara anului 2012, s-a reușit evitarea ieșirii inflației anuale din intervalul de 5.0 la sută $\pm$ 1.5 puncte procentuale, ritmul anual majorându-se până la valoarea de 4.9 la sută în luna septembrie. În trimestrul IV, 2012 ritmul mediu anual al inflației a avut o evoluție descendentă, constituind 3.9 la sută. Această dinamică a fost determinată de efectul unei perioade de bază ridicate, ca urmare a majorărilor de tarife la gaz și energie termică din lunile octombrie și noiembrie 2011. Totuși, spre sfârșitul anului se atestă o creștere a ritmului anual, astfel valoarea acestuia în luna decembrie a constituit 4.1 la sută, fiind cu 0.4 puncte procentuale superioară celei din luna noiembrie. În același timp, în luna decembrie 2012 ritmul anual al inflației a fost cu 3.7 puncte procentuale inferior valorii de 7.8 la sută înregistrate în luna decembrie 2011.

Principalii factori, care au exercitat presiune inflaționistă pe parcursul anului 2012, au constituit condițiile agrometeorologice secetoase din regiune care au cauzat majorarea prețurilor la produsele alimentare. În același timp, sporirea prețurilor din cadrul IPC a fost favorizată de efectele secundare generate de majorările de tarife din toamna anului 2011 și creșterea tarifului la energia electrică din luna mai 2012.

Totodată, pe parcursul anului 2012 principalul factor care a atenuat creșterea prețurilor a fost o cerere agregată mai redusă comparativ cu anii precedenți, determinată de temperarea ritmului de creștere a venitului disponibil al populației. În același timp, cursul nominal de schimb al monedei naționale față de valutele principalilor parteneri comerciali a exercitat în ansamblu presiune dezinflaționistă în perioada de referință.

În structura pe componente, în luna decembrie 2012 cea mai mare creștere față de luna decembrie 2011 a fost consemnată la prețurile la produsele alimentare (5.4 la sută), urmate de cele la mărfurile nealimentare (3.6 la sută) și la servicii (cu 3.0 la sută).

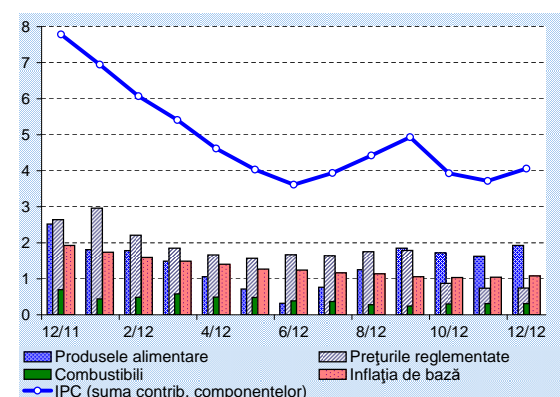
La formarea ratei inflației anuale în luna decembrie 2012 cel mai mult au contribuit prețurile la produsele alimentare (1.9 puncte procentuale), ca rezultat al condițiilor agrometeorologice nefavorabile din regiune (Graficul 2.19). Prețurile la bunurile și serviciile aferente inflației de bază au adus un aport de 1.1 puncte procentuale, ca rezultat al majorării prețurilor unor materii prime, al efectelor de runda a doua, urmare a majorării prețurilor la produsele alimentare, a unor tarife, dar și datorită creșterii accizelor la țigări. Prețurile la serviciile reglementate au determinat o contribuție de 0.7 puncte procentuale, în cea mai mare parte datorită majorării tarifului la energie electrică din luna mai 2012. Prețurile la combustibil au generat cel mai mic aport (0.3 la sută) la dinamica anuală a inflației în luna decembrie 2012.

Indicele inflației de bază

Pe parcursul anului 2012 ritmul anual al inflației de bază a cunoscut o traiectorie descendentă, în principal ca urmare a tendinței de temperare a cererii interne, astfel acesta s-a diminuat de la 5.9 la sută în luna ianuarie până la 3.6 la sută în luna septembrie. Spre sfârșitul anului 2012 ritmul anual al inflației de bază a demonstrat o traiectorie relativ stabilă, constituind 3.7 la sută în luna decembrie 2012.

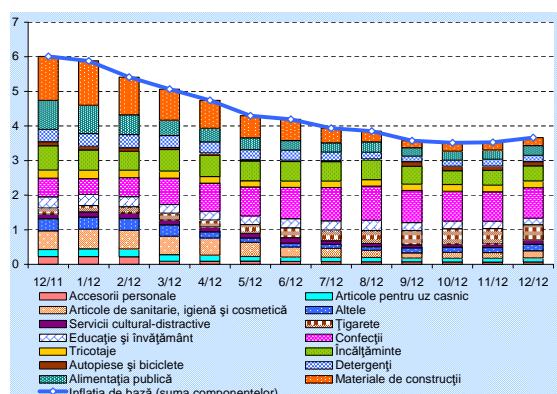
Pe grupe de mărfuri și servicii, creșterea inflației de bază în luna decembrie 2012 față de decembrie 2011 a fost generată

Graficul 2.19: Evoluția inflației anuale și contribuția subcomponentelor (p.p.)

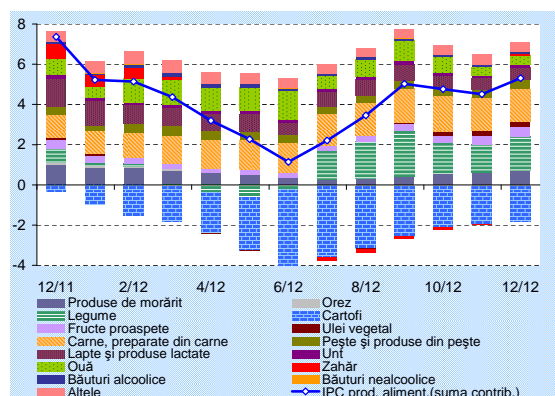
Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.20: Contribuția componentelor la dinamica anuală a inflației de bază (p.p.)

Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.21: Contribuția componentelor la dinamica anuală a prețurilor la produsele alimentare (p.p.)

Sursa: BNS, calcule BNM

preponderent de majorările prețurilor la confecții, încălțăminte și țigări cu 4.3, 3.4 și, respectiv, cu 18.6 la sută. Contribuții semnificative, dar de intensitate mai redusă, au fost determinate și de creșterile cu 3.9, 2.9, 7.1 și 4.5 la sută comparativ cu decembrie, 2011 a prețurilor la componentele „alimentație publică”, „materiale de construcție”, „educație și învățământ” și „tricotaje” (Graficul 2.20).

Aceste majorări de prețuri sunt o consecință a modificărilor de accize la produsele de tutun de la începutul anului 2012, a efectelor secundare ale majorării tarifelor la utilități, combustibili și a prețurilor la produsele alimentare. Încă de la începutul anului 2012, presiunile din partea prețurilor la confecții au început să se intensifice, atingând apogeul în luna august, astfel creșterea prețurilor la confecții a fost, în mare parte, rezultatul majorării costurilor de producere generată de creșterea prețurilor la resurse energetice și materii prime: bumbac, piei și blănuri pe piețele internaționale pe parcursul anilor 2011-2012. La începutul anului 2012, presiunile din partea prețurilor la materialele de construcții erau ridicate, fapt determinat de efectul de bază favorabil din aceeași perioadă a anului 2011, însă spre finele anului aceste presiuni au scăzut considerabil.

Prețurile produselor alimentare

Evoluția prețurilor la produsele alimentare pe parcursul anului 2012 a fost caracterizată printr-o diminuare constantă a ritmului anual în prima jumătate a anului (de la 5.0 la sută în luna ianuarie până la 0.8 la sută în luna iunie), ca ulterior să-și accelereze ritmul anual, consemnând în luna decembrie 2012 o creștere de 5.4 la sută.

Evoluția descendentă înregistrată în semestrul I se datorează preponderent diminuării prețurilor la cartofi, ca urmare a înregistrării unei supraoferte de acest produs în anul 2011, dar și de orientarea unei cantități foarte mici spre export. Totodată, impactul negativ din partea grupei „cartofi” a fost diminuat de creșterea prețurilor la „carne, preparate din carne”, „ouă”, „lapte și produse lactate” și „produse de morărit și panificație” (Graficul 2.21). Creșterea prețurilor la carne și preparate din carne se explică prin majorarea prețului la materia primă, ca urmare a diminuării ofertei pe piața internă datorată orientării producției autohtone spre piețele externe. Majorarea prețurilor la lapte și produse lactate a fost condiționată de diminuarea producției de lapte în gospodăriile de toate categoriile în prima jumătate a anului 2012. De menționat că, prețurile la produsele susmenționate au fost influențate și de impactul efectelor secundare a majorării prețului la gazul din rețea, efectuată în luna octombrie 2011, care a influențat costurile de producere.

După cum s-a menționat anterior, în trimestrul III, 2012 s-a consemnat o schimbare de direcție în evoluția ritmului anual al inflației prețurilor produselor alimentare, fapt cauzat de condițiile secetoase din vara anului 2012. Efectele generate de secetă au fost percepute atât în vara anului 2012, cât și ulterior. Astfel, creșterea în termeni anuali a prețurilor la produsele alimentare în luna decembrie 2012 a fost determinată preponderent de majorarea prețurilor la „legume”, „carne, preparate din carne”, „lapte și produse lactate”, „produse de morărit și panificație” și „fructe proaspete”. Totodată, seceta din vara anului 2012 a contribuit la diminuarea semnificativă a producției de cartofi în anul respectiv, ceea ce a redus din impactul negativ al acestui subcomponent asupra inflației prețurilor la produsele alimentare.

Prețurile produselor alimentare mondiale s-au diminuat cu 7.0 la sută în anul 2012 și în acest fel acestea au atenuat, într-o anumită măsură, creșterea prețurilor la produsele alimentare pe plan intern.

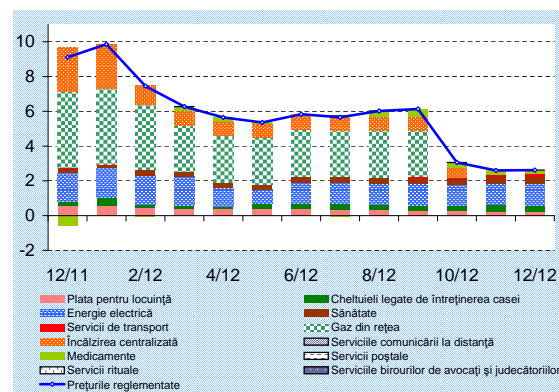
Prețurile reglementate

Pe parcursul anului 2012 presiunile prețurilor reglementate asupra evoluției IPC s-au temperat astfel, încât în trimestrul I, 2012 ritmul anual al prețurilor reglementate a înregistrat valoarea de 8.1 la sută, diminuându-se până la valoarea de 2.7 la sută în trimestrul IV, 2012. Această evoluție a fost determinată de eliminarea treptată a contribuțiilor pozitive determinate de ajustările de tarife la subcomponentele „gaz din rețea” și „încălzirea centrală” din toamna anului 2011 (Graficul 2.22).

Creșterea prețurilor reglementate în trimestrul IV, 2012 față de perioada similară a anului 2011 reflectă preponderent majorările tarifului la energia electrică din luna mai 2012, ale cheltuielilor legate de întreținerea casei, în special serviciul apeduct și canalizare efectuate în lunile mai și noiembrie 2012. În acest fel, tariful nou adoptat a determinat creșterea prețurilor la energia electrică în luna decembrie 2012 cu 7.3 la sută.

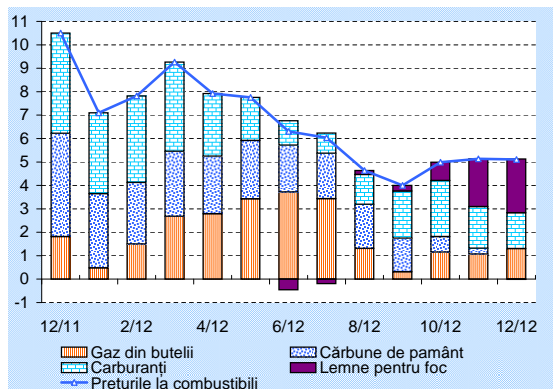
Aceste evoluții, împreună cu creșterea prețurilor la serviciile de chirie, apă potabilă și canalizare cu 3.0 și 15.2 la sută, respectiv, au determinat ca serviciile comunal-locative, în ansamblu, în luna decembrie să fie cu 3.6 la sută mai mari comparativ cu luna similară a anului 2011. Tarifele la serviciile de sănătate, medicamente, transport feroviar și aerian de pasageri s-au majorat cu 6.8, 1.4, 13.1 și, respectiv, 40.7 la sută, dar impactul acestor evoluții a fost mai puțin semnificativ asupra dinamicii prețurilor reglementate.

Graficul 2.22: Contribuția componentelor la dinamica anuală a prețurilor reglementate (p.p.)

Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.23: Contribuția componentelor la creșterea anuală a prețurilor la combustibil (p.p.)

Sursa: BNS, calcule BNM

Prețurile la combustibil

Evoluția prețurilor la combustibili pe parcursul anului 2012 a consemnat o evoluție ascendentă în primul trimestru al anului, ca ulterior să înregistreze o diminuare constantă a ritmului anual, cu o ușoară stabilizare în proximitatea valorii de 5.0 la sută în trimestrul IV, 2012. De menționat că, începând cu luna ianuarie în structura prețurilor la combustibili a fost inclus un component nou, „lemne pentru foc”.

Analiza graficului 2.23 indică o creștere pronunțată a contribuției din partea componentului „gaz din butelii” în prima jumătate a anului. Astfel, această evoluție se datorează introducerii în anul 2012 a unei cote de acciz în mărime de 1800 lei/tonă. Totodată, accelerarea ritmului anual în trimestrul I, 2012 se datorează și majorării contribuției din partea carburanților, ca urmare a creșterii prețurilor internaționale la petrol în această perioadă, dar și a majorării cotei accizului la benzină și motorină cu circa 6.8 la sută.

După accelerarea consemnată în primele luni ale anului a urmat o diminuare constantă a ritmului anual. Evoluția respectivă s-a datorat în principal reducerii prețurilor internaționale la petrol (în luna iunie prețul petrolului marca Urals a constituit 93.8 dolari SUA/baril, fiind inferior celui din luna martie cu 28.3 dolari SUA/baril), ce au influențat scăderea prețului la pompă al benzinei și motorinei. Pe parcursul anului 2012 se evidențiază o descreșterea constantă a contribuției din partea componentului „cărbune de pământ”. Acest fapt se datorează micșorării prețurilor de extragere a cărbunelui din Ucraina (principalul producător regional), care au influențat prețul de import în direcția diminuării.

Totodată, în trimestrul IV, 2012 s-a înregistrat o schimbare substanțială în structura contribuțiilor componentelor prețurilor la combustibil. Astfel, pe parcursul trimestrului s-a constatat o creștere constantă a contribuției din partea „lemnelor pentru foc”. Drept efect, în luna decembrie contribuția componentului respectiv la formarea ritmului anual al prețurilor la combustibil a devenit cea mai mare (Graficul 2.23). În același timp, în luna decembrie 2012 contribuția din partea cărbunelui de pământ a devenit una negativă (ultima dată o contribuție negativă din partea acestui component a fost sesizată în luna iunie 2010). Având în vedere faptul că prețul la petrol a avut o evoluție ușor descendentă pe parcursul trimestrului IV, 2012 (diminuându-se cu 2.4 la sută în luna decembrie 2012 comparativ cu luna septembrie 2012), iar moneda națională a înregistrat o ușoară apreciere față de dolarul SUA (cu 1.8 la sută în luna decembrie 2012 comparativ cu luna septembrie 2012), s-au creat

precondiții pentru ca operatorii de pe piață să diminueze la începutul decadei a doua a lunii noiembrie 2012 prețul la pompă al carburanților.

Indicele prețurilor producției industriale

În anul 2012 ritmul anual al indicelui prețurilor producției industriale a consemnat o traiectorie descendentă, diminuându-se de la 10.4 la sută în luna ianuarie până la valoarea de 4.5 la sută în luna decembrie (Graficul 2.24). În structură, în luna decembrie 2012 cele mai mari creșteri au fost înregistrate la prețurile din cadrul industriei extractive, care s-au majorat cu 10.6 la sută comparativ cu cele din decembrie 2011, în timp ce prețurile din industria energetică și cea prelucrătoare au consemnat creșteri mai modeste de 4.9 și 4.3 la sută, respectiv.

În cadrul industriei prelucrătoare cele mai semnificative creșteri în luna decembrie 2012 au fost înregistrate pentru prețurile de producție a componentelor: prelucrarea lemnului (8.6 la sută), producția de aparatură și instrumente medicale (8.6 la sută), fabricarea îmbrăcăminte (6.1 la sută) și încălțăminte (7.1 la sută), producția de piei (6.3 la sută). Aceste majorări au fost atenuate de diminuarea prețurilor la producția de mașini și aparate electrice (15.4 la sută), fabricarea produselor de tutun (7.6 la sută), a produselor textile (6.5 la sută), edituri și poligrafie (5.6 la sută).

Prețurile în construcții

În primele nouă luni ale anului 2012, ritmul anual al prețurilor în construcții a cunoscut o traiectorie ascendentă, majorându-se de la 9.3 la sută în trimestrul IV, 2011 până la 11.3 la sută în trimestrul III, 2012. La sfârșitul anului această tendință care a început în a doua jumătate a anului 2010 a fost întreruptă, astfel încât ritmul anual al acestora a înregistrat o diminuare pronunțată până la valoarea de 8.7 la sută (Graficul 2.25).

În structura economiei naționale în trimestrul IV, 2012 cele mai mari creșteri față de trimestrul IV, 2011 au fost înregistrate în următoarele sectoare: „telecomunicații” (cu 14.2 la sută), „transport” (cu 12.0 la sută), „comerțul și alimentația publică” (cu 11.1 la sută), „electroenergetică” (cu 9.7 la sută), „construcția obiectelor de menire social-culturală” (cu 9.3 la sută) și în „industria prelucrătoare” (cu 9.2 la sută).

Graficul 2.24: Ritmul anual al IPPI (%)

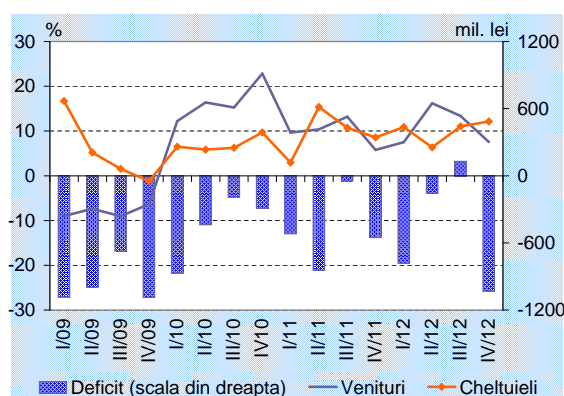
Sursa: BNS

Graficul 2.25: Evoluția indicelui prețurilor în construcții (% față de perioada similară a anului precedent)

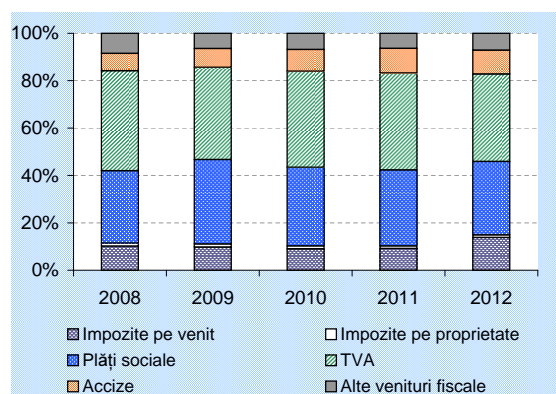
Sursa: BNS

Graficul 2.26: Indicatorii bugetului public național

Sursa: Ministerul Finanțelor, calcule BNM

Graficul 2.27: Dinamica structurii veniturilor fiscale

Sursa: Ministerul Finanțelor, calcule BNM

2.3 Sectorul public

Anul 2012 a fost unul dificil pentru economia națională pe fundalul condițiilor meteorologice nefaste din vara acestui an care au avut impact negativ asupra sectorului agricol, afectând în final creșterea economică a țării. Totuși, indicatorii bugetului public național confirmă o eficientizare a administrării fiscale, ca rezultat veniturile publice s-au majorat, iar deficitul bugetar s-a încadrat în limitele admisibile.

Conform informației prezentate de Ministerul Finanțelor, în perioada ianuarie-decembrie 2012, dinamica colectării veniturilor la bugetul public național a consemnat o intensificare ușoară a ritmurilor anuale de creștere, până la 11.2 la sută (față de 9.5 la sută în anul 2011), constituind 33526.1 milioane lei (Graficul 2.26).

Raportate la datele PIB preliminar, în anul 2012 veniturile colectate s-au majorat cu 1.6 puncte procentuale față de anul 2011, constituind 38.2 la sută.

Similar perioadelor precedente, veniturile fiscale au deținut cota majoră de 86.1 la sută în quantumul veniturilor publice sau cu 1.2 puncte procentuale mai mult față de anul 2011 (Graficul 2.27). În anul 2012 s-au constatat ritmuri de creștere de 2.0 și, respectiv, 8.5 la sută pentru veniturile din TVA și din accize cu mult sub nivelul creșterilor de 14.4 și, respectiv, 28.6 la sută înregistrate în anul 2011. Deși creșterea componentelor a fost mai temperată, în continuare se atestă dependența veniturilor bugetului public de consumul gospodăriilor casnice, taxele indirecte constituind 54.1 la sută în totalul veniturilor fiscale. Ponderea impozitelor directe a sporit în anul 2012 cu 3.5 puncte procentuale, până la 45.9 la sută, fiind determinată în mare parte de majorarea contribuției impozitelor pe venit (în creștere cu 70.6 la sută) datorită reintroducerii impozitului pe venitul întreprinderilor. Plățile sociale (contribuțiile de asigurări sociale obligatorii de stat și primele de asigurări medicale) au sporit în medie cu 8.8 la sută.

Pe parcursul anului de gestiune, Republica Moldova a beneficiat de suport financiar pentru susținerea bugetului sub formă de granturi externe în sumă de 1582.7 milioane lei sau cu 4.7 la sută mai puțin față de anul 2011 și granturi interne în sumă de 54.1 milioane lei (cu 25.8 la sută peste nivelul anului 2011). Asistența oferită de către organizațiile financiare internaționale

și țările donatoare constituie o contribuție importantă pentru recuperarea economică și implementarea reformelor necesare pentru modernizarea și relansarea Republicii Moldova.

Cheltuielile bugetului public național în perioada ianuarie-decembrie 2012 au avut o dinamica ascendentă, consemnând un ritm anual de creștere sporit de 10.1 la sută față de cel din anul 2011 (9.5 la sută), valoric cumulând 35364.0 milioane lei. Majorarea volumului cheltuielilor a fost condiționată preponderent de creșterea cheltuielilor alocate transporturilor, gospodăriei drumurilor, comunicațiilor și informaticii (cu 42.6 la sută), ocrotirii sănătății (cu 11.5 la sută), învățământului (cu 7.7 la sută) etc.

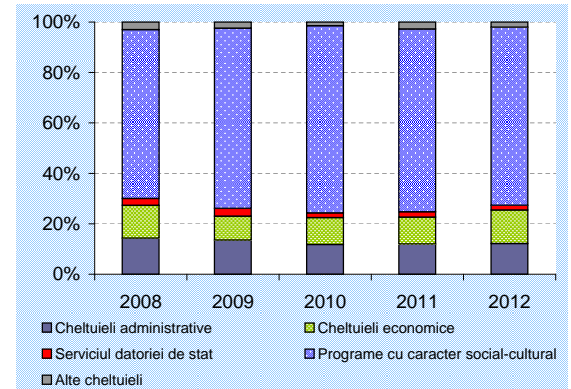
În structura cheltuielilor, programele cu caracter social-cultural au beneficiat de cele mai multe resurse – 69.6 la sută din total, deși ponderea acestora s-a redus față de anul 2011 cu 1.9 puncte procentuale (Graficul 2.28). În perioada de gestiune, cea mai importantă modificare a fost înregistrată la cheltuielile acordate economiei naționale – 13.0 la sută, acestea sporind cu 2.2 puncte procentuale față de anul 2011. Alte cheltuieli importante au ținut de sectoarele administrative – 12.1 la sută, acestea fiind destinate unor ramuri precum serviciile de stat cu destinație specială, justiția, apărarea națională etc.

Cheltuielile publice, raportate la datele preliminare pentru PIB, în anul 2012 au constituit 40.3 la sută sau cu 1.3 puncte procentuale mai mult decât în anul 2011.

Deși activitatea economică în Republica Moldova în anul 2012 s-a redus, totuși componentele majore ale bugetului public național, atât veniturile, cât și cheltuielile publice au înregistrat majorări ale ritmurilor de creștere anuale. Astfel, în ianuarie-decembrie 2012 executarea bugetului public consolidat s-a soldat cu un deficit de 1837.9 milioane lei, în scădere cu 6.2 la sută anual. Raportat la PIB calculat preliminar, acest deficit reprezintă 2.1 la sută sau cu 0.3 puncte procentuale mai puțin față de anul 2011 (Graficul 2.29).

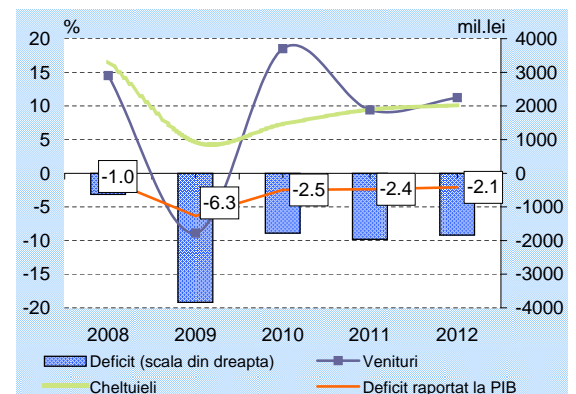
La sfârșitul anului 2012 datoria de stat a Republicii Moldova a constituit 21184.7 milioane lei, modificându-se în sensul creșterii cu 1958.2 milioane lei sau cu 10.2 la sută comparativ cu începutul anului. Datoria a fost constituită din datoria de stat externă - 70.9 la sută și cea internă - 29.1 la sută. În anul 2012 soldul datoriei de stat externe exprimată în valută s-a majorat cu 103.1 milioane dolari SUA, constituind la finele perioadei de referință 1245.6 milioane dolari SUA. Datoria de stat externă s-a majorat și ca valoare exprimată în lei moldovenești față de

Graficul 2.28: Distribuția sectorială a cheltuielilor publice

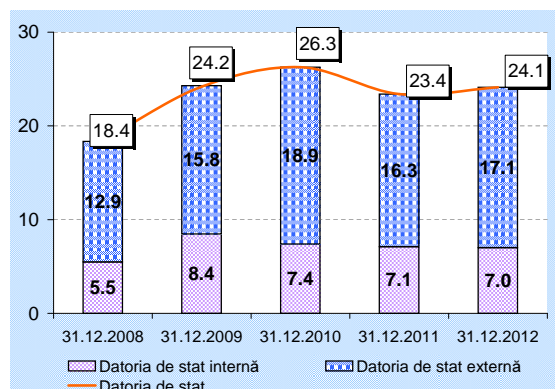
Sursa: Ministerul Finanțelor, calcule BNM

Graficul 2.29: Evoluția deficitului bugetului public național

Sursa: Ministerul Finanțelor, calcule BNM

Graficul 2.30: Datoria de stat ca pondere în PIB (%)

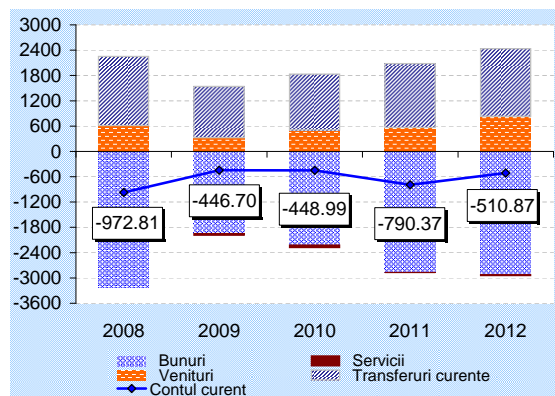
Sursa: BNM

începutul anului cu 12.3 la sută, totalizând 15025.8 milioane lei la sfârșitul lunii decembrie 2012. Datoria de stat internă a înregistrat 6158.9 milioane lei și a depășit valoarea de începutul anului cu 317.0 milioane lei, echivalentul unei creșteri cu 5.4 la sută. Această componentă a datoriei a fost formată din VMS emise pe piața primară în valoare de 3816.1 milioane lei, VMS convertite – 2063.4 milioane lei și VMS pentru asigurarea stabilității financiare emise în sumă de 279.4 milioane lei. În anul 2012 pentru serviciul datoriei de stat de la bugetul public național au fost utilizate mijloace bănești în sumă de 666.4 milioane lei (cu 0.6 la sută mai mult comparativ cu anul 2011), dintre care 73.5 la sută au fost destinate datoriei de stat interne, iar 26.5 la sută din resurse au revenit serviciului datoriei de stat externe.

La sfârșitul anului 2012, datoria de stat ca pondere în PIB a fost de 24.1 la sută, fiind cu 0.7 puncte procentuale mai mare decât în anul 2011. Această majorare a fost determinată de creșterea datoriei de stat externe cu 0.8 puncte procentuale, până la 17.1 la sută în condițiile în care ponderea datoriei de stat interne de 7.0 la sută s-a modificat nesemnificativ, cu 0.1 puncte procentuale mai puțin comparativ cu 2011 (Graficul 2.30).

2.4 Evoluția sectorului extern al economiei naționale

Graficul 2.31: Contul curent - componente principale (mil. USD)

Sursa: BNM

Evoluția sectorului extern al economiei naționale pe parcursul anului 2012 a fost influențată atât de factori endogeni, cât și de cei exogeni. Gerurile din iarna anului 2012 și seceta din vară, afectând agricultura, au influențat comerțul extern, alături de contractarea cererii în țările europene și diminuarea prețurilor mondiale la produsele alimentare și majorarea prețurilor mondiale la produsele petroliere.

Contul curent al balanței de plăți a înregistrat un deficit în scădere cu 35.4 la sută comparativ cu anul 2011 – 510.87 milioane dolari SUA, ceea ce reprezintă 7.0 la sută în raport cu PIB (Tabelul A.1, Graficul 2.31). Scăderea deficitului tranzacțiilor curente a fost determinată de majorarea veniturilor nete (atât în urma majorării intrărilor nete de venituri din muncă, cât și în urma diminuării plăților nete la veniturile din investiții).

Excedentul în creștere la venituri și transferuri curente a acoperit deficitul comerțului exterior cu bunuri și servicii în proporție de 82.7 la sută.

Volumul comerțului exterior cu **bunuri și servicii** a înregistrat 9273.86 milioane dolari SUA, importurile fiind acoperite de exporturi în proporție de 51.8 la sută. Deficitul comerțului exterior cu bunuri și servicii s-a majorat cu 2.6 la sută comparativ cu anul 2011, constituind 2945.26 milioane dolari SUA.

Conform statisticii BNS⁶, în timp ce deficitul balanței comerciale cu țările UE s-a majorat, deficitul comercial cu țările CSI s-a redus. Exporturile de **bunuri** în țările UE au scăzut cu 6.4 la sută, diminuarea referindu-se atât la exporturile de bunuri după prelucrare, cât și la alte bunuri. Reducerea deficitului comercial cu țările CSI a fost determinată de scăderea importurilor cu 5.1 la sută. Volumul comerțului cu bunuri cu principalii parteneri ai Republicii Moldova este prezentat în graficul 2.32.

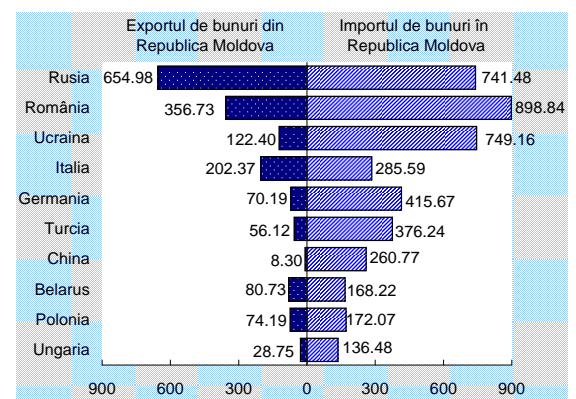
Principalele piețe de desfacere pentru mărfurile din Republica Moldova au rămas Rusia, România, Italia, Ucraina, Marea Britanie, Belarus, Polonia, Germania, Turcia și Kazahstan.

Din punctul de vedere al structurii pe tipuri de bunuri, exportul Republicii Moldova a fost marcat de diminuarea cu 4.2 la sută a exporturilor de *produse agroalimentare*, în urma condițiilor meteorologice nefaste, cel mai mult fiind afectate exporturile de produse vegetale. Totodată, exporturile de băuturi alcoolice s-au majorat cu 18.5 la sută comparativ cu anul 2011. Produselor agroalimentare le-a revenit o pondere de 40.7 la sută în structura exporturilor – 878.91 milioane dolari SUA, din care: *băuturi alcoolice* – 210.65 milioane dolari SUA (din care *vin din struguri proaspeți* – 142.11 milioane dolari SUA); *fructe comestibile și nuci* – 202.32 milioane dolari SUA; *semințe și fructe oleaginoase* – 99.89 milioane dolari SUA (scădere cu 45.0 la sută comparativ cu anul 2011); *uleiuri din semințe de floarea soarelui* – 80.73 milioane dolari SUA; *preparate din legume, fructe sau alte părți de plante* – 60.38 milioane dolari SUA; *cereale* – 36.51 milioane dolari SUA (scădere cu 49.3 la sută).

Alte categorii de bunuri exportate au fost: *materiale textile și articole din acestea* – 343.34 milioane dolari SUA; *mașini și aparate* – 278.60 milioane dolari SUA (din care *fire, cabluri și alte conductoare electrice* – 166.97 milioane dolari SUA); *medicamente* – 93.40 milioane dolari SUA; *mobilă* – 87.58 milioane dolari SUA; *metale comune și articole din acestea* – 73.39 milioane dolari SUA etc.

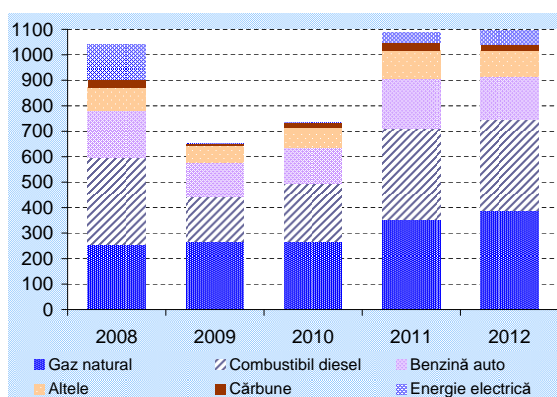
⁶Datele BNS nu includ ajustările la comerțul exterior cu bunuri operate de către Direcția balanța de plăți a Băncii Naționale a Moldovei, cum ar fi exporturile / importurile efectuate de persoane fizice, reparații de bunuri, bunuri procurate în porturi de către cărauși etc. Importurile sunt evaluate în prețuri c.i.f., repartitia pe țări a acestora fiind după principiul țării de livrare.

Graficul 2.32: Principalii parteneri comerciali ai Republicii Moldova în anul 2012 (mil. USD)

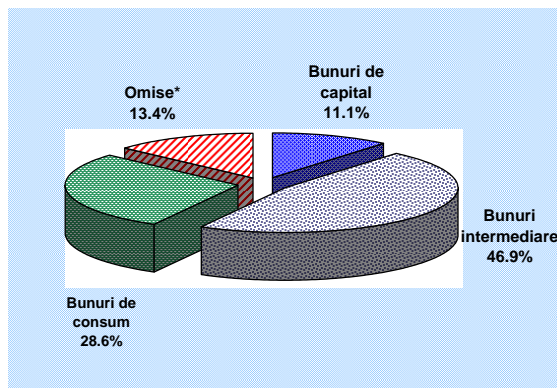
Sursa: BNM

Graficul 2.33: Dinamica anuală a importurilor de produse energetice și electricitate (mil. USD, prețuri f.o.b.)

Sursa: BNM

Graficul 2.34: Structura importurilor de bunuri pe Mari Categori Economiche în anul 2012

Sursa: calculat în baza datelor BNS

*automobile pentru transportul pasagerilor, combustibili pentru acestea, alte bunuri nespecificate în altă parte

Ca și în anul 2011, reexporturile de bunuri de origine străină sau supuse unor modificări neesențiale au reprezentat circa un sfert din exporturile totale de bunuri (25.9 la sută din totalul exporturilor, cu 0.9 puncte procentuale mai mult comparativ cu anul 2011). Exporturile de bunuri după prelucrare au constituit 24.3 la sută din totalul exporturilor.

În anul 2012 principalii furnizori de bunuri pentru Republica Moldova au fost România, Ucraina, Rusia, Germania, Turcia, Italia, China, Polonia, Belarus și Ungaria.

În structura importurilor, cea mai mare pondere – 23.4 la sută – a revenit *produselor minerale*. Din acestea, peste 90.0 la sută reprezintă importurile de produse energetice și electricitate, ce s-au majorat cu 0.8 la sută comparativ cu anul 2011 (Graficul 2.33). Importurile de *uleiuri din petrol sau din minerale bituminoase* au constituit 584.82 milioane dolari SUA, *gaz de sondă și alte hidrocarburi gazoase* – 496.47 milioane dolari SUA. Volumul fizic al *gazului natural* importat s-a diminuat cu 4.9 la sută, în timp ce valoarea acestuia s-a majorat cu 10.4 la sută, în urma creșterii prețurilor.

Energia electrică a fost importată în cantitate de 845.72 milioane kw/h din Ucraina.

Printre alte categorii de mărfuri cu ponderi semnificative în totalul importurilor se numără: *mașini și aparate* în valoare de 786.45 milioane dolari SUA; *produse agroalimentare* – 743.32 milioane dolari SUA; *produse ale industriei chimice* – 558.16 milioane dolari SUA; *materii textile și articole din acestea* – 384.76 milioane dolari SUA; *metale comune și articole din acestea* – 284.47 milioane dolari SUA; *vehicule terestre* – 275.10 milioane dolari SUA; *materiale plastice și articole din acestea* – 220.16 milioane dolari SUA.

Conform clasificării după Marile Categori Economiche, 46.9 la sută din totalul importurilor reprezintă bunurile intermediare, utilizate la fabricarea altor bunuri (+0.5 puncte procentuale comparativ cu anul 2011), 28.6 la sută revine bunurilor de consum (creștere cu 1.3 puncte procentuale), iar 11.1 la sută – bunurilor de capital (-0.5 puncte procentuale) (Graficul 2.34).

În anul 2012 *balanța serviciilor* a înregistrat o majorare de 8.1 ori a soldului deficitar, determinat de creșterea deficitului la călătorii și scăderea excedentului serviciilor de informatică și informaționale și a serviciilor de afaceri (Tabelul A.2). Raportul dintre deficitul înregistrat la serviciile internaționale și PIB a constituit 0.3 la sută.

Ponderea majoră în volumul serviciilor o dețin serviciile de transport. Balanța serviciilor de transport s-a îmbunătățit, deficitul scăzând cu 16.5 la sută. Volumul serviciilor de transportare a bunurilor constituie 67.1 la sută din volumul total al serviciilor de transport, în timp ce transportul de pasageri constituie 22.8 la sută, restul revenind serviciilor auxiliare de transport.

Serviciile de călătorii au înregistrat intrări în valoare de 212.52 milioane dolari SUA și ieșiri în valoare de 331.48 milioane dolari SUA. În volumul comerțului cu servicii de călătorii o pondere semnificativă, 59.4 la sută, revine călătoriilor personale.

Serviciile de comunicații au înregistrat un excedent în valoare de 99.88 milioane dolari SUA. Serviciile prestate nerezidenților au fost evaluate la 140.04 milioane dolari SUA, iar cele primite – la 40.16 milioane dolari SUA.

Veniturile au înregistrat un excedent în valoare de 829.29 milioane dolari SUA, majorându-se cu 46.5 la sută, în special în urma creșterii cu 11.9 la sută a veniturilor din munca prestată de către rezidenți patronilor nerezidenți (Tabelul A.3). Intrările totale de venituri au fost evaluate la 1044.27 milioane dolari SUA (+12.6 la sută), iar ieșirile – la 214.98 milioane dolari SUA (-40.5 la sută).

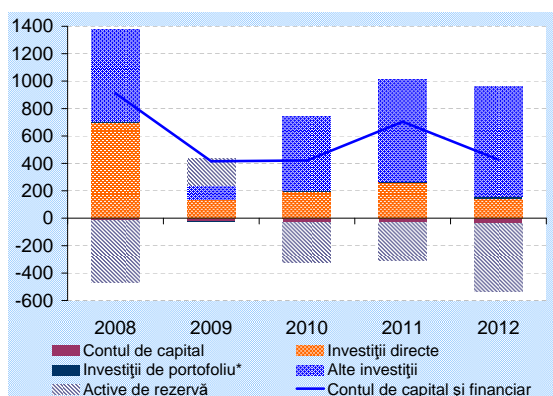
Veniturile nete spre plată din investiții au fost evaluate la 149.16 milioane dolari SUA, diminuându-se cu 49.8 la sută comparativ cu anul 2011, din care plățile de dividende au constituit 129.21 milioane dolari SUA (cu 16.8 la sută mai puțin). Mai multe întreprinderi cu capital străin au plătit acționarilor dividende ce au depășit profiturile realizate în perioada curentă, ceea ce a dus la diminuarea venitului reinvestit.

Dobânzile, calculate spre plată conform orarului, au însumat: la împrumuturile BNM – 2.35 milioane dolari SUA, la împrumuturile guvernamentale – 14.54 milioane dolari SUA, la împrumuturile băncilor comerciale – 21.75 milioane dolari SUA și la împrumuturile întreprinderilor din alte sectoare – 21.23 milioane dolari SUA (inclusiv serviciul creditelor intragrup – 4.89 milioane dolari SUA).

Transferurile curente unilaterale au înregistrat un excedent în valoare de 1605.10 milioane dolari SUA, ceea ce reprezintă 22.1 la sută din PIB, intrările majorându-se cu 5.8 la sută, iar ieșirile – cu 5.1 la sută (Tabelul A.4).

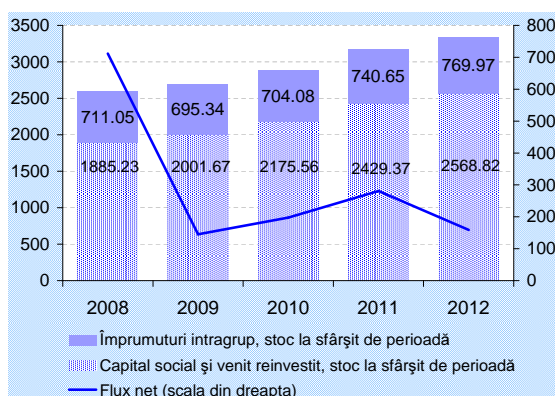
Excedentul la transferurile curente a fost determinat de transferurile personale, intrările fiind evaluate la 769.29 milioane

Graficul 2.35: Contul de capital și financiar, componente principale (mil. USD)

Sursa: BNM
* inclusiv derivate financiare

Graficul 2.36: Investițiile străine directe în economia națională* (mil. USD)

Sursa: BNM
*stocuri calculate conform principiului costului istoric

dolari SUA, în creștere cu 9.7 la sută comparativ cu anul 2011. Asistența tehnică acordată Republicii Moldova de către organismele internaționale și guvernele străine sub formă de granturi și consultanță a fost evaluată la 297.23 milioane dolari SUA.

Ajutorul umanitar primit a fost estimat la 29.94 milioane dolari SUA. Valoarea cotizațiilor de membru în organizații internaționale plătite de Republica Moldova și rezidenții ei a constituit 6.85 milioane dolari SUA.

Contul de capital și financiar al balanței de plăți s-a soldat în anul 2012 cu un excedent în valoare de 427.01 milioane dolari SUA. Intrările financiare nete s-au diminuat comparativ cu anul 2011, în special ca rezultat al majorării activelor oficiale de rezervă și diminuării intrărilor nete din investiții directe (Graficul 2.35).

Deficitul **contului de capital** a înregistrat 34.78 milioane dolari SUA, fiind determinat de ieșirile de capital al persoanelor care emigrează pentru a se stabili cu traiul permanent peste hotare.

Contul financiar s-a soldat cu intrări nete financiare în valoare de 461.79 milioane dolari SUA (Tabelul A.5).

Investițiile străine directe (ISD) au fost evaluate la 159.21 milioane dolari SUA în valoare netă (Tabelul A.5).

Intrările de ISD în economia națională au fost evaluate la 336.59 milioane dolari SUA, diminuându-se cu 21.8 la sută comparativ cu anul 2011 (Tabelul A.6). Cu toate că intrările în capitalul social s-au majorat, diminuarea a fost determinată de scăderea venitului reinvestit în urma faptului că mai multe întreprinderi cu capital străin au plătit acționarilor dividende ce au depășit profiturile realizate în perioada curentă. De menționat că 27.7 la sută din intrările de ISD au constat din procurări de imobile de către persoane fizice și juridice nerezidente.

Ieșirile de capital aferente ISD au fost evaluate la 177.38 milioane dolari SUA. S-au majorat atât retragerile din capitalul social (parțial transformate în investiții de portofoliu), cât și rambursările de împrumuturi contractate anterior de la creditorii afiliați de peste hotare.

Stocul de investiții străine directe, acumulat către sfârșitul anului 2012, a fost evaluat la 3338.79 milioane dolari SUA (Graficul 2.36), din care: *participațiile la capital social și venitul reinvestit* – 2568.82 milioane dolari SUA, *împrumuturile intragrup* (alt capital) – 769.97 milioane dolari SUA. Ponderea

majoră în stocul ISD acumulate în capitalul social (52.7 la sută) le-a revenit investitorilor din țările Uniunii Europene. Investitorilor din CSI le-au revenit 11.6 la sută din stocul investițiilor străine directe în capitalul social, iar investitorilor din alte țări – 35.7 la sută. Evoluția stocului de ISD în capitalul social al sectorului bancar a fost marcată de majorarea investițiilor din Germania și de diminuarea stocului de investiții din Austria. Majorarea stocului de ISD în capitalul social al altor sectoare a fost determinată de intrări noi din Olanda, Italia, SUA și alte țări.

Investițiile directe peste hotare declarate de rezidenții Republicii Moldova pe parcursul anului 2012 au însumat 19.78 milioane dolari SUA în valoare netă (Tabelul A.6).

Investițiile de portofoliu au înregistrat intrări nete în valoare de 16.51 milioane dolari SUA, determinate de procurările de acțiuni în sectorul bancar de către nerezidenți.

Derivatele financiare au înregistrat ieșiri nete în valoare de 0.24 milioane dolari SUA, determinate de swap urile valutare efectuate de băncile licențiate.

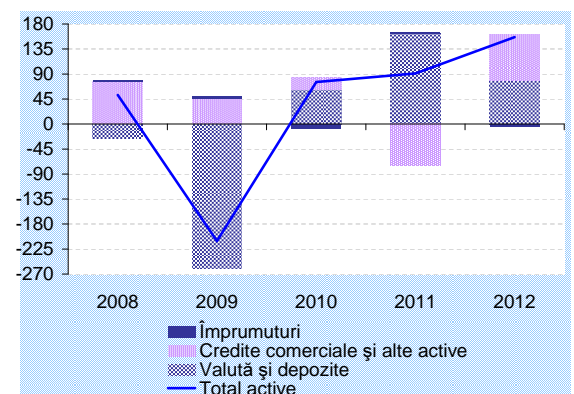
Alte investiții s-au soldat cu intrări financiare nete în valoare de 803.72 milioane dolari SUA, ce s-au majorat cu 7.7 la sută comparativ cu anul 2011.

Creanțele externe (activele) s-au redus pe parcursul anului 2012 cu 156.36 milioane dolari SUA (Graficul 2.37), determinate de achitățile nete de *credite comerciale* acordate anterior nerezidenților de către agenții-exportatori autohtoni (82.76 milioane dolari SUA) și de diminuarea netă a activelor sub formă de *valută și depozite* (78.56 milioane dolari SUA).

Angajamentele față de nerezidenți (pasivele) s-au majorat pe parcursul anului 2012 cu 647.36 milioane dolari SUA în valoare netă (Graficul 2.38), fiind determinate de tragerile nete de *împrumuturi* în sumă de 426.39 milioane dolari SUA, precum și de *creditele comerciale* oferite de către partenerii străini agenților economici autohtoni (138.88 milioane dolari SUA). *Depozitele* nerezidenților în băncile licențiate autohtone s-au diminuat cu 5.45 milioane dolari SUA în valoare netă.

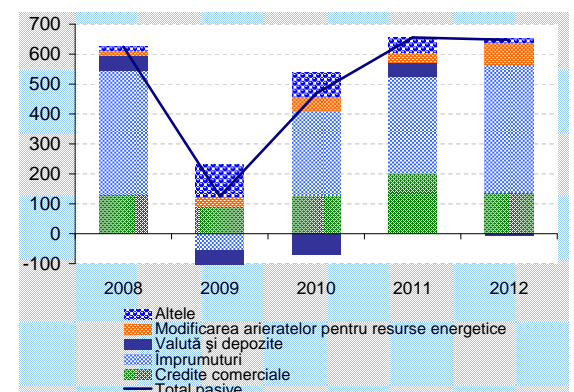
Fluxurile financiare aferente *împrumuturilor* externe, repartizate pe sectoare, sunt reprezentate în tabelul A.7. Tragerile de împrumuturi pe totalul sectoarelor au constituit 1027.97 milioane dolari SUA (cu 33.3 la sută mai mult comparativ cu anul 2011), din care: pe *termen lung* – 814.10 milioane dolari SUA, pe *termen scurt* – 213.87 milioane dolari SUA.

Graficul 2.37: Alte investiții – active financiare, fluxuri nete (mil. USD)

Sursa: BNM
Notă: (-) creștere

Graficul 2.38: Alte investiții – pasive financiare, fluxuri nete (mil. USD)

Sursa: BNM

Tragerile de împrumuturi externe efectuate de *sectorul public* (BNM și guvern, fără corporații publice) în anul 2012 au totalizat 299.28 milioane dolari SUA, în creștere cu 28.9 la sută față de anul 2011, rambursările rămânând la același nivel.

Banca Națională a Moldovei a valorificat 154.64 milioane dolari SUA (echivalentul a 100.00 milioane DST) în cadrul facilității ECF (Facilitatea de Creditare Extinsă) și EFF (Facilitatea de Finanțare Extinsă), oferite de Fondul Monetar Internațional, și a rambursat 16.13 milioane dolari SUA din împrumuturile contractate anterior.

Guvernul Republicii Moldova a valorificat împrumuturi în sumă totală de 144.64 milioane dolari SUA de la Asociația Internațională pentru Dezvoltare (75.92 milioane dolari SUA), Banca Europeană de Investiții (36.19 milioane dolari SUA), Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (10.57 milioane dolari SUA) și de la alți creditori, rambursările efectuându-le la termen – 49.41 milioane dolari SUA.

Tragerile de împrumuturi externe efectuate de *sectorul privat* s-au majorat cu 35.2 la sută comparativ cu anul 2011.

Băncile licențiate au împrumutat din exterior 305.91 milioane dolari SUA, cu 37.0 la sută mai mult decât în anul 2011, creștere ce a fost determinată de tragerile de împrumuturi pe termen scurt, și au rambursat 278.58 milioane dolari SUA.

Agenții economici din alte sectoare au valorificat pe parcursul anului 2012 împrumuturi din exterior în valoare de 422.78 milioane dolari SUA (fără împrumuturi de la întreprinderi afiliate de peste hotare, care se includ la investiții directe), în creștere cu 34.0 la sută. Rambursările programate au constituit 257.46 milioane dolari SUA, efectiv au fost rambursate 251.41 milioane dolari SUA, restul majorând arieratele.

Alte pasive (arierate și alte angajamente neonorate) s-au majorat pe parcursul anului 2012 cu 87.54 milioane dolari SUA, în valoare netă, fiind determinate de sporirea arieratelor aferente importului neachitat de resurse energetice.

Activele oficiale de rezervă ale statului au atins la sfârșitul anului 2012 nivelul de 2515.00 milioane dolari SUA, majorându-se cu 28.0 la sută față de anul 2011.

Majorarea activelor de rezervă ale statului în urma tranzacțiilor efective a constituit 497.63 milioane dolari SUA, în urma fluctuației ratei de schimb a altor valute față de dolarul SUA – 40.37

milioane dolari SUA, iar în urma reevaluării instrumentelor financiare – 8.30 milioane dolari SUA. De asemenea, la creșterea activelor de rezervă a contribuit aurul primit din Fondul de stat al metalelor și pietrelor prețioase pentru majorarea capitalului autorizat al BNM în valoare de 3.38 milioane dolari SUA.

2.5 Evoluția și structura datoriei externe a Republicii Moldova

Datoria externă brută a Republicii Moldova s-a majorat pe parcursul anului 2012 cu 689.4 milioane dolari SUA (+12.7 la sută) și a constituit 6132.01 milioane dolari SUA la 31 decembrie 2012 (Tabelul A.8, Graficul 2.39).

Pe sectoare instituționale, datoria externă este repartizată după cum urmează: sectorul guvernamental – 20.3 la sută, autoritățile monetare – 7.6 la sută, sectorul bancar – 9.3 la sută, alte sectoare – 46.8 la sută, angajamentele față de investitorii străini direcți – 16.0 la sută.

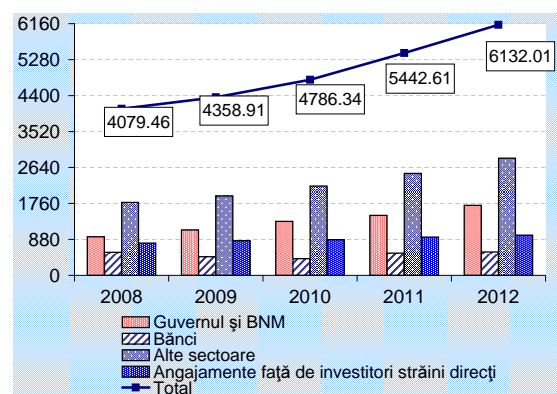
La 31 decembrie 2012, angajamentele pe termen lung au însumat 3856.82 milioane dolari SUA (+13.4 la sută), din care: împrumuturi de la investitorii străini direcți – 20.5 la sută, alte împrumuturi pe termen lung – 74.8 la sută și alocări de DST – 4.7 la sută.

Datoria externă pe termen scurt s-a cifrat la 2275.19 milioane dolari SUA (+11.4 la sută) și cuprinde: credite comerciale (constituite în majoritate din avansuri și facturi neachitate la termen) – 50.8 la sută, datoria istorică pentru importul de resurse energetice – 22.2 la sută, arierate (angajamente neonorate la scadență la serviciul împrumuturilor externe atât pe termen lung, cât și pe termen scurt) – 15.6 la sută, depozitele bancare (la termen și la vedere) ale nerezidenților în băncile licențiate din Republica Moldova – 6.4 la sută, împrumuturi pe termen scurt – 4.7 la sută, precum și alte angajamente – 0.3 la sută.

La sfârșitul anului 2012 *datoria externă publică și public garantată* a înregistrat 1762.56 milioane dolari SUA (+15.9 la sută), iar cea *privată negarantată* – 4369.45 milioane dolari SUA (+11.4 la sută) (Tabelul A.9).

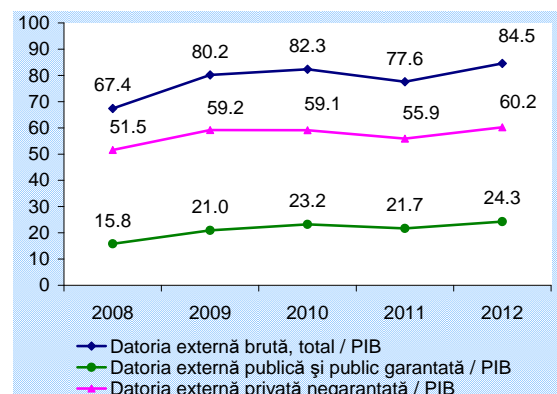
Împrumuturile și alocările de DST constituie 4318.78 milioane dolari SUA, din care 40.8 la sută sunt ale sectorului public (datoria BNM, datoria de stat directă și datoria privată asumată de stat în urma executării garanțiilor, datoria corporațiilor

Graficul 2.39: Datoria externă, la sfârșitul perioadei, prezentare sectorială (mil. USD)

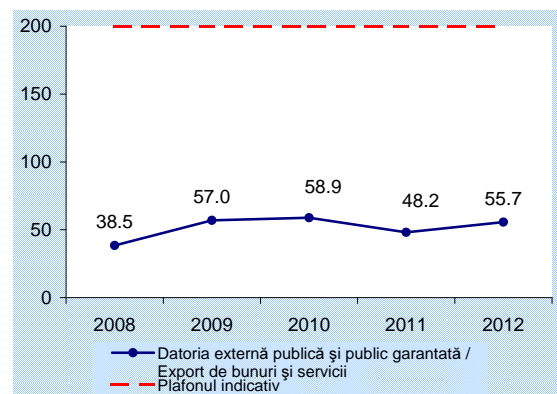
Sursa: BNM

Graficul 2.40: Evoluția raportului dintre datoria externă și PIB (%)

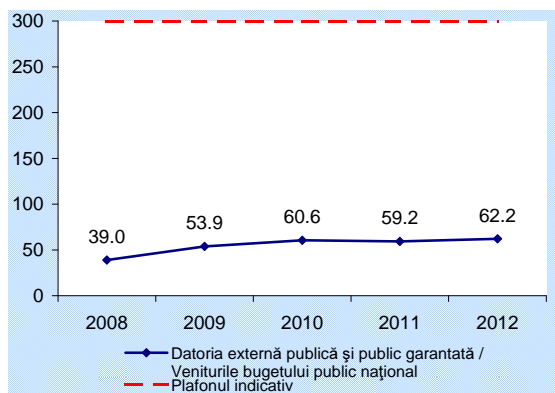
Sursa: BNM

Graficul 2.41: Raportul dintre datoria externă publică și public garantată și exporturile de bunuri și servicii (%)

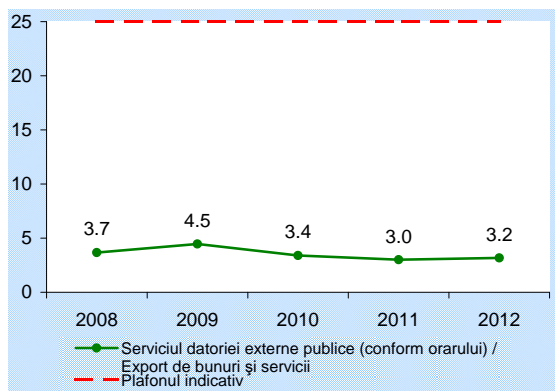
Sursa: BNM

Graficul 2.42: Raportul dintre datoria externă publică și public garantată și veniturile bugetului public național (%)

Sursa: BNM

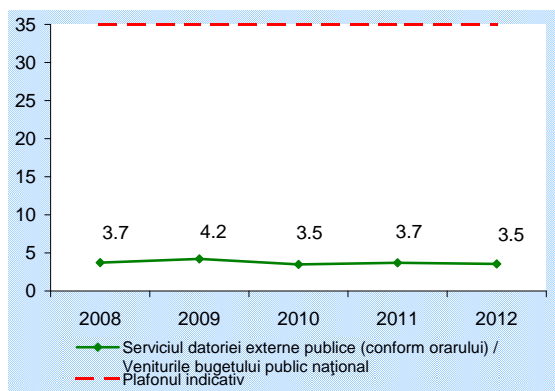
Graficul 2.43: Raportul dintre serviciul datoriei externe publice* și exporturile de bunuri și servicii (%)

Sursa: BNM

*inclusiv serviciul împrumuturilor private garantate și asumate de stat

Graficul 2.44: Presiunea serviciului datoriei externe publice* asupra finanțelor publice (%)

Sursa: BNM

*inclusiv serviciul împrumuturilor private garantate și asumate de stat

publice), iar 59.2 la sută revin împrumuturilor contractate de agenții economici din sectorul privat, inclusiv în cadrul creditării intragrup.

Pe parcursul anului 2012 Republica Moldova a beneficiat în continuare de sprijinul organizațiilor internaționale, BNM valorificând 154.64 milioane dolari SUA, iar Guvernul – 144.64 milioane dolari SUA.

Datoria de stat externă față de *creditorii multilaterali* la 31 decembrie 2012 a constituit 1039.32 milioane dolari SUA, ponderea majoră în soldul datoriei de stat externe deținând-o BIRD și IDA – 54.2 la sută, FMI – 31.5 la sută; BEI – 6.0 la sută, FIDA – 5.2 la sută.

Angajamentele față de *creditorii bilaterali* au constituit 200.60 milioane dolari SUA, din care 42.2 la sută revin Guvernului Rusiei.

Indicatorii sustenabilității datoriei externe

Pe parcursul anului 2012, în urma noilor angajamente publice și private, raportul dintre datoria externă brută și PIB s-a majorat cu 6.9 puncte procentuale, până la 84.5 la sută (Graficul 2.40). Datoria externă publică și public garantată a Republicii Moldova a rămas totuși moderată și nu a depășit plafonul de 50.0 la sută din PIB⁷.

Raportată la exporturile de bunuri și servicii realizate în 2012, datoria externă publică și public garantată a constituit 55.7 la sută, raport ce s-a majorat cu 7.5 puncte procentuale față de anul 2011 pe fundalul exporturilor stagnante (Graficul 2.41).

În raport cu veniturile bugetului public național, datoria externă publică și public garantată a fost în creștere, de la 59.2 la sută în 2011 la 62.2 la sută în 2012, veniturile crescând mai lent decât datoria (Graficul 2.42).

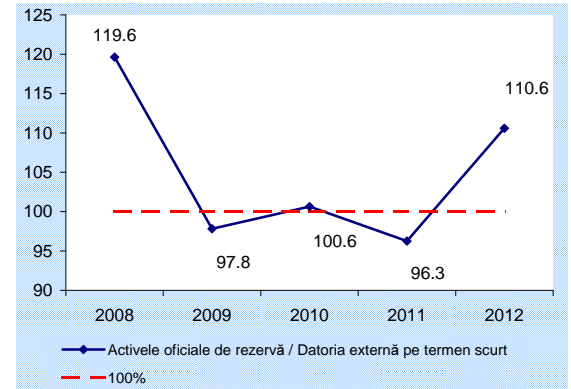
⁷Plafone indicative în baza scorului CPIA (*Country Policy and Institutional Assessment*) elaborat de Banca Mondială. În anul 2011, indicele *IDA resource allocation* al Republicii Moldova s-a majorat până la 3.78, astfel plafoanele s-au stabilit la nivelul: 50.0 la sută pentru raportul dintre datorie și PIB, 200.0 la sută pentru raportul dintre datorie și exporturi, 300.0 la sută pentru raportul dintre datorie și veniturile bugetului, 25.0 la sută pentru raportul dintre serviciul datoriei și exporturi și 35.0 la sută pentru raportul dintre serviciul datoriei și veniturile bugetului.

Serviciul, conform acordurilor, al angajamentelor publice se situează în ultimii șase ani sub nivelul de 5.0 la sută din volumul de bunuri și servicii exportate (Graficul 2.43).

Presiunea serviciului datoriei externe publice asupra finanțelor publice este, de asemenea, scăzută – 3.5 la sută din veniturile bugetului public național (Graficul 2.44).

Gradul de acoperire a datoriei externe pe termen scurt prin activele oficiale de rezervă ale statului a constituit 110.6 la sută (Graficul 2.45).

Graficul 2.45: Gradul de acoperire a datoriei externe pe termen scurt prin active oficiale de rezervă (%)

Sursa: BNM

Capitolul 3

Activitatea Băncii Naționale a Moldovei în anul 2012

3.1 Realizarea politicii monetare și valutare în anul 2012

În conformitate cu prevederile *Legii nr.548–XIII din 21 iulie 1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei*, BNM este banca centrală a Republicii Moldova, fiind persoană juridică publică autonomă care stabilește și promovează politica monetară și valutară în stat.

Obiectivul fundamental al Băncii Naționale este asigurarea și menținerea stabilității prețurilor. Totodată, fără a prejudicia realizarea obiectivului său fundamental, Banca Națională promovează și menține un sistem financiar bazat pe principiile pieței și sprijină politica economică generală a statului.

Pentru a realiza atingerea obiectivului său fundamental, BNM promovează politica sa monetară conform direcțiilor strategice de activitate stabilite în strategia politicii monetare.

Cadrul normativ al politicii monetare în anul 2012

Pe parcursul anului 2012 BNM a activat în concordanță cu prevederile Strategiei politicii monetare pentru 2010-2012, aprobată de către Consiliul de administrație al Băncii Naționale a Moldovei la 29 decembrie 2009 și modificată la 30 decembrie 2010.

Conform strategiei date, pentru asigurarea și menținerea stabilității prețurilor, BNM a stabilit pentru anul 2012 obiectivul său al inflației, măsurat prin indicele prețurilor de consum publicat lunar de Biroul Național de Statistică (BNS), la nivel de 5.0 la sută cu o posibilă deviere de ± 1.5 puncte procentuale.

În acest context, cuantificând situația macroeconomică, tendințele și estimările indicatorilor macroeconomici pe termen mediu,

perspectivele inflației pe termen scurt și mediu în condițiile eventualelor incertitudini și provocări din perioada de referință, precum și în scopul ancorării presiunilor inflaționiste, Banca Națională a Moldovei a promovat pe parcursul anului 2012 o politică monetară cu caracter adaptiv în condițiile unei inflații joase. Ca rezultat valoarea de 4.1 la sută a inflației anuale din luna decembrie 2012 a fost inferioară celei de 7.8 la sută înregistrată în luna decembrie 2011 și s-a încadrat în intervalul de variație al obiectivului stipulat pentru finele anului 2012.

Consiliul de administrație al Băncii Naționale a Moldovei, în cadrul ședinței din 27 decembrie 2012, a aprobat noua Strategie de politică monetară a Băncii Naționale a Moldovei pe termen mediu. Acest document reprezintă o continuare a Strategiei politicii monetare a BNM pentru 2010-2012 și cuprinde direcțiile strategice de activitate ale autorității monetare pe termen mediu, orientate spre atingerea obiectivului fundamental de asigurare și menținere a stabilității prețurilor.

Strategia respectivă prevede implementarea regimului țintirii directe a inflației, totodată BNM va implementa regimul de flotare gestionată a cursului de schimb fără a avea o țintă prestabilită a cursului de schimb valutar al leului moldovenesc. În scopul evaluării eficienței politicii monetare, BNM conform strategiei va publica trimestrial Raportul asupra inflației, care va conține o analiză a situației macroeconomice, o previziune pe termen mediu (2 ani) a inflației și a indicatorilor macroeconomici principali și analiza riscurilor în atingerea pe viitor a țintei cantitative.

Totodată, pentru consolidarea activității de comunicare și relații cu publicul strategia prevede un șir de măsuri: elaborarea și publicarea rapoartelor oficiale ale BNM, a lucrărilor de cercetare și a caietelor de studii, organizarea conferințelor, seminarelor și a meselor rotunde cu experți, cercetători și mediul academic.

Activitatea de cercetare, analiză și prognoză

În anul 2012, Banca Națională a Moldovei a continuat consolidarea cadrului de analiză și prognoză necesar fundamentării deciziilor de politică monetară. Proiectele de cercetări care au fost demarate au fost axate pe subiecte prioritare îndeplinirii obiectivului fundamental al BNM. Activitatea de analize, prognoze și cercetări macroeconomice, la fel ca și în anii precedenți, a fost concentrată în cadrul Departamentului politică monetară și cercetări.

În anul 2012, au fost începute câteva lucrări de cercetare, în una din ele s-a realizat un studiu privind efectele sezoniere ale sărbătorilor cu dată flexibilă. Dată fiind diferențierea calendarului sărbătorilor Republicii Moldova de cel al altor țări, este binevenit ca în procesul de ajustare sezonieră a seriilor de timp economice să se țină cont de aceasta, astfel optimizându-se calitatea indicatorilor statistici și, respectiv, asigurându-se corectitudinea analizelor macroeconomice.

De menționat și lucrarea de cercetare consacrată elaborării unei metode simplificate de încorporare a efectului sezonier creat de zilele de sărbătoare specifice Republicii Moldova într-un model de ajustare sezonieră a indicatorilor statistici. În baza modelului respectiv, s-a încercat depistarea impactului efectului sărbătorilor naționale și a efectului sărbătorilor de Paști asupra unor indicatori macroeconomici cu frecvență trimestrială – produsul intern brut, consumul final al gospodăriilor casnice, consumul final al administrației publice, rata șomajului și a unor indicatori macroeconomici cu frecvență lunară – indicii prețurilor de consum, indicii prețurilor de consum al produselor alimentare, indicii prețurilor producției industriale, banii în circulație. În corespundere cu rezultatele obținute a fost analizat indicatorul care prezintă cel mai înalt grad de sensibilitate la deviațiile sezoniere provocate de calendarul sărbătorilor (consumul final al administrației publice).

Un alt subiect de investigație a fost capacitatea de predicție a banilor în evoluția inflației. În acest sens, pe lângă explorarea informației din dinamica masei monetare (M2), au fost elaborați alți câțiva indicatori: overhang-ul monetar, gap-ul banilor nominali și gap-ul banilor reali. Inflația a fost modelată prin câteva metode, folosind toți indicatorii menționați mai sus, în mod separat sau combinându-i. Din opt modele elaborate, două au servit în calitate de modele de referință și au fost fundamentate pe mișcarea aleatorie (random walk) și autoregresia. Acestea două au servit în calitate de modele de referință. Astfel, rezultatele celorlalte modele au fost comparate în raport cu cele ale modelelor de referință. Principalul rezultat concludiv este că dinamica banilor ajută la îmbunătățirea preciziei prognozei inflației. Creșterea banilor, printre alți indicatori elaborați în această investigație, s-a dovedit a fi cea mai informativă în privința inflației viitoare pe termen mediu. Acest efort face parte din cadrul unei direcții de activitate pe termen mai îndelungat de dezvoltare a analizei monetare.

Estimarea efectelor de runda a doua asupra inflației de bază a reprezentat o altă tentativă de studiu pentru perioada de referință. Modul în care reacționează inflația de bază la variațiile

prețurilor la petrol și produsele alimentare pe piețele internaționale reprezintă un interes semnificativ pentru politica monetară. Un interes major pentru politica monetară este determinat de piața internă și anume de forma de reacție a inflației de bază ca rezultat al modificării prețurilor la combustibili și la produsele alimentare, impactul acestor modificări asupra inflației de bază se anticipează a fi unul semnificativ. Prin urmare, determinarea mecanismului de transmisie și a impactului asupra inflației de bază ai factorilor atât interni, cât și externi, este unul dintre obiectivele primordiale ale multor studii macroeconomice ale politicii monetare. Pentru determinarea și estimarea efectelor de runda a doua asupra inflației de bază s-a folosit un model macroeconomic, care are la bază un vector autoregresiv structural.

Pe parcursul anului 2012 s-au efectuat cercetări asupra estimării creșterii PIB potențial. Acesta este definit ca nivelul PIB real care poate fi produs de economie fără a genera presiuni inflaționiste, fiind numit și PIB non-inflaționist. Ritmul de creștere a PIB poate varia pe termen mediu din mai multe motive, în acest fel deviind temporar de la valoarea sau nivelul său de echilibru pe termen lung. Prin urmare, estimarea unui nivel de echilibru al PIB nu este asociat cu un oarecare nivel specific al inflației, însă este legat doar de absența unor presiuni pentru modificarea nivelului inflației. PIB potențial nu este o variabilă observabilă sau măsurabilă, iar pentru calcularea indicatorului susmenționat au fost aplicate diferite tehnici. Lucrarea dată prezintă rezultatele aplicării pentru Republica Moldova a mai multor metode pentru determinarea ritmului de creștere a PIB potențial. Natura neobservabilă a variabilei în cauză, precum și carențele statistice de natură obiectivă induc incertitudine asupra rezultatelor obținute. Totuși, estimările efectuate prin diferite metode cu specificații diferite oferă concluzii similare în ceea ce privește dinamica și valorile ritmului de creștere a PIB potențial. Casetă tehnică nr. 4 din Raportul asupra inflației nr. 3, 2012 descrie unele noțiuni privind PIB potențial.

A fost continuat procesul de dezvoltare a cadrului de analiză și prognoză asociat procesului de formulare a politicii monetare. Identificarea surselor alternative de ipoteze cu privire la evoluția de perspectivă a sectorului extern a fost una din prioritățile propuse. A fost testată oportunitatea utilizării prognozelor pe bază de sondaj realizate de companii precum Reuters și Bloomberg. Aceste acțiuni au vizat eliminarea unor neajunsuri în procesul de fundamentare a prognozelor, precum publicarea relativ întârziată dar și, într-o anumită măsură, incoerentă a ipotezelor cu privire la sectorul extern.

Elaborarea unui minim de proceduri prudențiale la gestionarea bazelor de date a fost o contribuție benefică la consolidarea

sistemului de analiză și prognoză al politicii monetare. Totuși, la capitolul baze de date urmează a fi depuse eforturi suplimentare în direcția dezvoltării unui sistem cuprinzător și, în același timp, destul de interactiv pentru a putea oferi utilitate maximă scopurilor de analize, prognoze și cercetări macroeconomice.

Mentținerea modelelor deja existente și folosite în procesele politicii monetare a constituit o preocupare și pe parcursul anului 2012. În acest sens, o atenție sporită a fost acordată rundelor trimestriale depline de prognoză în perioadele anterioare. Modelele econometrice au fost reestimate odată cu mărirea eșantionului seriilor de timp, dar și ca rezultat al înregistrărilor unor devieri nesatisfăcătoare ale valorilor efective față de cele prezise de ecuații. Tehnicile de prognoză a inflației pe termen mediu au fost îmbunătățite prin recalibrarea elasticităților. Astfel, au fost folosite teste precum funcții de impuls-răspuns, prognoze în eșantion, descompunerea istorică a ecuațiilor comportamentale etc.

În scopul estimării așteptărilor inflaționiste s-a încercat elaborarea unei analize a curbei randamentelor. Dată fiind insuficiența sau chiar lipsa instrumentelor financiare cu maturitate cel puțin pe termen mediu, analiza în cauză a ieșit una relativ rudimentară. Au fost luate în considerație doar randamentele valorilor mobiliare de stat, piața cărora este relativ lichidă. Totuși, chiar și în cazul acestor active, analiza la maturități mai mari de un an este supusă unei incertitudini sporite, din cauza volumului redus al acestora în comparație cu cele scadente mai devreme.

Analiza oportunității utilizării unui anumit preț de referință al petrolului a fost efectuată în scopul reprezentării cât mai exacte a presiunilor inflaționiste externe generate de evoluțiile prețurilor energetice. Unele aspecte ale analizei au fost abordate în caseta tehnică nr. 1 "Marca petrolului: diferențe de preț și factori de influență" din cadrul Raportului asupra inflației nr. 3, 2012.

În scopul optimizării procesului de prognoză pe termen scurt al activității economice s-a încercat dezvoltarea unor modele de tip Bayesian. Fiind o economie de piață cu o istorie relativ mică și în care au avut loc mai multe schimbări structurale, o problemă pentru procesul de analiză și prognoză constituie perioada scurtă a unor indicatori macroeconomici care, în unele cazuri, nu permite o estimare eficientă a unui număr mare de coeficienți de corelație dintre variabilele economice de interes. Această constrângere însă a fost diminuată prin aplicarea unor tehnici Bayesiene, care permit incorporarea unor informații adiționale în modelele existente.

În acest fel, pe parcursul anului 2012 s-a reușit obținerea unor modele de tip vectorial autoregresiv Bayesian pentru PIB și consumul intern, urmând ca în viitor să fie dezvoltate modele similare și pentru celelalte componente ale PIB, cum ar fi formarea brută de capital, exporturile și importurile.

În cadrul procesului de prognoză pe termen scurt al inflației, tehnicile și modelele dezvoltate, dar și monitorizarea continuă a presiunilor inflaționiste ce au survenit atât din mediul extern, cât și de pe plan intern, au permis elaborarea unor proiecții ale IPC veridice și cu abateri minime de la datele efective datorate unor factori obiectivi care nu puteau fi anticipați, fapt ilustrat în cele 4 rapoarte ale inflației publicate pe parcursul anului 2012.

De asemenea, în anul de raport colaboratorii BNM au participat la un șir de evenimente științifice precum seminare, conferințe și simpozioane internaționale. Publicarea articolelor, studiilor și altor cercetări în reviste de specialitate a constituit o altă formă de manifestare științifică a experților angajați în procesul de analiză și prognoză aferent politicii monetare.

Comunicarea și transparența politicii monetare

Comunicarea băncii centrale din perspectiva transmiterii către piețe, media și publicul larg a informației care vizează analizele, acțiunile și procesele de luare a deciziilor, contribuie la eficacitatea și credibilitatea politicii monetare. Astfel, o comunicare eficientă facilitează înțelegerea de către grupurile țintă a acțiunilor de răspuns ale politicii monetare, promovate de BNM, la șocurile și evoluțiile economice, influențând astfel așteptările pieței și îmbunătățind transmiterea în economia reală a modificărilor intervenite în politica monetară.

Activitatea de comunicare a Băncii Naționale a Moldovei pe parcursul anului 2012 a fost orientată spre îndeplinirea mandatului și a activităților sale în vederea asigurării și menținerii stabilității prețurilor, urmărind asigurarea unei înțelegeri sporite de către publicul larg a deciziilor de politică monetară în condițiile temperării continue a activității economice interne, impactului crizei datoriiilor suverane din zona euro și persistenței incertitudinilor aferente evoluției economiei mondiale.

Sporirea frecvenței și intensității mesajelor alături de adecvarea acestora la diferite grupuri țintă, precum mediul de afaceri, mass-media, comunitatea academică, publicul larg, au constituit atributele definiției ale comunicării în sensul amplificării acesteia.

În vederea asigurării transparenței și informării prompte a publicului larg asupra deciziilor de politică monetară, BNM a publicat lunar în ziua desfășurării ședințelor Consiliului de administrație al BNM cu privire la politica monetară a comunicatelor de presă, care vizau nivelul ratei de bază și a rezervelor minime obligatorii, precum și factorii și premisele care au stat la baza luării deciziilor asupra nivelurilor respective.

Consolidarea procesului de comunicare s-a realizat prin publicarea comunicatelor de presă cu privire la evoluția inflației în termen de două zile după anunțarea ratei inflației de BNS. Totodată, începând cu luna mai 2012 au fost publicate la sfârșitul fiecărei luni comunicatele de presă cu privire la evoluția pieței creditelor și a depozitelor, precum și cele aferente evoluției indicatorilor monetari.

În același timp, pe parcursul anului 2012, BNM a comunicat rezultatele trimestriale ale evoluțiilor macroeconomice prin intermediul Rapoartelor asupra inflației, în cadrul cărora au fost reflectate și prognozele inflației, precum și riscurile și incertitudinile ce pot afecta valoarea estimată a inflației.

În scopul asigurării unei înțelegeri mai sporite a valorii inflației prognozate, au fost organizate conferințe de presă cu participarea guvernatorului BNM și a reprezentanților mass-media în ziua publicării Rapoartelor asupra inflației, în cadrul cărora au fost explicate situația și perspectivele mediului economic extern alături de evoluția economiei autohtone, care au fundamentat prognoza pe termen mediu.

Urmărind asigurarea transparenței politicii monetare, BNM a extins gama de grupuri-țintă și canale de comunicare din perspectiva rolului autorității monetare în educarea financiară a comunității universitare. Astfel, la 13 noiembrie 2012 Banca Națională a Moldovei a organizat o masă rotundă, găzduită de Universitatea de Stat din Moldova, cu tema: „Procesul de prognoză a inflației în cadrul Băncii Naționale a Moldovei”. La eveniment au participat colaboratori ai Departamentului politică monetară și cercetări, studenți economiști și cadrele didactice ale universității. Discuțiile s-au axat pe dinamica inflației, mecanismul de transmisie a deciziilor de politică monetară prin prisma canalului ratei dobânzii, evoluția cererii și ofertei agregate, precum și valoarea cantitativă a prognozei. Cu referire la subiectele respective, au fost identificate și explicate evoluțiile actuale și perspectivele mediului extern, precum și cele ale economiei naționale, luate în calcul la fundamentarea prognozei.

Dezvoltarea paginii web oficiale a BNM s-a realizat în 2012 prin extinderea ariei de informații pe fondul îmbunătățirii formei

de prezentare a acestora, rămânând un canal important de diseminare a informației și mesajelor în timp real. Astfel, a fost creată o secțiune, care prevedea răspunsurile la cele mai frecvente întrebări și solicitări parvenite din partea publicului larg pe adresa BNM. Totodată, la finele anului 2012 pe pagina-web oficială a BNM a fost creată rubrica *Rata inflației* cu identificarea țintei inflației, nivelului actualizat al inflației anuale și a prognozei acesteia.

În temeiul realizării prevederilor *Legii nr. 239-XVI din 13 noiembrie 2008 privind transparența în procesul decizional și Regulamentului privind asigurarea transparenței în procesul de elaborare și adoptare a deciziilor Băncii Naționale a Moldovei*, BNM a continuat în 2012 să asigure participarea autorităților publice centrale și locale, instituțiilor financiare, precum și cetățenilor la procesul decizional prin prisma secțiunii de pe pagina-web oficială „*Consultări publice*”.

Banca Națională a Moldovei a continuat în 2012 activitatea de răspuns la solicitările și petițiile parvenite din partea publicului larg. Principalele teme de interes public au vizat aspectele ce țin de evoluția ratei de bază în perioade determinate de timp și similitudinea sintagmelor rata de bază și rata de refinanțare.

Totodată, BNM în anul 2012 a asigurat expedierea prin poștă a publicațiilor sale pe suport electronic (CD) în număr de circa 200 de exemplare către beneficiarii incluși în listele de expediere. Din luna iunie 2012, BNM a aderat la sistemul de numerotare standardizată a publicațiilor, atribuind publicațiilor Băncii Naționale codul internațional de identificare ISBN și contribuind astfel la includerea rapoartelor băncii în circuitul informațional internațional.

La finele anului 2012 BNM a aprobat și a făcut publică Strategia de politică monetară pe termen mediu, care reprezintă o continuare a Strategiei politicii monetare a Băncii Naționale a Moldovei pentru 2010-2012 și cuprinde direcțiile strategice de activitate ale autorității monetare pe termen mediu, orientate spre atingerea obiectivului fundamental de asigurare și menținere a stabilității prețurilor.

Pe parcursul perioadei ulterioare, BNM va urmări dezvoltarea unui sistem de comunicare eficient în contextul îmbunătățirii instrumentelor și canalelor de comunicare, capabil să asigure o comunicare predictibilă, integrală și clară în vederea ancorării anticipațiilor inflaționiste la nivelul obiectivului de inflație anunțat în Strategia politicii monetare pe termen mediu.

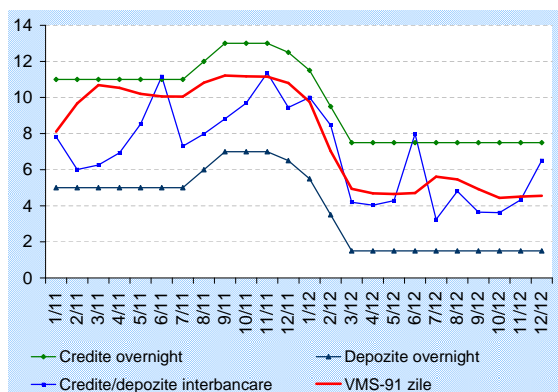
Implementarea și promovarea politicii monetare și valutare pe parcursul anului 2012

În vederea realizării obiectivului fundamental al BNM au fost utilizate instrumentele de piață deschisă – instrumentul principal de politică monetară, precum și instrumentele auxiliare – facilitățile permanente, norma rezervelor obligatorii și intervențiile pe piața valutară.

Condițiile pe piața monetară au fost dirijate de BNM prin stabilirea de către Consiliul de administrație a indicatorului principal pentru piața monetară interbancară pe termen scurt – **rata de bază**.

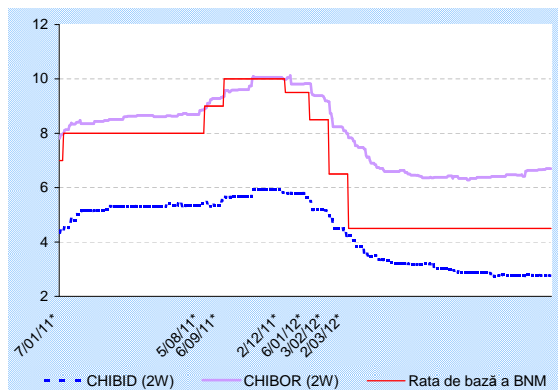
Diminuarea consecutivă a ratei de bază în perioada noiembrie-decembrie 2011 și ianuarie-februarie 2012 ca urmare a turbulențelor macroeconomice din statele membre ale Uniunii Europene, micșorarea prețurilor internaționale la produsele alimentare, precum și temperarea cererii interne au vizat atenuarea riscului deflaționist în anul 2012 în Republica Moldova.

Graficul 3.1: Evoluția lunară a coridorului ratelor dobânzilor (%)

Sursa: BNM

Graficul 3.2: Evoluția ratelor de referință pe piața interbancară și a ratei de bază a BNM (%)

Sursa: BNM

*data modificării ratei de bază

Odată cu apariția, în luna martie 2012 a certitudinii aferente prognozei pe termen mediu privind încadrarea inflației în intervalul de variație, BNM a stopat diminuarea în continuare a ratei de bază.

Reducerea treptată de către BNM a ratei dobânzii de politică monetară a avut ca efect revenirea pe un trend general descendent a ratei dobânzii aferente valorilor mobiliare de stat (VMS) cu scadența de 91 zile. Ajustarea acesteia, întreruptă temporar la mijlocul lunii iunie de o creștere episodică ce s-a corectat integral pe parcursul următoarelor luni, a încetinit spre finele anului.

Impulsurile politicii monetare a BNM au fost mai puțin resimțite pe segmentul pieței interbancare, ultima fiind caracterizată de un număr foarte restrâns de tranzacții, grație nivelului consistent al lichidității înregistrat pe piață. Rata medie a dobânzii la credite/depozite interbancare pe parcursul anului 2012 a oscilat de la o lună la alta în intervalul 3.24 – 10.00 la sută anual, încadrându-se, de regulă, în coridorul ratelor dobânzilor BNM.

Contrar anului 2011, când rata dobânzii de referință a pieței interbancare CHIBOR2W a urmat evoluțiile ratei de bază a BNM, în 2012 diminuarea înregistrată a fost mai puțin amplă decât cea a ratei de bază, aceasta distanțându-se semnificativ și situându-se în proximitatea limitei superioare a coridorului ratelor (Graficul 3.2).

Instrumentele de politică monetară

Adecvarea condițiilor monetare reale în sens larg din perspectiva obiectivului politicii monetare s-a realizat prin intermediul politicii ratei dobânzii, susținută de gestionarea oportună a lichidității de către banca centrală, în cadrul căreia, rolul principal au continuat să-l dețină operațiunile de piață deschisă, facilitățile permanente și mecanismul rezervelor minime obligatorii.

Setul de instrumente ale politicii monetare utilizat de BNM corespunzător cadrului operațional în vigoare s-a dovedit a fi în continuare adecvat cerințelor de implementare a politicii monetare, în contextul specific al anului 2012.

Operațiunile de piață deschisă

Banca Națională a Moldovei a desfășurat operațiunile de piață deschisă conform calendarului elaborat pentru anul 2012, publicat pe pagina-web oficială a BNM, anunțând operațiuni de drenare a surplusului de lichiditate din sectorul bancar prin vânzarea certificatelor BNM (CBN). Totodată, având în vedere atât dinamica lentă a cererii interne, cât și inflexiunea în dinamica activității economice globale, care continua să afecteze ritmul de creștere a economiei naționale, Banca Națională a Moldovei a reluat, începând cu 14 martie 2012, operațiunile de vărsare a lichidităților prin intermediul licitațiilor REPO de cumpărare a valorilor mobiliare de stat. Aceste operațiuni urmau să ofere un sprijin suplimentar băncilor în gestionarea lichidităților și, implicit, să contribuie la revitalizarea procesului de creditare a economiei de către băncile licențiate.

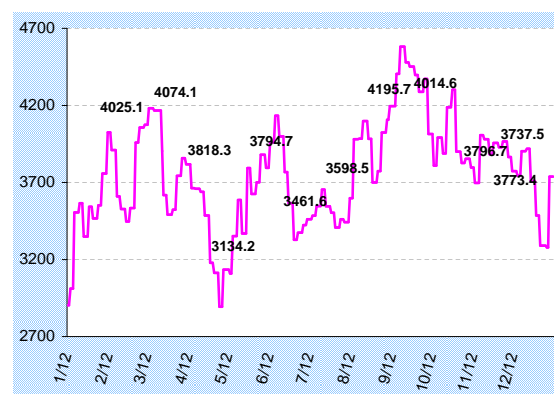
Vânzări de certificate ale BNM

Întrucât în această perioadă poziția netă a lichidității băncilor a consemnat doar valori pozitive, banca centrală a acționat în general din poziția de debitor al sistemului bancar.

Pe parcursul anului au fost derulate 104 licitații de vânzare a certificatelor BNM cu anunțarea ratei maxime a dobânzii echivalente cu rata de bază, BNM acceptând integral ofertele participanților.

Ca urmare a faptului, că ratele dobânzilor solicitate în cereri au fost egale cu rata maximă anunțată la licitații, certificatele BNM au fost vândute la o dobândă echivalentă cu rata de bază a BNM.

Graficul 3.3: Soldul operațiunilor de sterilizare (milioane lei) efectuate de BNM în anul 2012

Sursa: BNM

Soldul mediu al operațiunilor de sterilizare s-a situat la un nivel superior celui înregistrat în anul 2011 (+517.1 milioane lei), constituind 3750.0 milioane lei, majorare generată parțial de efectuarea de către BNM a intervențiilor pe piața valutară internă sub formă de cumpărări de valută.

În anul 2012 rata medie ponderată a operațiunilor de sterilizare s-a cifrat la 5.05 la sută anual, față de 8.54 la sută înregistrată în anul 2011, efect obținut ca rezultat al diminuării ratei de bază. Acest fapt a influențat nivelul costului suportat de BNM pentru sterilizarea excesului de lichiditate în direcția diminuării, de la 274.9 milioane lei în anul 2011 până la 193.2 milioane lei în anul gestionar.

Operațiuni REPO de cumpărare a valorilor mobiliare de stat (VMS)

Conform calendarului plasat pe pagina-web oficială, BNM a anunțat, începând cu 14 martie 2012, săptămânal, operațiuni REPO de cumpărare a VMS pe termen de 28 zile cu rata fixă de 4.75 la sută (rata de bază plus o marjă de 0.25 puncte procentuale). Operațiunile date au fost desfășurate prin intermediul licitațiilor, volumul de lichiditate furnizat în lunile martie – aprilie a fost de 22.5 milioane lei, cererea băncilor fiind satisfăcută integral.

Activitatea de creditare

Sub influența unui exces sporit de lichiditate, în anul 2012 activitatea de creditare a Băncii Naționale a Moldovei poate fi caracterizată drept una secundară, rolul principal, analogic anului 2011, continuând să revină operațiunilor de sterilizare.

Datoria creditoare a băncilor licențiate față de Banca Națională a Moldovei la situația din 31 decembrie 2012 a constituit 290.1 milioane lei, fiind reprezentată prin creditele acordate băncilor pentru protejarea integrității sistemului bancar (279.4 milioane lei) și creditele acordate pentru creditarea cooperativelor de construcție a locuințelor (CCL) (10.7 milioane lei).

Comparativ cu finele anului 2011, datoria creditoare a băncilor față de Banca Națională a Moldovei s-a diminuat cu 103.9 milioane lei, sau cu 26.4 la sută. Micșorarea soldului s-a produs ca rezultat al achitării integrale a creditelor acordate băncilor pentru menținerea lichidității, achitării tranșelor scadente ale creditului acordat pentru protejarea integrității sectorului bancar și a tranșelor din creditele acordate pentru creditarea cooperativelor de construcție a locuințelor.

Pe parcursul anului 2012 Banca Națională a Moldovei a continuat monitorizarea creditului acordat Băncii de Economii S.A. în anul 2009 pentru protejarea integrității sistemului bancar. Conform condițiilor contractuale ce au la bază *Legea nr.190 din 30 septembrie 2011 cu privire la unele măsuri suplimentare de asigurare a stabilității financiare*, creditul nominalizat pe parcursul anului 2012 a fost rambursat de către Banca de Economii S.A. în termenele stabilite corespunzător calendarului de răscumpărare a obligațiunilor de stat emise de către Ministerul Finanțelor și transmise băncii în scopul preluării de către aceasta a creanțelor față de B.C. "Investprivatbank" S.A. în proces de lichidare. Astfel, suma creditului achitat Băncii Naționale a Moldovei în anul 2012 a constituit 93.2 milioane lei, iar soldul la finele anului s-a cifrat la 279.4 milioane lei.

Îndeplinind funcția de creditor de ultima instanță, în primele două luni ale anului 2012, Banca Națională a Moldovei a acordat resurse creditoare unei bănci în sumă de 14.0 milioane lei, în scopul menținerii lichidității, în baza condițiilor contractului de credit încheiat cu banca în luna noiembrie 2011. Creditul nominalizat a fost acordat în condițiile asigurării integrale cu gaj, cu rata de bază a Băncii Naționale a Moldovei, variabilă pe perioada acțiunii contractului de credit, plus o marjă de 3.0 puncte procentuale. Ținând cont de evoluția ratei de bază în perioada ianuarie-februarie 2012, rata la acest credit în perioada menționată a evoluat de la 12.5 la 9.5 la sută anual. La data scadenței creditul a fost achitat integral din contul debitorului.

Ca rezultat al achitării tranșelor ajunse la termen, precum și al achitărilor anticipate, creditele acordate băncilor în anii 1992-2002 pentru creditarea cooperativelor de construcție a locuințelor în anul 2012 s-au diminuat cu 3.2 milioane lei, soldul creditelor la finele anului însumând 10.7 milioane lei, cu 23.0 la sută sub nivelul soldului înregistrat la sfârșitul anului 2011.

Facilitățile permanente

Regimul de funcționare a facilităților permanente (depozite și credite overnight) stabilit pentru anul 2012 a permis băncilor gestionarea eficientă a lichidităților proprii și a oferit Băncii Naționale a Moldovei un plus de flexibilitate în realizarea politicii monetare.

Ratele dobânzilor la facilitățile permanente ale Băncii Naționale a Moldovei s-au înscris în cadrul unui coridor simetric, devierile față de rata dobânzii de politică monetară constituind 3.0 puncte procentuale.

În anul 2012, concomitent cu rata de bază, ratele dobânzilor la facilitățile permanente ale Băncii Naționale a Moldovei au fost diminuate consecutiv: cu câte 1.0 puncte procentuale, începând cu 6 ianuarie și cu câte 2.0 puncte procentuale, începând cu 3 februarie și 2 martie, respectiv, după care au fost menținute până la finele anului la nivel de 7.5 la sută anual pentru creditele overnight și 1.5 la sută anual pentru depozitele overnight.

Facilitatea de credit overnight.

În condițiile unui excedent sporit de lichiditate urmărit în sectorul bancar pe parcursul ultimilor ani, băncile nu au apelat la facilitatea de credit overnight nici în anul 2012.

Facilitatea de depozit overnight.

Pe fondalul sporirii siguranței controlului asupra lichidității prin creșterea volumului operațiunilor de sterilizare, apelarea băncilor la facilitatea de depozit în anul 2012 a fost mai redusă comparativ cu anul 2011.

Volumul depozitelor overnight plasate la Banca Națională a Moldovei în anul de referință a însumat 59901.0 milioane lei, ceea ce indică un sold mediu zilnic de 229.7 milioane lei, în diminuare cu 6.0 la sută comparativ cu anul 2011.

La situația din 31 decembrie 2012 soldul depozitelor overnight plasate de bănci la BNM a constituit 613.0 milioane lei.

Pe parcursul anului băncile au plasat la Banca Națională a Moldovei depozite overnight. Recurgând la facilitatea de depozit cu preferință la finele perioadelor de menținere a rezervelor obligatorii, băncile au demonstrat o capacitate bună de gestionare a lichidităților proprii.

Rezervele obligatorii

În anul 2012 mecanismul rezervelor obligatorii a continuat să exercite funcția de control monetar aflată în strânsă corelație cu cea de gestionare a lichidității de către BNM.

Pe parcursul anului 2012 caracteristicile regimului rezervelor obligatorii au rămas neschimbate, modificările intervenite în Regulamentul cu privire la regimul rezervelor obligatorii în baza Hotărârii Consiliului de administrație al BNM nr.212 din 20 septembrie 2012 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.205-207 din 28 septembrie 2012, art.1146) vizând completarea bazei de calcul a rezervelor obligatorii ca rezultat al

modificării Planului de conturi al evidenței contabile în băncile licențiate din Republica Moldova.

Mentineră normei de constituire a rezervelor obligatorii la nivelul de 14.0 la sută din baza de calcul a fost argumentată de pasivitatea pieței monetare interbancare, având ca scop ameliorarea indicatorilor cantitativi și calitativi ai acesteia și îmbunătățirea mecanismului de transmisie.

În anul 2012 rezervele obligatorii în moneda națională s-au înscris pe o curbă ascendentă ca urmare a creșterii mijloacelor atrase. Suma medie a rezervelor obligatorii în lei moldovenesti menținute de bănci în perioada 8 decembrie 2012 – 7 ianuarie 2013 s-a cifrat la 2917.8 milioane lei, în creștere cu 530.7 milioane lei, sau cu 22.2 la sută comparativ cu perioada similară a anului 2011.

Rezervele obligatorii în valută străină, atât în dolari SUA, cât și cele în euro, pe parcursul anului 2012 au avut un trend pozitiv. La situația din 31 decembrie 2012 suma rezervelor obligatorii în valută străină constituite și menținute de bănci la Banca Națională a Moldovei s-a cifrat la 67.9 milioane dolari SUA și 91.6 milioane euro, fiind în creștere comparativ cu 31 decembrie 2011 cu 12.2 și 1.9 la sută, respectiv.

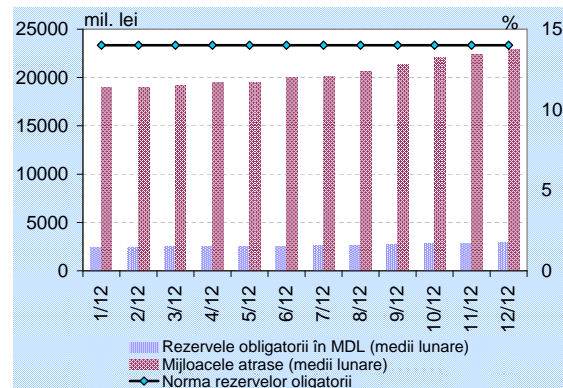
În baza art. 17 din *Legea nr. 578-XIII din 21 iulie 1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei*, în scopul diminuării costului activelor bancare, BNM pentru mărimea rezervelor obligatorii ce depășesc 5.0 la sută din mijloacele atrase plătește băncilor o dobândă, a cărei sumă în anul 2012 a constituit 37.9 milioane lei. Comparativ cu anul 2011, grație diminuării ratei dobânzii la depozitul overnight, care se aplică pentru remunerarea rezervelor obligatorii în lei moldovenesti, cheltuielile suportate de BNM la acest articol s-au redus aproape la jumătate.

Intervențiile pe piața valutară internă

BNM a intervenit pe piața valutară internă pe parcursul anului 2012 în calitate de cumpărător de valută străină, în contextul politicii monetare promovate de BNM, precum și în vederea asigurării consolidării rezervelor valutare.

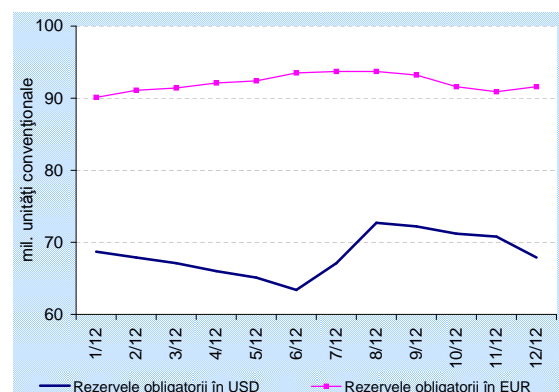
În anul 2012, Banca Națională a Moldovei a cumpărat valută străină în sumă netă de 310.1 milioane dolari SUA. Totodată, pe parcursul anului de gestiune au fost efectuate operațiuni swap în sumă de 20.0 milioane dolari SUA, inclusiv 10.0 milioane dolari SUA - operațiuni swap de cumpărare și 10.0 milioane dolari SUA - operațiuni swap de vânzare (Graficul 3.6).

Graficul 3.4: Evoluția mijloacelor atrase în lei moldovenesti, a rezervelor obligatorii în lei moldovenesti și a normei rezervelor obligatorii în anul 2012

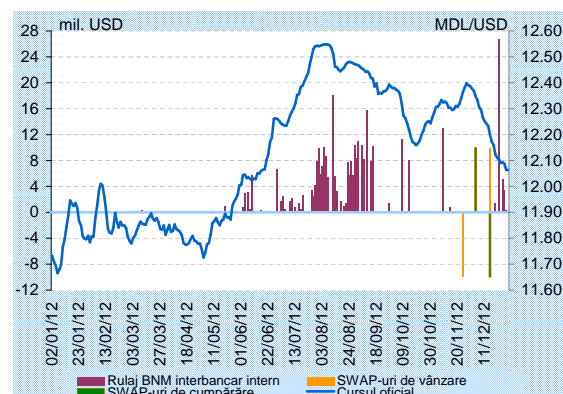
Sursa: BNM

Graficul 3.5: Evoluția rezervelor obligatorii în USD și EUR pe parcursul anului 2012

Sursa: BNM

Graficul 3.6: Evoluția cursului oficial de schimb MDL/USD și volumul tranzacțiilor zilnice ale BNM în anul 2012 (milioane USD)

Sursa: BNM

3.2 Rezultatele politicii monetare și valutare pe parcursul anului 2012

Dintre multiplele realizări pe parcursul ultimilor ani, de menționat diminuarea treptată a ratei anuale a inflației care, după 19 ani, s-a situat trei ani consecutiv pe palierul de o singură cifră, iar în anul 2012 pe durata a 11 luni s-a plasat în interiorul intervalului de variație de ± 1.5 puncte procentuale de la ținta de 5.0 la sută.

Anticipările privind contextul economic mondial, volatilitatea sporită a pieței valutare-financiare internațională, dinamica ratei de schimb a monedei naționale prin suprapunere cu scăderea ritmurilor de creștere economică au condiționat pe parcursul anului 2012 încetinirea procesului inflaționist în Republica Moldova. Criza datoriilor suverane din zona euro a indus tensiuni substanțiale pe plan global și regional. Datorită expunerii sporite a economiei Republicii Moldova la tulburările macroeconomice din statele membre ale Uniunii Europene pe parcursul anului 2012 a fost afectată atât cererea internă, precum și cea externă. În așa mod, temperarea activității economice pe parcursul anului 2012 a fost principalul factor care a cauzat presiuni dezinflaționiste și a influențat procesul decizional de politică monetară.

Totodată, presiunile inflaționiste pe parcursul anului 2012 au fost determinate de fluctuațiile prețului la petrol pe piața internațională, creșterea tarifelor la energia electrică și a prețurilor la produsele alimentare, ca rezultat al condițiilor secetoase din vara anului 2012 atât în țară, cât și în regiune.

Astfel, începând cu luna noiembrie 2011 BNM, a decis să promoveze o politică monetară care a avut drept scop prevenirea intensificării presiunilor dezinflaționiste și evitarea riscului plasării inflației sub limita inferioară a intervalului de variație de la obiectiv, inițiind un trend prudent de reducere a ratei dobânzii de politică monetară, prin efectuarea a două diminuări consecutive ale acesteia, cu amplitudinea de 0.5 puncte procentuale și, respectiv, de 1.0 puncte procentuale (ultima fiind aplicată începând cu 6 ianuarie 2012).

La prima ședință a Consiliului de administrație al BNM din anul 2012 (26 ianuarie 2012), în baza rezultatelor evaluării balanței riscurilor asociate perspectivei pe termen mediu a inflației, s-a decis diminuarea cu 2.0 puncte procentuale a ratei dobânzii de politică monetară de la 8.5 până la 6.5 la sută anual, precum și

diminuarea cu 2.0 puncte procentuale a ratei atât la creditele overnight, cât și la depozitele overnight, de la 11.5 la sută până la 9.5 la sută și de la 5.5 la sută până la 3.5 la sută, respectiv.

Decizia dată a urmărit adaptarea mediului economic intern la instabilitatea și incertitudinea aferente situației macroeconomice externe. Un alt scop a fost stabilizarea cererii interne, ceea ce nemijlocit avea să creeze premise pentru moderarea presiunilor dezinflaționiste în intervalul de variație al acestora și asigurarea unui ansamblu coerent de condiții monetare reale menite să consolideze convergența ratei inflației către obiectivul stabilit pe termen mediu, precum și susținerea în continuare a procesului de creditare, impulsționând astfel cererea internă. La ședința Consiliului de administrație al BNM din 23 februarie 2012, datorită persistenței riscurilor deflaționiste cauzate de riscul iminent al diminuării activității economice și a cererii interne, precum și a deteriorării continue a anticipărilor cu privire la evoluția activității economice pe plan global, a fost adoptată decizia în vederea reducerii cu încă 2.0 puncte procentuale a ratei dobânzii de politică monetară, de la 6.5 la sută la 4.5 la sută. Totodată, a fost aprobată hotărârea de a micșora rata dobânzii la creditele overnight de la 9.5 la sută până la 7.5 la sută și rata dobânzii la depozitele overnight de la 3.5 la sută la 1.5 la sută. Ratele respective la instrumentele de politică monetară au fost menținute la nivelul dat până la finele anului 2012.

Analiza factorilor determinanți ai procesului inflaționist în Republica Moldova pe parcursul anului 2012 a pus în evidență și factorii de natură nemonetară, aflați în afara sferei de influență a politicii monetare promovate de BNM. Acest fapt a fost confirmat de evoluția ritmului anual al inflației observat pe parcursul întregii perioade analizate, odată cu adâncirea crizei datoriilor suverane și recesiunii din zona euro și pe plan mondial, care a afectat cererea globală și prețurile internaționale și a influențat nemijlocit ritmul de creștere a activității economice interne. În scopul asigurării unui ansamblu coerent de condiții monetare menite să realizeze convergența ratei inflației către obiectivul stabilit pe termen mediu în contextul impulsționării cererii interne prin prisma susținerii creditării economiei reale, Banca Națională a Moldovei a menținut ratele rezervelor minime obligatorii din mijloacele atrase în lei moldovenesti și valută la nivelul de 14.0 la sută pe tot parcursul anului 2012.

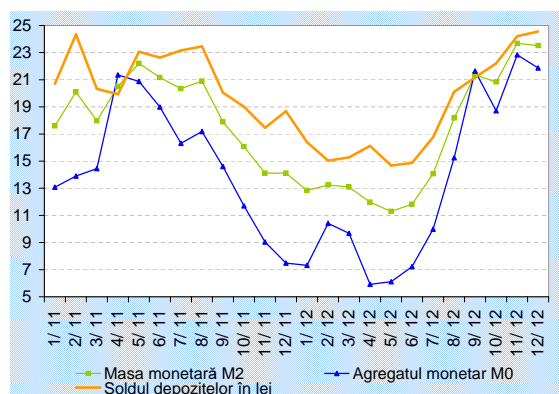
Decizia respectivă a avut drept scop ancorarea anticipațiilor inflaționiste prin prisma consolidării perspectivelor de menținere a ratei inflației în interiorul intervalului de variație de ± 1.5 puncte procentuale față de obiectivul de 5.0 la sută.

Gestionarea fermă a lichidităților din sistemul bancar a fost adaptată asigurării funcționării adecvate a pieței monetare, menținând echilibrul dintre stabilitatea prețurilor și relansarea economiei naționale.

Dinamica indicatorilor monetari

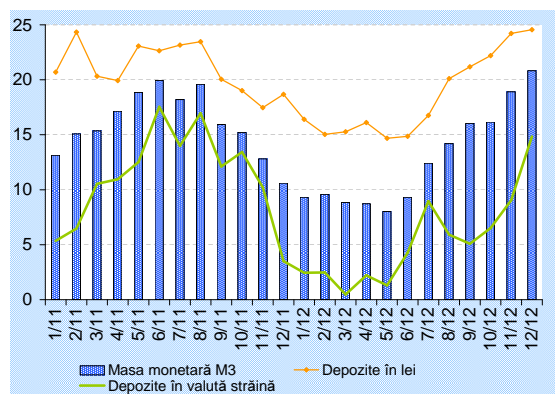
Pe parcursul anului 2012 indicatorii monetari s-au menținut pe un trend ascendent. Temperarea ritmurilor de creștere a acestora din lunile iunie-decembrie 2011 a continuat până în luna iunie 2012, în perioada ce a urmat evoluția indicatorilor monetari a fost caracterizată de amplificarea ritmurilor de creștere. Comportamentul tuturor agregatelor monetare a fost similar pe parcursul anului 2012.

Graficul 3.7: Evoluția componentelor masei monetare M2 (% creștere față de luna similară a anului precedent)

Sursa: BNM

Graficul 3.8: Dinamica principalelor componente ale masei monetare M3 (% creștere față de luna similară a anului precedent)

Sursa: BNM

Masa monetară

În perioada ianuarie-decembrie 2012 *masa monetară (M2)*⁸ a crescut cu 23.5 la sută comparativ cu creșterea de 14.1 la sută înregistrată în anul 2011 (Graficul 3.7). Dinamica M2 a consemnat o creștere pe parcursul întregului an, în special ritmurile de creștere s-au amplificat în perioada iulie-decembrie, realizând cea mai mare ascensiune de 23.7 la sută în noiembrie 2012. Componentele masei monetare au înregistrat evoluții pozitive, depozitele în moneda națională majorându-se cu 24.6 la sută față de anul 2011 și banii în circulație - cu 21.9 la sută.

Depozitele în lei au consemnat un trend crescător, ritmurile cele mai mari de creștere au fost înregistrate în perioada septembrie-decembrie 2012, cu o creștere maximă de 24.6 la sută în ultima lună a anului gestionar. Banii în circulație au evoluat pozitiv pe parcursul întregului an, ritmul de creștere al acestora sporind în lunile septembrie-decembrie 2012 și atingând în noiembrie ritmul maxim de creștere de 22.8 la sută.

În același timp, *masa monetară (M3)*⁹ a înregistrat o majorare de 20.8 la sută, ritmul de creștere fiind mai mare decât cel consemnat în anul 2011, când acesta a constituit 10.6 la sută (Graficul 3.8).

Deprecierea cursului leului moldovenesc față de dolarul SUA pe parcursul anului 2012 a contribuit la o creștere de 14.8 la sută a

⁸Masa monetară M2 include banii în circulație (M0), depozitele în lei moldovenesti și instrumentele pieței monetare.

⁹Masa monetară M3 include masa monetară M2 și depozitele în valută străină ale rezidenților exprimate în lei moldovenesti.

depozitelor în valută străină (recalculate în lei moldovenești), în timp ce creșterea acestora în dolari SUA pentru aceeași perioadă a constituit 11.5 la sută – 125.1 milioane dolari SUA.

Ritmul de creștere a depozitelor în valută străină recalculate în lei a fost unul moderat pe parcursul perioadei ianuarie-octombrie 2012. Accelerarea ritmului de creștere a avut loc în lunile noiembrie-decembrie, astfel în ultima lună a anului a fost înregistrat ritmul maximal de creștere de 14.8 la sută.

Depozitele în moneda națională în anul 2012 au consemnat o creștere superioară celei a M0 – 24.6 la sută (în anul 2011 acestea au crescut cu 18.7 la sută), contribuind în mod direct la creșterea agregatului M2.

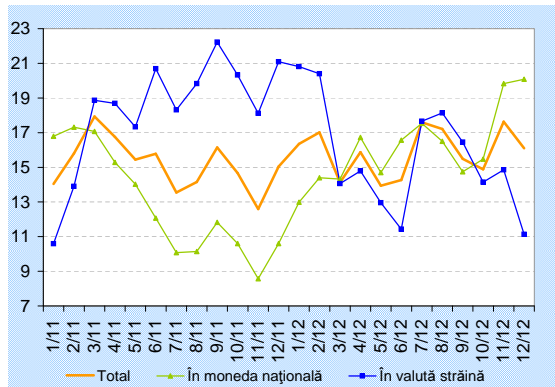
Ponderele depozitelor la termen în totalul depozitelor în lei în luna decembrie 2012 a constituit 66.0 la sută, fiind în creștere cu 3.5 puncte procentuale față de luna decembrie 2011. Regruparea dată în structura depozitelor în lei moldovenești denotă, că gradul de economisire crește atât din partea persoanelor juridice, cât și din partea persoanelor fizice.

Volumul total al depozitelor la termen în moneda națională atrase de bănci pe parcursul anului 2012 a înregistrat o scădere de 1491.7 milioane lei, iar volumul depozitelor atrase în valută străină recalculat în lei moldovenești s-a diminuat cu 31.3 milioane lei. Cu toate acestea, soldul depozitelor la vedere atrase de bănci în anul de referință a crescut cu 845.4 milioane lei. Ca urmare, ponderea depozitelor în moneda națională în structura depozitelor totale s-a majorat cu 2.0 puncte procentuale, de la 57.8 la sută în anul 2011 până la 59.8 la sută în anul 2012.

Diminuarea volumului depozitelor la termen atrase în moneda națională cu 6.4 la sută s-a datorat scăderii volumului depozitelor la termen atrase de la persoanele fizice cu 754.4 milioane lei (5.7 la sută) și a volumului depozitelor la termen atrase ale persoanelor juridice cu 737.3 milioane lei (7.1 la sută).

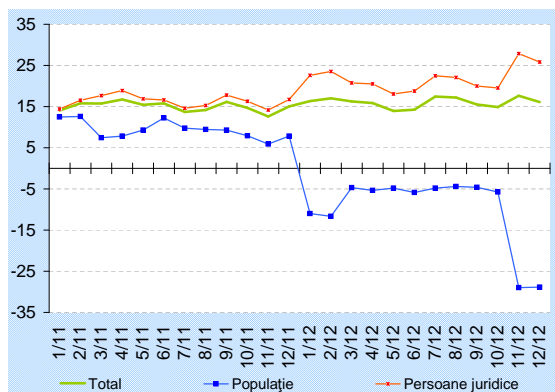
Pe parcursul anului 2012 volumul depozitelor la termen atrase în valută străină a înregistrat o dinamică descendentă. Fiind exprimate în dolari SUA, acestea s-au diminuat cu 3.3 la sută (47.1 milioane dolari SUA), exprimat în lei volumul depozitelor atrase în valută străină s-a redus cu 31.3 milioane (0.2 la sută) ca urmare a reducerii volumului depozitelor noi atrase ale persoanelor fizice cu 2949.2 milioane lei (20.0 la sută) și a creșterii volumului depozitelor noi atrase de la persoanele juridice cu 2917.9 milioane lei (de 2.4 ori).

Graficul 3.9: Evoluția creditelor în economie (% creștere față de luna similară a anului precedent)

Sursa: BNM

Graficul 3.10: Soldul creditelor acordate în economie (% creștere față de luna similară a anului precedent)

Sursa: BNM

Piața creditelor

În anul 2012 **soldul total al creditelor acordate în economie**¹⁰ s-a majorat cu 16.1 la sută față de anul 2011, reprezentând o creștere superioară celei din anul 2011, în care a fost înregistrată o creștere de 15.0 la sută. Această majorare a fost determinată preponderent de evoluția componentei în moneda națională (20.1 la sută). Totodată, ritmul de creștere a componentei în valută străină a fost unul mai temperat (11.1 la sută). Dinamica consemnată a soldului creditelor acordate a fost influențată de diferiți factori, printre care și condițiile favorabile ale ofertei creditelor noi cu rata dobânzii în continuă descreștere atât pentru sectorul privat, cât și pentru populație. De menționat că, și scăderea costurilor aferente creditelor noi a potențat cererea de credite în perioada de referință (Graficul 3.9).

La finele anului 2012, soldul creditelor acordate persoanelor juridice a consemnat un ritm pozitiv de creștere de 25.8 la sută, fiind bazat pe majorarea mai accentuată a componentei în moneda națională (35.6 la sută), cea în valută străină înregistrând un ritm mai modest de 16.5 la sută. Ca rezultat al modificării metodologiei de calcul¹¹, dinamica soldului creditelor acordate populației (Graficul 3.10) a înregistrat valori negative, scăderea fiind de 28.9 la sută.

Evoluția creditelor noi acordate

În anul 2012 evoluția creditelor noi acordate a consemnat o dinamică negativă, volumul acestora diminuându-se cu 9.8 la sută (până la nivelul de 26694.0 milioane lei). Cu toate că, în anul 2012 ratele dobânzilor au fost în continuă scădere, activitatea economică temperată de criza din sectorul agricol și factorii externi nefavorabili au afectat negativ cererea de credite. Dinamica ratelor, dar și a volumului de creditare a fost condiționat și de modificările metodologice operate începând cu iulie 2012 în determinarea și calcularea ratelor dobânzilor aplicate de băncile din Republica Moldova¹².

¹⁰Începând cu iulie 2012, în metodologia de calcul au fost operate modificări care prevăd excluderea din totalul creditelor eliberate în economie (inclusiv rata dobânzii calculată la credite) a creditelor interbancare, cele acordate guvernului și instituțiilor publice locale conform metodologiei elaborate de către FMI.

¹¹Conform *Instrucțiunii cu privire la modul de completare de către băncile licențiate a Raportului privind statistica monetară* care a fost modificată și completată prin Hotărârea nr.243 din 23 octombrie 2012 a Consiliului de administrație al BNM, în vigoare din 1 noiembrie 2012.

¹²Conform *Instrucțiunii privind raportarea ratelor dobânzilor aplicate de băncile din Republica Moldova*, aprobată prin Hotărârea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr. 304 din 22 decembrie 2011 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2011, nr. 238-242, art.2151), cu modificările și completările ulterioare.

Evoluția negativă, determinată de stagnarea comerțului exterior cu bunuri și servicii, a fost caracteristică doar creditelor acordate în valută străină, cu 26.6 la sută mai puțin, în moneda națională volumul creditelor a crescut cu 4.8 la sută, constituind 16541.4 milioane lei (Graficul 3.11).

În anul 2012, creditele acordate persoanelor juridice în moneda națională s-au majorat cu 1.0 la sută, până la 13024.9 milioane lei, constituind 78.7 la sută din totalul creditelor în lei moldovenesti. Creditelor acordate populației, deși dețin o pondere mică în volumul total de creditare, au înregistrat o creștere accentuată de 22.0 la sută față de anul 2011, până la nivelul de 3516.5 milioane lei.

În valută străină ambele segmente de clientelă au consemnat ritmuri de creștere negativă, pentru persoanele juridice fiind înregistrată o scădere de 27.0 la sută, până la 9916.0 milioane lei (Graficul 3.12). Persoanelor juridice le-au revenit 97.7 la sută din creditelor eliberate, dinamica acestora fiind influențată de finanțarea operațiunilor comerciale externe.

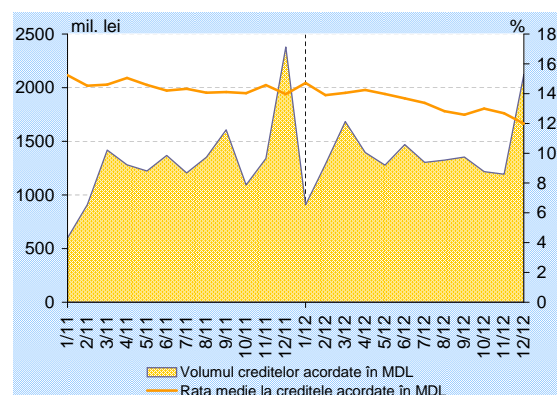
Ratele dobânzii și mecanismul de transmisie a politicii monetare

În condițiile ajustării ratei de bază de către Consiliul de administrație al BNM, ratele dobânzilor practicate de bănci în relațiile cu clienții au înregistrat o tendință de scădere atât la credite, cât și la depozite, fiind practic în continuă descreștere încă din anul 2010 (Graficul 3.13).

Rata medie la creditelor noi acordate în moneda națională în anul 2012 s-a plasat cu 1.03 puncte procentuale mai jos decât valoarea anului 2011, la nivelul de 13.34 la sută. Această tendință s-a menținut pe ambele categorii de clientelă. Astfel, rata la creditelor acordate persoanelor fizice s-a diminuat cu 1.39 puncte procentuale, constituind 15.29 la sută, iar cea a persoanelor juridice – cu 1.04 puncte procentuale, până la nivelul de 12.81 la sută. În același timp, ratele dobânzilor la creditelor noi acordate în lei moldovenesti au atins în luna decembrie 2012 un nou minim istoric de 11.98 la sută, acest lucru nefiind valabil și pentru ratele în valută străină, care au constituit 8.32 la sută.

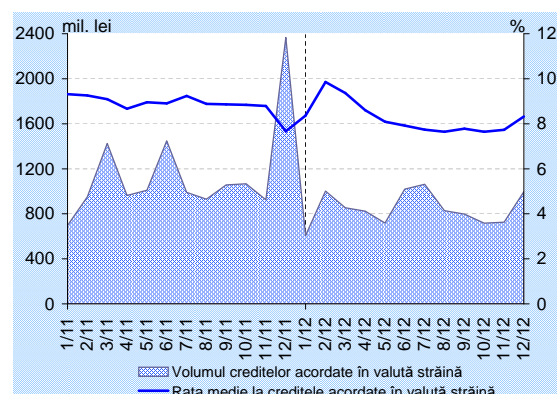
În schimb, rata medie pentru anul 2012 a randamentelor la plasamentele bancare la termen în moneda națională s-a majorat cu 0.05 puncte procentuale, atingând nivelul de 7.59 la sută (Graficul 3.14). Rata la depozitele persoanelor juridice s-a micșorat cu 0.18 puncte procentuale, constituind 4.95 la

Graficul 3.11: Dinamica volumului și a ratelor medii la creditelor noi acordate în moneda națională

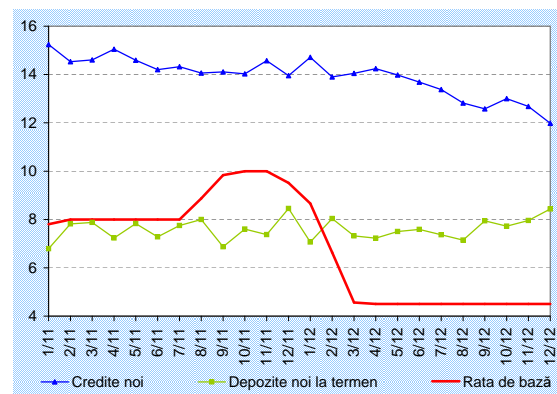
Sursa: BNM

Graficul 3.12: Dinamica volumului și a ratelor medii la creditelor noi acordate în valută străină

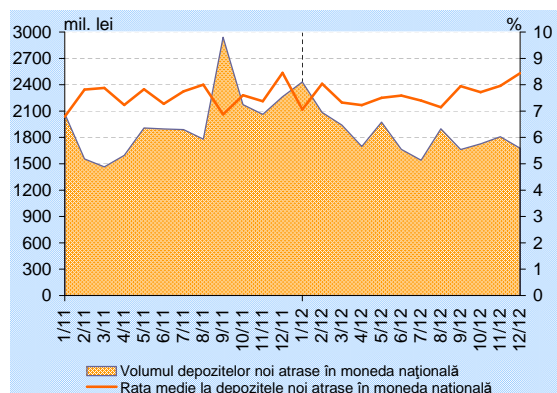
Sursa: BNM

Graficul 3.13: Ratele medii ale dobânzilor în MDL (%)

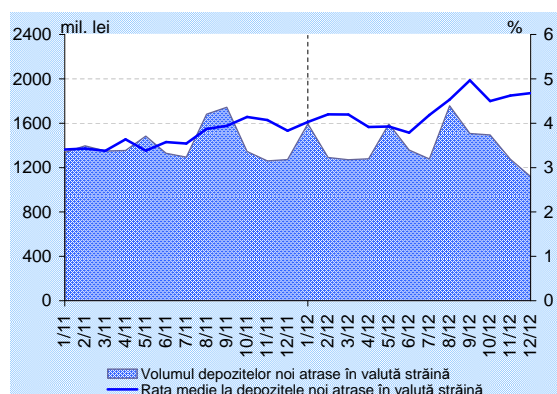
Sursa: BNM

Graficul 3.14: Dinamica volumului și a ratelor medii la depozitele la termen atrase în moneda națională

Sursa: BNM

Graficul 3.15: Dinamica volumului și a ratelor medii la depozitele la termen noi atrase în valută străină

Sursa: BNM

sută, în timp ce rata la depozitele persoanelor fizice a fost în creștere cu 0.20 puncte procentuale, până la 9.62 la sută. În luna decembrie 2012 rata medie a dobânzii la depozitele noi atrase în moneda națională a rămas practic neschimbată față de nivelul anului 2011 (8.44 la sută).

Pe parcursul anului 2012, ratele medii ale dobânzii la depozitele în moneda națională au crescut de la 7.06 la sută în luna ianuarie (nivel minim în 2012), până la nivelul maxim – de 8.44 la sută înregistrat în decembrie 2012. În perioada analizată, aceeași tendință ascendentă s-a înregistrat și la ratele dobânzii la depozitele în valută străină, care s-au majorat de la 4.03 la sută în luna ianuarie până la 4.68 la sută în luna decembrie.

Contrar evoluției la depozite, trendul ratelor pentru creditele noi acordate a fost unul descendent pe parcursul anului 2012. Astfel, rata maximă a dobânzii la creditele acordate în moneda națională a constituit 14.71 la sută în luna ianuarie 2012, ca la finele anului să atingă valoarea istorică minimală de 11.98 la sută. Evoluție similară, cu unele abateri moderate, a fost caracteristică și pentru ratele dobânzilor la creditele noi acordate în valută străină. Astfel, rata maximă la creditele acordate în valută străină a fost înregistrată în luna februarie 2012, constituind 9.86 la sută, iar cea minimă - în luna octombrie, de 7.64 la sută, fiind în creștere consecutivă ultimele două luni ale anului 2012 și urcând la nivelul de 8.32 la sută în luna decembrie.

În valută străină, rata medie anuală a dobânzii la depozitele plasate la termen s-a majorat cu 0.61 puncte procentuale față de anul 2011, constituind 4.30 la sută în anul 2012 (Graficul 3.15). Această tendință crescătoare a fost caracteristică pentru toate segmentele de clienți, rata pentru persoanele juridice fiind de 3.83 la sută, mai mare cu 0.41 puncte procentuale, iar pentru persoanele fizice, rata constituind 4.49 la sută, sau cu 0.76 puncte procentuale mai mult față de anul 2011.

Rata medie anuală ponderată a dobânzii la creditele noi acordate în valută străină a constituit 8.28 la sută în anul 2012, comparativ cu 8.75 la sută în anul 2011, evoluție datorată exclusiv modificării ratei aferente persoanelor juridice, care s-a micșorat până la 8.25 la sută față de anul 2011, când constituia 8.70 la sută.

În anul 2012, condițiile favorabile, precum lichiditatea excesivă și diminuarea riscurilor creditării, au permis băncilor licențiate să contribuie la micșorarea marjei bancare.

Micșorarea marjei bancare (diferența dintre ratele medii la credite și la depozite) s-a produs din contul evoluției ratelor

anuale atât la depozitele noi atrase, cât și la creditele noi acordate. Condițiile mai atractive la acordarea creditelor în sectorul real, dar și inițiativa băncilor licențiate de a atrage mai multe depozite noi au marcat anul 2012 și au influențat direct modificarea marjei.

Astfel, marja bancară aferentă operațiunilor în moneda națională s-a diminuat cu 1.08 puncte procentuale, până la nivelul de 5.75 puncte procentuale, iar cea asociată tranzacțiilor în valută străină a constituit 3.98 puncte procentuale sau la fel cu 1.08 puncte procentuale mai puțin comparativ cu cea înregistrată în anul 2011 (Graficul 3.16).

3.3 Piața monetară

Piața primară a valorilor mobiliare de stat

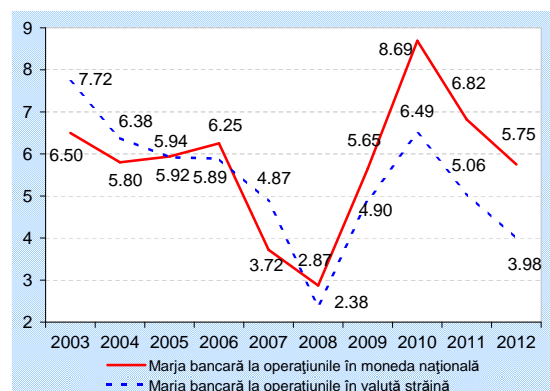
Aționând ca agent fiscal al statului în organizarea plasării și deservirii valorilor mobiliare de stat în formă de înscriere în conturi, Banca Națională a Moldovei în anul 2012 a organizat 166 emisiuni de titluri de stat.

Ca urmare a necesității de majorare a finanțării deficitului bugetar pentru anul 2012 din contul surselor interne, Ministerul Finanțelor a sporit gradual oferta de valori mobiliare de stat pentru plasare prin licitații, oferta săptămânală spre plasare de bonuri de trezorerie (BT) evoluând de la 127.0 milioane lei la 136.0 milioane lei și a obligațiunilor de stat (OS) - de la 8.0 la 12.0 milioane lei. De asemenea, intenția Ministerului Finanțelor de a majora perioada medie de maturitate a VMS emise pe piața primară a determinat și modificarea structurii BT emise în direcția sporirii volumului BT cu scadența 182 și 364 zile și reducerea lentă a volumului ofertei BT cu scadența 91 zile.

Cererea de titluri de stat a consemnat maxima istorică în sumă de 12555.2 milioane lei, raportul cerere/ofertă constituind 1.8 (1.4 în anul 2011). Ministerul Finanțelor a pus în circulație prin licitații valori mobiliare de stat în sumă de 6987.3 milioane lei, puțin sub suma vizată de 6991.0 milioane lei, ca urmare a plasării parțiale a ofertei de obligațiuni de stat (Graficul 3.17).

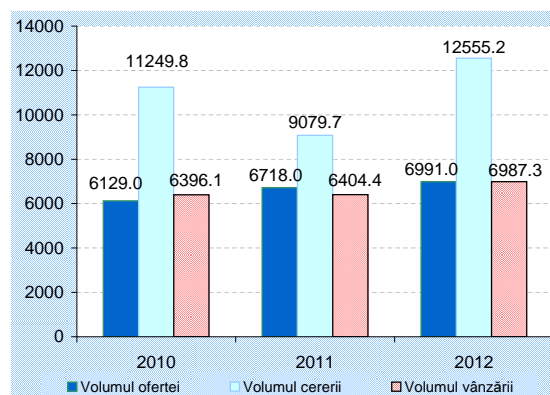
În graficul 3.18 este prezentată dinamica lunară a volumului ofertei, cererii și vânzărilor de valori mobiliare de stat pe parcursul anului 2012 și evoluția ratei medii lunare a dobânzii la titlurile plasate. Reducerea treptată de către BNM a ratei

Graficul 3.16: Evoluția marjei bancare la operațiunile în moneda națională și în valută străină (p.p.)

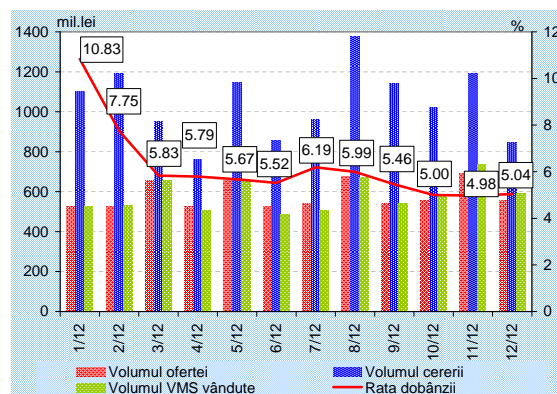
Sursa: BNM

Graficul 3.17: Volumul ofertei, al cererii și al vânzărilor de VMS (milioane lei)

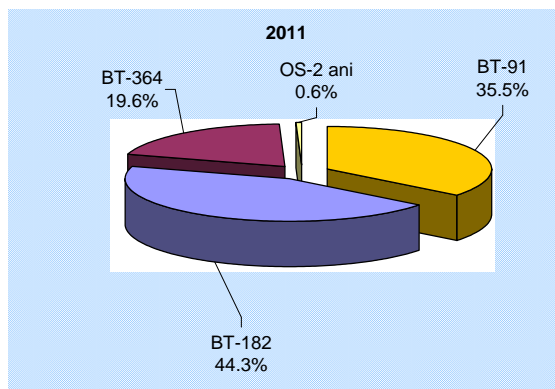
Sursa: BNM

Graficul 3.18: Dinamica lunară a valorilor mobiliare de stat la licitațiile pe piața primară în anul 2012

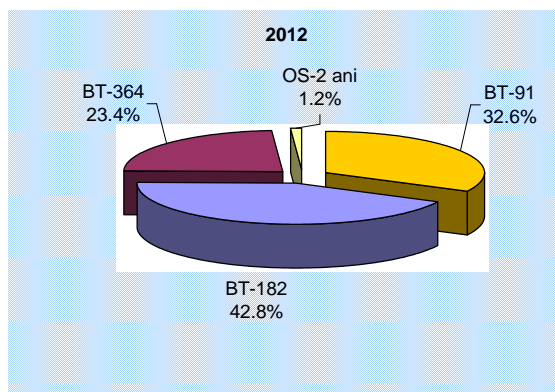
Sursa: BNM

Graficul 3.19: Structura emisiunilor de VMS în diviziune pe tipuri în anul 2011

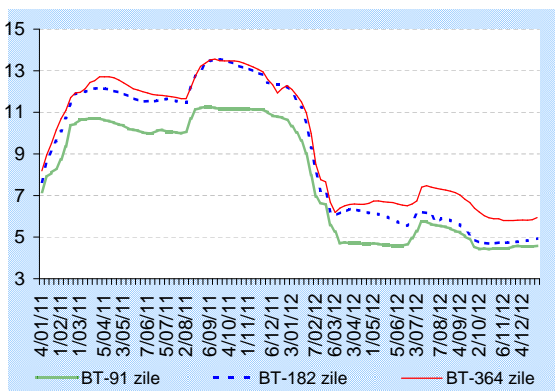
Sursa: BNM

Graficul 3.20: Structura emisiunilor de VMS în diviziune pe tipuri în anul 2012

Sursa: BNM

Graficul 3.21: Dinamica ratelor nominale ale dobânzilor la VMS (%)

Sursa: BNM

dobânzii de politică monetară a avut ca efect revenirea pe un trend descendent a ratei dobânzii aferente valorilor mobiliare de stat (VMS), întrerupt temporar la mijlocul lunii iunie de o creștere episodică ce s-a corectat integral pe parcursul următoarelor luni în rezultatul poziției ferme a Ministerului de Finanțe de a nu admite creșteri esențiale ale ratelor dobânzilor pe piața primară a titlurilor de stat.

Reducerea randamentelor aferente VMS a influențat în sensul diminuării interesului investitorilor nebankari pentru VMS. Astfel, valoarea VMS procurate de aceștia s-a diminuat de la 704.0 milioane lei în anul 2011 (11.0 la sută din volumul total emis) până la 465.4 milioane lei în 2012 (6.7 la sută din volumul total emis). Procurări de VMS de către nerezidenți au fost efectuate în volume nesemnificative.

Pe parcursul anului 2012 Ministerul Finanțelor a oferit spre plasare prin licitații bonuri de trezorerie de 91 zile, 182 zile și 364 zile și obligațiuni de stat cu maturitatea de 2 ani.

Bonurile de trezorerie cu maturitatea de 6 luni au fost unul din plasamentele cu cea mai mare pondere – 42.8 la sută, urmate de cele cu scadența la 3 luni, care au înregistrat o pondere de 32.6 la sută. Cota obligațiunilor de stat cu dobândă flotantă cu termenul de circulație de 2 ani în totalul VMS emise s-a dublat comparativ cu anul 2011.

Punerea în circulație a unui volum mai mare de BT cu scadența de 364 zile și de obligațiuni de stat față de cel înregistrat în anul 2011 a determinat majorarea scadenței medii a titlurilor nou emise de la 189 zile în anul 2011 până la 202 zile în anul gestionar.

Ratele dobânzilor pieței valorilor mobiliare de stat au înregistrat o evoluție descendentă pronunțată în debutul perioadei, reflectând coborârea ratei dobânzii de politică monetară, și au continuat apoi să se plaseze în principal la valori aflate în partea superioară a coridorului determinat de ratele dobânzilor facilităților permanente (Graficul 3.21).

La ultimele licitații de VMS ale anului 2012 ratele medii ale dobânzilor au înregistrat valori de 4.58, 4.93 și 5.94 la sută anual pentru scadențele de 91, 182 și 364 de zile respectiv, fiind inferioare cu 6.04, 7.31 și 6.35 puncte procentuale, respectiv, valorilor consemnate la finele anului 2011.

Rata medie anuală a dobânzii la valorile mobiliare de stat cu scadența până la un an adjudecate în 2012 s-a diminuat,

înregistrând 6.09 la sută anual comparativ cu 11.42 la sută anual în anul 2011.

Ratele nominale medii ponderate anuale ale dobânzii la valorile mobiliare de stat comercializate pe parcursul ultimilor doi ani la licitațiile pe piața primară, în diviziune pe scadențe, sunt prezentate în tabelul 3.1.

Dacă în anul 2011, în ierarhia randamentelor pe piața financiară ratele dobânzilor aferente valorilor mobiliare de stat au devansat semnificativ dobânzile oferite de bănci la depozite, apropiindu-se tot mai mult în a doua jumătate a anului de cele aferente creditelor acordate în economie, în anul 2012 ratele dobânzilor aferente VMS s-au situat sub nivelul dobânzilor oferite de bănci la depozite, spre finele perioadei distanțându-se semnificativ de acestea (Graficul 3.22).

Concomitent cu VMS, plasate prin intermediul licitațiilor, au fost plasate prin subscriere obligațiuni de stat cu rata flotantă a dobânzii (echivalentă cu rata de bază a BNM plus o marjă stabilită), cu termenele de circulație 1, 2 și 3 ani, în sumă de 120.3 milioane lei la valoarea nominală.

Volumul valorilor mobiliare de stat, plasate pe piața primară prin intermediul licitațiilor și subscrierilor, aflate în circulație la 31 decembrie 2012 a consemnat 3966.6 milioane lei la valoarea nominală (Graficul 3.23). La prețul de vânzare - cumpărare acesta a constituit 3816.1 milioane lei, înregistrând o creștere de 560.1 milioane lei la finele anului gestionar față de finele anului 2011.

Piața secundară a valorilor mobiliare de stat

Curba randamentelor aferente operațiunilor de vânzare-cumpărare a valorilor mobiliare de stat pe piața secundară a consemnat o tendință descendentă pe parcursul anului, de la 10.51 la sută în ianuarie până la 4.59 la sută în noiembrie, tendință similară ratelor dobânzilor la VMS pe piața primară. Randamentul mediu anual pe piața secundară a VMS a scăzut cu 5.66 puncte procentuale față de anul 2011, ajungând la nivelul de 5.67 la sută.

Valoarea tranzacțiilor cu VMS înregistrate pe piața secundară în anul 2012 a crescut de 3.7 ori față de anul 2011, ajungând până la 98.1 milioane lei, ca urmare a sporirii numărului și valorii tranzacțiilor încheiate între bănci și clienți (54.6 la sută din

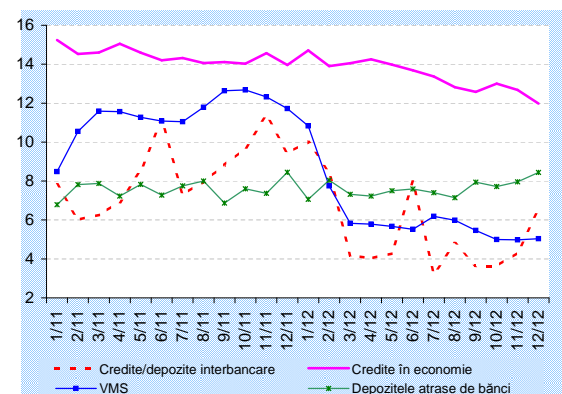
Tabelul 3.1: Ratele nominale medii ponderate anuale ale dobânzii la valorile mobiliare de stat pe scadențe (%)

	Anul 2011	Anul 2012
BT 91 zile	10.42	5.41
BT 182 zile	12.05	6.16
BT 364 zile	12.28	6.92
OS 2 ani	13.43	5.89

Sursa: BNM

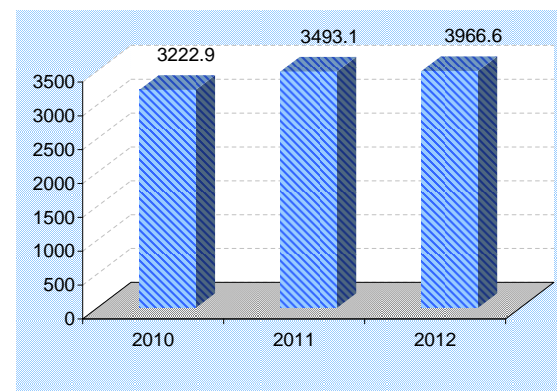
Notă: Pentru obligațiunile de stat sunt prezentate ratele efective ale dobânzilor.

Graficul 3.22: Evoluția ratelor dobânzilor (%)

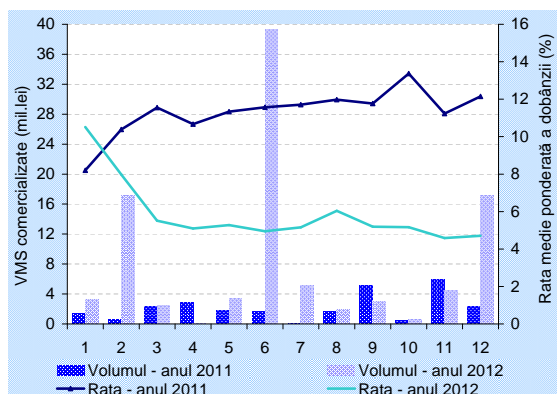
Sursa: BNM

Graficul 3.23: Dinamica volumului de VMS în circulație la finele perioadei (milioane lei)

Sursa: BNM

Graficul 3.24: Dinamica indicatorilor pe piața secundară

Sursa: BNM

total), precum și între clienții unuia și aceluiași dealer primar (1.2 la sută din total).

Cele mai tranzacționate titluri de stat au fost cele cu maturitatea reziduală sub un an, și anume în intervalul de la 28 până la 91 de zile, a căror pondere a reprezentat 71.0 la sută din volumul total al tranzacțiilor realizate cu VMS.

Dinamica volumului și evoluția ratei medii ponderate a dobânzii în comparație cu anul 2011 este reprezentată în graficul 3.24.

Evoluția descendentă a randamentelor la VMS a fost un impuls pentru creșterea vânzărilor VMS din portofoliul clienților ca urmare a scăderii interesului investitorilor pentru acest tip de investiție, ceea ce a determinat micșorarea până la 5.9 la sută a cotei medii anuale a VMS la scadență de către investitorii corporativi și instituționali (întreprinderi mixte, instituții de microfinanțare, companii de asigurare), față de 6.5 la sută în anul 2011.

Piața monetară interbancară

Pe parcursul anului 2012 piața monetară interbancară a cunoscut o evoluție pozitivă, îndeosebi creditele/depozitele interbancare, mai puțin piața secundară a valorilor mobiliare, care a însumat doar 5.6 la sută din valoarea totală a tranzacțiilor. Operațiuni REPO cu valori mobiliare între bănci n-au fost înregistrate.

Volumul total al tranzacțiilor interbancare în anul 2012 a constituit 3232.7 milioane lei, dublându-se comparativ cu anul 2011.

Analogic anilor precedenți, în anul 2012 cota majoritară în rulajul tranzacțiilor interbancare a fost reprezentată de creditele/depozitele interbancare, acestea constituind 94.4 la sută din totalul tranzacțiilor.

Pe segmentul credite/depozite al pieței interbancare s-a urmărit o creștere atât a numărului tranzacțiilor, cât și a numărului participanților, valoarea totală a creditelor/depozitelor interbancare ridicându-se la 3050.8 milioane lei, în creștere față de anul 2011 de 2.1 ori. Majorarea volumului și numărului tranzacțiilor pe piața creditelor/depozitelor interbancare, mai cu seamă în a doua jumătate a anului de referință, s-a datorat insuficienței de lichiditate pe termen scurt consemnate la unele bănci.

Cel mai important volum al creditelor și depozitelor interbancare s-a înregistrat pe scadența minimă a pieței, ponderea tranzacțiilor overnight reprezentând 60.0 la sută din total.

Ratele dobânzilor medii lunare la creditele/depozitele interbancare în perioada analizată au revenit la valori mai reduse pe fondul diminuării la începutul anului 2012 a ratelor de dobândă la instrumentele de reglementare monetară ale BNM.

Astfel, rata medie lunară a dobânzii pe parcursul anului 2012 a variat de la o lună la alta, înregistrând valori între maxima de 10.00 la sută anual (ianuarie) și minima de 3.24 la sută anual (iulie).

Media anuală a ratei dobânzii la creditele/depozitele interbancare a constituit 5.46 la sută anual, sub nivelul anului 2011 cu 3.40 puncte procentuale.

Termenul mediu ponderat al tranzacțiilor încheiate între bănci în anul 2012 a alcătuit 17 zile, fiind superior celui consemnat în anul 2011 cu 6 zile.

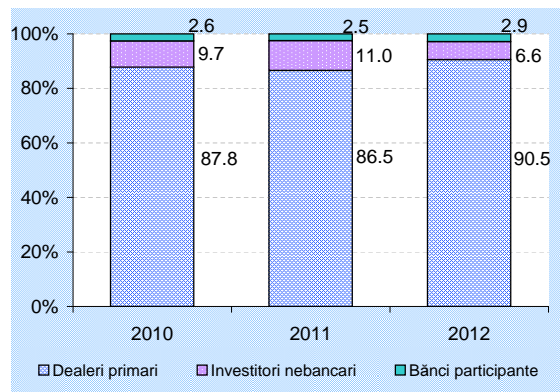
Ratele dobânzilor de referință pe piața monetară interbancară

Curba ratelor de referință CHIBOR/CHIBID (cotații orientative ale ratelor dobânzilor la plasarea/atragerea pe piața interbancară a mijloacelor bănești în moneda națională) a preluat ajustările operate la rata de bază a BNM.

Cotațiile CHIBOR/CHIBID cu scadența la două săptămâni (2W) au urmat un trend descrescător la începutul anului. Inițiată imediat după decizia BNM de reducere a ratei dobânzii de politică monetară din luna decembrie 2011, mișcarea lor descendentă a reflectat diminuările succesive ale ratei de politică monetară operate pe parcursul trimestrului I, 2012, însă amplitudinea acestora a fost mai redusă comparativ cu cea a ratei de bază. În restul anului 2012 ratele dobânzilor de referință s-au menținut în general stabile, înregistrând ușoare modificări în ambele sensuri.

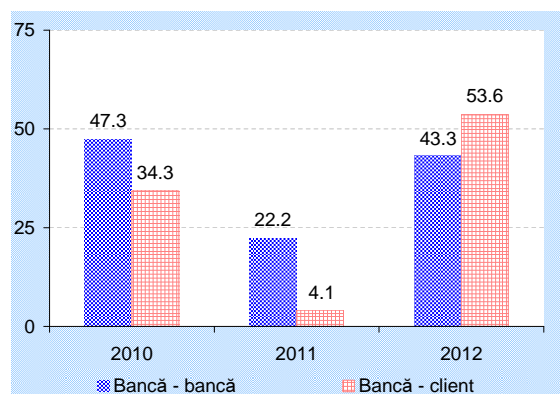
Ca urmare a evoluțiilor respective, cotațiile CHIBOR 2W și CHIBID 2W s-au diminuat cu 3.13 și, respectiv, cu 2.88 puncte procentuale comparativ cu valorile consemnate la finele anului 2011. La situația din 31 decembrie 2012 cotația CHIBOR 2W a înregistrat 6.70 la sută, iar cotația CHIBID 2W - 2.76 la sută anual (Graficul 3.2).

Graficul 3.25: Structura procurărilor VMS la licitațiile de piață primară în diviziune pe categorii de participanți

Sursa: BNM

Graficul 3.26: Tranzacțiile de vânzare-cumpărare efectuate de către dealerii primari pe piața secundară (milioane lei)

Sursa: BNM

Activitatea dealerilor primari pe piața valorilor mobiliare de stat

Pe parcursul anului 2012 pe piața valorilor mobiliare de stat au activat 12 dealeri primari, care, în conformitate cu acordurile cu privire la îndeplinirea funcțiilor de dealer primar pe piața VMS dematerializate încheiate cu BNM, au contribuit la plasarea titlurilor de stat pe piața primară și la asigurarea lichidității lor pe piața secundară.

Volumul cererilor depuse de către dealerii primari la licitațiile de plasare a titlurilor de stat în anul 2012 a constituit 11922.4 milioane lei.

Pe ansamblul anului 2012 dealerii primari au procurat valori mobiliare în volum de 6572.3 milioane lei, ceea ce constituie 94.0 la sută din oferta Ministerului Finanțelor (în anul 2011 acest indicator a constituit 91.1 la sută).

Din volumul total de titluri de stat adjudecate, 90.5 la sută (6321.5 milioane lei) au fost procurate de către dealerii primari în numele și din cont propriu, volumul VMS procurate de către investitorii nebancați înregistrând o diminuare atât ca pondere, cât și ca valoare absolută (Graficul 3.25).

În anul 2012 activitatea dealerilor primari pe piața secundară a valorilor mobiliare de stat a crescut considerabil, îndeosebi în efectuarea tranzacțiilor de tipul bancă-client, care au înregistrat un volum de 53.6 milioane lei (54.6 la sută din volumul total al tranzacțiilor cu valorile mobiliare de stat), față de 4.1 milioane lei (18.5 la sută) în anul 2011.

Evidența valorilor mobiliare în sistemul de înscrieri în conturi la BNM

Sistemul electronic de înscrieri în conturi ale valorilor mobiliare de stat organizat de Banca Națională a Moldovei reprezintă o componentă indisolubilă a infrastructurii pieței financiare.

Funcționarea eficientă a acestuia permite efectuarea sigură, corectă și la timp a operațiunilor cu valorile mobiliare, permite să acopere toate operațiunile aferente valorilor mobiliare depozitate în SIC, să servească drept suport pentru susținerea politicii monetare a Băncii Naționale a Moldovei și să ofere participanților servicii complete de custodie.

SIC asigură depozitarea valorilor mobiliare de stat emise de către Ministerul Finanțelor și a celor emise de către Banca Națională a Moldovei, precum și decontarea operațiunilor cu aceste instrumente financiare. În acest sens, sistemul dispune de funcționalități de înregistrare a rezultatelor emisiunilor de instrumente financiare, de administrare a conturilor și de gestionare a evenimentelor de plată aferente emisiunilor în circulație.

La 31 decembrie 2012 în sistemul de înscrieri în conturi au fost înregistrate valori mobiliare în sumă totală de 10076.5 milioane lei la valoarea nominală, care în profilul emitenților constituie după cum urmează:

I. Ministerul Finanțelor – VMS în sumă totală 6332.5 milioane lei, inclusiv:

- 3966.6 milioane lei sau 62.6 la sută constituie VMS emise prin licitații și subscriere pe piața primară;
- 279.4 milioane lei sau 4.4 la sută constituie VMS emise în favoarea Băncii de Economii S.A. în conformitate cu *Legea nr.190 din 30 septembrie 2011 cu privire la unele măsuri suplimentare de asigurare a stabilității financiare*;
- 2086.5 milioane lei sau 33.0 la sută constituie VMS emise și livrate Băncii Naționale a Moldovei.

II. Banca Națională a Moldovei – certificatele BNM (CBN) în sumă totală 3744.0 milioane lei.

Suma totală a VMS înregistrate în SIC la valoarea nominală este repartizată în profilul deținătorilor în felul următor:

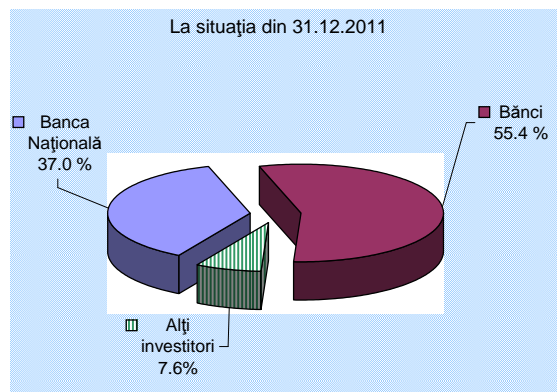
Bănci

- la 31.12.2012 - 3987.5 milioane lei
- la 31.12.2011 - 3398.8 milioane lei

Alți investitori (inclusiv Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar)

- la 31.12.2012 - 258.5 milioane lei
- la 31.12.2011 - 466.9 milioane lei

Graficul 3.27: Structura valorilor mobiliare de stat aflate în circulație în profilul deținătorilor la 31.12.2011

Sursa: BNM

Graficul 3.28: Structura valorilor mobiliare de stat aflate în circulație în profilul deținătorilor la 31.12.2012

Sursa: BNM

Banca Națională a Moldovei (VMS livrate BNM ca rezultat al convertirii împrumuturilor acordate anterior statului și reemise ulterior)

- la 31.12.2012 - 2086.5 milioane lei
- la 31.12.2011 - 2274.2 milioane lei

La situația din 31 decembrie 2012 în structura VMS înregistrate în SIC după deținători, față de 31 decembrie 2011, s-au produs următoarele modificări:

- majorarea cotei deținute de bănci, ca rezultat al creșterii volumului procurărilor VMS pe piața primară;
- micșorarea cotei deținute de către Banca Națională a Moldovei, determinată de evoluția descendentă a ratelor dobânzilor la titlurile de stat emise și livrate în urma convertirii împrumuturilor acordate anterior statului, precum și de răscumpărarea definitivă de către Ministerul Finanțelor a VMS din portofoliul Băncii Naționale a Moldovei în volum de 150.0 milioane lei conform *Legii nr.282 din 27 noiembrie 2011 privind bugetul de stat pe anul 2012*;
- diminuarea cotei investitorilor nebancari, ca rezultat al preferințelor populației pentru plasamente la randamente superioare titlurilor de stat.

CertIFICATELE BNM ÎN SUMĂ DE 3719.0 MILIOANE LEI AU FOST ÎNREGISTRATE ÎN PORTOFOLIILE BĂNCILOR LICENȚIATE, IAR 25.0 MILIOANE LEI ÎN PORTOFOLIILE ALTOR INVESTITORI.

Pe parcursul anului de referință în SIC la Banca Națională a Moldovei au fost înregistrate 7086 operațiuni în valoare de 228299.3 milioane lei, dintre care:

- operațiuni pe piața primară (emiteri noi) – 113940.0 milioane lei;
- răscumpărarea de către Ministerul Finanțelor a valorilor mobiliare de stat la data scadenței – 15735.8 milioane lei;
- răscumpărarea de către Banca Națională a Moldovei a Certificatelor BNM la data scadenței – 97181.4 milioane lei;
- operațiuni de vânzare-cumpărare – 183.1 milioane lei;

- operațiuni de gajare – 1213.3 milioane lei;
- operațiuni de piață deschisă – 45.7 milioane lei.

Din totalul transferurilor realizate în anul de referință, 99.4 la sută reprezintă transferuri DvP (livrare contra plată), iar 0.6 la sută - transferuri FoP (fără plată), acestea din urmă fiind transferuri realizate între bănci și BNM la operațiunile de gajare, precum și transferuri între bănci și clienții acestora.

3.4 Activitatea Băncii Naționale a Moldovei în calitate de agent fiscal al statului

Datoria Guvernului față de Banca Națională a Moldovei

În conformitate cu prevederile Acordului cu privire la soldul datoriei statului contractate anterior de la Banca Națională a Moldovei pe anul 2012, încheiat între Ministerul Finanțelor și Banca Națională a Moldovei la 24 noiembrie 2011, BNM pe parcursul anului 2012 a efectuat reemisiuni ale valorilor mobiliare de stat (VMS) din portofoliul propriu ajunse la scadență.

Valorile mobiliare de stat au avut de regulă scadența de 91 zile și au fost obținute în portofoliul BNM la rate medii ale dobânzilor la VMS cu aceeași scadență, vândute la licitațiile recente de plasare a valorilor mobiliare de stat pe piața primară, care au fost cuprinse în intervalul 4.42-10.33 la sută anual.

La situația din 31 decembrie 2012 datoria statului față de Banca Națională a Moldovei sub formă de valori mobiliare de stat în portofoliul BNM a totalizat 2063.4 milioane lei (la prețul de cumpărare), diminuându-se cu 150.0 milioane lei comparativ cu anul 2011, ca rezultat al răscumpărării definitive (fără reemisiune ulterioară) de către Ministerul Finanțelor a valorilor mobiliare de stat emise anterior.

Rata medie ponderată a dobânzii la VMS deținute în portofoliu la 31 decembrie 2012 a înregistrat nivelul de 4.50 la sută anual, iar scadența medie a valorilor mobiliare de stat din portofoliu în ultima zi a perioadei de gestiune a constituit 44 de zile.

Valoarea de piață a valorilor mobiliare de stat deținute în portofoliul BNM la data de 31 decembrie 2012 a constituit 2075.4 milioane lei.

Depozitele statului plasate la Banca Națională a Moldovei

În baza Acordului dintre Banca Națională a Moldovei și Ministerul Finanțelor din 5 decembrie 2007, al cărui obiect îl constituie prestarea serviciilor Ministerului Finanțelor de către BNM, și în conformitate cu prevederile Regulamentului cu privire la acceptarea depozitelor de la Ministerul Finanțelor, aprobat prin Hotărârea Consiliului de administrație al BNM nr.358 din 28 decembrie 2006, Ministerul Finanțelor în anul 2012 a plasat la Banca Națională a Moldovei depozite la termen în lei moldovenesti cu termene de la 14 zile până la 6 luni, în volum total de 1375.0 milioane lei.

Comparativ cu anul 2011, suma depozitelor plasate la Banca Națională a Moldovei în anul 2012 s-a majorat cu 926.0 milioane lei.

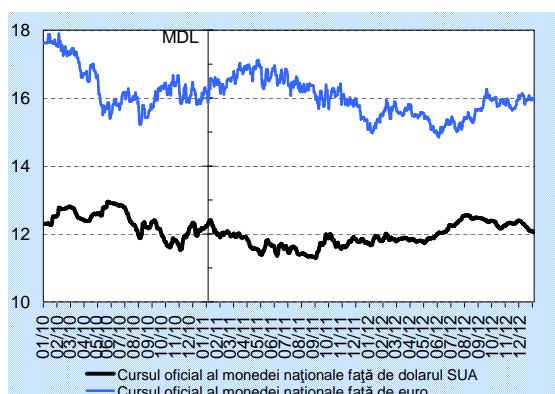
Depozitele au fost plasate la rata de bază a Băncii Naționale a Moldovei, variabilă pe durata contractului de depozit, care a evoluat de la 8.5 la sută anual în luna ianuarie 2012 până la 4.5 la sută anual în luna decembrie 2012.

Rata medie ponderată la depozitele plasate în anul 2012 a constituit 5.66 la sută anual, în diminuare cu 3.02 puncte procentuale față de rata medie constituită pentru depozitele plasate în anul 2011.

Termenul mediu ponderat al depozitelor plasate în anul 2012 a constituit 28 de zile, comparativ cu 147 de zile în anul 2011.

La situația din 31 decembrie 2012 soldul depozitelor la termen ale Ministerului Finanțelor plasate la Banca Națională a Moldovei a fost nul.

Graficul 3.29: Fluctuațiile cursului oficial al leului moldovenesc

Sursa: BNM

3.5 Piața valutară

Pe parcursul anului 2012 *cursul de schimb oficial nominal al monedei naționale în raport cu dolarul SUA* s-a depreciat cu 3.0 la sută, iar față de euro - cu 6.1 la sută comparativ cu finele anului 2011 (Graficul 3.29).

Totodată, *cursul oficial mediu de schimb al monedei naționale*, înregistrat în anul 2012, s-a depreciat cu 3.2 la sută față de dolarul SUA, iar față de euro s-a apreciat cu 4.7 la sută în comparație cu anul 2011.

În ceea ce privește **cursul de schimb real efectiv al monedei naționale**¹³, calculat în baza ponderii principalilor parteneri comerciali și cursurilor medii de schimb, s-a atestat o depreciere cu 3.8 la sută față de decembrie 2011. Majoritatea partenerilor comerciali principali, cu excepția Ucrainei, au contribuit la deprecierea cursului de schimb real efectiv, cea mai semnificativă contribuție au avut-o Rusia (cu 1.63 puncte procentuale) și Belarus (cu 0.72 puncte procentuale), ca urmare a unor evoluții mai puțin favorabile pe piețele interne ale acestora¹⁴ comparativ cu cea a Republicii Moldova.

O serie de factori atestați în ansamblu, precum o acoperire excesivă a cererii de valută străină din partea agenților economici prin oferta netă de valută străină de la persoanele fizice, fluxul masiv de credite externe, evoluția valutilor străine pe piețele externe și intervențiile BNM pe piața valutară internă, au influențat traiectoria **cursului de schimb al monedei naționale față de dolarul SUA** pe parcursul anului 2012.

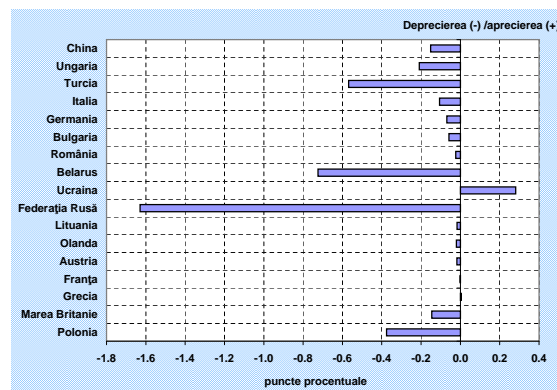
În linii generale, în pofida unei răcirii economice globale pe parcursul anului 2012, piața valutară internă a fost saturată de lichidități în valută străină. Pe fondul unei cereri relativ reduse de valută străină din partea agenților economici, excesul de valută a fost generat de o ofertă netă de valută străină de la persoanele fizice (2707.0 milioane dolari SUA), în majorare cu 13.0 la sută și un flux net masiv de credite externe și investiții (332.0 milioane dolari SUA), în creștere cu 55.2 la sută față de anul 2011.

În același timp, sporirea soldului conturilor curente și de depozit în valută străină ale persoanelor fizice și juridice cu 171.3 milioane dolari SUA sau cu 14.6 la sută comparativ cu finele anului 2011 a contribuit la creșterea volumului de lichidități în valută străină pe piața valutară internă.

În contextul acestor evoluții, precum și în limitele politicii monetare promovate, pe parcursul anului 2012 BNM a absorbit surplusul de valută străină prin procurarea a 310.1 milioane dolari SUA de pe piața valutară interbancară.

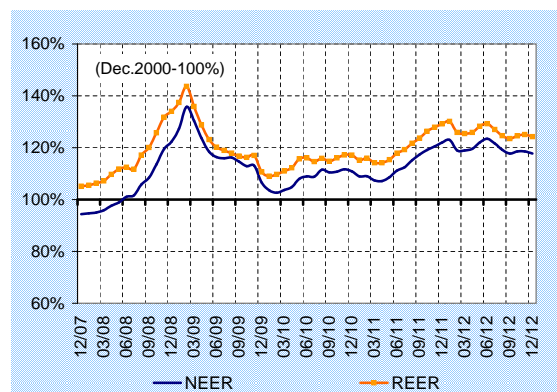
Astfel, în anul 2012 evoluția cursului de schimb al monedei naționale față de dolarul SUA s-a divizat în două perioade, de depreciere și de apreciere.

Graficul 3.30: Contribuția principalilor parteneri comerciali ai Republicii Moldova la modificarea cursului real efectiv pe parcursul anului 2012

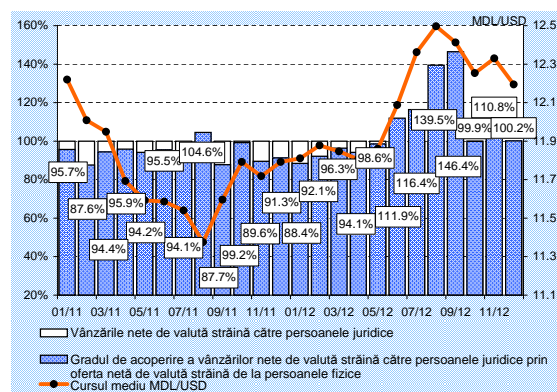
Sursa: BNM

Graficul 3.31: Dinamica cursului nominal efectiv și real efectiv al monedei naționale calculat în baza ponderii principalilor parteneri comerciali pe parcursul perioadei dec. 2007 - dec. 2012

Sursa: BNM

Graficul 3.32: Gradul de acoperire a vânzărilor nete de valută străină persoanelor juridice prin oferta netă de valută străină de la persoanele fizice și dinamica cursului mediu de schimb al monedei naționale față de dolarul SUA

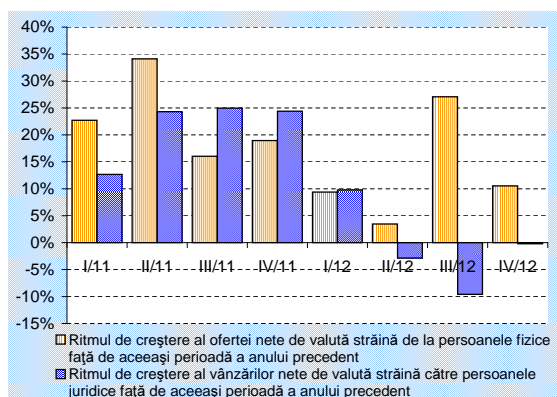

Sursa: BNM

¹³ calculat comparativ cu luna decembrie 2000

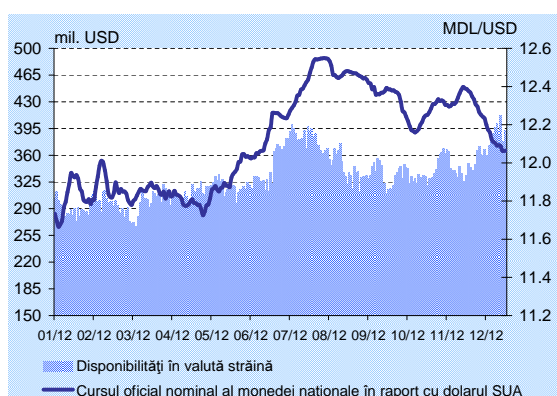
¹⁴ Creșterea în proporții mai mari a prețurilor de consum interne, precum și aprecierea sau deprecierea în proporții mai mici a monedelor acestora în raport cu dolarul SUA

Graficul 3.33: Ritmul de creștere al ofertei nete de valută străină de la persoanele fizice și a vânzărilor nete de valută străină către persoanele juridice față de perioada similară a anului precedent

Sursa: BNM

Graficul 3.34: Dinamica disponibilităților în valută străină și a cursului de schimb oficial nominal al monedei naționale față de dolarul SUA pe parcursul anului 2012

Sursa: BNM

În primele 8 luni ale anului 2012 cursul de schimb al monedei naționale s-a poziționat pe o traiectorie ascendentă, în pofida unui volum excesiv de lichidități pe piața valutară internă. În acest sens, până în sezonul de toamnă volumul ofertei nete de valută străină de la persoanele fizice (1778.9 milioane dolari SUA) a depășit cererea de valută străină din partea agenților economici (1691.4 milioane dolari SUA) cu 5.2 la sută, s-au înregistrat intrări nete considerabile de credite și investiții (176.1 milioane dolari SUA), au sporit soldurile în conturile curente și de depozit ale persoanelor fizice și juridice cu 36.4 milioane dolari SUA. Cu toate acestea, cursul de schimb al monedei naționale a urcat până la maximum de 12.5489¹⁵ MDL/USD pe parcursul ultimilor 2 ani (august 2010 – august 2012), depreciindu-se cu 7.1 la sută față de finele anului 2011.

Deprecierea s-a produs ca urmare a procurărilor de valută străină în sumă de 168.7 milioane dolari SUA de către BNM în contextul politicii monetare promovate, orientate spre atenuarea presiunilor deflaționiste și în scopul consolidării rezervelor valutare.

De asemenea, este evident că, trendul de depreciere a cursului de schimb al monedei naționale și cel ascendent al soldului disponibilităților în valută străină au parcurs traiectorii similare, atingând cote maxime la mijlocul verii.

Ulterior, pe parcursul ultimelor 4 luni ale anului 2012, cursul de schimb al monedei naționale și-a inversat trendul, apreciindu-se cu 3.9 la sută față de maximum¹⁶ înregistrat în ultima lună de vară. Aprecierea monedei naționale s-a atestat în condițiile unei oferte nete de valută străină de la persoanele fizice (928.1 milioane dolari SUA), care a suplinit în proporții impunătoare de 113.1 la sută cererea redusă de valută străină din partea agenților economici (820.3 milioane dolari SUA). Astfel, comparativ cu perioada similară a anului 2011, oferta netă de valută străină de la persoanele fizice s-a majorat cu 12.6 la sută în detrimentul vânzărilor nete de valută străină către persoanele juridice, care s-au redus cu 8.7 la sută.

În același timp, la sporirea volumului de lichidități în valută străină pe parcursul ultimelor 4 luni ale anului 2012 au contribuit și fluxul net masiv de credite și investiții în sumă de 155.9 milioane dolari SUA, precum și majorarea soldurilor conturilor curente și de depozit în valută străină ale persoanelor fizice și juridice cu 134.9 milioane dolari SUA.

¹⁵la data de 07.08.2012

¹⁶12.5489 MDL/USD la data de 07.08.2012

Prin urmare, BNM a intervenit prin procurarea a 141.4 milioane dolari SUA, temperând aprecierea monedei naționale.

Către finele anului 2012, soldul disponibilităților în valută străină ale băncilor licențiate s-a cifrat la 392.9 milioane dolari SUA, majorându-se cu 75.8 milioane dolari SUA față de sfârșitul lunii august 2012 și constituind 21.0 la sută în totalul activelor nete bilanțiere în valută străină.

La finele anului 2012 activele oficiale de rezervă s-au cifrat la 2515.0 milioane dolari SUA, majorându-se cu 28.0 la sută față de finele anului 2011 și acoperind circa 4.7¹⁷ luni de import (Graficul 3.35). Sporirea activelor oficiale de rezervă a fost condiționată atât de procurările de valută străină în sumă de 310.1 milioane dolari SUA efectuate de BNM pe piața valutară interbancară, cât și de recepționarea de către BNM din partea FMI a câte 2 tranșe în cadrul *Mecanismului de Finanțare Extinsă* (echivalentul a 106.6 milioane dolari SUA) și în cadrul *Mecanismului de Creditare Extinsă* (echivalentul a 48.03 milioane dolari SUA).

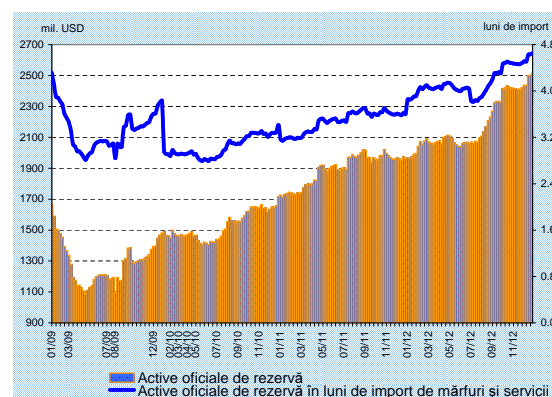
În același timp, la consolidarea rezervelor valutare au contribuit și încasările de către Ministerul Finanțelor din partea Comisiei Europene a celei de-a treia tranșe de 30.0 milioane euro (39.2 milioane dolari SUA) în cadrul *Acordului de grant între Comisia Europeană și Guvernul Republicii Moldova în sumă de 90.0 milioane euro* și a următoarelor tranșe aferente *Programului de susținere a politicilor de sector în domeniul apelor* (12.03 milioane euro, echivalentul a 14.8 milioane dolari SUA), *Programului de suport financiar pentru politicile sectoriale – Medicină* (4.1 milioane euro, echivalentul a 5.47 milioane dolari SUA), grantului acordat *pentru depășirea consecințelor secetei* (3.15 milioane euro, echivalentul a 4.16 milioane dolari SUA). Totodată, Ministerul Finanțelor a primit de la Banca Mondială un grant de 30.5 milioane dolari SUA în cadrul proiectului *“Politica operațională de dezvoltare a competitivității în Moldova”* și un grant de 6.8 milioane dolari SUA în cadrul proiectului *“Sporirea eficienței rețelei de asigurare socială”*.

Piața valutară a Republicii Moldova

Analiza pieței valutare a Republicii Moldova în anul 2012 denotă trendul ascendent al tranzacțiilor efectuate pe piața valutară internă contra MDL.

¹⁷calculat în baza prognozei aferente importului de bunuri și servicii pentru anul 2013

Graficul 3.35: Evoluția rezervelor valutare exprimate în luni de import de mărfuri și servicii

Sursa: BNM

Rulajul total al valurilor tranzacționate contra MDL în această perioadă a însumat echivalentul a 14336.8¹⁸ milioane dolari SUA, majorându-se cu 17.0 la sută față de anul 2011 (Tabelul A.12).

În structura rulajului total, cumpărările de valută străină pe piața valutară internă contra MDL au constituit 7158.7 milioane dolari SUA, iar vânzările – 7178.1 milioane dolari SUA.

Volumul tranzacțiilor valutare efectuate pe piața valutară internă pe parcursul anului 2012 a înregistrat o tendință de creștere, atingând în trimestrul IV valoarea maximă de 4584.4 milioane dolari SUA. Operațiunile pe piața valutară internă prin virament au fost propulsate în special de tranzacțiile persoanelor juridice, cu toate că, performanța economică a acestora, fiind influențată de deteriorarea climatului financiar și economic extern, mai ales în țările din zona euro, a dus la o ușoară scădere a volumului tranzacțiilor pe piața valutară internă comparativ cu anul 2011.

O prezență notorie pe piața prin virament în anul 2012 au avut-o băncile rezidente (înregistrând majorări ale rulajului de 2.9 ori) și Banca Națională a Moldovei (de 3.2 ori), iar pe piața valutară în numerar - punctele de schimb valutar ale băncilor licențiate (atestând majorări ale rulajului de 4.9 la sută) (Tabelul A.12).

Pe parcursul anului 2012 dolarul SUA a menținut poziția dominantă atât în rulajul total al tranzacțiilor valutare pe piața valutară internă, cât și în rulajul total al tranzacțiilor valutare efectuate pe piața valutară prin virament, cedând poziția dominantă valutei străine euro în rulajul total pe piața valutară în numerar.

În anul 2012, ca și în anul 2011 la capitolul cumpărări totale de valută străină pe piața valutară în virament și numerar a dominat euro (48.6 la sută și respectiv 47.3 la sută), iar la capitolul vânzări totale a dominat dolarul SUA (60.4 la sută și 59.2 la sută).

Comparativ cu anul 2011, cumpărările de valută străină efectuate de către băncile licențiate pe piața valutară internă în 2012 s-au majorat cu 1022.6 milioane dolari SUA sau cu 18.0 la sută (Tabelul A.14). Această majorare s-a datorat, în principal, creșterii cumpărărilor de valută străină efectuate de la băncile rezidente - cu 632.8 milioane dolari SUA (de 2.9 ori) și de la persoanele fizice - cu 276.0 milioane dolari SUA (9.5 la sută).

¹⁸Suma nu include cumpărările/vânzările contra MDL efectuate între BNM și Ministerul Finanțelor.

Totodată, s-a înregistrat diminuarea cumpărărilor de valută străină de la persoanele juridice - cu 29.7 milioane dolari SUA (1.5 la sută) și de la BNM - cu 11.5 milioane dolari SUA (36.5 la sută), de la băncile nerezidente - cu 2.5 milioane dolari SUA (31.3 la sută) și de la casele de schimb valutar - cu 0.6 milioane dolari SUA (21.2 la sută).

Astfel, în anul 2012 cumpărările de valută străină de către băncile licențiate pe piața valutară internă au fost efectuate preponderent de la persoane fizice (47.7 la sută), persoane juridice (29.1 la sută) și bănci rezidente (14.5 la sută).

Comparativ cu anul 2011, vânzările de valută străină efectuate de către băncile licențiate ale Republicii Moldova pe piața valutară internă în anul 2012 au crescut cu 988.1 milioane dolari SUA sau cu 17.2 la sută, fiind conditionate în special de majorarea vânzărilor către băncile rezidente – cu 644.1 milioane dolari SUA (de 2.9 ori), BNM - cu 252.4 milioane dolari SUA (de 4.2 ori) și băncile nerezidente – cu 24.2 milioane dolari SUA (de 3.5 ori).

Totodată, s-a înregistrat diminuarea vânzărilor de valută străină către persoanele juridice - cu 61.9 milioane dolari SUA (1.4 la sută) și persoanele fizice - cu 29.8 milioane dolari SUA (5.6 la sută).

Vânzarea valutei de către băncile licențiate pe piața valutară internă în anul 2012 s-a efectuat preponderent în favoarea persoanelor juridice (66.4 la sută), băncilor rezidente (14.5 la sută), persoanelor fizice (7.4 la sută) și BNM (4.9 la sută).

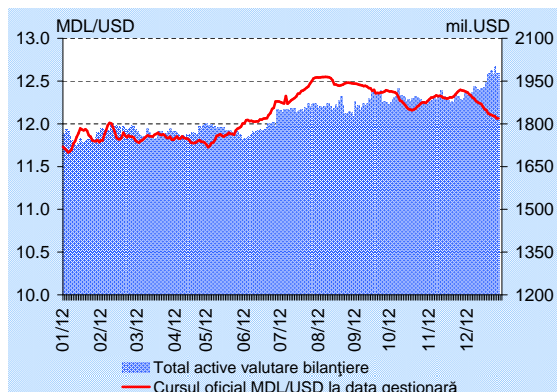
Excedentul de valută străină de pe piața valutară internă în suma totală de 2829.6 milioane dolari SUA, care derivă preponderent de la persoanele fizice (2697.6 milioane dolari SUA sau 95.3 la sută), procurat de bănci în anul 2012, a fost vândut persoanelor juridice (2511.7 milioane dolari SUA).

Dinamica activelor și obligațiilor în valută străină ale băncilor

La data de 31 decembrie 2012 **soldul activelor valutare bilanțiere**¹⁹ ale băncilor licențiate (credite acordate, disponibilități, rezerve obligatorii, alte active în valută străină și active atașate la cursul valutei străine) s-a majorat în comparație cu 31 decembrie 2011 cu 12.9 la sută (de la 1748.9 milioane dolari SUA până la 1974.6 milioane dolari SUA).

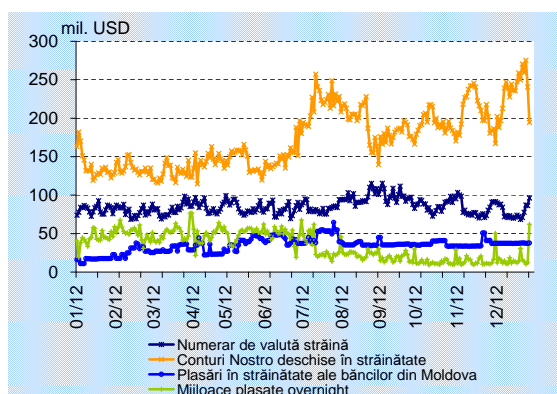
¹⁹excluzând poziția de reglare la activele în valută străină

Graficul 3.36: Evoluția activelor valutare bilanțiere ale băncilor licențiate (milioane USD) și a cursului oficial de schimb al monei naționale față de dolarul SUA (MDL/USD)

Sursa: BNM

Graficul 3.37: Dinamica disponibilităților în valută străină (echivalentul în milioane USD)

Sursa: BNM

Din totalul activelor valutare bilanțiere ponderea cea mai mare revine soldului creditelor acordate în valută străină, constituind 62.8 la sută la data de 31 decembrie 2012, în scădere cu 2.6 puncte procentuale față de 31 decembrie 2011. Acest indicator a variat pe parcursul anului 2012 de la nivelul minim de 64.9 la sută până la nivelul maxim de 71.1 la sută. Comparativ cu 31 decembrie 2011, soldul creditelor acordate în valută străină s-a majorat cu echivalentul a 96.5 milioane dolari SUA (de la 1143.7 milioane dolari SUA până la 1240.2 milioane dolari SUA) sau cu 8.4 la sută.

După structura valutară, soldul creditelor acordate în valută străină la 31 decembrie 2012 a înregistrat următoarele ponderi pe valute: euro – 57.7 la sută, dolarul SUA – 42.3 la sută. În valori absolute, soldul creditelor în euro și soldul creditelor în dolari SUA s-au majorat respectiv cu echivalentul a 84.0 milioane dolari SUA (de la 631.6 milioane dolari SUA până la 715.6 milioane dolari SUA) sau cu 13.3 la sută și cu echivalentul a 12.5 milioane dolari SUA (de la 512.1 milioane dolari SUA până la 524.6 milioane dolari SUA) sau cu 2.4 la sută.

La 31 decembrie 2012 ponderea disponibilităților în valută străină a constituit 19.9 la sută în totalul activelor valutare bilanțiere ale băncilor licențiate. Acest indicator a variat pe parcursul anului de la nivelul minim de 16.1 la sută până la nivelul maxim de 22.9 la sută. La sfârșitul anului 2012 disponibilitățile în valută străină, comparativ cu 31 decembrie 2011, s-au majorat în valori absolute cu echivalentul a 92.7 milioane dolari SUA (de la 300.1 milioane dolari SUA până la 392.8 milioane dolari SUA) sau cu 30.9 la sută.

Disponibilitățile în valută străină ale băncilor licențiate la 31 decembrie 2012 au avut următoarea structură: conturile “Nostro” deschise în străinătate – 49.5 la sută, numerar în valută străină – 24.5 la sută, mijloacele plasate overnight – 15.8 la sută, plasări în străinătate ale băncilor licențiate – 9.6 la sută și valori mobiliare în valută străină – 0.6 la sută.

Pe parcursul perioadei de referință, s-a majorat ponderea plasărilor în străinătate și a mijloacelor plasate overnight ale băncilor licențiate, respectiv, cu 4.3 și 1.3 puncte procentuale.

La 31 decembrie 2012 soldul disponibilităților în valută străină a înregistrat următoarea structură pe tipuri de valute: euro – 51.2 la sută, dolarul SUA – 39.8 la sută, rubla rusească – 7.9 la sută, alte valute – 1.1 la sută. La sfârșitul anului 2012 ponderea disponibilităților în dolari SUA s-a micșorat cu 3.6 puncte procentuale pe fondalul sporirii ponderii disponibilităților în ruble rusești cu 4.4 puncte procentuale.

La 31 decembrie 2012 *soldul rezervelor obligatorii în valută străină* a constituit 9.6 la sută din totalul activelor valutare bilanțiere ale băncilor licențiate și pe parcursul perioadei de referință a variat între nivelul minim de 10.0 la sută și nivelul maxim de 11.4 la sută.

Soldul activelor atașate la cursul valutei străine la data de 31 decembrie 2012 a constituit echivalentul a 103.1 milioane dolari SUA, înregistrând o creștere nesemnificativă cu 2.0 milioane dolari SUA sau cu 2.0 la sută comparativ cu 31 decembrie 2011.

Soldul creditelor acordate atașate a înregistrat pe parcursul anului 2012 valoarea minimă de 101.5 milioane dolari SUA și valoarea maximă – de 108.5 milioane dolari SUA.

Soldul obligațiunilor valutare bilanțiere ale băncilor licențiate în perioada de referință a înregistrat o majorare cu echivalentul a 242.3 milioane dolari SUA (de la 1704.8 milioane dolari SUA la data de 31 decembrie 2011 până la 1947.1 milioane dolari SUA la data de 31 decembrie 2012) sau cu 14.2 la sută, condiționată preponderent de majorarea soldului depozitelor clienților băncii.

La 31 decembrie 2012 *soldului depozitelor la termen în valută străină* ale clienților i-a revenit cea mai semnificativă pondere în totalul obligațiunilor valutare bilanțiere (45.5 la sută). La sfârșitul perioadei de referință soldul acestor depozite s-a majorat comparativ cu finele anului 2011 cu echivalentul a 116.6 milioane dolari SUA (de la 769.0 milioane dolari SUA până la 885.6 milioane dolari SUA) sau cu 15.2 la sută, preponderent din contul majorării soldului depozitelor persoanelor fizice rezidente.

Din acestea, depozitele la termen ale nerezidenților au înregistrat o majorare de 2.8 ori la 31 decembrie 2012 (de la 19.4 milioane dolari SUA la 31 decembrie 2011 până la 54.1 milioane dolari SUA la data de 31 decembrie 2012), în mare parte alimentată de către persoanele juridice nerezidente. Pe parcursul anului 2012 ponderea depozitelor la termen ale nerezidenților în totalul depozitelor la termen ale clienților a variat între 2.6 și 6.2 la sută.

La sfârșitul perioadei de referință, ponderea soldului *depozitelor diverse în valută străină* ale clienților a constituit 9.6 la sută în totalul obligațiunilor valutare bilanțiere, micșorându-se în valori absolute cu echivalentul a 217.2 milioane dolari SUA (de la 404.1 milioane dolari SUA la 31 decembrie 2011 până la 186.9 milioane dolari SUA la data de 31 decembrie 2012) sau cu 53.7 la sută.

Diminuarea semnificativă a *depozitelor diverse* a fost condiționată de modificarea reglementărilor aferente structurii obligațiilor în valută străină începând cu luna ianuarie 2012, și anume, separarea soldurilor conturilor curente de soldurile depozitelor diverse, care anterior formau același grup de conturi. În acest context, ponderea soldului *conturilor curente în valută străină* ale clienților a constituit 14.0 la sută în totalul obligațiilor bilanțiere în valută străină, cifrându-se în valori absolute la 271.8 milioane dolari SUA.

Pe parcursul anului 2012 ponderea depozitelor diverse ale nerezidenților în totalul depozitelor diverse ale clienților a variat între 3.1 și 10.9 la sută, a căror sold constituind la finele anului 2.7 milioane dolari SUA, fiind deținute de persoane fizice nerezidente.

Ponderea soldului depozitelor nerezidenților în totalul depozitelor clienților a constituit 6.1 la sută (comparativ cu 3.1 la sută înregistrată în anul 2011), variind pe parcursul anului 2012 între 3.3 - 6.1 la sută.

Obligațiunile de bază de bilanț în valută străină ale băncilor licențiate (depozitele la termen, depozitele diverse și conturile curente ale clienților) s-au majorat cu echivalentul a 171.3 milioane dolari SUA (de la 1173.1 milioane dolari SUA la 31 decembrie 2011 până la 1344.4 milioane dolari SUA la 31 decembrie 2012) sau cu 14.6 la sută.

Ponderea soldului depozitelor în euro în totalul depozitelor în valută străină ale clienților a constituit la sfârșitul perioadei de referință 66.1 la sută, micșorându-se față de 31 decembrie 2011 cu 3.6 puncte procentuale, ponderea minimă pe parcursul perioadei de referință fiind de 65.2 la sută, iar cea maximă – de 71.6 la sută. Soldul depozitelor clienților în euro la 31 decembrie 2012 a constituit echivalentul a 888.7 milioane dolari SUA, majorându-se cu echivalentul a 70.9 milioane dolari SUA sau cu 8.7 la sută comparativ cu 31 decembrie 2011.

La 31 decembrie 2012 ponderea soldului depozitelor clienților în dolari SUA s-a majorat cu 3.1 puncte procentuale în comparație cu sfârșitul anului 2011 (de la 29.4 la sută până la 32.5 la sută). Pe parcursul anului 2012, ponderea maximă a acestor depozite a fost de 34.0 la sută, iar cea minimă – 27.7 la sută.

Soldul depozitelor în dolari SUA la finele perioadei de referință a constituit 436.5 milioane dolari SUA, înregistrând o majorare cu 91.9 milioane dolari SUA sau cu 26.7 la sută comparativ cu 31 decembrie 2011.

Depozitele în ruble rusești și în alte valute constituie o parte nesemnificativă din depozitele în valută străină ale clienților pe sistemul bancar. La sfârșitul perioadei analizate, soldul depozitelor în ruble rusești a constituit echivalentul a 16.5 milioane dolari SUA, în mare parte provenite de la persoane juridice nerezidente. Ponderea soldului depozitelor în ruble rusești în totalul depozitelor clienților s-a majorat până la 1.2 la sută, comparativ cu 0.5 la sută la finele anului 2011.

La 31 decembrie 2012 ponderea soldului creditelor primite în valută străină în totalul obligațiunilor valutare bilanțiere ale băncilor licențiate a constituit 24.5 la sută, majorându-se în valori absolute cu echivalentul a 87.0 milioane dolari SUA (de la 389.8 milioane dolari SUA până la 476.8 milioane dolari SUA) sau cu 22.3 la sută față de sfârșitul anului 2011.

Soldul depozitelor la termen în valută străină ale băncilor din străinătate la 31 decembrie 2012 a scăzut în comparație cu finele anului 2011 cu echivalentul a 53.0 milioane dolari SUA (de la 103.5 milioane dolari SUA până la 50.5 milioane dolari SUA) sau cu 51.2 la sută.

Soldul activelor și obligațiunilor condiționale în valută străină ale băncilor licențiate la sfârșitul anului 2012 a înregistrat o sporire semnificativă față de 31 decembrie 2011, astfel soldul activelor condiționale și al obligațiunilor condiționale s-a majorat de 1.6 și 1.5 ori, respectiv.

La 31 decembrie 2012 activele condiționale în valută străină au avut următoarea structură: cumpărări curente – 98.2 la sută, cumpărări la termen – 1.0 la sută și alte active condiționale – 0.8 la sută. Concomitent, structura obligațiunilor condiționale în valută străină a fost următoarea: vânzări curente – 98.9 la sută, vânzări la termen – 1.0 la sută și alte obligațiuni condiționale – 0.1 la sută.

Diferența dintre activele condiționale și obligațiunile condiționale în valută străină raportate la capitalul normativ total a atins nivelul de – (-1.1) la sută la data de 31 decembrie 2012.

Comparativ cu finele lunii decembrie 2011, la 31 decembrie 2012 poziția valutară deschisă²⁰ (lungă) a băncilor licențiate s-a micșorat cu 9.9 la sută (de la 45.3 milioane dolari SUA până la 35.4 milioane dolari SUA). Scăderea a fost determinată de diminuarea poziției la dolari SUA cu 40.6 la sută (de la 28.3 milioane dolari SUA până la 16.8 milioane dolari SUA), în timp

²⁰incluzând activele și obligațiunile atașate la cursul valutei străine

ce poziția la euro s-a majorat cu 79.2 la sută (de la 4.8 milioane dolari SUA până la 8.6 milioane dolari SUA).

Gestionarea rezervelor valutare

În conformitate cu art. 5, 16 și 53 din *Legea nr.548–XIII din 21 iulie 1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei*, BNM păstrează și gestionează rezervele valutare ale statului, efectuând operațiuni valutare folosind activele rezervelor valutare și le menține la un nivel adecvat pentru realizarea politicii monetare și valutare ale statului. Rolul rezervelor valutare este de a asigura credibilitatea și stabilitatea financiară a țării, de a onora plățile aferente obligațiilor externe ale statului și de a face față unor șocuri exogene imprevizibile.

În procesul de gestionare a rezervelor valutare, BNM asigură un grad înalt de siguranță și un nivel necesar de lichiditate a investițiilor. Politica investițională a BNM este prudentă, urmărind optimizarea profitabilității, punând accent pe lichiditate și siguranță. Un element esențial al procesului de gestionare a rezervelor valutare îl constituie managementul riscului investițional, care se realizează prin impunerea unor constrângeri și limite aferente investițiilor. În tabelul A.24 sunt prezentate principalele riscuri aferente gestionării rezervelor valutare și metodele aplicate pentru diminuarea lor.

Economia mondială în anul 2012 s-a confruntat cu numeroase turbulențe, cu criza datoriilor suverane europene, accentuarea instabilității climatului politic, dezacordurile în privința politicii fiscale și a plafonului datoriei publice a SUA, precum și încetinirea creșterii economice în principalele economii emergente. În zona euro, numeroasele runde de negocieri și summit-uri nu au reușit să restabilească normalitatea în zona monedei unice, performanța economică europeană slabă având ulterior un impact negativ asupra creșterii economice globale.

În aceste condiții, pe parcursul anului 2012, au avut loc retrogrădări succesive ale calificativelor de credit acordate de agențiile de rating la mai multe țări europene, cum ar fi Franța, Austria, Belgia, Italia și Spania, precum și stabilirea unor perspective negative de evoluție a rating-urilor la un șir de state din zona euro. Calitatea de creditare a rezervelor valutare ale statului a fost afectată de pierderea rating-ului maxim AAA al Franței și Austriei, BNM deținând în portofoliul său valori mobiliare emise de guvernele și agențiile guvernamentale ale celor două țări. Expunerea BNM față de celelalte trei țări pe parcursul anului 2012 a fost nulă.

Pe parcursul anului 2012, evoluția economică din SUA a fost influențată, în primul rând, de alegerile prezidențiale, care s-au caracterizat printr-o luptă strânsă dintre doi candidați, fiecare având abordări și viziuni diferite în ceea ce privește stimularea creșterii economice. Acest factor a dus la încetinirea creșterii economice. Al doilea factor de influență a fost programul de stimulare a economiei implementat de Sistemul Federal de Rezerve al SUA, prin extinderea portofoliului de active al băncii, injectând bani în economie prin achiziții de obligațiuni de pe piață, în principal a bonurilor de trezorerie și a obligațiunilor ipotecare, care încă continuă și are drept scop revigorarea creșterii economice și reducerea șomajului.

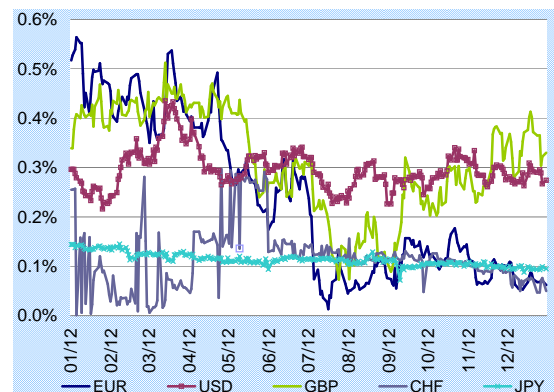
Marea Britanie s-a confruntat cu o stagnare economică, determinată, în mare parte, de balanța comercială deficitară, ceea ce a dus la stabilirea de către una dintre agențiile de rating, la finele anului 2012, a unei perspective de diminuare a ratingului țării și de pierdere a calificativului maxim de AAA. Trendul evoluției economiei mondiale este regăsit și în evoluția ratelor profitabilității (Graficul 3.38). Totodată, ratele de bază stabilite de către autoritățile monetare (Graficul 3.39) s-au menținut la același nivel pe parcursul anului 2012, cu excepția ratei de bază pentru euro, care a fost diminuată la data de 5 iulie de la 1.00 la sută la 0.75 la sută.

Activele oficiale de rezervă s-au majorat la 31 decembrie 2012 față de 31 decembrie 2011 cu 27.97 la sută sau cu 549.68 milioane dolari SUA (de la 1965.32 până la 2515.00 milioane dolari SUA). Printre principalii factori care au influențat creșterea activelor oficiale de rezervă pot fi enumerați: atragerea de granturi și credite de la Fondul Monetar Internațional, Uniunea Europeană și Banca Mondială, majorarea mijloacelor rezervelor obligatorii ale băncilor comerciale menținute la BNM, intervențiile pe piața valutară interbancară și venitul aferent gestionării rezervelor valutare.

În cadrul gestionării rezervelor valutare, BNM investește în instrumente sigure, utilizate și de alte bănci centrale: plasamente pe conturi corespondente (de regulă la alte bănci centrale), plasamente la termen în valută străină și valori mobiliare, care se clasifică în valori mobiliare supranaționale (emise de instituții supranaționale), guvernamentale (emise de guvernul SUA, guvernele țărilor membre ale Uniunii Europene, alți emitenți guvernamentali cu rating înalt) și nonguvernamentale (emise de agenții cu rating înalt).

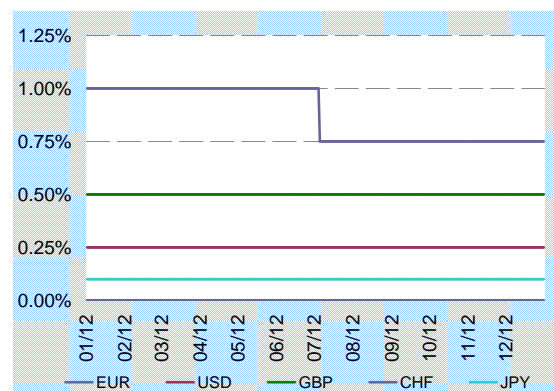
O parte din rezervele valutare sunt gestionate extern de către Banca Mondială. Conform Acordului de consultanță și management investițional, încheiat la 8 decembrie 2010 între Banca

Graficul 3.38: Ratele profitabilității pentru valorile mobiliare guvernamentale cu scadență de 2 ani (%)

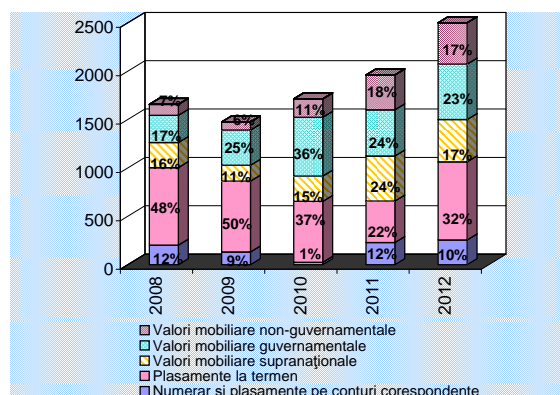
Sursa: BNM

Graficul 3.39: Ratele de bază în SUA, UE, Marea Britanie, Elveția și Japonia (%)

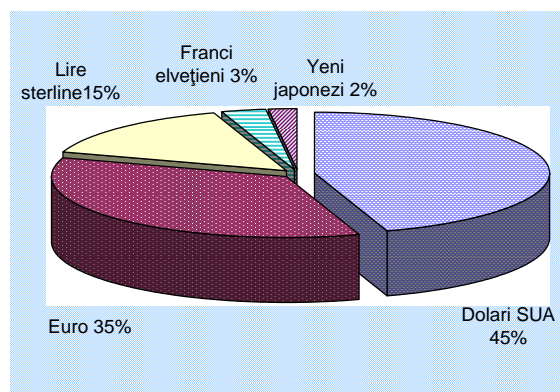
Sursa: BNM

Graficul 3.40: Structura rezervelor valutare la finele anilor 2008 - 2012 (milioane dolari SUA)

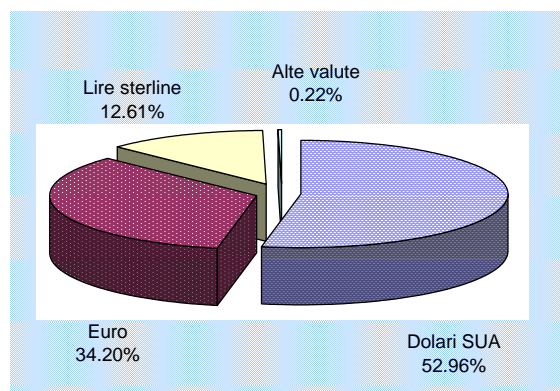
Sursa: BNM

Graficul 3.41: Compoziția valutară normativă

Sursa: BNM

Graficul 3.42: Compoziția rezervelor valutare la data de 31.12.2012

Sursa: BNM

Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BIRD) și Banca Națională a Moldovei, BIRD a devenit consultantul și mandatarul BNM pentru administrarea unei părți a activelor externe, limitate la 20.0 la sută din activele oficiale de rezervă (de facto la 31 decembrie 2012 ponderea activelor gestionate extern constituia 8.12 la sută din activele oficiale de rezervă).

De asemenea, conform Hotărârii Consiliului de administrație al BNM din data de 1 decembrie 2011, a fost creat portofoliul valorilor mobiliare păstrate până la scadență, suplinit pe parcursul anului 2012 cu valori mobiliare noi. Acest portofoliu permite BNM să-și îmbunătățească performanța fără a afecta semnificativ lichiditatea și siguranța activelor, valoarea acestuia fiind limitată la 20.0 la sută din activele oficiale de rezervă (de facto la 31 decembrie 2012 ponderea activelor păstrate până la scadență constituia 18.48 la sută din activele oficiale de rezervă).

Evoluția rezervelor valutare, divizate pe instrumente investiționale, pe parcursul anilor 2008–2012 este reflectată în graficul 3.40. Se remarcă tendința de diminuare a plasamentelor la termen, care au scăzut de la 48.33 la sută la finele anului 2008 până la 32.26 la sută la sfârșitul anului 2012. Investițiile în valori mobiliare au urmat un trend pozitiv, ponderea acestora modificându-se de la 39.42 la sută în anul 2008 la 57.49 la sută în anul 2012. Totodată, pe parcursul anului 2012, datorită ratelor scăzute de remunerare a investițiilor în valori mobiliare, s-a constatat o majorare a ponderii depunerilor la termen de aproximativ 10.0 puncte procentuale față de anul 2011 și o diminuare a ponderii investițiilor în valori mobiliare de aproximativ 9.0 puncte procentuale.

Rentabilitatea investițiilor depinde de conjunctura pieței, de fluctuațiile ratelor de schimb și ale prețurilor instrumentelor investiționale. Evoluția mediului economic mondial și perspectivele de dezvoltare a piețelor financiare au influențat deciziile investiționale și compoziția valutară a rezervelor. În graficul 3.42 este reflectată ponderea valutară în care sunt denumite rezervele valutare la sfârșitul anului 2012. Cea mai semnificativă cotă o deține dolarul SUA - 52.96 la sută, urmat de euro cu 34.20 la sută. De menționat că, de facto, compoziția valutară a rezervelor poate devia în limite de +/- 10 la sută din compoziția valutară normativă (Graficul 3.41).

În pofida conjuncturii nefavorabile a mediului economic global și a evoluției negative a ratelor profitabilității instrumentelor investiționale, deciziile luate în cadrul gestionării rezervelor valutare au dus la obținerea unei rate medii a profitabilității

pentru anul 2012 de 1.34 la sută sau 29.51 milioane dolari SUA, comparativ cu 1.29 la sută sau 24.66 milioane dolari SUA în anul 2011.

3.6 Reglementarea și supravegherea activității băncilor

Informație generală

La 31 decembrie 2012 în Republica Moldova funcționau 14 bănci licențiate de Banca Națională a Moldovei, inclusiv 4 sucursale ale băncilor și grupurilor financiare străine. La 15 februarie 2012 a fost retrasă licența de desfășurare a activității financiare a B.C. "Universalbank" S.A.

Numărul total de subdiviziuni ale băncilor a constituit 1270, dintre care 327 filiale, 936 agenții și 7 puncte de schimb valutar. Pe parcursul anului 2012 au fost deschise 15 filiale, 54 agenții și au fost închise 8 filiale, 46 agenții și un punct de schimb valutar.

Numărul total al personalului ocupat în sectorul bancar la situația din 31 decembrie 2012 a constituit 11173. În medie fiecărui angajat din sectorul bancar i-au revenit la 31 decembrie 2012 active în valoare de 5.2 milioane lei, în majorare cu 0.9 milioane lei (20.9 la sută) comparativ cu finele anului 2011.

De menționat că, la 1 ianuarie 2012 băncile au trecut la Standardele Internaționale de Raportare Financiară (SIRF).

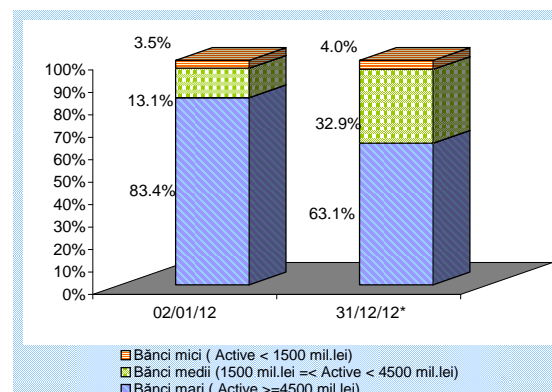
Activele băncilor

Pe parcursul anului 2012 sectorul bancar din Republica Moldova a consemnat următoarele tendințe. Activele conform SIRF au constituit 58304.4 milioane lei, majorându-se față de începutul anului cu 9022.4 milioane lei (18.3 la sută). De asemenea, s-a majorat și ponderea lor în PIB de la 59.8 la sută până la 66.4 la sută (Graficul 3.44).

Creșterea activelor a fost determinată atât de sporirea datoriilor cu 8414.1 milioane lei (21.2 la sută), cât și de majorarea capitalului (SIRF) cu 608.3 milioane lei (6.3 la sută).

Concentrarea activelor sectorului bancar pe parcursul perioadei analizate este reflectată în graficul 3.43.

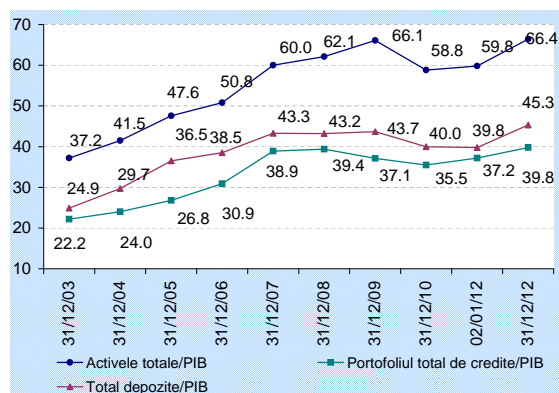
Graficul 3.43: Dinamica concentrării activelor sectorului bancar al Republicii Moldova pe grupuri de bănci (%)

Sursa: BNM

*Datele la 31.12.2012 pe parcursul întregului text nu sunt ajustate conform rezultatelor auditului extern

Graficul 3.44: Dinamica activelor, creditelor și depozitelor raportate la PIB (%)

Sursa: BNM

Începând cu situația din 31 martie 2012 au fost modificate criteriile de grupare a băncilor. La finele anului 2012 în grupul băncilor mari intrau 4 bănci (BC "MOLDOVA-AGROINDBANK" S.A., B.C. "VICTORIABANK" S.A., BC "Moldindconbank" S.A., Banca de Economii S.A.), în grupul băncilor medii - 7 bănci (B.C. "EXIMBANK –Gruppo Veneto Banca" S.A., BC „MOBIAS-BANCĂ –Groupe Societe Generale” S.A., BC "BANCA SOCIALĂ" S.A., B.C. „ProCredit Bank” S.A., B.C. "UNIBANK" S.A., B.C. "ENERGBANK" S.A., "FinComBank" S.A.) și în grupul băncilor mici - 3 bănci (BCR Chișinău S.A., B.C. "COMERTBANK" S.A., BC "EuroCreditBank" S.A.).

Structura activelor sectorului bancar conform principalelor componente este prezentată în tabelul A.25.

În structura activelor pe parcursul anului 2012 au crescut (în ordine descrescătoare):

- împrumuturile și creanțele – cu 4765.4 milioane lei (15.1 la sută);
- numerarul și echivalentele de numerar²¹ - cu 3365.6 milioane lei (30.6 la sută);
- investițiile păstrate până la scadență – cu 436.8 milioane lei (14.7 la sută);
- alte active - cu 150.7 milioane lei (20.6 la sută);
- imobilizările corporale – cu 124.8 milioane lei (7.9 la sută);
- activele financiare disponibile pentru vânzare – 99.9 milioane lei (42.2 la sută);
- activele financiare deținute pentru tranzacționare – cu 63.5 milioane lei (52.2 la sută);
- creanțele privind impozitele – cu 53.0 milioane lei (87.9 la sută).

Concomitent, s-au micșorat:

²¹Numerarul și echivalentele de numerar - includ numerarul, creditele interbancare acordate pe o perioadă mai mică de 3 luni, inclusiv mijloace bănești datorate de bănci, mijloace bănești datorate de Banca Națională a Moldovei, mijloace plasate și credite overnight, precum și partea corespunzătoare de dobândă sporită, valori mobiliare de stat și valori mobiliare emise de Banca Națională a Moldovei procurate cu o scadență mai mică de 3 luni, inclusiv negajate, precum și rezervele obligatorii în lei moldovenești.

- activele imobilizate și grupuri destinate cedării, clasificate drept deținute în vederea vânzării - cu 29.3 milioane lei (3.9 la sută);
- imobilizările necorporale – cu 6.8 milioane lei (2.7 la sută);
- activele financiare desemnate ca fiind evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere – cu 1.2 milioane lei (100.0 la sută).

Ponderea maximă în totalul activelor a revenit împrumuturilor și creanțelor – 62.3 la sută, fiind cu 1.8 puncte procentuale mai mică față de începutul anului. Numerarul și echivalentele de numerar au constituit 24.6 la sută, majorându-se cu 2.3 puncte procentuale. Investiții păstrate până la scadență au avut o pondere de 5.9 la sută, micșorându-se cu 0.1 puncte procentuale și imobilizări corporale – 2.9 la sută, micșorându-se cu 0.3 puncte procentuale. Ponderile celorlalte articole în totalul activelor sunt ne semnificative.

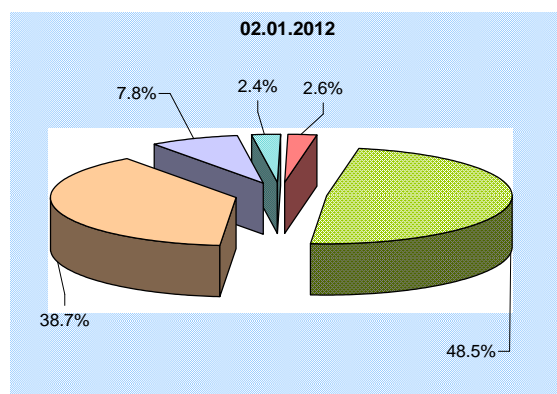
Portofoliul de credite brut (conform rapoartelor prudențiale) la 31 decembrie 2012 a constituit 34982.3 milioane lei, majorându-se pe parcursul anului 2012 cu 4375.6 milioane lei (14.3 la sută).

Ponderea în PIB a creditelor brut s-a majorat de la 37.2 la sută la 2 ianuarie 2012 până la 39.8 la sută la 31 decembrie 2012 (Graficul 3.44).

Structura portofoliului de credite al băncilor licențiate din Republica Moldova după ramuri este prezentată în tabelul A.26.

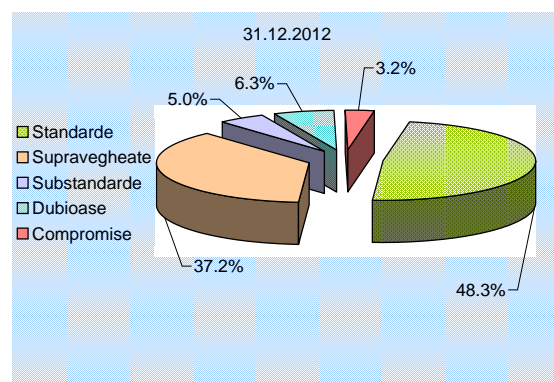
În contextul distribuirii riscurilor ponderea cea mai mare în portofoliul total de credite au deținut-o creditele acordate comerțului – 36.7 la sută, fiind urmate de creditele acordate industriei alimentare – 10.6 la sută, creditele acordate industriei productive – 8.3 la sută, alte credite acordate – 7.6 la sută, creditele acordate agriculturii – 6.2 la sută, creditele de consum – 5.8 la sută, creditele acordate în domeniul transportului, telecomunicațiilor și dezvoltării rețelelor – 5.3 la sută, creditele acordate în domeniul construcțiilor – 4.4 la sută, creditele acordate industriei energetice – 4.2 la sută, creditele acordate pentru procurarea/construcția imobilului – 4.2 la sută, creditele acordate persoanelor fizice care practică activitate – 3.6 la sută, creditele acordate mediului financiar nebancar – 2.4 la sută. Cele mai mici ponderi în totalul creditelor au ocupat-o creditele acordate instituțiilor financiare de la bugetul de stat –

Graficul 3.45: Dinamica structurii portofoliului de credite și a leasingului financiar al sectorului bancar din Republica Moldova conform gradului de risc al operațiunilor investiționale la 02.01.2012

Sursa: BNM

Graficul 3.46: Dinamica structurii portofoliului de credite și a leasingului financiar al sectorului bancar din Republica Moldova conform gradului de risc al operațiunilor investiționale la 31.12.2012

Sursa: BNM

0.002 la sută, creditele acordate Casei Naționale de Asigurări Sociale/Companiei Naționale de Asigurări în Medicină – 0.02 la sută, creditele acordate unităților administrativ-teritoriale – 0.1 la sută, creditele acordate băncilor – 0.2 la sută și creditele acordate organizațiilor necomerciale – 0.4 la sută.

Pe parcursul anului 2012 creditele neperformante în valoare absolută s-au majorat cu 1137.0 milioane lei (28.9 la sută), constituind 5072.3 milioane lei (Graficul 3.45; Graficul 3.46), iar ponderea creditelor neperformante (substandarde, dubioase și compromise) în totalul creditelor s-a majorat cu 1.6 puncte procentuale față de începutul anului, constituind 14.5 la sută la 31 decembrie 2012.

Ponderea reducerilor pentru pierderi la credite în totalul creditelor la 31 decembrie 2012 a constituit 10.7 la sută, majorându-se comparativ cu începutul anului cu 1.6 puncte procentuale.

De menționat că, reducerile calculate la toate activele și angajamentele condiționale pe sectorul bancar la 31 decembrie 2012 au constituit 4719.3 milioane lei, iar reducerile pentru pierderi din deprecieri formate au constituit 2143.9 milioane lei, diferența înregistrată – 2575.4 milioane lei.

Expunerile băncilor față de persoanele afiliate înregistrează ponderi ne semnificative în totalul creditelor – 2.6 la sută (medie pe sector). Raportul dintre expunerile față de persoanele afiliate și capitalul de gradul I la 31 decembrie 2012 a constituit 13.1 la sută (limita maximă – 20.0 la sută din capitalul de gradul I).

Suma celor mai mari zece datorii nete la credite a constituit 24.4 la sută din creditele nete pe sector (limita maximă – 30.0 la sută din totalul creditelor nete). Suma tuturor expunerilor "mari" a constituit 25.2 la sută din totalul portofoliului de credite și 125.5 la sută din CNT (limita maximă este de 500.0 la sută din CNT).

Suma totală a expunerilor nete ale băncii în lei moldovenești atașate la cursul valutei străine față de persoanele fizice, inclusiv cele care practică activitate de întreprinzător sau alt tip de activitate a alcătuit 6.6 la sută (limita $\leq$ 30.0 la sută) din capitalul normativ total. Raportul dintre suma totală a expunerilor nete, altele decât cele ipotecare față de persoanele fizice, a alcătuit 2.8 la sută (limita $\leq$ 10.0 la sută) din capitalul normativ total.

Creditele acordate funcționarilor băncilor reprezentau 169.8 milioane lei sau 0.5 la sută din totalul portofoliului de credite și 2.4 la sută din capitalul normativ total al sectorului bancar (limita maximă – 10.0 la sută din capitalul normativ total).

Raportul dintre valoarea totală a investițiilor în imobilizări corporale pe termen lung la CNT pe sector a constituit 23.5 la sută (limita ≤ 50.0 la sută).

Raportul dintre valoarea totală a investițiilor în imobilizări corporale pe termen lung și cotele de participare în capitalul unităților economice la CNT pe sector a alcătuit 26.3 la sută (nivelul maxim fiind de 100.0 la sută).

Ponderea activelor bilanțiere în valută străină cumulate cu activele atașate la cursul valutar în totalul activelor a constituit 40.9 la sută. Ponderea obligațiunilor bilanțiere în valută străină și a obligațiunilor atașate la cursul valutar în totalul activelor a alcătuit 40.3 la sută. Diferența nesemnificativă, de 0.6 puncte procentuale dintre ponderile menționate, denotă faptul că riscul cursului de schimb valutar este minim și nu influențează semnificativ asupra stabilității financiare a sectorului bancar.

Capitalul băncilor

Capitalul de gradul I este partea capitalului normativ total, față de care este stabilită mărimea minimă necesară pentru a efectua activități financiare în conformitate cu art. 26 din *Legea nr. 550-XIII din 21 iulie 1995 cu privire la instituțiile financiare*.

Capitalul de gradul I pe sectorul bancar a atins valoarea de 6924.0 milioane lei, micșorându-se comparativ cu începutul anului 2012 cu 473.5 milioane lei (6.4 la sută).

Descreșterea capitalului de gradul I a fost determinată de majorarea mărimii calculate, dar nerezervate, a reducerilor pentru pierderi la active și angajamente condiționale cu 977.2 milioane lei sau 61.1 la sută, care se exclude din calculul capitalului de gradul I. Reducerile pentru pierderi la active și angajamente condiționale s-au majorat ca urmare a înrăutățirii calității portofoliului de credite la unele bănci. De asemenea, la 15 februarie 2012 a fost retrasă licența de desfășurare a activității financiare a B.C. "Universalbank" S.A.

De menționat că, în conformitate cu Regulamentul cu privire la suficiența capitalului ponderat la risc, la 31 decembrie 2012 cuantumul capitalului minim necesar a fost stabilit în mărime de 200.0 milioane lei. Întru conformarea limitei prevăzute în regulamentul menționat au fost efectuate emisiuni de acțiuni de către 3 bănci în sumă de 148.2 milioane lei din contul aporturilor suplimentare în mijloace bănești ale subscriitorilor

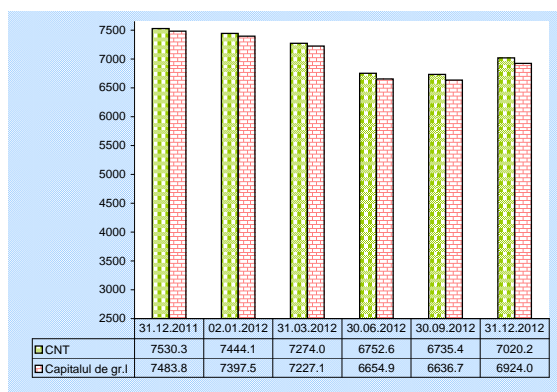
de acțiuni (B.C. "ProCredit Bank" S.A. – 43.2 milioane lei, B.C."COMERTBANK" S.A. – 45.0 milioane lei și B.C. „UNIBANK” S.A. - 60.0 milioane lei).

La situația din 31 decembrie 2012 capitalul de gradul I al băncilor corespundea capitalului minim stabilit (norma ≥ 200.0 milioane lei), cu excepția a două bănci.

Capitalul normativ total include capitalul de gradul I și capitalul de gradul II (capitalul de gradul II este limitat la maxim - 100.0 la sută din capitalul de gradul I) minus cotele de participare în capitalul altor bănci, care dețin licența Băncii Naționale a Moldovei.

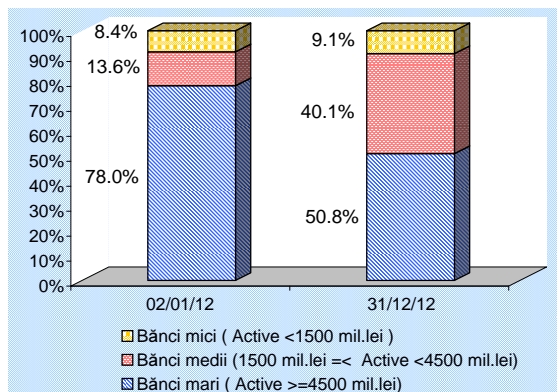
Capitalul normativ total comparativ cu începutul anului 2012 s-a micșorat cu 423.9 milioane lei (5.7 la sută).

Graficul 3.47: Dinamica capitalului sectorului bancar al Republicii Moldova pentru perioada 02.01.2012 - 31.12.2012 (milioane lei)

Sursa: BNM

Graficul 3.48: Dinamica concentrării capitalului de gradul I al sectorului bancar al Republicii Moldova pe grupuri de bănci (%)

Sursa: BNM

Dinamica capitalului de gradul I și a capitalului normativ total în perioada analizată este reprezentată în graficul 3.47.

Media suficienței capitalului ponderat la risc pe sector la 31 decembrie 2012 (raportul valorii capitalului normativ total la activele ponderate la risc pe sector) se menținea în continuare la un nivel înalt – 24.4 la sută (nivelul minim reglementat în Republica Moldova este ≥ 16.0 la sută) ceea ce indică un înalt grad de siguranță a băncilor, determinat de existența unui potențial de efectuare a operațiunilor riscante fără afectarea capitalului. Totodată, o bancă nu respectă acest indicator, care reprezintă 5.9 la sută.

Modificarea structurii capitalului sectorului bancar din punctul de vedere al concentrării acestuia pe grupe de bănci este prezentată în graficul 3.48.

Cota capitalului de gradul I al băncilor mari în capitalul de gradul I al sectorului bancar a înregistrat 50.8 la sută la 31 decembrie 2012, micșorându-se față de 2 ianuarie 2012 cu 27.2 puncte procentuale. Cota capitalului de gradul I al băncilor medii și mici a constituit 40.1 și 9.1 la sută, corespunzător, fiind în majorare comparativ cu începutul anului cu 26.5 și 0.7 puncte procentuale, respectiv. Aceasta a avut loc ca rezultat al modificării componenței grupurilor de bănci.

În perioada de referință s-a menținut atractivitatea sectorului bancar pentru investitorii străini, fapt confirmat prin cota semnificativă a investițiilor străine în capitalul băncilor, care la situația din 31 decembrie 2012 a constituit 71.7 la sută, fiind cu 2.3 puncte procentuale mai mică față de finele anului 2011

ca urmare a majorării capitalului social din contul investițiilor acționarilor rezidenți, precum și retragerii la 15 februarie 2012 a licenței de desfășurare a activității financiare a B.C. "Universalbank" S.A.

Printre investitorii străini care participă la formarea capitalului băncilor Republicii Moldova sunt: Banca Europeană de Reconstrucții și Dezvoltare, bănci din Italia, Franța, România și Slovenia, precum și investitori corporativi din Marea Britanie, Austria, Germania, SUA, Ucraina, Rusia, Olanda, Grecia, Cehia, Elveția, Cipru și alte țări.

Din numărul total al băncilor, 4 bănci dispun de capital format complet din investiții străine (dintre care 2 sucursale ale băncilor străine: B.C. "EXIMBANK – Gruppo Veneto Banca" S.A. și BCR Chișinău S.A.), o bancă dispune de capital format complet din investiții autohtone și 9 bănci - de capital format din investiții străine și autohtone.

Datoriile băncilor

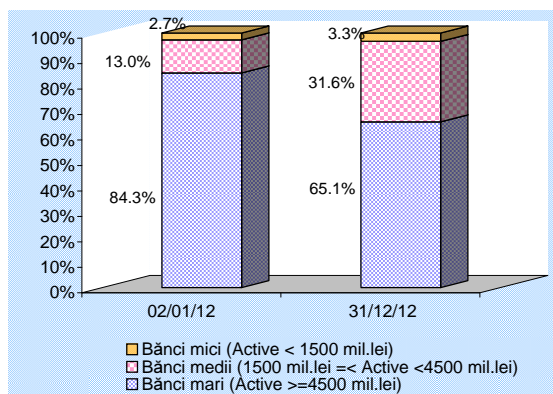
Datoriile băncilor la situația din 31 decembrie 2012 au alcătuit 48058.4 milioane lei, majorându-se cu 8414.1 milioane lei (21.2 la sută) comparativ cu 2 ianuarie 2012. Ponderea cea mai mare în totalul datoriilor la situația din 31 decembrie 2012 a revenit datoriilor financiare evaluate la cost amortizat (depozitele clienților, obligațiunile emise de către bancă, alte împrumuturi, datoriile subordonate, împrumuturi overnight, valori mobiliare vândute cu răscumpărare ulterioară (REPO)) – 98.5 la sută (47343.5 milioane lei), acestea fiind cu 8288.1 milioane lei (21.2 la sută) mai mari comparativ cu începutul anului. Astfel, depozitele clienților au constituit 39916.0 milioane lei, fiind în creștere comparativ cu 2 ianuarie 2012 cu 7171.0 milioane lei (21.9 la sută). De asemenea, s-au majorat datoriile privind impozitele – cu 168.8 milioane lei (92.1 la sută), alcătuiind 352.0 milioane lei și provizioanele cu 22.5 milioane lei (42.6 la sută), alcătuiind 75.4 milioane lei (se includ provizioanele pentru restructurarea afacerii, datoriile aferente beneficiilor angajaților, provizioanele aferente cheltuielilor cu daune care pot rezulta din procese intentate băncii, angajamentele de finanțare, alte provizioane). Concomitent, s-au micșorat alte datorii (overdraft la conturi „Nostro”, împrumuturi overnight de la BNM, împrumuturi overnight de la bănci, împrumuturi de la bănci) cu 64.3 milioane lei (18.3 la sută), constituind 287.6 milioane lei și datoriile financiare deținute pentru tranzacționare – cu 0.9 milioane lei (100 la sută), alcătuiind zero (Tabelul A.27).

În obligațiunile băncilor ponderea cea mai mare la 31 decembrie 2012 a revenit depozitelor clienților – 83.1 la sută, fiind în creștere comparativ cu începutul anului 2012 cu 0.5 puncte procentuale.

Soldul depozitelor conform rapoartelor prudențiale la 31 decembrie 2012 a constituit 39772.2 milioane lei, majorându-se comparativ cu 2 ianuarie 2012 cu 7059.0 milioane lei (21.6 la sută) din contul creșterii depozitelor persoanelor fizice cu 4770.7 milioane lei (23.0 la sută), până la 25481.0 milioane lei, depozitelor persoanelor juridice - cu 2130.9 milioane lei (20.2 la sută), până la 12684.3 milioane lei și depozitelor băncilor – cu 157.4 milioane lei (10.9 la sută), până la 1607 milioane lei. Ponderea acestora în PIB a crescut cu 5.5 puncte procentuale față de 2 ianuarie 2012, constituind 45.3 la sută (Graficul 3.44).

La 31 decembrie 2012 în totalul depozitelor 43.8 la sută (echivalentul a 17435.4 milioane lei) au constituit depozitele în valută străină, a căror valoare absolută a crescut comparativ cu 2 ianuarie 2012 cu 2277.7 milioane lei (15.0 la sută). Depozitele în lei moldovenești au consemnat respectiv 56.2 la sută (22336.8 milioane lei) din totalul depozitelor și s-au majorat cu 4781.3 milioane lei (27.2 la sută) comparativ cu începutul anului.

Graficul 3.49: Dinamica concentrării obligațiunilor sectorului bancar al Republicii Moldova pe grupuri de bănci (%)

Sursa: BNM

Concentrarea obligațiunilor sectorului bancar pe parcursul perioadei analizate este reflectată în graficul 3.49.

Ponderea obligațiunilor băncilor mari în totalul obligațiunilor sectorului bancar la 31 decembrie 2012 constituia 65.1 la sută, micșorându-se comparativ cu 2 ianuarie 2012 cu 19.2 puncte procentuale. Totodată, s-a majorat ponderea obligațiunilor băncilor mijlocii cu 18.6 puncte procentuale, alcătuind 31.6 la sută la 31 decembrie 2012 și ponderea obligațiunilor băncilor mici - cu 0.6 puncte procentuale, constituind 3.3 la sută în totalul obligațiunilor pe sector. Modificările menționate au fost cauzate de modificările în structura grupurilor de bănci.

Lichiditatea băncilor

Respectarea de către bănci a indicatorilor lichidității relevă existența surselor adecvate de finanțare pentru acoperirea necesităților potențiale atât pe termen scurt, cât și pe termen lung.

Astfel, lichiditatea pe termen lung (active cu termenul de rambursare mai mare de 2 ani/resursele financiare cu termenul potențial de retragere, care depășește 2 ani ≤ 1) pe sectorul bancar la situația din 31 decembrie 2012 a constituit 0.7.

Lichiditatea curentă (active lichide exprimate prin numerar, depozite la BNM, valori mobiliare lichide, mijloace interbancare nete curente/total active x100% $\geq$ 20.0 la sută) pe sectorul bancar la finele anului 2012 a consemnat 32.9 la sută. Ambii indicatori sunt respectați de către toate băncile.

Activele lichide au alcătuit 19164.6 milioane lei, majorându-se comparativ cu 2 ianuarie 2012 cu 3610.4 milioane lei (23.2 la sută). În structura activelor lichide s-au majorat valorile mobiliare lichide cu 1443.1 milioane lei (24.3 la sută), creditele interbancare nete până la 1 lună - cu 908.9 milioane lei (37.2 la sută), depozitele la BNM - cu 797.7 milioane lei (15.4 la sută) și numerarul și metalele prețioase - cu 460.9 milioane lei (22.9 la sută) (Graficul 3.50).

Valorile indicatorilor lichidității relevă existența surselor adecvate pentru susținerea plăților aferente obligațiunilor și determină nivelul redus de vulnerabilitate al băncilor.

Ponderea maximă în activele lichide la situația din 31 decembrie 2012 a revenit valorilor mobiliare lichide – 38.5 la sută, fiind urmată de depozitele la BNM – 31.2 la sută, mijloace interbancare nete curente – 17.5 la sută și numerarul și metalele prețioase – 12.9 la sută.

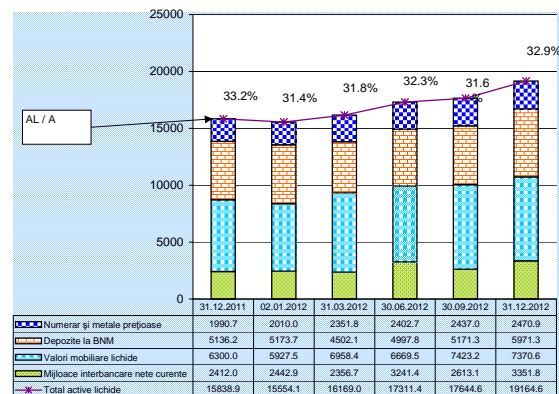
Veniturile și cheltuielile băncilor

La situația din 31 decembrie 2012 profitul aferent exercițiului pe sectorul bancar a constituit 572.6 milioane lei. Comparativ cu anul 2011 profitul s-a micșorat cu 233.1 milioane lei (28.9 la sută). Înrautățirea situației a fost cauzată de majorarea cheltuielilor cu dobânzi și a cheltuielilor neaferele dobânzilor, precum și de micșorarea veniturilor neaferele dobânzii.

Dinamica veniturilor și cheltuielilor băncilor pe parcursul perioadei de referință este reflectată în graficul 3.51.

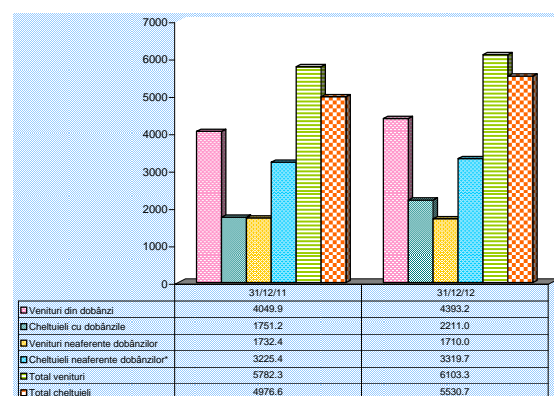
Astfel, veniturile din dobânzi la 31 decembrie 2012 au constituit 4393.2 milioane lei sau 72.0 la sută din totalul veniturilor, majorându-se comparativ cu 31 decembrie 2011 cu 343.3 milioane lei sau cu 8.5 la sută. În structura veniturilor din dobânzi cota cea mai mare o ocupau veniturile din dobânzi la împrumuturi și creanțe, care au reprezentat 3947.7 milioane lei sau 89.9 la sută din total, fiind în creștere cu 571.4 milioane lei sau cu 16.9 la sută comparativ cu 31 decembrie 2011.

Graficul 3.50: Dinamica activelor lichide (milioane lei) și a ponderii acestora în totalul activelor (%) sistemului bancar al Republicii Moldova

Sursa: BNM

Graficul 3.51: Dinamica veniturilor și a cheltuielilor sectorului bancar al Republicii Moldova pentru anii 2011-2012 (milioane lei)

Sursa: BNM

* În cheltuieli neaferele dobânzilor în anul 2011 se include defalcări pentru reduceri pentru pierderi la active neaferele dobânzilor și defalcări pentru provizioane pentru pierderi la angajamente condiționale, iar în anul 2012 se include deprecierea activelor financiare care nu sunt evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere și deprecierea activelor nefinanciare.

Veniturile neaferele dobânzilor au constituit 1710.0 milioane lei sau 28.0 la sută din totalul veniturilor, micșorându-se cu 22.4 milioane lei (1.3 la sută) comparativ cu 31 decembrie 2011. În totalul veniturilor neaferele dobânzilor cea mai mare parte a revenit veniturilor din taxe și comisioane în sumă de 1011.9 milioane lei (59.2 la sută).

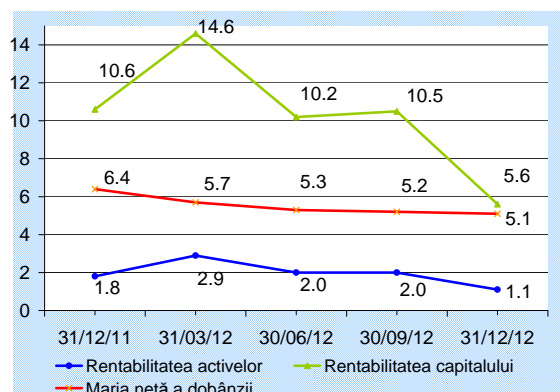
Suma totală a cheltuielilor a alcătuit 5530.7 milioane lei, dintre care 2211.0 milioane lei sau 40.0 la sută au constituit cheltuielile aferente dobânzilor (fiind în creștere cu 459.8 milioane lei sau cu 26.3 la sută comparativ cu 31 decembrie 2011).

Cheltuielile neaferele dobânzilor (inclusiv deprecierea activelor financiare care nu sunt evaluate la valoarea justă prin profit sau pierderi și deprecierea activelor nefinanciare) au constituit 3319.7 milioane lei sau 60.0 la sută din suma totală a cheltuielilor (majorându-se cu 94.4 milioane lei sau cu 2.9 la sută comparativ cu 31 decembrie 2011).

La situația din 31 decembrie 2012 deprecierea activelor financiare care nu sunt evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere a constituit 605.8 milioane lei, iar defalcările pentru reduceri pentru pierderi la active la situația din 31 decembrie 2011 au alcătuit 971.8 milioane lei.

Pentru anul 2012 rentabilitatea activelor²² și rentabilitatea capitalului²³ ale băncilor licențiate au înregistrat valoare de 1.1 la sută și respectiv 5.6 la sută, fiind în descreștere față de finele anului 2011 cu 0.7 puncte procentuale și respectiv cu 5.0 puncte procentuale.

Graficul 3.52: Dinamica marjei nete a dobânzii, rentabilității activelor și capitalului ale sectorului bancar al Republicii Moldova (%)

Sursa: BNM

Marja netă a dobânzii²⁴ a constituit 5.1 la sută la 31 decembrie 2012, fiind în scădere cu 1.3 puncte procentuale comparativ cu finele anului 2011.

Valoarea absolută a activelor generatoare de dobândă s-a majorat pe parcursul anului 2012 cu 7322.9 milioane lei sau 18.3 la sută, constituind 47426.8 milioane lei la 31 decembrie 2012. Ponderea acestora în total active s-a majorat neesențial comparativ cu începutul anului 2012 cu 0.1 puncte procentuale, constituind 81.3 la sută la 31 decembrie 2012. Ponderea semnificativă a acestora în totalul activelor sectorului bancar indică abilitatea băncilor de a genera venituri în viitor.

²²Rentabilitatea activelor = venitul net anualizat / media activelor

²³Rentabilitatea capitalului = venitul net anualizat / media capitalului acționar

²⁴Marja netă a dobânzii = venitul net aferent dobânzilor anualizat / media activelor generatoare de dobândă

3.7 Sistemul de plăți

În scopul asigurării stabilității financiare și a menținerii încrederii publicului în utilizarea instrumentelor de plată, Banca Națională a Moldovei are atribuția statutară de a supraveghea sistemul de plăți în Republica Moldova și de a facilita funcționarea eficientă a sistemului de plăți interbancare stabilită la art. 5 lit. f) din *Legea nr. 548-XIII din 21 iulie 1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei*.

În vederea executării acestei atribuții, Banca Națională a Moldovei supraveghează sistemul național de plăți în conformitate cu *Politica de supraveghere a sistemului de plăți în Republica Moldova* (aprobată prin Hotărârea Consiliului de administrație nr. 143 din 30 iunie 2011) și actele normative aplicabile. De asemenea, Banca Națională administrează sistemul automatizat de plăți interbancare (SAPI) format din sistemul de decontare pe bază brută în timp real (sistemul DBTR) și sistemul de compensare cu decontare pe bază netă (sistemul SCDN). Sistemul DBTR este destinat prelucrării plăților urgente și de mare valoare, iar sistemul CDN este destinat procesării plăților de mică valoare.

Evoluțiile înregistrate în sistemele de plăți

În cadrul *sistemului automatizat de plăți interbancare*, în anul 2012 volumul plăților procesate în acesta s-a diminuat cu 1.3 la sută față de anul 2011 și a depășit 12.9 milioane plăți, iar valoarea acestora s-a situat la nivelul de 586.7 miliarde lei.

Din punctul de vedere al structurii plăților menționăm că, ponderea cea mai mare din numărul acestora revine transferurilor de credit bugetare (56.8 la sută din numărul total al plăților), fiind urmate de transferurile ordinare ale clienților (42.4 la sută). Sub aspect valoric structura plăților se modifică, valoarea transferurilor ordinare ale clienților (22.4 la sută) depășește valoarea transferurilor de credit bugetare (16.7 la sută), însă ponderea cea mai mare revine transferurilor efectuate de către bănci în nume propriu, precum și a celor efectuate de Banca Națională (60.6 la sută din valoarea totală a plăților).

Distribuirea numărului plăților între sistemul DBTR și sistemul CDN în anul 2012 a reprezentat respectiv 8.0 și 92.0 la sută. Proporția dintre cele două sisteme componente ale SAPI se schimbă însă în cazul valorii plăților, unde în sistemul DBTR s-a procesat 93.0 la sută din valoarea totală a plăților, iar în sistemul CDN doar 7.0 la sută. Aceasta se explică prin destinația celor două sisteme: în sistemul DBTR se procesează plățile urgente și de mare valoare, iar în sistemul CDN cele cu valoare redusă.

În anul 2012 față de anul 2011 pe piața cardurilor bancare s-a constatat o creștere de 11.0 la sută a numărului de carduri bancare aflate în circulație care a trecut pragul de 1.01 milioane carduri.

Prin intermediul cardurilor emise de băncile licențiate au fost efectuate în Republica Moldova operațiuni a căror valoare depășește 20 miliarde lei, înregistrând o creștere de 12.8 la sută față de anul 2011. Preponderent, cardurile emise de băncile din Republica Moldova sunt utilizate la retragerea de numerar – 87.0 la sută din numărul și 95.7 la sută din valoarea totală a operațiunilor realizate în Republica Moldova.

În rețeaua băncilor din străinătate, cardurile emise de către băncile din Republica Moldova au fost utilizate preponderent pentru efectuarea plăților fără numerar (85.5 la sută din numărul și 73.8 la sută din valoarea totală a operațiunilor realizate în străinătate).

Deținătorii de carduri bancare emise în străinătate pe parcursul anului 2012 au efectuat în rețeaua băncilor din Republica Moldova circa 1.5 milioane tranzacții în valoare de 2.4 miliarde lei (în creștere față de anul 2011 cu 52.1 la sută a numărului și cu 35.5 la sută a valorii).

Tendențele pozitive care s-au evidențiat pe piața cardurilor din Republica Moldova pe parcursul anului 2012 au fost:

- creșterea numărului de carduri virtuale (+ 31.0 la sută față de anul 2011);
- extinderea rețelei de acceptare a cardurilor la comercianți (+ 19.0 la sută față de anul 2011);
- majorarea numărului de carduri hibride²⁵ (+ 55.0 la sută față de anul 2011).

Supravegherea (oversight) în domeniul sistemelor de plăți

În conformitate cu *Politica de supraveghere a sistemului de plăți în Republica Moldova*, (aprobată prin Hotărârea Consiliului de administrație nr. 143 din 30 iunie 2011), scopul supravegherii (oversight) îl constituie asigurarea funcționării stabile și eficiente a sistemelor de plăți și decontări, precum și asigurarea eficienței și siguranței instrumentelor de plată fără numerar și a sistemelor de deservire bancară la distanță.

²⁵ carduri înzestrate cu microprocesor și bandă magnetică

Banca Națională supraveghează sistemele de plăți și decontări, a căror funcționare stabilă și eficientă este esențială pentru stabilitatea financiară și implementarea politicii monetare și valutare (sistemul automatizat de plăți interbancare, sistemul de înscrieri în conturi ale valorilor mobiliare al BNM), precum și mecanismele de gestionare a riscurilor stabilite în cadrul sistemelor utilizate pe scară largă de către populație pentru efectuarea plăților și transferurilor (sistemele de plăți cu carduri bancare, sistemele de transferuri internaționale de mijloace bănești). De asemenea, în vederea promovării încrederii publicului în efectuarea plăților fără numerar, Banca Națională efectuează supravegherea instrumentelor de plată fără numerar și a sistemelor de deservire bancară la distanță pentru a asigura eficiența și siguranța utilizării acestora.

În vederea realizării obiectivelor stabilite în *Politica de supraveghere a sistemului de plăți în Republica Moldova*, pe parcursul anului 2012, Banca Națională a evaluat și monitorizat sistemele de plăți și decontări, instrumentele și serviciile de plată fără numerar, precum și a elaborat și perfecționat cadrul de supraveghere aplicabil.

Astfel, pe parcursul anului 2012, Banca Națională a evaluat sistemul automatizat de plăți interbancare prin prisma principiilor Basel pentru sistemele de plăți de importanță sistemică (*Core Principles for Systemically Important Payment Systems*, BIS-CPSS).

A fost finalizat procesul de definitivare a *Instrucțiunii cu privire la raportarea informației aferente utilizării instrumentelor și serviciilor de plată*²⁶, care prevede modalitatea de raportare a informației aferente utilizării cardurilor bancare/datelor de card, transferului de credit, debitării directe, sistemelor de deservire bancară la distanță, precum și a utilizării de către persoanele fizice a serviciilor de transfer internațional de mijloace bănești. Datele obținute în urma intrării în vigoare a acesteia vor facilita derularea funcției de supraveghere și vor permite monitorizarea evoluțiilor în utilizarea instrumentelor și serviciilor de plată.

Cu scopul de a facilita dialogul între participanții la piața serviciilor de plată, pentru a asigura atingerea obiectivelor stabilite în *Politica de supraveghere a sistemului de plăți în Republica Moldova*, Banca Națională a demarat dialogul cu instituțiile relevante în vederea constituirii Consiliului Național de Plăți. Consiliul va fi compus din reprezentanți ai sectorului privat și public și va fi un forum eficient de interacțiune între toți actorii importanți pe piața serviciilor de plată.

²⁶Prima raportare conform prevederilor *Instrucțiunii* se va efectua pentru trimestrul II, 2013.

3.8 Sistemul Informatic de Raportare către Banca Națională a Moldovei

Urmare a derulării unui proiect, în coordonare cu un consorțiu internațional, la începutul anului 2012 a fost realizată cu succes crearea și implementarea unui nou sistem informatic de raportare către Banca Națională a Moldovei (SIRBNM), bazat pe standardul internațional de transmitere a datelor – XBRL.

De menționat că, odată cu trecerea treptată la raportarea prin intermediul SIRBNM are loc remodelarea abordării datelor solicitate de a fi raportate, prin aplicarea modelului bazat pe date primare, în comparație cu modelul bazat pe tabele. În acest sens, solicitarea structurată a datelor primare asigură prelucrarea optimă a datelor în vederea analizei și a elaborării rapoartelor de ieșire, eficientizând acest proces și, respectiv, realocarea timpului pentru analiza calității datelor și prelucrarea acestora. Unul din principiile fundamentale care stă la baza implementării modelului dat este asigurarea maximă a reutilizării datelor primare, fapt ce are drept scop reducerea poverii de raportare a entităților, aferente prezentării datelor primare la BNM. Suplimentar, în vederea asigurării unui nivel înalt de calitate a datelor, are loc utilizarea unificată a informațiilor de referință (nomenclatoare), precum și a posibilității de validare a datelor raportate anterior remiterii acestora la BNM (la situația din 31 decembrie 2012 – circa 2000 reguli de validare).

În cadrul SIRBNM sunt identificate trei domenii de raportare: 1. Domeniul FINREP; 2. Domeniul COREP; 3. Domeniul ORD – include totalitatea rapoartelor statistice și prudențiale, solicitate de BNM de la entitățile raportoare, care nu sunt parte a cadrului de raportare FINREP și COREP.

Primele rapoarte care au fost recepționate prin intermediul SIRBNM au fost cele aferente cadrului de raportare FINREP, ulterior, în contextul trecerii treptate la noul sistem de raportare, au fost revizuite unele rapoarte cu caracter statistic și prudențial din domeniul ORD. De menționat că sistemul este, de asemenea, capabil de a recepționa raportările în conformitate cu cadrul de raportare COREP.

Tot în anul 2012 a fost lansată etapa a doua de dezvoltare a sistemului de raportare, în care urmează a fi dezvoltată funcționalitatea necesară pentru consolidarea raportărilor cu caracter statistic și prudențial în formatul XBRL.

Obiectivele acestui proiect se referă la optimizarea procesului de raportare și, respectiv, a fluxurilor informaționale către BNM, la sporirea calității datelor raportate, inclusiv a relevanței, integrității, oportunității, exactității, accesibilității, comparabilității și coerenței, la reducerea costurilor și eforturilor necesare pentru asigurarea conformității din partea entităților raportoare, la optimizarea procesului de analiză a datelor, a cadrului reglementat de raportare al băncilor licențiate din Republica Moldova și, nu în ultimul rând, la alinierea la cerințele de raportare aplicate în Uniunea Europeană. În acest sens, urmează a fi realizate condițiile necesare pentru trecerea integrală a procesului de raportare al băncilor licențiate prin intermediul SIRBNM, inclusiv prin utilizarea componentei de transport a acestui sistem.

De menționat, că noul sistem de raportare (SIRBNM) a fost premiat în cadrul unei competiții prestigioase la nivel european - European IT & Software Excellence Awards 2013 de la Londra, la categoria Vertical Market Solution of the Year.

3.9 Tehnologia informației

Pe parcursul anului 2012, urmărind realizarea Strategiei de dezvoltare a tehnologiilor informaționale (TI) în cadrul BNM pentru anii 2011-2015, Departamentul tehnologiilor informaționale (DTI) a fost implicat în cadrul unor proiecte de anvergură, cu un impact semnificativ asupra dezvoltării strategice a BNM. În continuare vor fi trecute în revistă cele mai importante proiecte și realizări ale DTI pe parcursul anului 2012.

Pe aspectele de infrastructură hard și servicii TI, cel mai mare efort a fost direcționat spre consolidarea capacităților de virtualizare a resurselor TI. Scopul proiectelor de virtualizare a resurselor TI în BNM este de a asigura, pe de o parte, o gestionare cât mai eficientă a resurselor existente, iar pe de altă parte de a optimiza procesele ce țin de modul în care acestea sunt alocate, administrate, monitorizate și dispuse din uz, de managementul capacităților și schimbărilor, de asigurarea securității informației etc. Unul din proiectele de bază pe această direcție de dezvoltare, inițiat pe parcursul anului 2012 și care urmează a fi finalizat până în 2014, este implementarea infrastructurii de virtualizare a stațiilor de lucru (Virtual Desktop Infrastructure). Acest proiect are la bază un concept inovator pentru Republica Moldova, care va permite în instanță finală de a obține multe beneficii semnificative, cum ar fi eficientizarea utilizării și gestionării resurselor TI, sporirea

nivelului de protecție a datelor, asigurarea unui nivel înalt de disponibilitate a locului de muncă, sporirea capacităților de reacție și minimizarea timpului de restabilire în situații de incidente de continuitate, creșterea gradului de mobilitate a utilizatorilor etc.

Pe partea de aplicații și sisteme informatice, au fost inițiate și derulate mai multe proiecte majore în paralel. Unul din aceste proiecte vizează transformarea proceselor de activitate operațională ale BNM și modernizarea sistemelor informatice care vor sta la baza acestor procese (Corebanking și ERP). Obiectivul principal al proiectului constă în asigurarea evaluării și transformării proceselor de activitate ale BNM ce țin de gestionarea resurselor financiare, materiale și umane, precum și asigurarea modernizării sistemului informatic bancar al BNM, astfel încât să fie atins obiectivul de sporire a eficienței activității operaționale a BNM. Scopul urmărit în cadrul proiectului Transform BNM se axează pe o transformare multidimensională a organizației cu menirea de a asigura o aliniere maximă la obiectivele sale strategice. Această abordare este bazată pe modelul de arhitectură de scară largă la nivel de organizație (Enterprise Architecture), care odată implementat asigură conformarea proceselor de activitate, structurii organizatorice, personalului, sistemelor aplicative, informațiilor, tehnologiilor etc., la obiectivele organizației.

Un alt proiect important inițiat pe parcursul anului a fost proiectul de implementare a platformei unice de tranzacționare a instrumentelor monetar-valutare. Scopul primar al acestui proiect este de a asigura dezvoltarea durabilă a pieței monetar-valutare prin consolidarea proceselor de tranzacționare pe o singură platformă, prin modernizare tehnologică și de procese, prin asigurarea unui grad sporit de eficacitate, eficiență și transparentă, precum și prin consolidarea capacităților de gestionare a riscurilor.

Alte proiecte de anvergură care pot fi menționate în același context sunt:

- darea în exploatare a sistemului informatic de raportare (SIRBNM) și lansarea procesului de raportare financiară (FINREP) în format XBRL. De asemenea, a fost lansată etapa a doua de dezvoltare a sistemului de raportare, în care urmează a fi dezvoltată funcționalitatea necesară pentru consolidarea raportărilor cu caracter statistic și prudential în formatul XBRL;

- lansarea proiectului de modernizare și îmbunătățire a structurii, conținutului și design-ului paginii-web oficiale a BNM, care constituie una din măsurile lansate de către BNM pentru atingerea obiectivului strategic de îmbunătățire a comunicării externe. Pagina-web oficială a Băncii Naționale a Moldovei, este destinată a oferi publicului larg acces la informație veridică și operativă privind activitatea BNM și situația din sistemul bancar al Republicii Moldova și este considerată a fi unul din instrumentele de bază ce asigură comunicarea cu părțile interesate, contribuind la formarea imaginii BNM în exterior. Pornind de la acest fapt, proiectul urmărește să realizeze o revizuire completă a structurii și conținutului informațional, al designului web, a elementelor de interactivitate, care în ansamblu vor crea premisele necesare pentru eficientizarea comunicării BNM cu părțile externe;
- implementarea serviciului de prelucrare a mesajelor de plată și monitorizare a plăților în rețeaua Swift, care reprezintă o soluție de analiză a datelor și generare de rapoarte în baza datelor parvenite prin intermediul serviciului SwiftFinInform, în numele entităților raportoare, cu privire la plățile internaționale efectuate prin rețeaua Swift, cu scopul de a îmbunătăți semnificativ capacitățile de supraveghere ale BNM.

Pentru sporirea nivelului de asigurare a securității informației, DTI a inițiat un proiect de implementare a unui instrument cu o funcționalitate complexă, de tip Data Loss Prevention, care vine să asigure un control proactiv mult mai complex asupra modului în care este realizată protecția datelor cu caracter sensibil din cadrul BNM.

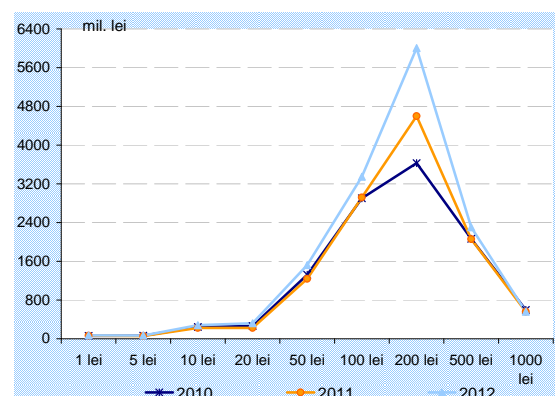
3.10 Operațiuni cu numerar

La finele anului 2012, numerarul aflat în circulație, din punct de vedere valoric constituia suma de 14557 milioane lei, cu circa 21.0 la sută mai mare față de cel înregistrat în aceeași perioadă a anului 2011, care însuma 12019 milioane lei.

Bancnote și monede în circulație

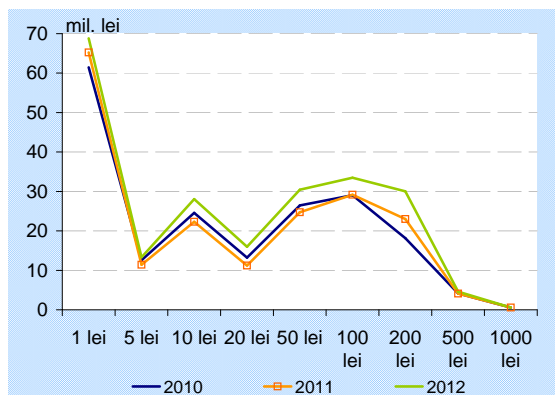
Bancnotele în circulație, la finele anului 2012, din punct de vedere valoric, constituiau suma de 14471 milioane lei cu 21.2 la sută mai mult față de perioada similară a anului 2011.

Graficul 3.53: Evoluția bancnotelor în circulația monetară (din punct de vedere valoric)

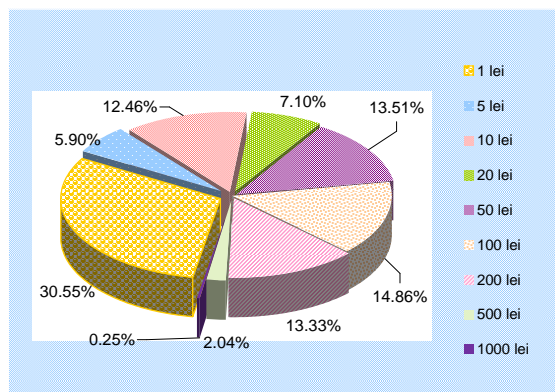
Sursa: BNM

Graficul 3.54: Evoluția bancnotelor în circulația monetară (din punct de vedere cantitativ)

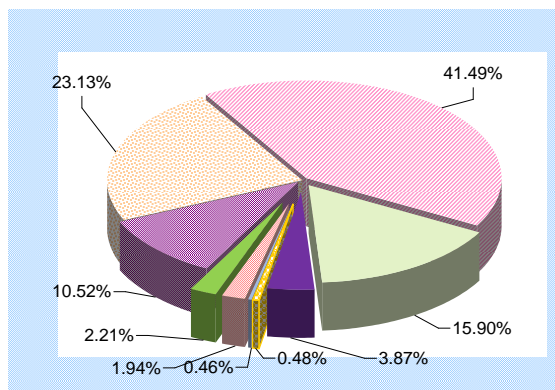
Sursa: BNM

Graficul 3.55: Structura pe valori nominale a bancnotelor în circulație la finele anului 2012 (din punct de vedere cantitativ)

Sursa: BNM

Graficul 3.56: Structura pe valori nominale a bancnotelor în circulație la finele anului 2012 (din punct de vedere valoric)

Sursa: BNM

Numerarul în bancnote aflat în circulație, la finele anului 2012, din punct de vedere cantitativ, conform structurii valorilor nominale, constituia 225 milioane bancnote, cu circa 17.0 la sută mai multe decât în anul 2011.

Creșterea cantitativă a bancnotelor în circulație s-a datorat majorării ponderii bancnotelor de 10 lei, 20 lei, 50 lei, 100 lei și 200 lei, din totalul bancnotelor aflate în circulație.

Structural, bancnotele, la sfârșitul perioadei de referință, constituiau, din punct de vedere cantitativ, circa: pentru 1 lei - 68.8 milioane bancnote, 5 lei - 13.3 milioane bancnote, 10 lei - 28.1 milioane bancnote, 20 lei - 16 milioane bancnote, 50 lei - 30.4 milioane bancnote, 100 lei - 33.4 milioane bancnote, 200 lei - 30 milioane bancnote, 500 lei - 4.6 milioane bancnote și 1000 lei - 0.6 milioane bancnote.

Graficele 3.55 și 3.56 prezintă detalii cu privire la structura bancnotelor aflate în circulație, pe valori nominale, reflectate cantitativ și valoric.

Monedele metalice divizionare aflate în circulație, la finele anului 2012, din punct de vedere valoric, constituiau suma de 82.2 milioane lei, cu 8.9 la sută mai mare, decât cea din perioada similară a anului 2011.

Numerarul în monede metalice divizionare aflate în circulație, la finele anului 2012, din punct de vedere cantitativ, conform structurii valorilor nominale, constituiau 583.8 milioane monede, cu 8.4 la sută mai multe decât la finele anului 2011.

Creșterea cantitativă a monedelor metalice divizionare în circulație s-a datorat majorării ponderii monedelor de 5 bani, 10 bani și 25 bani, din totalul monedelor aflate în circulație.

Din punctul de vedere al structurii valorilor nominale, la sfârșitul perioadei de referință, monedele constituiau, din punct de vedere cantitativ, pentru 5 bani - 28.6 la sută, 10 bani - 29.0 la sută, și 25 bani - 24.2 la sută, din punct de vedere valoric, respectiv 10.1 la sută, 20.6 la sută și 42.9 la sută.

Emisia, retragerea și procesarea numerarului

În cursul anului 2012, Banca Națională a Moldovei a emis numerar, în valoare totală de 4408 milioane lei, cu circa 24.3 la sută mai mult comparativ cu anul 2011.

Bancnotele emise în anul 2012, din punct de vedere valoric constituiau suma de 4401.3 milioane lei, cu circa 24.1 la sută

mai mult decât în perioada similară a anului 2011, iar din punct de vedere cantitativ constituiau 76.4 milioane bancnote, cu circa 17.5 la sută mai mult decât în anul 2011.

Creșterea cantitativă a bancnotelor emise în circulație, s-a datorat majorării ponderii bancnotelor de 1 leu, 10 lei, 20 lei, 50 lei, 100 lei și 200 lei, din totalul bancnotelor emise în anul 2012.

Bancnotele conform structurii valorilor nominale, constituiau din punct de vedere cantitativ, pentru 1 leu – 11.1 milioane bancnote, 5 lei – 4.8 milioane bancnote, 10 lei – 15.3 milioane bancnote, 20 lei - 10.4 milioane bancnote, 50 lei – 14.7 milioane bancnote, 100 lei – 10.1 milioane bancnote, 200 lei – 9.3 milioane bancnote, 500 lei – 0.7 milioane bancnote și 1000 lei – 0.03 milioane bancnote.

Graficul 3.59 prezintă detalii cu privire la structura bancnotelor emise, pe valori nominale, reprezentate cantitativ.

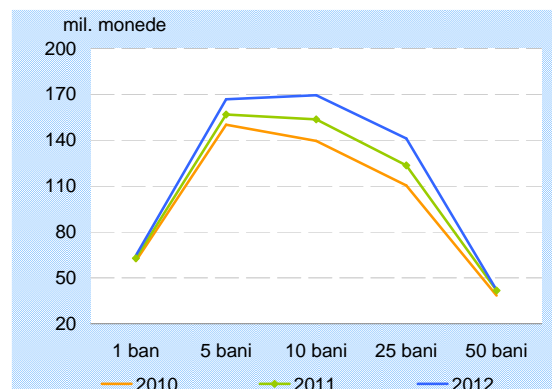
Monedele metalice emise în anul 2012, din punct de vedere valoric constituiau suma de 6.6 milioane lei, cu circa 0.75 la sută mai puțin decât monedele emise în perioada similară a anului 2011, iar din punct de vedere cantitativ constituiau 45.4 milioane monede, cu circa 16.4 la sută mai mult decât în anul 2011. Creșterea cantitativă a monedelor metalice emise în circulație, față de anul 2011, se datorează monedelor cu valorile nominale de 5 bani, 10 bani și 25 bani, care reprezentau, respectiv, 48.21 la sută, 11.3 la sută și 34.4 la sută.

Monedele metalice emise în anul 2012, conform structurii valorilor nominale, constituiau din punct de vedere cantitativ, pentru 1 ban – 1.8 milioane monede, 5 bani – 10 milioane monede, 10 bani – 15.8 milioane monede, 25 bani – 17.6 milioane monede și 50 bani – 0.26 milioane monede. Graficul 3.60 reprezintă detalii cu privire la structura monedelor metalice emise, pe valori nominale, reprezentate cantitativ.

BNM, în cursul anului 2012, a retras din circulație, prin depunerile băncilor licențiate, bancnote în sumă de 1.874 milioane lei, cu circa 30.4 la sută mai puțin decât în perioada similară a anului 2011, iar din punct de vedere cantitativ au fost retrase 42.8 milioane bancnote, cu circa 30.0 la sută mai puțin decât în anul 2011.

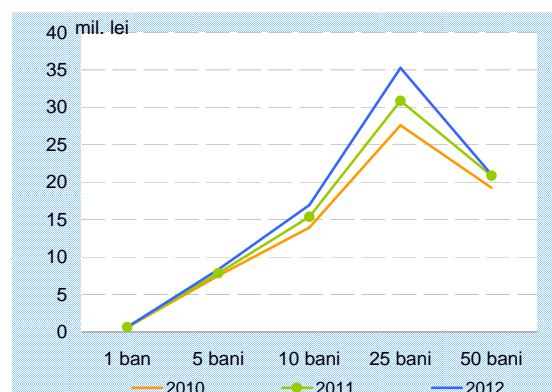
Graficele 3.61 și 3.62 prezintă detalii cu privire la structura, pe valori nominale ale bancnotelor retrase din circulație în cursul anului 2012 și 2011.

Graficul 3.57: Evoluția monedelor în circulația monetară (din punct de vedere cantitativ)

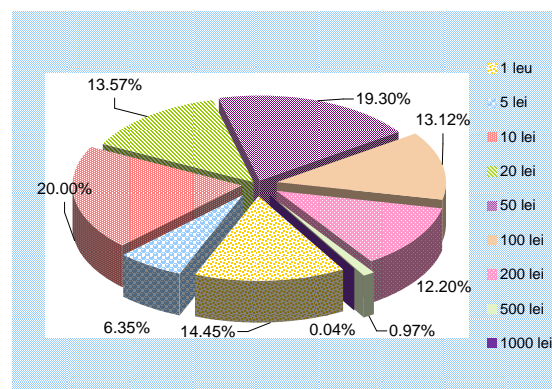
Sursa: BNM

Graficul 3.58: Evoluția monedelor în circulația monetară (din punct de vedere valoric)

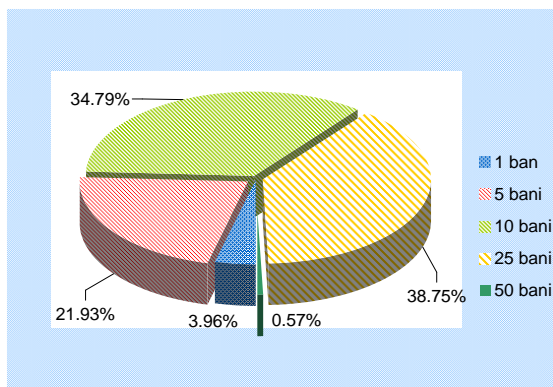
Sursa: BNM

Graficul 3.59: Bancnote emise în anul 2012 (din punct de vedere cantitativ)

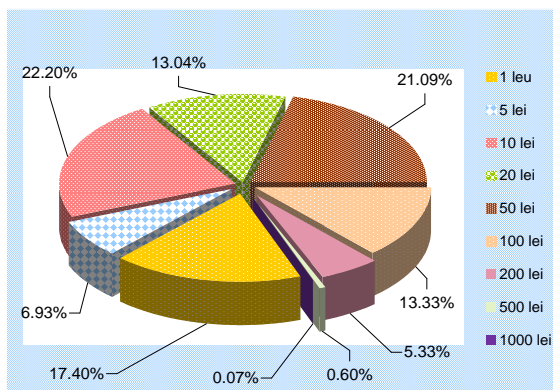
Sursa: BNM

Graficul 3.60: Monede metalice emise în anul 2012 (din punct de vedere cantitativ)

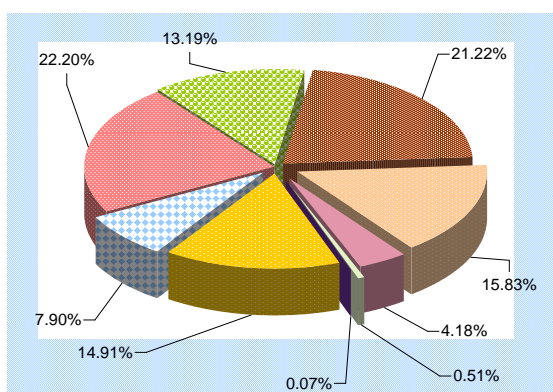
Sursa: BNM

Graficul 3.61: Bancnote retrase din circulație în anul 2012 (din punct de vedere cantitativ)

Sursa: BNM

Graficul 3.62: Bancnote retrase din circulație în anul 2011 (din punct de vedere cantitativ)

Sursa: BNM

În anul 2012, în cadrul Băncii Naționale a Moldovei au fost procesate 105 milioane bancnote, prin verificare atât din punctul de vedere al autenticității, cât și al calității privind circulația, în scopul păstrării calității și integrității bancnotelor aflate în circulație.

Ca urmare a procesării, circa 43 milioane bancnote au fost identificate ca fiind necorespunzătoare circulației.

Rata de uzură a fost de 2.3 la sută, ușor mărită comparativ cu rata consemnată în anul 2011.

Contrafaceri de monedă națională

În anul 2012, numărul contrafacerilor de monedă națională expertizate au totalizat 3231 bancnote.

Deși în creștere de 2 ori față de anul 2011, dar raportat la numărul bancnotelor autentice, aflate în circulație, la finele perioadei raportate, care constituiau - 225 milioane bancnote, numărul bancnotelor falsificate se menține la un nivel foarte scăzut și reprezintă 0.0014 la sută.

Falsificatorii au manifestat predilecție pentru bancnotele de 100 lei, totalizând 2552 bancnote, 50 lei - 392 bancnote și de 1000 lei - 113 bancnote, din cantitatea totală de falsuri constatate în anul 2012.

Ca bază de comparație, în anul 2011, numărul contrafacerilor de monedă națională au totalizat 1168 bancnote, cel mai mare număr de falsuri au fost înregistrate pentru bancnotele de 100 lei totalizând 579 bancnote, 200 lei - 164 bancnote, 50 lei - 132 bancnote și 500 lei - 105 bancnote.

Graficele 3.63 și 3.64 reprezintă detalii cu privire la structura bancnotelor false, pe valori nominale.

În scopul combaterii falsificării însemnelor monetare, Banca Națională a Moldovei recomandă în continuare publicului să fie vigilent la posibilitatea fraudelor, să verifice autenticitatea bancnotelor și monedelor, iar în cazul constatării acestora, să le extragă din circulație și să comunice cazul Ministerului Afacerilor Interne.

Totodată, BNM prin cooperare cu Ministerul Afacerilor Interne pune la dispoziția băncilor licențiate cursuri specializate privind metodele de constatare și extragere din circulație a falsurilor.

Emisia monedelor comemorative

În temeiul Legii nr. 548 – XIII din 21 iulie 1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei, Hotărârii Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr. 35 din 16 februarie 2012 cu privire la emiterea monedelor comemorative, Hotărârii Guvernului Republicii Moldova nr. 153 din 12 martie 2012 cu privire la emiterea monedelor comemorative, Banca Națională a Moldovei, în anul 2012, a emis 13 monede comemorative, cu diverse tematici, dintre care 2 din aur și 11 din argint. Tirajele au fost diferențiate, în funcție de metalul din care au fost bătute, în total fiind emise 2000 monede din aur și 16500 monede din argint.

Tabelul A.28 reprezintă detalii cu privire la monedele comemorative, emise în anul 2012.

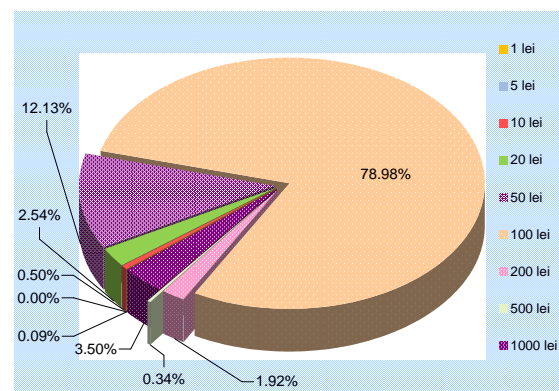
3.11 Colaborarea internațională a Republicii Moldova

Fondul Monetar Internațional

În calitate de membru al FMI, Republica Moldova, reprezentată de guvernatorul Băncii Naționale a Moldovei (în calitate de guvernator în Consiliul Guvernatorilor FMI) și prim viceguvernatorul Băncii Naționale a Moldovei (în calitate de guvernator supleant în Consiliul Guvernatorilor FMI), a participat la ședințele de primăvară ale FMI și Băncii Mondiale, desfășurate la Washington, SUA, în perioada 20 - 22 aprilie 2012, precum și la ședințele anuale ale FMI și Băncii Mondiale, care au avut loc la Tokio, Japonia, în perioada 9 - 14 octombrie 2012. În cadrul acestor reuniuni au fost discutate probleme de interes global, cum ar fi tendințele economiei mondiale, eradicarea sărăciei, optimizarea asistenței financiare și tehnice, dezvoltarea sistemului financiar mondial etc.

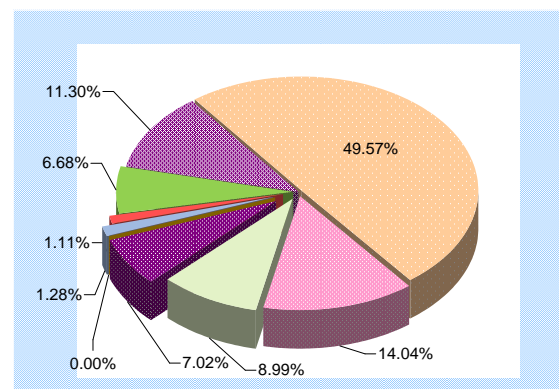
Anul 2012 a fost marcat de continuarea reformelor inițiate de către FMI în cadrul celei de-a Paisprezecea Revizuirii Generale a Cotelor și Reformei Consiliului Executiv. În acest context, Banca Națională a Moldovei a elaborat 2 proiecte de legi, care ulterior au fost aprobate de Parlament, prin care Republica Moldova a susținut reformele respective din cadrul FMI: *Legea nr. 109 din 11 mai 2012 cu privire la majorarea sumei de subscripție a Republicii Moldova la Fondul Monetar Internațional*, *Legea nr.*

Graficul 3.63: Structura pe valori nominale a falsurilor constatate în anul 2012 (din punct de vedere cantitativ)

Sursa: BNM

Graficul 3.64: Structura pe valori nominale a falsurilor constatate în anul 2011 (din punct de vedere cantitativ)

Sursa: BNM

118 din 24 mai 2012 pentru acceptarea Amendamentului la Statutul Fondului Monetar Internațional privind reforma Consiliului Executiv.

Conform situației de la 31 decembrie 2012 cota Republicii Moldova la FMI constituia 123.2 milioane Drepturi Speciale de Tragere (DST) sau circa 189.7 milioane dolari SUA, ceea ce reprezintă 0.05 la sută din capitalul FMI. După intrarea în vigoare a reformelor prevăzute de cea de-a Paisprezecea Revizuire Generală a Cotelor și Reforma Consiliului Executiv, Republica Moldova urmează să-și majoreze cota de subscriere la FMI de la valoarea actuală de 123.2 milioane DST până la 172.5 milioane DST.

În contextul reformelor sus-menționate, începând cu 1 noiembrie 2012, la constituiența Olandei s-au alăturat Belgia și Luxemburg. Astfel, această constituiență din care face parte și Republica Moldova cuprinde 15 state: Olanda, Belgia, Ucraina, Israel, România, Bulgaria, Luxemburg, Croația, Bosnia-Herțegovina, Cipru, Georgia, Moldova, Armenia, Macedonia și Muntenegru (enumerare în ordinea ponderii cotelor și a puterii de vot) și deține a doua putere de vot (după SUA) în cadrul FMI. Noua constituiență a fost formată în vederea optimizării numărului directorilor executivi ce reprezintă statele europene avansate în favoarea statelor emergente și a celor în curs de dezvoltare.

Pe parcursul anului 2012, relațiile Băncii Naționale a Moldovei cu FMI au continuat să se deruleze în contextul misiunilor FMI de evaluare a performanței în ceea ce privește realizarea angajamentelor asumate în cadrul programului de reforme susținut de FMI prin Mecanismul de finanțare extinsă (EFF) și Mecanismul de creditare extinsă (ECF).

În acest context, în perioada 3–17 mai 2012 și ulterior, în perioada 7–21 noiembrie 2012, o misiune a Departamentului European al FMI a efectuat vizite de lucru în Republica Moldova în contextul consultărilor periodice prevăzute de articolul IV al Statutului FMI, precum și ale evaluărilor a V-a și a VI-a ale realizării programului susținut de FMI.

Misiunea a analizat evoluțiile din economia Republicii Moldova, a evaluat perspectivele la nivel macroeconomic și a discutat despre politicile macroeconomice. Ca rezultat al discuțiilor, reprezentanții FMI au menționat faptul că, deși în anul 2012 creșterea economică a Republicii Moldova a stagnat, politica Băncii Naționale a Moldovei a fost una potrivită în contextul inflației scăzute și a activității economice anemice. Totodată, din motive tehnice, autoritățile Republicii Moldova au solicitat

FMI o perioadă de câteva luni peste termenul limită pentru finalizarea celei de-a VI-a revizuirii (prevăzută pentru 31 decembrie 2012), cu scopul de a implementa o serie de reforme structurale.

Pe parcursul anului 2012, Banca Națională a Moldovei a recepționat din partea FMI suma de 100.00 milioane DST (154.64 milioane dolari SUA) oferite prin intermediul celor 2 mecanisme de finanțare – ECF și EFF, pentru consolidarea rezervelor internaționale ale Republicii Moldova. Din această sumă, 69.12 milioane DST (106.61 milioane dolari SUA) reprezintă debursări în cadrul EFF, iar 30.88 milioane DST (48.03 milioane dolari SUA) – debursări în cadrul ECF (Tabelul A.29).

În anul 2012 plățile totale aferente deservirii creditelor acordate Băncii Naționale a Moldovei de către FMI au constituit 11.73 milioane DST (echivalentul a 18.27 milioane dolari SUA), dintre care plățile pentru suma principală a creditului au constituit 10.53 milioane DST (echivalentul a 16.13 milioane dolari SUA), iar plățile pentru dobânzile și comisioanele la credite au constituit 1.20 milioane DST (echivalentul a 1.85 milioane dolari SUA).

Uniunea Europeană

În anul 2012 relațiile dintre Republica Moldova și UE s-au desfășurat preponderent în contextul derulării procesului de negociere a *Acordului de Asociere dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană*, lansat la 12 ianuarie 2010. Acest document urmează să accelereze asocierea politică, aprofundarea cooperării sectoriale și a integrării economice treptate a Republicii Moldova în UE.

Unul din obiectivele de bază al viitorului Acord de Asociere este instituirea Zonei de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător dintre Republica Moldova și UE (ZLSAC). Această zonă de comerț liber presupune liberalizarea graduală a comerțului cu bunuri și servicii (inclusiv servicii financiare), libera circulație a forței de muncă, reducerea taxelor vamale, barierelor tehnice și netarifare, abolirea restricțiilor cantitative și armonizarea legislației Republicii Moldova cu cea a Uniunii Europene. În contextul realizării Planului de acțiuni al Republicii Moldova privind implementarea Recomandărilor Comisiei Europene pentru instituirea ZLSAC dintre Republica Moldova și UE (aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1125 din 14 decembrie 2010), Banca Națională a Moldovei a continuat elaborarea rapoartelor privind progresul realizat în vederea îndeplinirii măsurilor prevăzute în planul de acțiuni sus-menționat.

În perioada 20 – 22 martie 2012, în cadrul celei de-a 10-ea runde de negocieri pentru semnarea Acordului de Asociere, au demarat negocierile separate privind Acordul de instituire a ZLSAC. Pe parcursul anului 2012 s-au desfășurat 4 runde de negocieri pentru instituirea ZLSAC. Banca Națională a Moldovei a participat la discuțiile asupra compartimentelor “Comerțul cu servicii, dreptul de stabilire și comerțul electronic” și “Plățile curente și fluxurile de capital” din cadrul proiectului Acordului de instituire a ZLSAC. Pe parcursul negocierilor cu participarea reprezentanților Băncii Naționale a Moldovei au fost discutate o serie de angajamente aferente serviciilor din sectorul bancar și altor servicii financiare, precum și aspecte ce vizează mișcările de capital. Angajamentele specifice asumate în cadrul acestor compartimente urmează a fi incluse în viitorul Acord de Asociere dintre Republica Moldova și UE.

În contextul colaborării dintre Republica Moldova și UE, în anul 2012 reprezentanții Băncii Naționale a Moldovei au participat la reuniunile subcomitetelor de cooperare dintre Republica Moldova și UE “Economie, finanțe, statistică”, precum și „Comerț și investiții”, care reprezintă reuniuni sectoriale de lucru la nivel de experți ce se organizează periodic. În cadrul acestor reuniuni au fost discutate o serie de subiecte ce țin de colaborarea dintre Republica Moldova și UE, evoluția unor indicatori macroeconomici, precum și reformele întreprinse de Banca Națională a Moldovei în sectorul bancar autohton, proiecte de perspectivă menite să consolideze în continuare sectorul bancar al țării.

Pe parcursul anului 2012, Republica Moldova a continuat să beneficieze de asistență financiară din partea UE în diverse domenii.

Astfel, în aprilie 2012 Republica Moldova a recepționat a treia și ultima tranșă de 30.0 milioane euro în cadrul grantului acordat în urma semnării la 16 decembrie 2010 la Bruxelles a *Memorandumului de înțelegere dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană privind asistența macrofinanciară în formă de grant în sumă de 90.0 milioane euro*. Primele două tranșe în sumă de 40.0 milioane euro și 20.0 milioane euro au fost acordate Republicii Moldova în decembrie 2010 și, respectiv, septembrie 2011. Este de menționat că, debursarea acestor tranșe a fost condiționată de realizarea angajamentelor asumate de Republica Moldova în cadrul memorandumului sus-menționat, inclusiv cele ce țin de competențele Băncii Naționale a Moldovei. În acest sens, pe parcursul anului 2012, Banca Națională a Moldovei a continuat prezentarea periodică a rapoartelor de progres aferente îndeplinirii angajamentelor asumate, precum și

o serie de date statistice ce țin de competența Băncii Naționale a Moldovei.

În vederea continuării implementării cu succes a reformei din sectorul sănătății, în aprilie 2012 Republica Moldova a recepționat cea de-a patra tranșă în sumă de 4.14 milioane euro (echivalentul a 5.47 milioane dolari SUA) din cadrul asistenței financiare oferite de Uniunea Europeană în cadrul *Programului de suport financiar pentru politicile sectoriale de sănătate*.

De asemenea, în luna iulie 2012 a fost recepționată cea de a doua tranșă în sumă de 12.03 milioane euro (14.79 milioane dolari SUA) pentru continuarea implementării *Programului de susținere a politicilor de sector în domeniul apelor*. Realizarea acestui program are drept scop descentralizarea serviciilor de aprovizionare cu apă și canalizare, promovarea dezvoltării durabile și a măsurilor de protecție a mediului, precum și perfecționarea cadrului normativ cu referire la standardele tehnice minime aferente infrastructurii apei.

În contextul dezvoltării economice sustenabile a regiunilor rurale din Republica Moldova, precum și în scopul depășirii consecințelor secetei din vara anului 2012, în luna decembrie 2012 a fost recepționată cea de a treia tranșă în sumă de 3.15 milioane euro (4.16 milioane dolari SUA) destinată finanțării *Programului de suport pentru stimularea economică în zonele rurale*.

Grupul Supraveghetorilor Bancari din Europa Centrală și de Est

Pe parcursul anului 2012, în cadrul relațiilor de cooperare cu BSCEE, Banca Națională a Moldovei a participat la cea de-a 25-ea Conferință anuală cu tematica: “Cooperarea transfrontalieră – teorie versus practică, Basel III – calea necesară a fi urmată”, găzduită în perioada 23 – 26 aprilie 2012 de către Autoritatea Pieței Financiare din Austria. În cadrul conferinței au fost prezentate subiecte ce țin de pachetul de măsuri orientate spre consolidarea sustenabilității modelelor de afaceri ale băncilor austriece care efectuează operațiuni internaționale.

De asemenea, Banca Națională a Moldovei a luat parte la cea de-a 17-ea Conferință Internațională a BSCEE, care s-a desfășurat în perioada 11 – 14 septembrie 2012 la Istanbul, Turcia. În cadrul acestui eveniment au fost discutate subiecte aferente supravegherii bancare, consolidării principiilor de lichiditate și a managementului riscului, consolidării guvernării corporative etc.

Deoarece scopul BSCEE prevede, printre altele, promovarea și menținerea unei colaborări strânse în cadrul supravegherii bancare între membri, precum și oferirea asistenței în implementarea efectivă a acesteia, în anul 2012 țările membre ale BSCEE au efectuat un schimb de informații și experiență practică în domeniul supravegherii bancare.

Totodată, în urma acceptării Armeniei în calitate de membră a BSCEE, în anul 2012 BNM a examinat și a acceptat o serie de modificări propuse la *Acordul cu privire la regulile de organizare și funcționare a BSCEE* și la *Statutul Operațional al Secretariatului BSCEE*. De asemenea, ca urmare a solicitării Băncii Centrale a Georgiei, Banca Națională a Moldovei a acceptat admiterea acesteia în calitate de membră a BSCEE.

Asistența tehnică externă și colaborarea cu organismele internaționale, băncile centrale și agențiile guvernamentale ale altor state

În vederea sporirii eficienței activității operaționale a Băncii Naționale a Moldovei, precum și pentru a susține realizarea obiectivelor sale strategice (stabilite în *Planul strategic al Băncii Naționale a Moldovei pentru anii 2013 - 2017*), Banca Națională a Moldovei a continuat dezvoltarea relațiilor de cooperare cu organismele internaționale și cu alte bănci centrale, inclusiv prin beneficierea de asistență tehnică.

Banca Națională a Moldovei depune eforturi considerabile pentru a realiza cât mai eficient obiectivul fundamental de asigurare și menținere a stabilității prețurilor. În acest sens, pe parcursul anului 2012 Banca Națională a Moldovei a beneficiat de asistență tehnică în domeniul politicii monetare din partea Băncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD), German Economic Team și FMI. Experții au oferit consultanță în cadrul regimului de țintire directă a inflației, prezentând analize și recomandări de îmbunătățire a politicii monetare și a regimului menționat. Totodată, compania OGREsearch, consultant angajat de BERD, a acordat asistență tehnică în sfera modelării macroeconomice și a aplicațiilor software aferente, prezentând modalități de creare și dezvoltare a modelelor macroeconomice dinamice de echilibru general. Asistența oferită va contribui la consolidarea capacităților de prognozare și la extinderea capacităților analitice în materie de politică monetară ale Băncii Naționale a Moldovei – elemente esențiale pentru a asigura și menține stabilitatea prețurilor în Republica Moldova.

În scopul dezvoltării sistemului bancar autohton, inclusiv în vederea perfecționării reglementărilor prudențiale și a mecanismului de supraveghere bancară, pe parcursul anului 2012,

Banca Națională a Moldovei a conlucrat cu un șir de organizații internaționale și instituții financiare, precum FMI, Banca Mondială, BERD, Departamentul de Trezorerie al Statelor Unite ale Americii, Grupul de Supraveghetori Bancari din țările Europei Centrale și de Est.

Pentru consolidarea capacităților în domeniul supravegherii și reglementării activității băncilor, Banca Națională a Moldovei a desfășurat o conlucrare fructuoasă cu autoritățile de supraveghere din alte țări în vederea realizării schimbului adecvat de informații. Astfel, Banca Națională a Moldovei a colaborat cu Banca Centrală a României, Banca Centrală a Federației Ruse, Banca Centrală a Bosniei și Herțegovinei, Banca Centrală a Olandei, Banca Centrală a Georgiei și Banca Centrală a Serbiei.

Efectele crizelor financiare recente au scos în evidență importanța deosebită pe care băncile centrale o acordă mecanismelor de prevenire și gestionare a situațiilor de criză. În acest sens, unele din principalele instrumente de management al riscurilor sunt simulările de criză (exercițiile de stress-testing) care au evoluat de la un instrument pentru estimarea nivelului de risc și gestionarea capitalului la un instrument pentru determinarea solidității financiare a băncilor și a stabilității financiare, în general. Astfel, în contextul gestionării crizelor, în vederea calculării unor date pentru sistemul bancar în conformitate cu prevederile Basel II, Banca Națională a Moldovei a beneficiat de asistență tehnică din partea reprezentantului Băncii Mondiale. Scopul asistenței a fost de a definitiva implementarea modelului de stress-testing macroprudential aferent riscului de credit.

FMI a oferit Băncii Naționale a Moldovei asistență tehnică orientată spre consolidarea activității în vederea pregătirii pentru criză și dezvoltarea unui cadru legal de pregătire pentru situațiile de criză. Obiectivul asistenței l-a reprezentat îmbunătățirea cadrului legal, elaborat în timpul misiunii anterioare. Ca rezultat al îndeplinirii recomandărilor expuse de experții FMI, Banca Națională a Moldovei a reușit să promoveze mai intens noțiunea de stabilitate financiară a sectorului bancar.

Ca urmare a colaborării cu FMI în contextul redresării situației băncilor problematice, Banca Națională a Moldovei a elaborat recomandări privind perfecționarea mecanismului de soluționare a acestor situații.

Fenomenul de spălare a banilor rămâne a fi și în continuare o provocare majoră pentru autoritățile de supraveghere, inclusiv pentru Banca Națională a Moldovei. Astfel, în vederea perfecționării supravegherii bancare (din oficiu și pe teren) în

domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului, Departamentul de Trezorerie al Statelor Unite ale Americii a acordat Băncii Naționale a Moldovei asistență aferentă revizuirii mecanismului de control pe teren și ajustării reglementărilor naționale cu cele mai bune practici internaționale. Asistența oferită va contribui la dezvoltarea procedurilor privind controlul pe teren în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului.

Pe parcursul anului 2012 a fost finalizat proiectul „*Modernizarea sistemului de plăți*”, realizat în colaborare cu Banca Mondială care a oferit o abordare multilaterală a problematicii promovării plăților fără numerar (educația financiară, stimulente și facilități fiscale etc.) și constituie o bază solidă pentru viitoarele acțiuni în acest domeniu. Acest proiect s-a axat pe următoarele componente: analiza premiselor existente în vederea introducerii măsurilor fiscale, precum și a situației din domeniul educației financiare aferente utilizării instrumentelor de plată (financial literacy); recomandări în contextul îmbunătățirii utilizării instrumentelor de plată electronice de către consumatori, inclusiv introducerea măsurilor pentru protecția consumatorilor și creșterea culturii financiare în domeniul plăților retail; recomandări privind instituirea unui cadru bazat pe stimulente care promovează acceptarea plăților electronice de către comercianți și de guvern, precum și alte recomandări menite să contribuie la dezvoltarea sistemului de plăți din Republica Moldova. Scopul proiectului respectiv este de a susține dezvoltarea unei strategii complexe pentru modernizarea sistemelor de plăți, de a îmbunătăți siguranța și eficiența acestora și de a promova încrederea publicului în instrumentele de plată și, prin urmare, în sectorul financiar și instituțiile financiare, în general.

În cadrul realizării obiectivului privind modernizarea infrastructurii aferente plăților retail (de mică valoare) și orientarea spre universalitatea procesării instrumentelor de plată conform Planului strategic al Băncii Naționale a Moldovei pentru anii 2013-2017, Banca Națională a Moldovei a inițiat cooperarea cu Agenția Națională de Promovare a Industriei IT și Institutul Financiar de Decontare și Telecomunicații din Coreea.

De asemenea, pe parcursul anului 2012, Banca Națională a Moldovei a beneficiat de asistență tehnică din partea FMI în contextul inițiativei de creare a Depozitarului Central Unic în Republica Moldova, care va permite în special minimizarea riscurilor de tranzacționare, creșterea eficienței operaționale, sporirea credibilității pieței valorilor mobiliare, modernizarea procesului de decontare a valorilor mobiliare, precum și mărirea atractivității pentru investitorii locali și străini.

În cadrul asistenței acordate, au fost examinate aspectele ce țin de structura de proprietate, participanții și modelul de funcționare a noului depozitar.

În contextul colaborării cu alte bănci centrale este de menționat că, la data de 1 iunie 2012 a fost semnat *Acordul de cooperare bilaterală dintre Banca Națională a Moldovei și Banca Națională a Georgiei*. Părțile semnatare s-au angajat să promoveze dezvoltarea relațiilor bilaterale în domeniul financiar-bancar, să colaboreze și să participe la schimbul de informații și experiență în domeniile aferente activității acestora.

În perioada 9-11 octombrie 2012 la Banca Națională a Moldovei s-a aflat într-o vizită de lucru o misiune a Băncii Centrale a Olandei, compusă din reprezentanți din domeniul stabilității financiare, supravegherii și reglementării bancare, precum și sistemului de plăți. În cadrul vizitei au fost evaluate activitățile de bază ale Băncii Naționale a Moldovei și identificate necesitățile de asistență tehnică pe domeniile care urmează a fi îmbunătățite. Concluziile misiunii de evaluare au un rol important în fundamentarea sistemului de supraveghere bancară, iar cele mai bune practici vor fi aplicate la implementarea prevederilor Basel II în legislația Republicii Moldova, în domeniul stabilității financiare, în procesul de ameliorare a sistemelor de supraveghere, a sistemului de plăți și decontări.

În contextul realizării atribuției sale legale – păstrarea și gestionarea rezervelor valutare ale statului, Banca Națională a Moldovei a continuat și în anul 2012 să participe în cadrul programului RAMP (Program de gestionare a rezervelor și consultanță), oferit de Banca Mondială. Acest program include servicii de consultanță prestate instituțiilor participante prin organizarea seminarelor tematice și acordarea consultațiilor individuale pe teren, precum și servicii de instalare și utilizare a softurilor specializate, elaborate de către Banca Mondială.

În cadrul acțiunilor legate de integrarea europeană și urmare apelului lansat de Cancelaria de Stat de a prezenta propuneri pentru beneficierea de asistență, Banca Națională a Moldovei a elaborat un concept de proiect Twinning. Acest proiect este orientat spre consolidarea capacității instituționale a Băncii Naționale a Moldovei în domeniul reglementării și supravegherii bancare în contextul implementării cerințelor Acordului Basel II. La 16 august 2012 conceptul de proiect a fost acceptat de Comitetul Interministerial pentru Planificare Strategică, după care a fost înaintat Delegației Uniunii Europene în Republica Moldova pentru promovare. Ulterior, urmează a fi parcurse următoarele etape pentru a avansa în realizarea proiectului. De

menționat că, proiectele Twinning sunt o inițiativă a Comisiei Europene și reprezintă un instrument de cooperare administrativă pentru susținerea reformelor pe domenii de importanță majoră din țările candidate și potențial candidate la aderarea la Uniunea Europeană. De asemenea, acest instrument este destinat și unor țări din cadrul Politicii Europene de Vecinătate, inclusiv Republica Moldova, în contextul realizării angajamentelor asumate în cadrul viitorului Acord de Asociere cu UE.

3.12 Personalul Băncii Naționale a Moldovei și perfecționarea profesională

Politica de resurse umane, promovată de BNM pe parcursul anului 2012, a urmărit îndeplinirea obiectivului de asigurare a unui climat adecvat care să permită salariaților băncii să își desfășoare activitatea în condiții eficiente pentru a obține rezultate optime.

La 31 decembrie 2012 aparatul Băncii Naționale a Moldovei era completat la nivelul de 97.85 la sută (456 angajați din 466 conform statelor). În cadrul băncii activează 9 angajați care dețin grad științific de doctor in economie.

În anul 2012 au fost promovați în funcție 47 salariați ai băncii.

Baza colectivului băncii o constituie persoanele cu vârsta de până la 39 ani – 257 angajați, sau 56.36 la sută.

Pe parcursul anului 120 salariați ai Băncii Naționale a Moldovei au participat la cursuri de perfecționare peste hotare și 217 salariați – la cursuri interne cât și la cursuri organizate în republică, fapt care a contribuit la îmbunătățirea și modernizarea activității Băncii Naționale a Moldovei.

În anul de referință a fost organizată a treia ediție a sondajului de opinie a angajaților, prin care s-a evaluat satisfacția acestora legată de diferite aspecte ale muncii, nivelul de implicare etc.

3.13 Auditul intern

În anul 2012 activitățile de audit intern s-au concentrat asupra misiunilor de audit și acțiunilor în vederea continuării procesului de implementare a politicii antifraudă a Băncii Naționale.

Planul Anual de Audit Intern a inclus misiuni de audit și misiuni follow-up, care au presupus o serie de activități ce țin de planificarea, derularea, documentarea și raportarea rezultatelor de audit. Totodată, au fost efectuate controale și inventarieri inopinabile asupra unor arii cu risc sporit. Ca rezultat au fost emise rapoarte și înaintate recomandări orientate spre optimizarea normelor procedurale, proceselor și activității operaționale, structurii de organizare.

Concomitent cu misiunile de audit, au fost desfășurate și o serie de activități cu caracter consultativ, constând în participarea în echipe de proiect sau grupuri de lucru cu rol de consultant și/sau observator. Au fost avizate situațiile financiare și executarea bugetului BNM, proiecte de acte normative, fiind analizate nivelul de management al riscurilor și de control intern.

Instrumentarul metodologic și analitic de audit intern a fost dezvoltat și axat pe reglementarea expresă a tipurilor de audit, inclusiv a misiunilor ad-hoc și a tipurilor de asistență consultativă, precum și dezvoltarea funcțiilor Sistemului Informatic de Documentare și Gestiune al SCI al BNM, prin adăugarea unor funcționalități noi.

În luna iunie 2012, Consiliul de administrație al BNM a aprobat *Planul de acțiuni al Băncii Naționale pentru prevenirea și combaterea fraudei și corupției*, care include măsuri pe termen scurt și termen mediu²⁷. În acest context, în a doua jumătate a anului 2012, în cadrul Băncii Naționale a fost desfășurată *Săptămâna Antifraudă*. În perioada 26-30 noiembrie 2012 au fost organizate o serie de activități care au avut drept obiectiv conștientizarea, prevenirea și combaterea fraudei, stabilirea unei guvernări integrate și dezvoltate, orientate spre eficiență și calitate.

În scopul testării și dezvoltării cunoștințelor la capitolul Politica Antifraudă a BNM, a fost elaborat un Chestionar, care timp de o săptămână a fost completat de către personalul BNM. Un alt Chestionar elaborat de către Departamentul Audit Intern și pus la dispoziția personalului Băncii Naționale a fost cu referință la evaluarea culturii organizaționale în cadrul BNM și a factorilor ce o influențează în timp. Prin aplicarea lor, Chestionarele au urmărit acumularea de informații, conștientizarea derulării activității cu maximă responsabilitate și corectitudine, crearea și menținerea unui mediu de activitate agreabil, cu respectarea normelor etice și stabilirea unor relații constructive de muncă.

²⁷Planul de acțiuni al Băncii Naționale pentru prevenirea și combaterea fraudei și corupției este disponibil și pe pagina-web oficială a BNM, la adresa http://www.bnm.md/nbm_organization

Pe plan organizatoric pe parcursul anului 2012 în cadrul Departamentului audit intern au fost efectuate analize la nivelul structurii și atribuțiilor exercitate pentru a determina nivelul de calitate corespunzător exigențelor de performanță. Ca rezultat, la finele anului 2012 a fost operată o reorganizare structurală în vederea consolidării capacității funcției de audit intern.

3.14 Activitatea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei

În anul 2012 au avut loc 54 de ședințe ale Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei, la care au fost examinate și aprobate 319 de hotărâri vizând activitatea sistemului financiar-bancar, de asemenea au fost aprobate și modificate acte normative cu privire la următoarele domenii:

- politica monetară și valutară a Băncii Naționale a Moldovei;
- politica de supraveghere a sistemului de plăți în Republica Moldova;
- politica de contabilitate a Băncii Naționale a Moldovei;
- reglementarea și supravegherea bancară;
- evidența contabilă;
- balanța de plăți.

Pe parcursul anului au fost remise pentru publicare în Monitorul Oficial al Republicii Moldova 48 de hotărâri (Tabelul A.42; Tabelul A.43) cu caracter de aplicare generală ale Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei.

3.15 Activitatea de completare și modificare a actelor normative în anul 2012

Reglementarea valutară

În anul 2012 activitatea Băncii Naționale a Moldovei ce ține de reglementarea valutară a fost axată preponderent pe definitivarea proiectului de Lege pentru modificarea și completarea

unor acte legislative în contextul aducerii în concordanță cu Legea privind reglementarea valutară, precum și pe îmbunătățirea actelor sale normative aferente activității unităților de schimb valutar și raportării la BNM de către bănci a operațiunilor în domeniul valutar.

În anul 2012 au fost operate amendamente la *Legea nr.62-XVI din 21 martie 2008 privind reglementarea valutară*, prin care au fost majorate taxele aferente eliberării de către Banca Națională a Moldovei a licențelor pentru activitatea de schimb valutar în numerar cu persoane fizice, precum și au fost precizate organele controlului valutar.

La 25 mai 2012 a intrat în vigoare *Legea nr.33 din 6 martie 2012 pentru modificarea și completarea unor acte legislative*, prin care au fost amendate 53 de acte legislative. Legea în cauză a avut drept obiectiv aducerea în concordanță a unor acte legislative cu Legea privind reglementarea valutară.

Astfel, în vederea asigurării utilizării corecte a terminologiei aferente domeniului valutar, într-un șir de acte legislative au fost operate amendamente în vederea ajustării la terminologia utilizată în Legea privind reglementarea valutară.

În privința plăților și transferurilor, un șir de acte legislative au fost modificate în vederea specificării cazurilor în care rezidenții au dreptul de a efectua pe teritoriul Republicii Moldova plăți și transferuri în valută străină. În același timp, în unele acte legislative au fost operate amendamente care au avut drept scop indicarea în mod expres a obligativității efectuării plăților și transferurilor numai în moneda națională atât de către rezidenți, cât și de către nerezidenți. De asemenea, o parte din amendamente au fost dictate de necesitatea determinării cazurilor în care rezidenții și nerezidenții au dreptul de a efectua operațiuni valutare în numerar.

Au fost operate amendamente care au exclus reglementarea prin mai multe acte legislative a operațiunilor aferente exportului și importului valorilor valutare.

În vederea diminuării numărului actelor cu caracter permisiv, a fost exclusă necesitatea obținerii de către deținătorii de magazine duty free a acordului Băncii Naționale a Moldovei pentru comercializarea mărfurilor contra valută străină liber convertibilă.

Au fost introduse modificări și completări care au avut drept scop reglementarea particularităților gajării mijloacelor bănești

în moneda națională și în valută străină și exercitării dreptului de gaj asupra acestora.

Ținând cont de faptul că, Legea privind reglementarea valutară stabilește, în particular, principiile generale de efectuare a operațiunilor valutare, precum și regulile de efectuare a operațiunilor de schimb al valutei străine contra moneda națională, a fost amendată corespunzător Legea nr.1232-XII din 15 decembrie 1992 cu privire la bani.

Amendamentele operate în reglementările aferente repatrierii de mijloace bănești, mărfuri și servicii provenite din tranzacțiile economice externe au extins unele termene de repatriere, au redus sancțiunile pecuniare pentru nerespectarea termenelor de repatriere, au extins lista cazurilor în care nu sunt pasibile de repatriere mijloacele bănești și cele materiale. Adicional, prin amendarea Codului contravențional a fost eliminată dubla sancționare a agenților economici în partea ce se referă la nerepatrierea mijloacelor bănești și materiale.

Amendamentele operate la Legea nr.548-XIII din 21 iulie 1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei au avut drept scop perfecționarea cadrului legislativ aferent activității băncilor licențiate și a Băncii Naționale a Moldovei. În contextul aspectelor aferente domeniului valutar au fost operate amendamente în vederea reglementării particularităților aplicării de către Banca Națională a Moldovei a sancțiunilor și a măsurilor de remediere față de diferiți subiecți (bănci, case de schimb valutar, titulari de autorizații și de alte acte cu caracter permisiv eliberate de Banca Națională a Moldovei). Prin modificările introduse s-a făcut delimitarea între sancțiuni și măsurile de remediere, au fost reglementate modul de constatare a încălcărilor, de aplicare a sancțiunilor și a măsurilor de remediere, efectele juridice ale acestora, organele de conducere ale Băncii Naționale a Moldovei împuternicite să emită decizii privind aplicarea măsurilor de remediere și a sancțiunilor, particularitățile îndeplinirii acestor decizii, obligațiile și drepturile persoanelor față de care acestea se aplică etc.

În anul 2012 au fost aprobate modificări și completări la *Regulamentul cu privire la unitățile de schimb valutar*, a căror necesitate a fost condiționată preponderent de următoarele:

- *Concretizarea unor aspecte ce țin de efectuarea de către BNM a controalelor pe teren la unitățile de schimb valutar.*

În acest sens, în vederea sporirii eficienței controalelor pe teren la unitățile de schimb valutar, regulamentul a fost completat cu prevederi aferente dreptului echipei de control al BNM în cadrul controlului pe teren de a atrage martori asistenți și de a utiliza mijloace video, audio, foto pentru atestarea faptelor constatate la efectuarea controalelor.

Amendamentele specifică persoana care poate fi atrasă în calitate de martor asistent, drepturile și obligațiunile acesteia în legătură cu controlul. De asemenea, în scopul ridicării gradului de transparență în activitatea echipelor de control ale BNM, regulamentul a fost completat cu specimenul actului privind rezultatele controlului și cu prevederi referitoare la completarea și semnarea actului în cauză.

- *Specificarea modalității de vărsare a aporturilor bănești în capitalul social al caselor de schimb valutar, inclusiv în cazul majorării capitalului social.*

În vederea consolidării măsurilor în contextul legislației în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului, conform amendamentelor operate, casele de schimb valutar sunt obligate să verse aporturile bănești în capitalul lor social, inclusiv în cazul majorării capitalului social, doar prin înregistrarea mijloacelor respective la conturile casei de schimb valutar/filialelor acesteia deschise la băncile licențiate, drept dovadă servind documentele prevăzute în regulament.

În această ordine de idei, au fost precizate documentele necesare a fi prezentate la BNM de către casa de schimb valutar pentru confirmarea existenței mijloacelor bănești în vederea obținerii licenței /copiei autorizate de pe licență, precum și cerințele față de aceste documente.

Ca urmare a modificării Codului vamal prin Legea nr.33 din 6 martie 2012 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, a fost abrogat *Regulamentul cu privire la modul de eliberare de către Banca Națională a Moldovei a acordului pentru comercializarea mărfurilor contra valută străină liber convertibilă în magazinele duty free*, iar autorizațiile/acordurile corespunzătoare ale BNM și-au pierdut valabilitatea. Acest fapt a condus la reducerea numărului rapoartelor prezentate de către agenții economici la Banca Națională a Moldovei prin eliminarea raportului privind valuta străină obținută de la comercializarea mărfurilor în aceste magazine.

În anul 2012 au fost modificate *reglementările în domeniul valutar ce vizează raportarea* de către bănci la Banca Națională a Moldovei.

Astfel, procesul de raportare de către bănci la BNM a fost optimizat prin eliminarea informației nerelevantă și redudantă. Totodată, în scop de supraveghere a expunerii băncilor licențiate la riscul de contraparte asociat mijloacelor investite de către bănci în valori mobiliare, a fost introdus un raport nou cu informația corespunzătoare.

În contextul trecerii la noul sistem de raportare de către bănci la Banca Națională a Moldovei (SIRBNM) și în legătură cu modificarea și completarea Planului de conturi al evidenței contabile în băncile licențiate din Republica Moldova, au fost modificate formularele unor rapoarte aferente domeniului valutar, acestea fiind expuse într-o formă nouă, în conformitate cu cerințele pentru trecerea la SIRBNM, precum și au fost expuse în redacție nouă sau amendate, după caz, și procedurile de completare a rapoartelor modificate.

În același timp, a fost optimizat și cadrul normativ care reglementează procesul de raportare. Astfel, Raportul privind conturile corespondente și alte plasări ale băncii licențiate în forma nouă a fost inclus în Instrucțiunea cu privire la raportarea unor operațiuni valutare de către băncile licențiate, iar Instrucțiunea cu privire la Raportul privind conturile corespondente și alte plasări ale băncii licențiate a fost abrogată.

În vederea realizării măsurilor menite să contribuie la atingerea unuia din obiectivele strategice ale Băncii Naționale a Moldovei pentru anul 2013-2017, și anume sporirea eficienței activității operaționale a BNM, a fost prevăzută implementarea platformei unice de tranzacționare a instrumentelor monetar-valutare.

În acest sens, a fost aprobat *Conceptul cu privire la implementarea platformei unice de tranzacționare a instrumentelor monetar-valutare*, care a reflectat viziunea Băncii Naționale a Moldovei cu privire la implementarea unei platforme unice pentru derularea operațiunilor de politică monetară ale BNM, tranzacționarea valorilor mobiliare de stat pe piața primară și secundară, tranzacționarea instrumentelor monetar-valutare pe piața interbancară, precum și descrierea conceptuală a platformei care urmează a fi implementată.

Conceptul a specificat scopul și obiectivele implementării platformei unice de tranzacționare, a stabilit principiile de bază urmărite la crearea platformei în cauză, a prezentat descrierea arhitecturală, funcțională și a securității platformei de tranzacționare, analiza comparativă a strategiilor de implementare a platformei de tranzacționare și estimarea impactului la implementarea platformei în cauză.

Ca urmare a aprobării acestui concept a fost demarat procesul de ajustare a cadrului normativ aferent implementării platformei unice de tranzacționare.

Reglementarea prudentială

În vederea asigurării creșterii gradului de siguranță în activitatea băncilor, pe parcursul anului 2012 au fost întreprinse un șir de acțiuni îndreptate spre consolidarea sectorului bancar autohton. Astfel, a fost promovată în continuare perfecționarea reglementării și supravegherii activității bancare.

Ca urmare, pentru consolidarea în continuare a procesului de raportare a băncilor și în vederea atingerii unui nivel ridicat de armonizare și convergență în cerințele de raportare a fost modificată și completată Instrucțiunea privind situațiile financiare FINREP la nivel individual, aplicabile băncilor cu rapoarte suplimentare. Astfel, băncile urmează să prezinte rapoarte noi ce țin de: clasificarea creditelor și avansurilor pe tipuri de produs (FIN 6A), clasificarea creditelor și avansurilor după gaj și garanții (FIN 6B), variația ajustărilor pentru depreciere și deprecierea instrumentelor de capitaluri proprii (FIN 9B), gajuri deținute care pot fi vândute sau redede în garanție (FIN 9C), active obținute în cursul perioadei prin intrarea în posesia garanțiilor reale deținute (FIN 9D), imobilizări corporale și necorporale: active ce fac obiectul leasingului operațional (FIN 13B), repartizarea geografică a activelor (FIN 15A), repartizarea geografică a datoriilor (FIN 15B), situația rezultatului global (FIN 21).

De asemenea, unele modificări în Instrucțiunea sus-menționată au fost efectuate pentru a concretiza unele aspecte aferente reflectării de către bănci a informației în rapoartele FINREP, precum și au fost stabilite relațiile de control între rapoarte și nemijlocit în cadrul rapoartelor pe poziții verticale și orizontale. (Hotărârea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr.189 din 23 august 2012, Hotărârea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr.310 din 27 decembrie 2012).

În contextul promovării de către Banca Națională a Moldovei a unei politici macroeconomice de relaxare au fost efectuate modificări în Regulamentul privind suficiența capitalului ponderat la risc, prin excluderea cerințelor preconizate de majorare a coeficientului suficienței capitalului ponderat la risc în mărime de 18 la sută - începând cu 30 iunie 2013 și 20 la sută - începând

cu 30 iunie 2014. Aceste modificări au avut ca scop sporirea accesului la creditele bancare ale agenților economici, prin atenuarea cerințelor prudentiale aferente suficienței capitalului ponderat la risc. (Hotărîrea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr. 301 din 20 decembrie 2012).

Regulamentul cu privire la clasificarea activelor și angajamentelor condiționale a fost modificat în vederea stimulării activității de creditare a băncilor prin clasificarea mai puțin restrictivă a creditelor asigurate cu garanții financiare acordate în cadrul proiectelor specializate de către organizațiile financiare internaționale și de persoanele juridice al căror obiect de activitate îl constituie garantarea creditelor și a căror patrimoniu este constituit majoritar din participații ale băncilor licențiate sau ale statului. De asemenea, în Regulamentul respectiv au fost incluse modificări aferente posibilității de a reexamina rata dobânzii la creditele renegociate, de a clasifica creditele prelungite în categorii mai favorabile, ținând cont de capacitatea de executare a angajamentelor asumate de debitor, de a detalia clasificarea activelor transmise în posesiunea băncii în schimbul rambursării creditelor, precum și s-a concretizat termenul de formare a rezervelor generale pentru riscurile bancare (Hotărîrea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr. 301 din 20 decembrie 2012).

Prin modificările efectuate în Regulamentul privind tranzacțiile băncii cu persoanele sale afiliate au fost incluse prevederi referitoare la necesitatea revizuirii și aprobării de către consiliul băncii a tranzacției după apariția relației de afiliere, precum și reexaminarea cel puțin o dată în an a tranzacțiilor cu persoanele afiliate (Hotărîrea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr. 301 din 20 decembrie 2012).

În vederea protejării intereselor persoanelor fizice și juridice care beneficiază de servicii bancare, au fost efectuate modificări în Regulamentul cu privire la dezvăluirea de către băncile licențiate din Republica Moldova a informației despre activitatea lor financiară aferente extinderii posibilității de utilizare de către toate persoanele (atât fizice, cât și juridice) a simulatorului de costuri în vederea determinării costului total al creditului, precum și plății totale a depozitului, cerințe aferente dezvăluirii de către bănci a informației aferente cardurilor bancare, condițiilor de acceptare a depozitelor, care vor cuprinde suma depozitului, termenul de acceptare, rata dobânzii (variabilă/fixă), metoda de calculare a acesteia, documentele necesare pentru deschiderea contului de depozit etc. Totodată, au fost perfecționate cerințele față de pozițiile financiare care necesită a fi dezvăluite de către

bănci în contextul noilor cerințe de raportare (Hotărârea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr.147 din 21 iunie 2012).

De asemenea, Regulamentul nr.23/09-01 cu privire la licențierea băncilor a fost completat cu prevederi aferente obținerii de către Banca Națională a informației referitoare la adunările generale ale acționarilor băncii. Astfel, băncile prezintă informația cu privire la ordinea de zi a adunării generale, data, ora și locul ținerii adunării, forma de ținere a acesteia, precum și copia de pe publicația în care a fost plasat anunțul despre ținerea adunării generale a acționarilor (cu excepția cazurilor în care acționarii ce reprezintă întreg capitalul social decid unanim ținerea acesteia) (Hotărârea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr.91 din 12 aprilie 2012).

În același timp, în Regulamentul cu privire la poziția valutară deschisă a băncii, Regulamentul cu privire la modul de întocmire și prezentare a rezultatelor auditului, Regulamentul nr.33/09-01 cu privire la acordarea creditelor de către bănci funcționarilor săi, Regulamentul cu privire la contopirea sau absorbția băncilor din Republica Moldova, Regulamentul cu privire la deținerea de către bănci a cotelor în capitalul unităților economice și Regulamentul privind filialele, reprezentanțele și oficiile secundare ale băncilor au fost efectuate modificări ca urmare a trecerii băncilor licențiate la Standardele internaționale de raportare financiară (SIRF), modificării efectuate în Planul de conturi, aducerea în concordanță a actelor normative cu modificările operate în legislație, inclusiv a terminologiei utilizate cu legislația în vigoare, precum și cu practica de supraveghere (Hotărârea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr.194 din 23 august 2012, nr.195 din 23 august 2012, nr.196 din 23 august 2012, nr.197 din 23 august 2012 și nr.198 din 23 august 2012 și respectiv Hotărârea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr. 301 din 20 decembrie 2012).

Reglementarea din domeniul sistemelor de plăți

Una din realizările majore în domeniul de reglementare pentru anul 2012 a constituit adoptarea *Legii nr. 114 din 18 mai 2012 cu privire la serviciile de plată și moneda electronică*, care transpune două directive ale UE (Directiva 2007/64/CE privind serviciile de plată în cadrul pieței interne și Directiva 2009/110/CE privind accesul la activitate, desfășurarea și supravegherea prudențială a activității instituțiilor emitente de monedă electronică). Legea a fost elaborată în scopul facilitării implementării instrumentelor de plată moderne, majorării

gradului de protecție a drepturilor utilizatorilor serviciilor de plată, precum și asigurării accesului pe piață al prestatorilor nebankari de servicii de plată în vederea sporirii competitivității și creșterii calității serviciilor de plată.

În anul 2012 activitatea Băncii Naționale a Moldovei ce ține de reglementarea în domeniul sistemelor de plăți a implicat, de asemenea, perfecționarea cadrului normativ existent. Astfel, în vederea asigurării conformării cu practica internațională, eficiențării și facilitării transferurilor internaționale (minimizarea erorilor, a timpului de procesare și reducerea costurilor) au fost operate modificări la *Regulamentul cu privire la transferul de credit* prin Hotărârea Consiliului de administrație nr. 141 din 21 iunie 2012. Operarea modificărilor în cauză au permis implementarea codului IBAN (International Bank Account Number) pentru transferurile efectuate/recepționate în/din străinătate și realizarea *Conceptului privind optimizarea transferurilor internaționale și a cadrului de supraveghere aplicabil* (aprobat prin Hotărârea Consiliului de administrație al BNM nr. 196 din 22 septembrie 2011).

De asemenea, au fost elaborate și aprobate modificări și completări la *Regulamentul cu privire la sistemul automatizat de plăți interbancare* și la *Regulamentul cu privire la supravegherea sistemului automatizat de plăți interbancare*, care se referă la integrarea Depozitarului Național de Valori Mobiliare în SAPI și optimizarea mecanismelor de gestionare a riscului operațional și de lichiditate, precum și au fost operate modificări la *Regulamentul cu privire la cardurile bancare*, ale cărui prevederi cuprind introducerea unor aspecte inovatoare menite să optimizeze utilizarea cardurilor bancare.

Reglementarea din domeniul statisticii monetare

În anul 2012 au fost modificate: *Instrucțiunea privind raportarea ratelor dobânzilor aplicate de băncile din Republica Moldova* (Hotărârea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr.242 din 23 octombrie 2012) și *Instrucțiunea cu privire la modul de completare de către băncile licențiate a Raportului privind statistica monetară* (Hotărârea Consiliului de administrație nr.243 din 23 octombrie 2012).

Necesitatea completării și modificării instrucțiunilor menționate a fost determinată, în principal, de modificările și completările operate la Planul de conturi al evidenței contabile în băncile licențiate din Republica Moldova care au intrat în vigoare la 1 noiembrie 2012.

Totodată, în raportul modificat privind statistica monetară soldurile creditelor și depozitelor subsectorului instituțional “Gospodăria ale populației” sunt divizate pe categorii: persoane fizice și persoane fizice care practică activitate, ce permite îmbunătățirea veridicității datelor statisticii monetare existente și perfecționarea analizei datelor cu privire la soldurile creditelor și depozitelor persoanelor fizice și juridice în sectorul instituțional “Alte sectoare rezidente”.

La fel, Instrucțiunea privind raportarea ratelor dobânzilor aplicate de băncile din Republica Moldova a fost completată cu baza de calcul a ratelor dobânzilor aplicate de bănci cu o grupă nouă de conturi pentru evidența creditelor acordate în domeniul prestării serviciilor, precum și excluderea conturilor din clasa 4 „Venituri” la calcularea soldurilor creditelor și a conturilor din clasa 5 „Cheltuieli” la calcularea soldurilor depozitelor.

3.16 Analiza situației financiare pentru anul 2012

Considerații generale

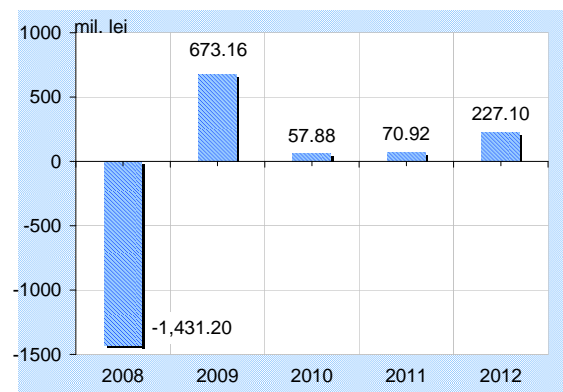
În conformitate cu *Legea nr. 548-XIII din 21 iulie 1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei*, obiectivul fundamental al Băncii Naționale a Moldovei este asigurarea și menținerea stabilității prețurilor.

Atribuțiile de bază ale Băncii Naționale sunt prevăzute în *Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei*. În conformitate cu atribuțiile legale, operațiunile Băncii Naționale a Moldovei sunt efectuate în scopul promovării și susținerii politicii monetare și valutare în stat, asigurării stabilității sistemului bancar, emisiunii monedei naționale, gestionării rezervelor valutare ale statului etc. Respectiv, maximizarea profitului din activitatea Băncii Naționale a Moldovei nu constituie un scop în sine și nu poate servi drept impediment la realizarea obiectivului și atribuțiilor de bază.

Profitul disponibil pentru distribuire

Rezultatul financiar al BNM depinde nemijlocit de necesitatea efectuării operațiunilor monetare și valutare, în vederea atingerii obiectivului fundamental și îndeplinirii atribuțiilor de bază ale Băncii.

Graficul 3.65: Evoluția profitului disponibil pentru distribuție pe parcursul anilor 2008-2012

Sursa: BNM

Evoluția profitului disponibil pentru distribuție, pe parcursul anilor 2008-2012, este reflectată în graficul 3.65.

Conform Legii cu privire la Banca Națională a Moldovei, 50 la sută din suma profitului disponibil pentru distribuție sunt repartizate pentru majorarea capitalului statutar și 50 la sută se transferă la Bugetul de stat.

Conform situației financiare, la finele anului 2012, Banca Națională a Moldovei a înregistrat un profit disponibil pentru distribuție în sumă de 227.10 milioane lei, fiind caracterizat, în principal, de următoarele evoluții cu impact semnificativ comparativ cu anul 2011 (70.92 milioane lei):

Evenimentele cu impact pozitiv asupra profitului disponibil pentru distribuție:

- Creșterea veniturilor din gestionarea rezervelor valutare cu circa 135 milioane lei datorată majorării veniturilor din dobânzi la valori mobiliare și investițiilor în valută străină, precum și veniturilor realizate de la operațiuni în valută străină.
- Diminuarea cheltuielilor aferente operațiunilor de sterilizare cu circa 82 milioane lei determinată de micșorarea ratei dobânzii la CBN plasate.
- Micșorarea cheltuielilor aferente rezervelor obligatorii cu circa 30 milioane lei față de aceeași perioadă a anului 2011. Deși rezervele obligatorii în MDL, USD și EUR au crescut comparativ cu anul 2011, datorită evoluției pozitive a mijloacelor atrase supuse rezervării în moneda națională și în VLC, micșorarea cheltuielilor a fost condiționată de diminuarea ratelor dobânzii aplicate la plata pentru menținerea rezervelor obligatorii în MDL. Rata medie a dobânzii la depozitele overnight, la care a fost efectuată plata pentru rezervele menținute în MDL, s-a micșorat de la 5.66 la sută în luna ianuarie 2012 până la 1.50 la sută în luna aprilie 2012, în timp ce în anul 2011 aceasta a evoluat de la 4.81 la sută în luna ianuarie până la 7.00 la sută în luna decembrie.

Evenimente cu impact negativ asupra profitului disponibil pentru distribuție:

- Diminuarea veniturilor din amortizarea scontului la VMS cu circa 82 milioane lei determinată de deținerea în portofoliul BNM a valorilor mobiliare de stat la rate mai mici de

dobândă pe parcursul anului 2012 comparativ cu anul 2011. Rata medie a dobânzii în anul 2012 a constituit 6.56 la sută (2011 - 9.73 la sută). Totodată, soldul mediu al VMS deținute în portofoliul BNM s-a diminuat nesemnificativ, în anul 2012 constituind 2196.00 milioane lei (2011 - 2213.4 milioane lei). Volumul la preț de vânzare-cumpărare a VMS deținute în portofoliul BNM la 31 decembrie 2012 a constituit 2063.4 milioane lei. Rata medie a dobânzii aferentă portofoliului de valori mobiliare de stat deținute de bancă la 31 decembrie 2012 a constituit 4.50 la sută (la 31 decembrie 2011 - 11.02 la sută).

- Diminuarea veniturilor din dobânzi la creditele pe termen mediu acordate băncilor cu circa 15 milioane lei, cauzată de diminuarea soldului creditelor ca urmare a rambursării integrale a creditelor acordate pentru creditarea sectorului real al economiei și achitării tranșelor ajunse la scadență din creditul acordat pentru protejarea integrității sectorului bancar, precum și de aplicarea unei rate medii a dobânzii mai mici. Rata medie ponderată a dobânzii în anul 2012 a constituit 0.01 la sută (2011 - 2.42 la sută). Soldul mediu al creditelor în anul 2012 a însumat 336.81 milioane lei (2011 - 608.18 milioane lei).

Impactul evenimentelor menționate mai sus asupra profitului disponibil pentru distribuire, în secțiune pe domeniile de activitate desfășurate de Banca Națională a Moldovei pe parcursul anului 2012, este prezentat în tabelul A.30.

Impactul politicii monetare asupra situației financiare a Băncii Naționale

Persistența excesului de lichiditate în sistemul bancar a determinat Banca Națională a Moldovei să utilizeze instrumente de absorbție a lichidității pe parcursul întregului an 2012. În perioada de referință, soldul mediu zilnic al operațiunilor de sterilizare a lichidității a constituit 3751.9 milioane lei (2011 - 3232.9 milioane lei). Totodată, cheltuielile la operațiunile de sterilizare efectuate prin emiterea de certificate ale Băncii Naționale a Moldovei s-au diminuat, constituind circa 193 milioane lei în anul 2012 față de circa 275 milioane în anul 2011. Diminuarea cheltuielilor privind amortizarea scontului la CBN a fost determinată de micșorarea ratei dobânzii la CBN plasate. Rata medie a dobânzii la CBN plasate în anul 2012 a constituit 5.05 la sută (2011 - 8.54 la sută). Certificatele BNM au fost

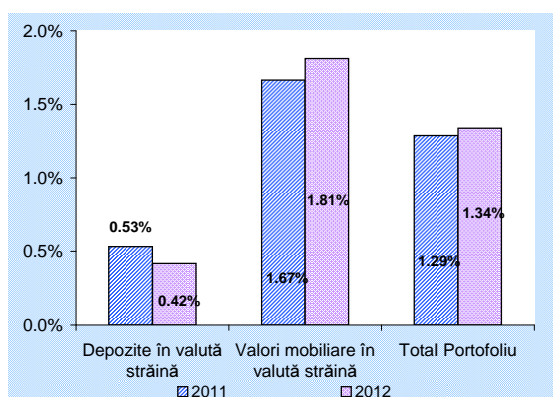
emise la rata de bază a BNM, în descreștere începând cu 9.50 la sută în luna ianuarie 2012 până la 4.50 la sută în luna decembrie 2012.

Ansamblul instrumentelor de politică monetară aplicate de Banca Națională pe parcursul anului 2012 au generat o pierdere netă de 116.04 milioane lei, ceea ce reprezintă o reducere cu 20.83 puncte procentuale față de pierderile din anul 2011 (tabelul A.31).

Impactul operațiunilor de gestionare a rezervelor valutare ale statului asupra situației financiare a Băncii Naționale a Moldovei

Rezervele valutare ale statului, deținute de BNM, s-au majorat la situația din 31 decembrie 2012 față de 31 decembrie 2011 cu 27.77 puncte procentuale sau cu circa 545.37 milioane dolari SUA (de la 1964.08 milioane dolari SUA până la 2509.45 milioane dolari SUA), fiind investite preponderent în instrumente în dolari SUA și euro. Majorarea ponderii rezervelor valutare a generat creșterea veniturilor aferente gestionării rezervelor valutare și altor operațiuni valutare cu circa 135 milioane lei pentru anul 2012, atingând nivelul de 412.28 milioane lei (2011 - 277.75 milioane lei).

Graficul 3.66: Evoluția profitabilității rezervelor valutare în anul 2012 în comparație cu anul 2011

Sursa: BNM

Impactul operațiunilor de gestionare a rezervelor valutare asupra situației financiare a Băncii Naționale a Moldovei este prezentat în tabelul A.32.

Un factor, care a influențat majorarea veniturilor aferente gestionării rezervelor valutare, a fost majorarea ratei profitabilității valorilor mobiliare, după cum se observă în graficul 3.66. Astfel, profitabilitatea valorilor mobiliare emise de nerezidenți a crescut de la nivelul de 1.6654 la sută în anul 2011 până la 1.8121 la sută în anul 2012, datorită creării portofoliului valorilor mobiliare păstrate până la scadență. Valorile mobiliare emise de nerezidenți deținute de Banca Națională a Moldovei în portofoliul său sunt reprezentate, în principal, de valori mobiliare emise de Guvernele și agențiile guvernamentale din Statele Unite ale Americii, Uniunea Europeană și cele emise de instituțiile supranaționale. Ponderea valorilor mobiliare emise de nerezidenți în totalul portofoliului de investiții în perioada analizată a constituit 61.18 la sută.

Rata medie ponderată a profitabilității depozitelor la termen s-a diminuat de la 0.5324 la sută în anul 2011 până la 0.4192 la sută în anul 2012.

De menționat că, în conformitate cu cele mai bune practici internaționale, precum și cu prevederile *Legii cu privire la Banca Națională a Moldovei*, criteriile principale pentru selectarea activelor de rezervă sunt siguranța sumelor de bază și lichiditatea. Astfel, doar după asigurarea acestor două criterii este luată în calcul profitabilitatea instrumentelor în care sunt investite rezervele valutare ale statului.

Evoluția cursului oficial de schimb al leului moldovenesc față de valutele în care sunt deținute rezervele valutare a avut un impact semnificativ asupra situației financiare a Băncii Naționale a Moldovei. Dinamica acestuia, precum și valorile anuale medii sunt reflectate în tabelul A.33.

La finele anului 2012, fluctuațiile cursului valutar au dus la înregistrarea veniturilor nerealizate din diferențe de curs în mărime de circa 846.01 milioane lei, din care venituri nerealizate din diferențe de curs de la reevaluarea stocurilor valutare în mărime de 714.82 milioane lei și din reevaluarea valorilor mobiliare investiționale în mărime de 131.19 milioane lei, care au fost transferate în conturile respective de rezervă.

Capital și rezerve

Activitățile desfășurate de către Banca Națională a Moldovei pe parcursul anului 2012, în scopul îndeplinirii atribuțiilor sale de bază, se răsfrâng asupra structurii bilanțului băncii. Acest fapt este prezentat în tabelul A.34.

Situația capitalului și a rezervelor este reflectată în tabelul A.35.

La data de 26 iunie 2012, conform *Legii nr. 119 din 24 mai 2012 pentru modificarea Legii bugetului de stat pe anul 2012*, capitalul autorizat al băncii a fost majorat cu 41.09 milioane lei – sumă echivalentă valorii lingourilor de aur transmise din Fondul de stat de metale prețioase și pietre prețioase. Astfel, la situația din 31 decembrie 2012, capitalul autorizat al Băncii Naționale a Moldovei constituia 330.02 milioane lei.

La 31 decembrie 2012, soldul debitor al fondului general de rezervă s-a diminuat cu 113.55 milioane lei ca rezultat al înregistrării profitului disponibil pentru distribuție în mărime de 227.10 milioane lei, și, respectiv, al utilizării acestuia în mărime de 50 la sută conform *Legii cu privire la Banca Națională a Moldovei* pentru majorarea capitalului statutar. Astfel, soldul

debitor al fondului general de rezervă la 31 decembrie 2012 a constituit 596.40 milioane lei (2011 - 709.95 milioane lei).

Soldul debitor al fondului general de rezervă înregistrat la finele anilor 2008-2011, nu a fost acoperit de către Ministerul Finanțelor pe parcursul anilor 2009-2012 prin emiterea valorilor mobiliare de stat în conformitate cu prevederile *Legii cu privire la Banca Națională a Moldovei*.

La situația din 31 decembrie 2012, capitalul și rezervele băncii au înregistrat un nivel pozitiv în mărime totală de 780.67 milioane lei, fiind în creștere față de 31 decembrie 2011 în condițiile înregistrării veniturilor nerealizate din diferențe de curs de la reevaluarea stocurilor valutare în mărime de 714.82 milioane lei și a valorilor mobiliare investiționale în mărime de 131.19 milioane lei, care au fost transferate în conturile respective de rezervă.

Listă de figuri

1.1	Ritmul mediu anual de creștere în economia mondială (%)	10
1.2	Ritmul mediu anual de creștere în economiile avansate în anul 2012 (%)	10
1.3	Ritmul mediu anual de creștere a PIB și IPC în România (%)	11
1.4	Ritmul mediu anual de creștere a PIB și IPC în Federația Rusă (%)	12
1.5	Ritmul mediu anual de creștere a PIB și IPC în Ucraina (%)	12
1.6	Ritmul mediu anual de creștere a indicilor prețurilor mondiale (%)	13
1.7	Evoluția prețurilor la gazele naturale (USD/1000m ³) și petrol (USD/baril)	14
1.8	Evoluția lunară a ratelor de schimb	14
1.9	Rata medie a șomajului în zona euro și economiile vecine (%)	14
2.1	Contribuția componentelor cererii la creșterea PIB (p.p.)	16
2.2	Contribuția sectoarelor economiei la creșterea PIB (p.p.)	17
2.3	Contribuția componentelor (p.p.) la creșterea consumului final al gospodăriilor populației (%)	18
2.4	Contribuția surselor de finanțare (p.p.) asupra creșterii reale a consumului gospodăriilor populației (%)	18
2.5	Formarea brută de capital fix (% față de perioada corespunzătoare a anului precedent)	18
2.6	Structura investițiilor în capital fix pe surse de finanțare în anul 2012	19
2.7	Evoluția în termeni reali a producției industriale (% față de perioada similară a anului precedent)	20
2.8	Evoluția comerțului intern (% față de perioada similară a anului precedent)	20
2.9	Evoluția în termeni reali a comerțului extern (% față de perioada similară a anului precedent)	21
2.10	Volumul mărfurilor transportate (% față de perioada corespunzătoare a anului precedent)	21

2.11 Producția globală agricolă (% față de anul precedent)	22
2.12 Evoluția ratei șomajului și a ratei de ocupare (%)	22
2.13 Populația activă și ocupată (% față de anul precedent)	23
2.14 Populația ocupată pe activități ale economiei naționale (% față de anul precedent)	23
2.15 Salariul mediu real* (% față de anul precedent)	23
2.16 Salariul mediu real în industrie (% față de anul precedent)	24
2.17 Ritmul anual al IPC și al inflației de bază (%)	24
2.18 Ritmul anual al subcomponentelor inflației (%)	24
2.19 Evoluția inflației anuale și contribuția subcomponentelor (p.p.)	25
2.20 Contribuția componentelor la dinamica anuală a inflației de bază (p.p.)	26
2.21 Contribuția componentelor la dinamica anuală a prețurilor la produsele alimentare (p.p.)	26
2.22 Contribuția componentelor la dinamica anuală a prețurilor reglementate (p.p.) . .	27
2.23 Contribuția componentelor la creșterea anuală a prețurilor la combustibil (p.p.) . .	28
2.24 Ritmul anual al IPPI (%)	29
2.25 Evoluția indicelui prețurilor în construcții (% față de perioada similară a anului precedent)	29
2.26 Indicatorii bugetului public național	30
2.27 Dinamica structurii veniturilor fiscale	30
2.28 Distribuirea sectorială a cheltuielilor publice	31
2.29 Evoluția deficitului bugetului public național	31
2.30 Datoria de stat ca pondere în PIB (%)	32
2.31 Contul curent - componente principale (mil. USD)	32
2.32 Principalii parteneri comerciali ai Republicii Moldova în anul 2012 (mil. USD) . .	33
2.33 Dinamica anuală a importurilor de produse energetice și electricitate (mil. USD, prețuri f.o.b.)	34

2.34	Structura importurilor de bunuri pe Mari Categorii Economice în anul 2012	34
2.35	Contul de capital și financiar, componente principale (mil. USD)	36
2.36	Investițiile străine directe în economia națională* (mil. USD)	36
2.37	Alte investiții – active financiare, fluxuri nete (mil. USD)	37
2.38	Alte investiții – pasive financiare, fluxuri nete (mil. USD)	37
2.39	Datoria externă, la sfârșitul perioadei, prezentare sectorială (mil. USD)	39
2.40	Evoluția raportului dintre datoria externă și PIB (%)	39
2.41	Raportul dintre datoria externă publică și public garantată și exporturile de bunuri și servicii (%)	39
2.42	Raportul dintre datoria externă publică și public garantată și veniturile bugetului public național (%)	40
2.43	Raportul dintre serviciul datoriei externe publice* și exporturile de bunuri și servicii (%)	40
2.44	Presiunea serviciului datoriei externe publice* asupra finanțelor publice (%)	40
2.45	Gradul de acoperire a datoriei externe pe termen scurt prin active oficiale de rezervă (%)	41
3.1	Evoluția lunară a coridorului ratelor dobânzilor (%)	50
3.2	Evoluția ratelor de referință pe piața interbancară și a ratei de bază a BNM (%)	50
3.3	Soldul operațiunilor de sterilizare (milioane lei) efectuate de BNM în anul 2012	51
3.4	Evoluția mijloacelor atrase în lei moldovenești, a rezervelor obligatorii în lei moldovenești și a normei rezervelor obligatorii în anul 2012	55
3.5	Evoluția rezervelor obligatorii în USD și EUR pe parcursul anului 2012	55
3.6	Evoluția cursului oficial de schimb MDL/USD și volumul tranzacțiilor zilnice ale BNM în anul 2012 (milioane USD)	55
3.7	Evoluția componentelor masei monetare M2 (% , creștere față de luna similară a anului precedent)	58
3.8	Dinamica principalelor componente ale masei monetare M3 (% , creștere față de luna similară a anului precedent)	58

3.9	Evoluția creditelor în economie (%, creștere față de luna similară a anului precedent)	60
3.10	Soldul creditelor acordate în economie (%, creștere față de luna similară a anului precedent)	60
3.11	Dinamica volumului și a ratelor medii la creditele noi acordate în moneda națională	61
3.12	Dinamica volumului și a ratelor medii la creditele noi acordate în valută străină . .	61
3.13	Ratele medii ale dobânzilor în MDL (%)	61
3.14	Dinamica volumului și a ratelor medii la depozitele la termen atrase în moneda națională	62
3.15	Dinamica volumului și a ratelor medii la depozitele la termen noi atrase în valută străină	62
3.16	Evoluția marjei bancare la operațiunile în moneda națională și în valută străină (p.p.)	63
3.17	Volumul ofertei, al cererii și al vânzărilor de VMS (milioane lei)	63
3.18	Dinamica lunară a valorilor mobiliare de stat la licitațiile pe piața primară în anul 2012	63
3.19	Structura emisiunilor de VMS în diviziune pe tipuri în anul 2011	64
3.20	Structura emisiunilor de VMS în diviziune pe tipuri în anul 2012	64
3.21	Dinamica ratelor nominale ale dobânzilor la VMS (%)	64
3.22	Evoluția ratelor dobânzilor (%)	65
3.23	Dinamica volumului de VMS în circulație la finele perioadei (milioane lei)	65
3.24	Dinamica indicatorilor pe piața secundară	66
3.25	Structura procurărilor VMS la licitațiile de piață primară în diviziune pe categorii de participanți	68
3.26	Tranzacțiile de vânzare-cumpărare efectuate de către dealerii primari pe piața secundară (milioane lei)	68
3.27	Structura valorilor mobiliare de stat aflate în circulație în profilul deținătorilor la 31.12.2011	70
3.28	Structura valorilor mobiliare de stat aflate în circulație în profilul deținătorilor la 31.12.2012	70
3.29	Fluctuațiile cursului oficial al leului moldovenesc	72

3.30 Contribuția principalilor parteneri comerciali ai Republicii Moldova la modificarea cursului real efectiv pe parcursul anului 2012	73
3.31 Dinamica cursului nominal efectiv și real efectiv al monedei naționale calculat în baza ponderii principalilor parteneri comerciali pe parcursul perioadei dec. 2007 - dec. 2012	73
3.32 Gradul de acoperire a vânzărilor nete de valută străină persoanelor juridice prin oferta netă de valută străină de la persoanele fizice și dinamica cursului mediu de schimb al monedei naționale față de dolarul SUA	73
3.33 Ritmul de creștere al ofertei nete de valută străină de la persoanele fizice și a vânzărilor nete de valută străină către persoanele juridice față de perioada similară a anului precedent	74
3.34 Dinamica disponibilităților în valută străină și a cursului de schimb oficial nominal al monedei naționale față de dolarul SUA pe parcursul anului 2012	74
3.35 Evoluția rezervelor valutare exprimate în luni de import de mărfuri și servicii	75
3.36 Evoluția activelor valutare bilanțiere ale băncilor licențiate (milioane USD) și a cursului oficial de schimb al monedei naționale față de dolarul SUA (MDL/USD)	78
3.37 Dinamica disponibilităților în valută străină (echivalentul în milioane USD)	78
3.38 Ratele profitabilității pentru valorile mobiliare guvernamentale cu scadență de 2 ani (%)	83
3.39 Ratele de bază în SUA, UE, Marea Britanie, Elveția și Japonia (%)	83
3.40 Structura rezervelor valutare la finele anilor 2008 - 2012 (milioane dolari SUA)	84
3.41 Compoziția valutară normativă	84
3.42 Compoziția rezervelor valutare la data de 31.12.2012	84
3.43 Dinamica concentrării activelor sectorului bancar al Republicii Moldova pe grupuri de bănci (%)	85
3.44 Dinamica activelor, creditelor și depozitelor raportate la PIB (%)	86
3.45 Dinamica structurii portofoliului de credite și a leasingului financiar al sectorului bancar din Republica Moldova conform gradului de risc al operațiunilor investiționale la 02.01.2012	88
3.46 Dinamica structurii portofoliului de credite și a leasingului financiar al sectorului bancar din Republica Moldova conform gradului de risc al operațiunilor investiționale la 31.12.2012	88

3.47	Dinamica capitalului sectorului bancar al Republicii Moldova pentru perioada 02.01.2012 - 31.12.2012 (milioane lei)	90
3.48	Dinamica concentrării capitalului de gradul I al sectorului bancar al Republicii Moldova pe grupuri de bănci (%)	90
3.49	Dinamica concentrării obligațiunilor sectorului bancar al Republicii Moldova pe grupuri de bănci (%)	92
3.50	Dinamica activelor lichide (milioane lei) și a ponderii acestora în totalul activelor (%) sistemului bancar al Republicii Moldova	93
3.51	Dinamica veniturilor și a cheltuielilor sectorului bancar al Republicii Moldova pentru anii 2011-2012 (milioane lei)	93
3.52	Dinamica marjei nete a dobânzii, rentabilității activelor și capitalului ale sectorului bancar al Republicii Moldova (%)	94
3.53	Evoluția bancnotelor în circulația monetară (din punct de vedere valoric)	101
3.54	Evoluția bancnotelor în circulația monetară (din punct de vedere cantitativ)	102
3.55	Structura pe valori nominale a bancnotelor în circulație la finele anului 2012 (din punct de vedere cantitativ)	102
3.56	Structura pe valori nominale a bancnotelor în circulație la finele anului 2012 (din punct de vedere valoric)	102
3.57	Evoluția monedelor în circulația monetară (din punct de vedere cantitativ)	103
3.58	Evoluția monedelor în circulația monetară (din punct de vedere valoric)	103
3.59	Bancnote emise în anul 2012 (din punct de vedere cantitativ)	103
3.60	Monede metalice emise în anul 2012 (din punct de vedere cantitativ)	104
3.61	Bancnote retrase din circulație în anul 2012 (din punct de vedere cantitativ)	104
3.62	Bancnote retrase din circulație în anul 2011 (din punct de vedere cantitativ)	104
3.63	Structura pe valori nominale a falsurilor constatate în anul 2012 (din punct de vedere cantitativ)	105
3.64	Structura pe valori nominale a falsurilor constatate în anul 2011 (din punct de vedere cantitativ)	105
3.65	Evoluția profitului disponibil pentru distribuire pe parcursul anilor 200-2012	126
3.66	Evoluția profitabilității rezervelor valutare în anul 2012 în comparație cu anul 2011	128

Listă de tabele

3.1	Ratele nominale medii ponderate anuale ale dobânzii la valorile mobiliare de stat pe scadențe (%)	65
A.1	Balanța de plăți - agregate principale (milioane USD)	141
A.2	Comerțul exterior cu servicii, în dinamică	142
A.3	Veniturile	142
A.4	Transferuri curente	143
A.5	Activele și pasivele externe, fluxuri nete	143
A.6	Investițiile directe în economia națională și peste hotare, fluxuri (milioane USD) . .	144
A.7	Împrumuturi externe (milioane USD)	145
A.8	Datoria externă brută a Republicii Moldova, la sfârșitul perioadei (milioane USD) .	146
A.9	Datoria externă publică, public garantată și datoria privată negarantată, la sfârșitul perioadei (milioane USD)	147
A.10	Împrumuturi externe și alocări de DST la sfârșitul perioadei, specificarea creditelor (milioane USD)	148
A.11	Evoluția datoriei creditoare a băncilor față de Banca Națională a Moldovei în anul 2012 (milioane lei)	149
A.12	Rulajul total al operațiunilor pe piața valutară internă (cumpărări/vânzări de valută străină contra MDL), (echivalentul în milioane dolari SUA)	149
A.13	Structura rulajului tranzacțiilor valutare pe piața valutară internă	149
A.14	Sursele principale de cumpărare a valutei străine de către băncile licențiate ale Republicii Moldova pe piața valutară internă (echivalentul în milioane dolari SUA)	150
A.15	Direcțiile principale de vânzare a valutei străine de către băncile licențiate ale Republicii Moldova pe piața valutară internă (echivalentul în milioane dolari SUA)	150
A.16	Soldul net al operațiunilor de cumpărare/vânzare de valută străină contra MDL (echivalentul în milioane dolari SUA)	151
A.17	Active valutare bilanțiere ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)	151

A.18 Credite acordate în valută străină de către bănci (echivalentul în milioane dolari SUA)	151
A.19 Disponibilități în valută străină ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)	152
A.20 Disponibilități în valută străină ale băncilor licențiate pe tipuri de valute (echivalentul în milioane dolari SUA)	152
A.21 Obligațiuni valutare bilanțiere ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)	152
A.22 Total depozite în valută străină ale clienților băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)	153
A.23 Active și obligațiuni condiționale ale băncilor licențiate în valută străină (echivalentul în milioane dolari SUA)	153
A.24 Limite pe investiții și constrângeri aplicate de BNM în procesul de gestionare a riscului investițional	153
A.25 Dinamica structurii activelor sectorului bancar al Republicii Moldova (%)	154
A.26 Structura portofoliului de credite al sectorului bancar din Republica Moldova după ramuri	155
A.27 Dinamica structurii obligațiunilor sectorului bancar al Republicii Moldova	156
A.28 Monedele comemorative emise în cursul anului 2012	156
A.29 Aranjamente financiare cu FMI de care a beneficiat Banca Națională a Moldovei	156
A.30 Analiza profitului disponibil pentru distribuire în corelație cu principalele activități ale BNM	157
A.31 Rezultatul net din implementarea politicii monetare	157
A.32 Rezultatul net obținut în urma administrării rezervelor valutare deținute de BNM	157
A.33 Evoluția cursului oficial de schimb	157
A.34 Ponderea pozițiilor bilanțiere semnificative (%) și ratele medii anuale aferente instrumentelor financiare (%)	158
A.35 Capital și rezerve	158
A.36 Deciziile de politică monetară	159
A.37 Indicatori monetari (milioane lei, la sfârșit de perioadă)	159

A.38 Rata medie ponderată la depozitele la termen	160
A.39 Rata medie ponderată la credite	161
A.40 Rata profitului la VMS emise pe piața primară (%)	162
A.41 Cursul oficial de schimb (lei)	162
A.42 Lista Hotărîrilor Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei remise pentru publicare în Monitorul Oficial al Republicii Moldova în semestrul I, 2012 . .	163
A.43 Lista Hotărîrilor Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei remise pentru publicare în Monitorul Oficial al Republicii Moldova în semestrul II, 2012 .	164

Anexa A

Tabele statistice

Tabelul A.1: Balanța de plăți - agregate principale (milioane USD)

	2008	2009	2010	2011	2012 pr.
CONTUL CURENT	-972.81	-446.70	-448.99	-790.37	-510.87
Bunuri și servicii	-3216.40	-1988.57	-2283.03	-2872.03	-2945.26
Bunuri	-3223.23	-1948.82	-2219.52	-2869.43	-2924.18
Export (FOB), din care	1645.91	1326.92	1590.44	2277.06	2227.98
băuturi alcoolice	193.11	157.26	175.84	177.81	210.65
Import (FOB), din care:	-4869.14	-3275.74	-3809.96	-5146.49	-5152.16
resurse energetice (fără energie electrică)	-903.24	-652.99	-732.77	-1046.76	-1039.51
Servicii	6.83	-39.75	-63.51	-2.60	-21.08
Export	843.90	673.11	700.31	881.47	936.32
Import	-837.07	-712.86	-763.82	-884.07	-957.40
Venituri	604.79	321.24	507.12	565.90	829.29
intrări, din care:	906.22	592.06	767.16	927.49	1044.27
veniturile rezidenților din muncă	842.00	563.42	742.96	899.03	1005.99
ieșiri, din care:	-301.43	-270.82	-260.04	-361.59	-214.98
dividende și profituri distribuite din investiții directe	-34.72	-134.65	-123.83	-152.54	-122.04
venit reinvestit și profituri nedistribuite ale filialelor	-98.70	11.56	-14.55	-94.42	9.84
venit din alte investiții ***	-66.96	-62.39	-46.90	-58.49	-62.50
Transferuri curente	1638.80	1220.63	1326.92	1515.76	1605.10
intrări, din care:	1750.29	1323.99	1416.32	1615.99	1710.41
transferuri personale	1046.02	635.21	608.47	701.37	769.29
ieșiri	-111.49	-103.36	-89.40	-100.23	-105.31
CONTUL DE CAPITAL ȘI FINANCIAR	912.37	415.01	420.78	704.05	427.01
Contul de capital	-14.61	-17.54	-28.36	-29.72	-34.78
Investiții directe, din care	695.38	138.57	193.90	260.45	139.43
în economia națională	711.46	145.33	197.41	281.02	159.21
capital social și venit reinvestit	540.40	150.00	171.53	238.32	135.79
împtumuturi intragrup	171.06	-4.67	25.88	42.70	23.42
Investiții de portofoliu, din care:	6.38	-5.82	5.64	4.74	16.51
Active*	-0.04	-0.25	-0.20	-0.39	3.98
titluri de participare	-0.03	-0.25	-0.20	-0.39	-0.26
titluri de creanțe	-0.01	-	-	-	4.24
Pasive**	6.42	-5.57	5.84	5.13	12.53
titluri de participare	11.36	2.39	5.84	5.07	12.53
titluri de angajamente	-4.94	-7.96	-	0.06	-
Derivate financiare - bancare, valoare netă	0.94	0.34	-0.63	0.19	-0.24
Alte investiții	676.29	98.91	544.60	746.50	803.72
Active*	52.14	-210.56	75.46	91.06	156.36
credite comerciale	76.30	44.86	21.24	-74.39	82.76
împrumuturi	1.80	4.20	-7.39	1.99	-4.96
valută și depozite	-25.96	-259.62	61.61	163.46	78.56
Pasive**	624.15	309.47	469.14	655.44	647.36
credite comerciale	131.16	90.70	128.62	200.71	138.88
împrumuturi pe termen lung ***	378.26	-11.49	260.25	307.99	401.24
utilizare	701.05	306.47	628.45	726.20	814.10
rambursare	-322.79	-317.96	-368.20	-418.21	-412.86
împrumuturi pe termen scurt	32.86	-46.02	23.79	16.67	25.15
depozite ale nerezidenților în sistemul bancar național	53.12	-46.64	-69.59	47.69	-5.45
alte pasive	28.75	138.72	126.07	82.38	87.54
alocări de DST	-	184.20	-	-	-
Activele de rezervă ale statului*	-452.01	200.55	-294.37	-278.11	-497.63
Erori și omisiuni	60.44	31.69	28.21	86.32	83.86
<i>Transferuri de mijloace bănești din străinătate efectuate în favoarea persoanelor fizice prin intermediul băncilor licențiate</i>	<i>1660.09</i>	<i>1182.02</i>	<i>1244.14</i>	<i>1443.47</i>	<i>1494.23</i>

*(-) - majorare, (+) - micșorare; ** (+) - majorare, (-) - micșorare; ***datele pentru 2008 se referă inclusiv la împrumuturile reeșalonate

Notă: Datele pentru anul 2012 sunt provizorii

Sursa: BNM

Tabelul A.2: Comerțul exterior cu servicii, în dinamică

	2008	2009	2010	2011	2012	2012 / 2011
	milioane USD					%
Servicii	6.83	-39.75	-63.51	-2.60	-21.08	de 8.1 ori
<i>Credit</i>	843.90	673.11	700.31	881.47	936.32	106.2
<i>Debit</i>	-837.07	-712.86	-763.82	-884.07	-957.40	108.3
Transport	32.12	-3.29	-40.10	-21.99	-18.37	83.5
<i>Credit</i>	357.04	253.48	244.46	343.04	363.13	105.9
<i>Debit</i>	-324.92	-256.77	-284.56	-365.03	-381.50	104.5
Călătorii	-71.27	-70.52	-87.60	-104.79	-118.96	113.5
<i>Credit</i>	216.42	172.52	172.71	194.96	212.52	109.0
<i>Debit</i>	-287.69	-243.04	-260.31	-299.75	-331.48	110.6
Servicii de comunicații	67.19	66.06	87.92	92.50	99.88	108.0
<i>Credit</i>	114.56	105.21	126.05	134.96	140.04	103.8
<i>Debit</i>	-47.37	-39.15	-38.13	-42.46	-40.16	94.6
Alte servicii	-21.21	-32.00	-23.73	31.68	16.37	51.7
<i>Credit</i>	155.88	141.90	157.09	208.51	220.63	105.8
<i>Debit</i>	-177.09	-173.90	-180.82	-176.83	-204.26	115.5

Sursa: BNM

Tabelul A.3: Veniturile

	2008	2009	2010	2011	2012	2012 / 2011
	milioane USD					%
Venituri	604.79	321.24	507.12	565.90	829.29	146.5
<i>Credit</i>	906.22	592.06	767.16	927.49	1044.27	112.6
<i>Debit</i>	-301.43	-270.82	-260.04	-361.59	-214.98	59.5
Compensarea pentru munca rezidenților	763.00	497.12	683.61	863.22	978.45	113.3
<i>Credit</i>	842.00	563.42	742.96	899.03	1005.99	111.9
<i>Debit</i>	-79.00	-66.30	-59.35	-35.81	-27.54	76.9
Venituri din investiții directe și de portofoliu	-137.98	-120.63	-133.02	-244.99	-102.69	41.9
<i>Credit</i>	17.49	21.50	20.77	22.30	22.25	99.8
<i>Debit</i>	-155.47	-142.13	-153.79	-267.29	-124.94	46.7
Dividende și profituri distribuite	-37.36	-133.70	-120.23	-149.89	-123.60	82.5
<i>Credit</i>	1.06	2.14	6.25	6.30	6.31	100.2
<i>Debit</i>	-38.42	-135.84	-126.48	-156.19	-129.91	83.2
Venit reinvestit și profituri nedistribuite	-98.70	11.56	-14.55	-94.42	9.84	-
<i>Debit</i>	-98.70	11.56	-14.55	-94.42	9.84	-
Dobânzi	-1.92	1.51	1.76	-0.68	11.07	-
<i>Credit</i>	16.43	19.36	14.52	16.00	15.94	99.6
<i>Debit</i>	-18.35	-17.85	-12.76	-16.68	-4.87	29.2
Venituri din alte investiții	-20.23	-55.25	-43.47	-52.33	-46.47	88.8
<i>Credit</i>	46.73	7.14	3.43	6.16	16.03	de 2.6 ori
<i>Debit</i>	-66.96	-62.39	-46.90	-58.49	-62.50	106.9

Sursa: BNM

Tabelul A.4: Transferuri curente

	2008	2009	2010	2011	2012	2012 / 2011
	milioane USD					%
Balanța transferurilor curente	1638.80	1220.63	1326.92	1515.76	1605.10	105.9
Credit	1750.29	1323.99	1416.32	1615.99	1710.41	105.8
Debit	-111.49	-103.36	-89.40	-100.23	-105.31	105.1
<i>Granturi și asistență tehnică</i>	<i>276.44</i>	<i>246.62</i>	<i>273.02</i>	<i>275.04</i>	<i>295.40</i>	<i>107.4</i>
Credit	277.71	247.56	274.35	277.17	297.23	107.2
Debit	-1.27	-0.94	-1.33	-2.13	-1.83	85.9
<i>Învățământ și perfecționarea cadrelor</i>	<i>35.40</i>	<i>28.47</i>	<i>42.02</i>	<i>52.86</i>	<i>59.12</i>	<i>111.8</i>
Credit	35.68	28.96	42.72	53.38	59.65	111.7
Debit	-0.28	-0.49	-0.70	-0.52	-0.53	101.9
<i>Ajutor umanitar</i>	<i>59.37</i>	<i>21.42</i>	<i>40.97</i>	<i>27.56</i>	<i>29.94</i>	<i>108.6</i>
Credit	59.41	21.43	40.99	27.56	29.94	108.6
Debit	-0.04	-0.01	-0.02	-	-	-
<i>Cotizații în organizații internaționale</i>	<i>-5.82</i>	<i>-5.00</i>	<i>-4.94</i>	<i>-5.29</i>	<i>-6.75</i>	<i>127.6</i>
Credit	0.09	0.02	0.06	0.17	0.10	58.8
Debit	-5.91	-5.02	-5.00	-5.46	-6.85	125.5
<i>Transferuri personale</i>	<i>1032.77</i>	<i>627.24</i>	<i>589.23</i>	<i>685.98</i>	<i>755.85</i>	<i>110.2</i>
Credit	1046.02	635.21	608.47	701.37	769.29	109.7
Debit	-13.25	-7.97	-19.24	-15.39	-13.44	87.3
<i>Alte transferuri curente</i>	<i>240.64</i>	<i>301.88</i>	<i>386.62</i>	<i>479.61</i>	<i>471.54</i>	<i>98.3</i>
Credit	331.38	390.81	449.73	556.34	554.20	99.6
Debit	-90.74	-88.93	-63.11	-76.73	-82.66	107.7

Sursa: BNM

Tabelul A.5: Activele și pasivele externe, fluxuri nete

	2008	2009	2010	2011	2012
Contul financiar	926.98	432.55	449.14	733.77	461.79
Active externe*	-416.05	-17.10	-223.25	-208.02	-357.31
Investiții directe	-16.08	-6.76	-3.51	-20.57	-19.78
Investiții de portofoliu	-0.04	-0.25	-0.20	-0.39	3.98
Derivate financiare	-0.06	-0.08	-0.63	-0.01	-0.24
Alte investiții	52.14	-210.56	75.46	91.06	156.36
credite comerciale	76.30	44.86	21.24	-74.39	82.76
împrumuturi	1.80	4.20	-7.39	1.99	-4.96
valută și depozite	-25.96	-259.62	61.61	163.46	78.56
Active de rezervă	-452.01	200.55	-294.37	-278.11	-497.63
Pasive externe	1343.03	449.65	672.39	941.79	819.10
Investiții directe	711.46	145.33	197.41	281.02	159.21
Investiții de portofoliu	6.42	-5.57	5.84	5.13	12.53
Derivate financiare	1.00	0.42	-	0.20	-
Alte investiții	624.15	309.47	469.14	655.44	647.36
credite comerciale	131.16	90.70	128.62	200.71	138.88
împrumuturi	411.12	-57.51	284.04	324.66	426.39
valută și depozite	53.12	-46.64	-69.59	47.69	-5.45
alte pasive	28.75	138.72	126.07	82.38	87.54
alocare de DST	-	184.20	-	-	-

*(-) creștere

Sursa: BNM

Tabelul A.6: Investițiile directe în economia națională și peste hotare, fluxuri (milioane USD)

	2008		2009		2010		2011		2012	
	intrări	ieșiri	intrări	ieșiri	intrări	ieșiri	intrări	ieșiri	intrări	ieșiri
Investiții directe	875.38	180.00	378.16	239.59	362.44	168.54	430.53	170.08	337.00	197.57
<i>În economia națională</i>	<i>868.28</i>	<i>156.82</i>	<i>374.77</i>	<i>229.44</i>	<i>362.35</i>	<i>164.94</i>	<i>430.49</i>	<i>149.47</i>	<i>336.59</i>	<i>177.38</i>
capital social*	481.21	39.51	209.53	47.97	186.33	29.35	187.24	43.34	204.58	58.95
sectorul bancar	30.06	-	25.45	-	34.03	-	7.64	-	12.21	18.60
alte sectoare	451.15	39.51	184.08	47.97	152.30	29.35	179.60	43.34	192.37	40.35
venit reinvestit și profituri nedistribuite	98.70	-	-11.56	-	14.55	-	94.42	-	-9.84	-
sectorul bancar	22.68	-	-21.48	-	-24.66	-	18.61	-	6.43	-
alte sectoare	76.02	-	9.92	-	39.21	-	75.81	-	-16.27	-
alt capital (împrumuturi intragrup)**	288.37	117.31	176.80	181.47	161.47	135.59	148.83	106.13	141.85	118.43
creanțe față de investitorii străini	7.69	22.84	10.28	0.10	2.71	6.80	7.27	20.48	0.03	9.83
angajamente față de investitorii străini	280.68	94.47	166.52	181.37	158.76	128.79	141.56	85.65	141.82	108.60
<i>Peste hotare</i>	<i>7.10</i>	<i>23.18</i>	<i>3.39</i>	<i>10.15</i>	<i>0.09</i>	<i>3.60</i>	<i>0.04</i>	<i>20.61</i>	<i>0.41</i>	<i>20.19</i>

*inclusiv procurările de imobile de către persoanele fizice și juridice nerezidente

**în alt capital se includ doar împrumuturile altor sectoare, împrumuturile băncilor se includ la "alte investiții"

Sursa: BNM

Tabelul A.7: Împrumuturi externe (milioane USD)

	2008		2009		2010		2011		2012	
	valorificări	rambursări	valorificări	rambursări	valorificări	rambursări	valorificări	rambursări	valorificări	rambursări
Împrumuturi ale autorităților monetare (BNM de la FMI)	37.56	25.43	-	14.86	61.34	8.41	135.37	6.16	154.64	16.13
Împrumuturi guvernamentale	74.82	54.73	41.19	44.60	212.05	45.91	96.81	62.31	144.64	49.41
<i>din care reeșalonate</i>	31.52	21.74	-	-	-	-	-	-	-	-
Împrumuturi bancare	227.60	61.56	100.00	154.98	156.98	123.12	223.34	132.14	305.91	278.58
<i>pe termen lung</i>	173.01	53.61	98.00	106.79	154.21	120.35	200.79	127.64	133.19	115.98
<i>pe termen scurt</i>	54.59	7.95	2.00	48.19	2.77	2.77	22.55	4.50	172.72	162.60
Împrumuturi ale altor sectoare	473.61	260.75	188.37	172.63	230.29	199.18	315.45	245.70	422.78	257.46
<i>pe termen lung</i>	415.66	189.02	167.28	151.71	200.85	193.53	293.23	222.10	381.63	231.34
<i>pe termen scurt</i>	57.95	71.73	21.09	20.92	29.44	5.65	22.22	23.60	41.15	26.12
TOTAL	813.59	402.47	329.56	387.07	660.66	376.62	770.97	446.31	1027.97	601.58
TOTAL fără cele reeșalonate	782.07	380.73	329.56	387.07	660.66	376.62	770.97	446.31	1027.97	601.58

Sursa: BNM

Tabelul A.8: Datoria externă brută a Republicii Moldova, la sfârșitul perioadei (milioane USD)

	2008	2009	2010	2011	2012
Sectorul guvernamental	778.26	957.50	1116.17	1142.48	1245.57
<i>Pe termen lung</i>	<i>778.26</i>	<i>957.50</i>	<i>1116.17</i>	<i>1142.48</i>	<i>1245.57</i>
Obligațiuni și alte titluri de angajamente	6.35	-	-	-	-
Împrumuturi	771.91	773.63	934.89	962.33	1064.12
Alocări de DST	-	183.87	181.28	180.15	181.45
Autorități monetare	166.97	153.33	204.24	327.05	467.34
<i>Pe termen lung</i>	<i>166.97</i>	<i>153.33</i>	<i>204.24</i>	<i>327.05</i>	<i>467.34</i>
Împrumuturi	166.97	153.33	204.24	327.05	467.34
Bănci	561.36	457.59	406.62	545.24	570.67
<i>Pe termen scurt</i>	<i>283.13</i>	<i>189.98</i>	<i>113.18</i>	<i>183.97</i>	<i>188.84</i>
Împrumuturi	56.78	10.60	10.60	28.65	38.37
Valută și depozite	226.35	179.38	101.97	148.99	144.80
Alte angajamente aferente datoriei	-	-	0.61	6.33	5.67
<i>Pe termen lung</i>	<i>278.23</i>	<i>267.61</i>	<i>293.44</i>	<i>361.27</i>	<i>381.83</i>
Împrumuturi	278.23	267.61	293.44	361.27	381.83
Alte sectoare	1784.69	1941.81	2184.81	2493.70	2865.81
<i>Pe termen scurt</i>	<i>1052.71</i>	<i>1175.73</i>	<i>1432.86</i>	<i>1680.06</i>	<i>1893.01</i>
Împrumuturi	16.87	17.00	40.77	38.93	54.76
Credite comerciale	622.95	714.20	834.67	1017.13	1155.47
Alte angajamente aferente datoriei	412.89	444.53	557.42	624.00	682.78
Arierate	50.88	70.72	124.58	168.93	175.49
Altele	362.01	373.81	432.84	455.07	507.29
din care datoria pentru resurse energetice	360.39	372.19	419.64	453.45	505.67
<i>Pe termen lung</i>	<i>731.98</i>	<i>766.08</i>	<i>751.95</i>	<i>813.64</i>	<i>972.80</i>
Împrumuturi	731.98	766.08	751.95	813.64	972.80
Investiții directe: creditare intragrup	788.18	848.68	874.50	934.14	982.62
Angajamente față de investitorii străini	788.18	848.68	874.50	934.14	982.62
Arierate	62.20	147.59	160.58	170.44	179.80
Împrumuturi de la investitorii străini	725.98	701.09	713.92	763.70	802.82
TOTAL	4079.46	4358.91	4786.34	5442.61	6132.01

Sursa: BNM

Tabelul A.9: Datoria externă publică, public garantată și datoria privată negarantată, la sfârșitul perioadei (milioane USD)

	2008	2009	2010	2011	2012
Datoria publică și public garantată	957.46	1139.79	1348.67	1521.35	1762.56
<i>Pe termen scurt</i>	0.15	0.10	0.03	-	-
Alte angajamente aferente datoriei	0.15	0.10	0.03	-	-
Arierate (principal și dobândă)	0.15	0.10	0.03	-	-
din care datoria corporațiilor publice	0.15	0.10	0.03	-	-
<i>Pe termen lung</i>	957.31	1139.69	1348.64	1521.35	1762.56
Obligațiuni și alte titluri de angajamente	6.35	-	-	-	-
Împrumuturi	950.96	955.82	1167.36	1341.20	1581.11
din care datoria corporațiilor publice	12.08	28.86	28.23	51.82	49.66
Alocări de DST de la FMI	-	183.87	181.28	180.15	181.45
Datoria privată negarantată	3122.00	3219.12	3437.67	3921.26	4369.45
<i>Pe termen scurt</i>	1335.69	1365.61	1546.01	1864.03	2081.85
Împrumuturi	73.65	27.60	51.37	67.58	93.13
Valută și depozite	226.35	179.38	101.97	148.99	144.80
Credite comerciale	622.95	714.20	834.67	1017.13	1155.47
Alte angajamente aferente datoriei	412.74	444.43	558.00	630.33	688.45
Arierate (principal și dobândă)	50.73	70.62	124.55	168.93	175.49
Altele	362.01	373.81	433.45	461.40	512.96
<i>Pe termen lung</i>	998.13	1004.83	1017.16	1123.09	1304.98
Împrumuturi	998.13	1004.83	1017.16	1123.09	1304.98
<i>Investiții directe: creditare intragrup</i>	788.18	848.68	874.50	934.14	982.62
Angajamente față de investitorii străini	788.18	848.68	874.50	934.14	982.62
Arierate	62.20	147.59	160.58	170.44	179.80
Împrumuturi de la investitorii străini	725.98	701.09	713.92	763.70	802.82
TOTAL	4079.46	4358.91	4786.34	5442.61	6132.01

Sursa: BNM

Tabelul A.10: Împrumuturi externe și alocări de DST la sfârșitul perioadei, specificarea creditelor (milioane USD)

	2008	2009	2010	2011	2012
Autorități monetare	166.97	153.33	204.24	327.05	467.34
FMI	166.97	153.33	204.24	327.05	467.34
Datoria de stat directă	762.73	944.20	1106.09	1134.85	1239.92
<i>Organisme internaționale</i>	<i>480.21</i>	<i>688.36</i>	<i>855.53</i>	<i>920.06</i>	<i>1039.32</i>
BIRD și AID	436.40	441.16	479.41	508.16	562.93
BERD	2.43	1.46	0.49	3.49	14.41
FIDA	31.65	37.18	42.31	45.42	54.24
BDCE	8.79	12.91	12.34	13.30	17.82
BEI	0.94	11.78	16.49	24.15	62.03
FMI	-	183.87	304.49	325.54	327.89
<i>Relații bilaterale</i>	<i>276.17</i>	<i>255.84</i>	<i>250.56</i>	<i>214.79</i>	<i>200.60</i>
SUA	56.41	53.82	51.24	48.65	46.07
Japonia	26.89	23.50	23.40	21.23	16.25
Rusia	133.51	121.30	109.09	96.89	84.68
Polonia	-	-	15.00	-	-
Austria	-	-	-	-	9.04
altele	59.36	57.22	51.83	48.02	44.56
<i>Titluri de angajamente</i>	<i>6.35</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>
Datoria garantată asumată de stat	15.53	13.30	10.08	7.63	5.64
<i>Alți creditori</i>	<i>15.53</i>	<i>13.30</i>	<i>10.08</i>	<i>7.63</i>	<i>5.64</i>
Datoria corporațiilor publice*	12.23	28.96	28.26	51.82	49.66
<i>Organisme internaționale</i>	<i>11.30</i>	<i>17.88</i>	<i>15.11</i>	<i>32.60</i>	<i>31.01</i>
BERD	11.30	17.74	14.98	19.58	18.05
BEI	-	0.14	0.13	8.02	8.27
IFC	-	-	-	5.00	4.69
<i>Alți creditori</i>	<i>0.93</i>	<i>11.08</i>	<i>13.15</i>	<i>19.22</i>	<i>18.65</i>
Datoria privată negarantată de stat	1910.69	1951.73	2067.58	2293.74	2556.22
<i>Organisme internaționale</i>	<i>161.56</i>	<i>142.77</i>	<i>219.27</i>	<i>302.30</i>	<i>342.82</i>
Alți creditori	1749.13	1808.96	1848.31	1991.44	2213.40
TOTAL	2868.15	3091.52	3416.25	3815.09	4318.78

*inclusiv garantată de stat

Sursa: BNM

Tabelul A.11: Evoluția datoriei creditoare a băncilor față de Banca Națională a Moldovei în anul 2012 (milioane lei)

Destinația creditelor	Sold la 31.12.2011	Credite acordate în anul 2012	Credite achitate în anul 2012	Sold la 31.12.2012
Credite acordate pentru menținerea lichidității	7.5	14.0	21.5	0
Credite acordate pentru protejarea integrității sectorului bancar	372.6	0	93.2	279.4
Credite acordate pentru creditarea CCL	13.9	0	3.2	10.7
Total	394.0	14.0	117.9	290.1

Sursa: BNM

Tabelul A.12: Rulajul total al operațiunilor pe piața valutară internă (cumpărări/vânzări de valută străină contra MDL), (echivalentul în milioane dolari SUA)

	Piața valutară internă prin virament						Piața valutară internă în numerar			Piața valutară internă
	BNM	Bănci rezidente	Bănci nerezidente	Persoane juridice	diverse	total	PSV ale băncilor licențiate	Case de schimb valutar	total	
<i>Echivalentul în milioane dolari SUA</i>										
2011	109.2	670.1	17.6	6507.7	984.1	8288.7	3127.2	841.1	3968.3	12257.0
2012	350.1	1947.0	39.3	6416.2	1395.0	10147.6	3278.9	910.3	4189.2	14336.8
<i>Pondere, %</i>										
2011	0.9	5.5	0.1	53.1	8.0	67.6	25.5	6.9	32.4	100
2012	2.4	13.6	0.3	44.8	9.7	70.8	22.9	6.3	29.2	100
<i>Ritmul creșterii față de anul precedent, %</i>										
2012	3.2 ori	2.9 ori	2.2 ori	-1.4	41.8	22.4	4.9	8.2	5.6	17.0

Sursa: Raport privind operațiunile de cumpărare și vânzare a valutei străine efectuate de către banca licențiată, precum și datele BNM, Raport privind operațiunile de schimb valutar efectuate de către casa de schimb valutar, Raport privind operațiunile de schimb valutar efectuate de către hotel.

Tabelul A.13: Structura rulajului tranzacțiilor valutare pe piața valutară internă

	Piața valutară internă prin virament		Piața valutară în numerar		Total piața valutară		În rulajul total
	cumpărări	vânzări	cumpărări	vânzări	cumpărări	vânzări	
2011	<i>Pondere, %</i>						
USD	57.5	65.2	33.6	31.9	44.5	60.4	52.5
EUR	38.4	32.1	57.1	59.9	48.6	36.1	42.3
RUB	4.0	2.5	8.5	4.9	6.5	2.9	4.6
Alte valute	0.1	0.2	0.8	3.3	0.4	0.6	0.6
total	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
2012	<i>Pondere, %</i>						
USD	55.2	63.1	31.9	31.5	43.7	59.2	51.4
EUR	41.3	34.7	53.3	56.5	47.3	37.4	42.3
RUB	3.4	2.0	13.9	8.2	8.5	2.8	5.7
Alte valute	0.1	0.2	0.9	3.8	0.5	0.6	0.6
total	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Sursa: BNM

Tabelul A.14: Sursele principale de cumpărare a valutei străine de către băncile licențiate ale Republicii Moldova pe piața valutară internă (echivalentul în milioane dolari SUA)

Cumpărări de valută pe piața valutară internă contra MDL de la:								
	BNM	Bănci rezidente	Bănci nerezidente	Persoane juridice	Case de schimb valutar	Persoane fizice	Diverse	Total
<i>Echivalentul în milioane dolari SUA</i>								
2011	31.5	337.5	8.0	1981.9	2.7	2920.0	395.7	5677.2
2012	20.0	970.3	5.5	1952.2	2.1	3196.0	553.7	6699.8
<i>Pondereea, %</i>								
2011	0.6	5.9	0.1	34.9	0.1	51.4	7.0	100.0
2012	0.3	14.5	0.1	29.1	0.0	47.7	8.3	100.0
<i>Ritmul creșterii față de anul precedent, %</i>								
2012	-36.5	2.9 ori	-31.3	-1.5	-21.2	9.5	40.0	18.0

Sursa: Raport privind operațiunile de cumpărare și vânzare a valutei străine efectuate de către banca licențiată, precum și datele BNM.

Tabelul A.15: Direcțiile principale de vânzare a valutei străine de către băncile licențiate ale Republicii Moldova pe piața valutară internă (echivalentul în milioane dolari SUA)

Vânzări de valută pe piața valutară internă contra MDL								
	BNM	Bănci rezidente	Bănci nerezidente	Persoane juridice	Case de schimb valutar	Persoane fizice	Diverse	TOTAL
<i>Echivalentul în milioane dolari SUA</i>								
2011	77.7	332.6	9.6	4525.8	0.0	528.2	264.7	5738.6
2012	330.1	976.7	33.8	4463.9	0.0	498.4	423.8	6726.7
<i>Pondereea, %</i>								
2011	1.3	5.8	0.2	78.9	0.0	9.2	4.6	100.0
2012	4.9	14.5	0.5	66.4	0.0	7.4	6.3	100.0
<i>Ritmul creșterii față de anul precedent, %</i>								
2012	4.2 ori	2.9 ori	3.5 ori	-1.4	0.0	-5.6	60.1 ori	17.2

Sursa: Raport privind operațiunile de cumpărare și vânzare a valutei străine efectuate de către banca licențiată, precum și datele BNM.

Tabelul A.16: Soldul net al operațiunilor de cumpărare/vânzare de valută străină contra MDL (echivalentul în milioane dolari SUA)

	Soldul net							TOTAL
	BNM	Bănci rezidente	Bănci nerezidente	Persoane juridice	Case de schimb valutar	Persoane fizice	Diverse	
<i>Echivalentul în milioane dolari SUA</i>								
Trimestrul I	3.5	0.0	0.8	-555.6	0.5	514.8	18.0	-17.8
Trimestrul II	-14.2	0.6	-0.3	-657.0	0.9	624.1	29.4	-16.4
Trimestrul III	-9.6	-1.0	-3.2	-695.8	0.8	659.9	37.1	-11.8
Trimestrul IV	-25.9	5.3	1.1	-635.6	0.5	592.9	46.4	-15.3
2011	-46.2	4.9	-1.5	-2543.9	2.7	2391.8	131.0	-61.4
Trimestrul I	0.0	0.2	1.3	-609.9	0.6	561.4	24.8	-21.6
Trimestrul II	-21.3	-8.0	-14.0	-638.3	0.6	644.7	30.9	-5.5
Trimestrul III	-220.9	0.4	-12.5	-629.2	0.8	837.5	40.4	16.5
Trimestrul IV	-67.9	1.0	-3.0	-634.3	0.1	654.0	33.8	-16.3
2012	-310.1	-6.4	-28.3	-2511.7	2.1	2697.6	129.9	-26.9

Sursa: BNM

Tabelul A.17: Active valutare bilanțiere ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)

	Soldul la 31.12.2011	Pondere în total, %	Soldul la 31.12.2012	Pondere în total, %	Modificarea față de 31.12.2011, %
Credite acordate Disponibilități în valută străină	1143.7	65.4	1240.2	62.8	8.4
Rezerve obligatorii în valută străină	300.1	17.1	392.8	19.9	30.9
Alte active în valută străină	176.1	10.1	189.4	9.6	7.6
Active atașate la cursul valutei străine	27.9	1.6	49.1	2.5	76.0
Total active valutare bilanțiere	101.1	5.8	103.1	5.2	2.0
	1748.9	100.0	1974.6	100.0	12.9

Sursa: BNM

Tabelul A.18: Credite acordate în valută străină de către bănci (echivalentul în milioane dolari SUA)

	Soldul la 31.12.2011	Pondere în total, %	Soldul la 31.12.2012	Pondere în total, %	Modificarea față de 31.12.2011, %
EUR	631.6	55.2	715.6	57.7	13.3
USD	512.1	44.8	524.6	42.3	2.4
Total	1143.7	100.0	1240.2	100.0	8.4

Sursa: BNM

Tabelul A.19: Disponibilități în valută străină ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)

	Soldul la 31.12.2011	Ponderea în total, %	Soldul la 31.12.2012	Ponderea în total, %	Modificarea față de 31.12.2011, %
Conturi 'Nostro'					
deschise în străinătate	158.0	52.7	194.5	49.5	23.1
Numerar	72.8	24.3	96.2	24.5	32.1
Mijloace plasate și credite overnight	43.6	14.5	62.0	15.8	42.2
Plasări în străinătate ale băncilor licențiate	16.0	5.3	37.6	9.6	2.4 ori
Valori mobiliare	9.7	3.2	2.5	0.6	-74.2
Total	300.1	100.0	392.8	100.0	30.9

Sursa: BNM

Tabelul A.20: Disponibilități în valută străină ale băncilor licențiate pe tipuri de valute (echivalentul în milioane dolari SUA)

	Soldul la 31.12.2011	Ponderea în total, %	Soldul la 31.12.2012	Ponderea în total, %	Modificarea față de 31.12.2011, %
EUR	153.5	51.1	201.2	51.2	31.1
USD	130.2	43.4	156.5	39.8	20.2
RUB	10.4	3.5	30.8	7.9	3.0 ori
Alte valute	6.0	2.0	4.3	1.1	-28.3
Total	300.1	100.0	392.8	100.0	30.9

Sursa: BNM

Tabelul A.21: Obligațiuni valutare bilanțiere ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)

	Soldul la 31.12.2011	Ponderea în total, %	Soldul la 31.12.2012	Ponderea în total, %	Modificarea față de 31.12.2011, %
Depozite la termen ale clienților	769.0	45.1	885.6	45.5	15.2
Conturi curente ale clienților	-	-	271.8	14.0	-
Depozite diverse ale clienților	404.1	23.7	186.9	9.6	-53.7
Credite primite	389.8	22.9	476.9	24.5	22.3
Depozite la termen ale băncilor din străinătate	103.5	6.0	50.5	2.6	-51.2
Conturi „LORO” ale băncilor din străinătate	1.0	0.1	0.4	0.0	-60.0
Alte obligațiuni în valută străină	37.4	2.2	75.0	3.8	2.0 ori
Total	1704.8	100.0	1947.1	100.0	14.2

Sursa: BNM

Tabelul A.22: Total depozite în valută străină ale clienților băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)

	Soldul la 31.12.2011	Ponderea în total, %	Soldul la 31.12.2012	Ponderea în total, %	Modificarea față de 31.12.2011, %
EUR	817.8	69.7	888.7	66.1	8.7
USD	344.6	29.4	436.5	32.5	26.7
RUB	5.8	0.5	16.5	1.2	2.8 ori
Alte valute	4.9	0.4	2.7	0.2	-44.9
Total	1173.1	100.0	1344.4	100.0	14.6

Sursa: BNM

Tabelul A.23: Active și obligațiuni condiționale ale băncilor licențiate în valută străină (echivalentul în milioane dolari SUA)

	Soldul la 31.12.2011	Ponderea %	Soldul la 31.12.2012	Ponderea %	Modificarea față de 31.12.2011, %
Active condiționale în valută străină					
Cumpărări curente	217.8	82.9	404.1	98.2	85.5
Cumpărări la termen	40.4	15.4	4.0	1.0	-90.1
Alte active condiționale	4.5	1.7	3.4	0.8	-24.4
Total active condiționale	262.7	100.0	411.5	100.0	56.6
Obligațiuni condiționale în valută străină					
Vânzări curente	217.6	78.9	413.0	98.9	89.8
Vânzări la termen	58.1	21.1	4.1	1.0	-93.0
Alte obligațiuni condiționale	0.0	0.0	0.4	0.1	-
Total obligațiuni condiționale	275.7	100.0	417.5	100.0	51.4
Capital normativ total (CNT)	638.9		566.4		
(Active condiționale – Obligațiuni condiționale)/CNT (%)	-2.0		-1.1		

Sursa: BNM

Tabelul A.24: Limite pe investiții și constrângeri aplicate de BNM în procesul de gestionare a riscului investițional

Riscuri	Metode de diminuare
Riscul de credit	<ul style="list-style-type: none"> * Investirea în contrapărți sigure, cu calitate creditară înaltă, stabilită de agențiile internaționale de rating Standard&Poor's, Moody's și Fitch/BCA (se utilizează ratingul minim cotate de către cele trei agenții). * Stabilirea unui rating minim admisibil al contrapărților autorizate pentru efectuarea tranzacțiilor. * Stabilirea limitelor pe țări, sectoare și instrumente investiționale, contrapărți/emitenți individuali, limite în dependență de termenul investiției. * Monitorizarea zilnică a limitelor pe investiții și respectarea limitelor creditare. * Cuantificarea riscului de credit, utilizând coeficienții de default determinați de către agenția de rating Standard&Poor's, pentru fiecare tip de rating și în dependență de scadență.
Riscul valutar	<ul style="list-style-type: none"> * Stabilirea de către Consiliul de administrație al BNM a structurii valutare normative a portofoliului de investiții care urmărește acoperirea riscului valutar printr-o corespondență adecvată a compoziției valutare a activelor și pasivelor și printr-un orizont investițional acceptabil pentru deservirea obligațiilor externe curente și implementării politicii valutare a statului. Structura valutară normativă se determină în baza unei analize ample a structurii importurilor, datoriei externe, rulajului pe piața valutară, structurii depozitelor în valută străină etc. * Aplicarea politicii de diversificare a portofoliului de investiții ținându-se cont și de structura coșului DST ce este expus unui risc mai mic al fluctuațiilor cursului de schimb. * Stabilirea de către Comitetul de investiții al BNM a structurii valutare strategice a portofoliului de investiții în limite ce nu depășesc +/- 5% de la structura valutară normativă. * Respectarea structurii valutare normative și structurii valutare strategice ale portofoliului de investiții.
Riscul de lichiditate	<ul style="list-style-type: none"> * Asigurarea lichidității prin depunerile la vedere și prin investirea în valori mobiliare cu lichiditate înaltă și nivel redus de risc. * Limitarea duratei medii ponderate a portofoliului de investiții și monitorizarea evoluției acestuia în dinamică față de benchmark (se permit devieri ce nu depășesc +/- 20% de la durata medie normativă).

Sursa: BNM

Tabelul A.25: Dinamica structurii activelor sectorului bancar al Republicii Moldova (%)

Indicatorul	02.01.2012		31.12.2012		Dinamica 31.12.2012/ 02.01.2012	
	mil. lei	ponderea în total active (%)	mil. lei	ponderea în total active (%)	mil. lei	+/- (%)
Numerar și echivalente de numerar	11003.1	22.3	14368.7	24.6	3365.6	30.6
Active financiare deținute pentru tranzacționare	121.7	0.2	185.2	0.3	63.5	52.2
Active financiare desemnate ca fiind evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere	1.2	0.0	0.0	0.0	-1.2	-100.0
Active financiare disponibile pentru vânzare	236.8	0.5	336.7	0.6	99.9	42.2
Împrumuturi și creanțe	31576.4	64.1	36341.8	62.3	4765.4	15.1
Investiții păstrate până la scadență	2968.0	6.0	3404.8	5.9	436.8	14.7
Imobilizări corporale	1570.6	3.2	1695.4	2.9	124.8	7.9
Imobilizări necorporale	251.2	0.5	244.4	0.4	-6.8	-2.7
Creanțe privind impozitele	60.3	0.1	113.3	0.2	53.0	87.9
Alte active	732.1	1.5	882.8	1.5	150.7	20.6
Active imobilizate și grupuri destinate cedării, clasificate drept deținute pentru vânzare	760.6	1.6	731.3	1.3	-29.3	-3.9
TOTAL ACTIVE	49282.0	100.0	58304.4	100.0	9022.4	18.3

Sursa: BNM

Tabelul A.26: Structura portofoliului de credite al sectorului bancar din Republica Moldova după ramuri

	La 31.12.2012	
	mil. lei	ponderea în total credite (%)
Credite acordate comerțului	12843.0	36.7
Credite acordate industriei alimentare	3705.8	10.6
Credite acordate industriei productive	2919.4	8.3
Alte credite acordate	2651.2	7.6
Credite acordate agriculturii	2159.2	6.2
Credite de consum	2039.2	5.8
Credite acordate în domeniul transportului, telecomunicațiilor dezvoltării rețelelor	1837.3	5.3
Credite acordate în domeniul construcțiilor	1526.0	4.4
Credite acordate industriei energetice	1475.4	4.2
Credite acordate pentru procurarea/ construcția imobilului	1460.1	4.2
Credite acordate pers. fizice care practică activitate	1271.3	3.6
Credite acordate mediului financiar nebanca	851.6	2.4
Credite acordate organizațiilor necomerciale	132.5	0.4
Credite acordate băncilor	53.8	0.2
Credite acordate unităților administrativ-teritoriale	48.0	0.1
Credite acordate CNAS	8.0	0.0
Credite acordate instituțiilor finanțate de la bugetul de stat	0.6	0.0
Total	34982.3	100

Sursa: BNM

Tabelul A.27: Dinamica structurii obligațiunilor sectorului bancar al Republicii Moldova

Denumirea articolului	31.12.2012		02.01.2012		Dinamica	
	Valoarea contabilă (mil. lei)	Ponderea (%)	Valoarea contabilă (mil. lei)	Ponderea (%)	mil. lei	%
Datorii financiare deținute pentru tranzacționare	0.0	0.0	0.9	0.0	-0.9	-100
Datorii financiare desemnate ca fiind evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	-
Datorii financiare evaluate la cost amortizat:	47343.5	98.5	39055.4	98.5	8288.1	21.2
<i>inclusiv depozitele clienților</i>	39916.0	83.1	32744.9	82.6	7171.1	21.9
Provizioane	75.4	0.2	52.9	0.1	22.5	42.6
Datorii privind impozitele	352.0	0.7	183.2	0.5	168.8	92.1
Alte datorii	287.6	0.6	351.9	0.9	-64.3	-18.3
TOTAL DATORII	48058.4	100	39644.3	100	8414.1	21.2

Sursa: BNM

Tabelul A.28: Monedele comemorative emise în cursul anului 2012

Denumirea monedei	Valoarea nominală	Metal	Greutate (gr)	Diametru (mm)	Tiraj (ex.)
Seria Personalități					
555 de ani de la urcarea pe tron a lui Ștefan cel Mare și Sfânt	100 lei	Aur 999.9/1000	15.5	28	1000
	50 lei	Argint 999/1000	13.0	28	2000
Andrei Lupan - 100 de ani de la naștere	50 lei	Argint 999/1000	13.0	28	500
Seria Aleea Clasicilor din Grădina Publică Ștefan cel Mare și Sfânt din mun. Chișinău					
Ion Creangă	100 lei	Aur 999.9/1000	7.8	24	1000
	50 lei	Argint 999/1000	13.0	28	2000
Seria Sărbătorile, cultura, tradițiile Moldovei					
Miorița - 160 de ani de la publicarea baladei	50 lei	Argint 999/1000	16.5	30	2000
Sânzienele	50 lei	Argint 999/1000	16.5	30	2000
Seria Locașuri Sfinte					
Biserica Măzărache din Chișinău	50 lei	Argint 999/1000	16.5	30	1000
Seria Mănăstirile Moldovei					
Mănăstirea Butuceni	50 lei	Argint 999/1000	16.5	30	2000
Seria Monumentele Moldovei					
Cetatea Soroca	50 lei	Argint 999/1000	16.5	30	2000
Seria Cartea Roșie a Republicii Moldova					
Vidra	50 lei	Argint 999/1000	16.5	30	1000
Papucul-doamnei	50 lei	Argint 999/1000	16.5	30	1000
Seria Sport					
Jocurile Olimpice de vară - 2012	50 lei	Argint 999/1000	16.5	30	1000

Sursa: BNM

Tabelul A.29: Aranjamente financiare cu FMI de care a beneficiat Banca Națională a Moldovei

Tipul facilității	Suma aprobată până la 31.12.2012	Suma debursată până la 31.12.2012	Ponderea debursărilor în suma total aprobată	Stoc la 31.12.2012	Stoc la 31.12.2012
	(mil. DST)	(mil. DST)	(%)	(mil. DST)	(mil. USD)
Facilitatea de Finanțare Extinsă (EFF)	319.80	236.62	73.99	149.12	229.87
Facilitatea pentru Creditare Extinsă (ECF)	311.56	191.58	61.48	154.05	237.47

Sursa: BNM

Tabelul A.30: Analiza profitului disponibil pentru distribuire în corelație cu principalele activități ale BNM

	2012	2011	Diferența 2012/2011	Diferența absolută
	Rezultat financiar	Rezultat financiar		
	mii lei	mii lei	%	mii lei
Activități gestionate de bancă:				
Operațiuni monetar- creditare	(116044)	(146582)	(20.83)	30538
Gestionarea rezervelor valutare	412279	277745	48.44	134534
Emisiunea monedei naționale	16	4692	(99.66)	(4676)
Alte operațiuni, inclusiv costuri de funcționare	(69153)	(64935)	6.5	(4218)
Profit disponibil pentru distribuire	227098	70920	220.22	156178

Sursa: BNM

Tabelul A.31: Rezultatul net din implementarea politicii monetare

	2012	2011	Diferența	Diferența absolută
	mii lei	mii lei	%	mii lei
Facilități permanente	(5197)	(13426)	(61.29)	8229
Rezerve obligatorii	(37793)	(67430)	(43.95)	29637
Conturi și depozite ale Ministerului Finanțelor	(17709)	(25747)	(31.22)	8038
Operațiuni pe piața deschisă	(193169)	(274857)	(29.72)	81688
Activitatea de creditare și plasamente în VMS	137824	234878	(41.32)	(97054)
Rezultat net	(116044)	(146582)	(20.83)	30538

Sursa: BNM

Tabelul A.32: Rezultatul net obținut în urma administrării rezervelor valutare deținute de BNM

	2012	2011	Diferența	Diferența absolută
	mii lei	mii lei	%	mii lei
Valori mobiliare în valută străină	264516	206816	27.9	57700
Depozite	36598	42402	(13.69)	(5804)
Împrumuturi FMI	(24505)	(15651)	56.57	(8854)
Diferențe de curs valutar	145603	50495	188.35	95108
Comisioane și taxe	(9933)	(6317)	57.24	(3616)
Rezultat net	412279	277745	48.44	134534

Sursa: BNM

Tabelul A.33: Evoluția cursului oficial de schimb

	2012		2011	
	mediu pe perioadă	la finele anului	mediu pe perioadă	la finele anului
USD/MDL	12.1122	12.0634	11.7370	11.7154
EUR/MDL	15.5632	15.9967	16.3369	15.0737
GBP/MDL	19.1917	19.5150	18.8210	18.0123
CHF/MDL	12.9115	13.2398	13.2747	12.3861
XDR/MDL	18.5459	18.5955	18.5268	17.9292
XAU/MDL	649.0238	641.9843	636.8011*	579.1130

* Cursul mediu pentru aur a fost calculat utilizând cursurile zilnice din perioada 15 noiembrie 2011 – 31 decembrie 2011.

Sursa: BNM

Tabelul A.34: Ponderea pozițiilor bilanțiere semnificative (%) și ratele medii anuale aferente instrumentelor financiare (%)

	2012		2011	
	Pondere %	Rata medie anuală a dobânzii, %	Pondere %	Rata medie anuală a dobânzii, %
ACTIVE	100.00	-	100.00	-
Active externe	93.09	1.34	90.38	1.29
Valori mobiliare de stat	5.92	6.56	8.04	9.73
Credite acordate (pe termen scurt/mediu)	0.87	10.80/0.01	1.46	12.6/2.42
Alte active	0.12	-	0.12	-
PASIVE	100.00	-	100.00	-
Moneda națională în circulație	41.53	-	43.03	-
Disponibilități ale Guvernului, inclusiv:	5.41	-	7.03	-
<i>la vedere, MDL</i>	5.41	2.05	6.12	0.81
<i>la termen, MDL</i>	-	-	0.14	9.05
<i>la vedere, VLC</i>	0.27	-	0.77	-
Disponibilități ale băncilor, inclusiv:	17.05	-	18.40	-
<i>conturi LORO, inclusiv:</i>	8.78	-	8.34	-
rezerve obligatorii în MDL remunerate	-	2.03	-	5.67
rezerve obligatorii în VLC remunerate	6.52	0.28	7.39	0.12
depozite Overnight	1.75	2.26	2.67	6.50
Certificatele BNM (plasate)	10.68	5.05	10.41	8.54
Credite primite de la FMI (EFF și ECF)	16.09	1.11	13.73	1.40
Alte obligațiuni	7.01	-	8.19	-
Capital și rezerve	2.23	-	(0.79)	-

Sursa: BNM

Tabelul A.35: Capital și rezerve

	31 decembrie 2012	31 decembrie 2011
	mii lei	mii lei
Capital autorizat	330017	288923
Fondul general de rezervă	(596400)	(709949)
Total capital statutar	(266383)	(421026)
Rezerva veniturilor nerealizate din diferențe de curs de la reevaluarea stocurilor valutare	743974	29155
Rezerva veniturilor nerealizate din reevaluarea valorilor mobiliare investiționale	300911	169720
Alte rezerve	2168	1898
Total capital și rezerve	780670	(220253)

Sursa: BNM

Tabelul A.36: Deciziile de politică monetară

Data adoptării de către Consiliul de administrație al BNM	Decizia
26 ianuarie 2012	- Rata de bază (pe termen scurt) a fost diminuată de la 8.5 până la 6.5 la sută anual; - Rata la creditele overnight a fost diminuată de la 11.5 până la 9.5 la sută anual; - Rata la depozitele overnight a fost majorată de la 5.5 până la 3.5 la sută anual;
23 februarie 2012	- Rata de bază (pe termen scurt) a fost diminuată de la 6.5 până la 4.5 la sută anual; - Rata la creditele overnight a fost diminuată de la 9.5 până la 7.5 la sută anual; - Rata la depozitele overnight a fost diminuată de la 3.5 până la 1.5 la sută anual;
29 martie 2012	
26 aprilie 2012	
28 mai 2012	
28 iunie 2012	- Rata de bază (pe termen scurt) a fost menținută la nivelul de 4.5 la sută anual;
26 iulie 2012	- Rata la creditele overnight a fost menținută la nivelul de 7.5 la sută anual;
30 august 2012	- Rata la depozitele overnight a fost menținută la nivelul de 1.5 la sută anual.
27 septembrie 2012	
25 octombrie 2012	
29 noiembrie 2012	
27 decembrie 2012	

Sursa: BNM

Tabelul A.37: Indicatori monetari (milioane lei, la sfârșit de perioadă)

	2009	2010	2011	2012
Agregate monetare				
Baza monetară	10456.3	12115.1	14345.2	17633.5
M0 (bani în circulație)	8849.0	10107.6	10864.5	13240.8
Depozitele la vedere	4357.8	5612.6	6521.1	7366.5
M1	13206.8	15720.2	17385.6	20607.3
Depozitele la termen	7733.9	9049.3	10879.3	14307.2
Instrumentele pieței monetare	1.3	1.3	0.5	0.1
M2	20942.0	24770.7	28265.4	34914.6
Depozitele în valută străină	11742.3	12280.5	12711.7	14598.6
M3	32684.4	37051.2	40977.1	49513.2
Viteza de circulație a banilor (M2)	3.23	2.9	2.9	2.8
Multipliatorul (M2)	2.0	1.9	2.0	1.8
Depozite (total)	23834.1	26942.4	30112.1	36272.3
Depozitele persoanelor juridice	7224.2	8477.4	8835.0	11015.0
inclusiv în valută străină	2852.0	2816.0	2886.0	3509.5
Depozitele persoanelor fizice	16609.9	18465.0	21277.1	25257.4
inclusiv în valută străină	8890.3	9464.4	9825.8	11089.1
Cereri de plată ale BNM față de bănci	1865.4	979.4	394.1	290.1
Cereri de plată față de sectorul neguvernamental, total	23884.1	26915.5	30963.0	35948.3
în moneda națională:	13202.3	15528.8	17174.5	20624.1
– față de întreprinderile de stat	229.9	395.9	520.8	731.2
– față de sectorul privat	8302.3	9573.2	10731.3	14268.0
– față de populație	3720.0	4271.6	4779.26	5171.8
– față de alte instituții financiare	950.1	1288.1	1143.2	453.1
în valută străină	10681.8	11386.6	13788.5	15324.2

Sursa: BNM

Tabelul A.38: Rata medie ponderată la depozitele la termen

	Depozite noi atrase				
	Total	în MDL		în valută străină	
		volumul mil. lei	rata dobânzii %	volumul mil. lei	rata dobânzii %
2011					
ian.	3 406.4	2 069.7	6.79	1 336.7	3.41
febr.	2 952.2	1 555.9	7.82	1 396.3	3.43
mart.	2 815.2	1 465.4	7.88	1 349.8	3.38
apr.	2 949.4	1 595.5	7.23	1 353.9	3.64
mai	3 392.3	1 908.3	7.83	1 484.0	3.38
iun.	3 225.0	1 895.8	7.28	1 329.2	3.58
iul.	3 184.4	1 889.6	7.75	1 294.8	3.54
aug.	3 461.8	1 779.9	8.00	1 681.9	3.87
sept.	4 685.0	2 940.7	6.87	1 744.3	3.94
oct.	3 518.7	2 172.7	7.60	1 346.0	4.14
n.	3 322.4	2 061.9	7.37	1 260.5	4.07
dec.	3 537.6	2 264.6	8.45	1 273.0	3.83
Total 2011	40 450.4	23 600.0	7.54*	16 850.4	3.69*
2012					
ian.	4 026.3	2 431.0	7.06	1 595.3	4.03
febr.	3 377.7	2 085.7	8.04	1 292.0	4.20
mart.	3 212.1	1 941.3	7.32	1 270.8	4.20
apr.	2 977.2	1 698.1	7.23	1 279.1	3.92
mai	3 567.8	1 974.1	7.50	1 593.7	3.92
iun.	3 022.1	1 663.5	7.59	1 358.6	3.79
iul.	2 818.9	1 540.5	7.40	1 278.4	4.19
aug.	3 655.1	1 898.4	7.15	1 756.7	4.53
sept.	3 169.1	1 662.3	7.94	1 506.8	4.97
oct.	3 222.1	1 727.6	7.72	1 494.5	4.50
n.	3 083.8	1 808.8	7.96	1 275.0	4.62
dec.	2 795.1	1 676.9	8.44	1 118.2	4.68
Total 2012	38 927.3	22 108.2	7.59*	16 819.1	4.30*

*Media ponderată pe perioadă

Sursa: BNM

Tabelul A.39: Rata medie ponderată la credite

	Credite noi acordate				
	Total	în MDL		în valută străină	
		volumul mil. lei	rata dobânzii %	volumul mil. lei	rata dobânzii %
ian.	1 296.6	599.5	15.24	697.1	9.31
febr.	1 858.9	909.4	14.53	949.5	9.25
mart.	2 845.1	1 419.1	14.60	1 426.0	9.09
apr.	2 244.2	1 281.7	15.05	962.5	8.67
mai	2 233.5	1 223.9	14.59	1 009.6	8.96
iun.	2 817.1	1 368.0	14.20	1 449.1	8.90
iul.	2 195.6	1 205.4	14.32	990.2	9.23
aug.	2 282.3	1 352.1	14.06	930.2	8.88
sept.	2 663.5	1 607.1	14.11	1 056.4	8.86
oct.	2 160.9	1 094.1	14.03	1 066.8	8.84
n.	2 263.8	1 339.4	14.57	924.4	8.79
dec.	4 746.6	2 379.5	13.96	2 367.1	7.67
Total 2011	29 608.1	15 779.2	14.37*	13 828.9	8.75*
ian.	1 515.7	907.7	14.71	608.0	8.36
febr.	2 291.0	1 288.7	13.90	1 002.3	9.86
mart.	2 537.8	1 684.5	14.05	853.3	9.36
apr.	2 219.7	1 396.1	14.25	823.6	8.60
mai	1 996.3	1 277.5	13.98	718.8	8.09
iun.	2 488.8	1 469.4	13.69	1 019.4	7.92
iul.	2 366.4	1 304.0	13.37	1 062.4	7.74
aug.	2 152.0	1 324.7	12.82	827.3	7.64
sept.	2 151.1	1 353.4	12.58	797.7	7.78
oct.	1 934.9	1 217.7	13.00	717.2	7.64
n.	1 920.1	1 193.8	12.68	726.3	7.73
dec.	3 120.2	2 123.9	11.98	996.3	8.32
Total 2012	26 694.0	16 541.4	13.34*	10 152.6	8.28*

*Media pe perioadă
Sursa: BNM

Tabelul A.40: Rata profitului la VMS emise pe piața primară (%)

	Rata lunară medie ponderată pe tipuri de VMS			Rata lunară medie ponderată
	91 zile	182 zile	364 zile	nominală
2011				
ian.	8.11	9.10	9.60	8.48
febr.	9.67	10.98	11.29	10.55
mart.	10.69	12.07	12.35	11.59
apr.	10.53	12.05	12.66	11.56
mai	10.20	11.73	12.22	11.27
iun.	10.06	11.55	11.87	11.08
iul.	10.05	11.57	11.72	11.05
aug.	10.82	12.35	12.41	11.79
sept.	11.22	13.48	13.47	12.64
oct.	11.17	13.28	13.43	12.68
n.	11.15	12.94	13.12	12.32
dec.	10.80	12.34	12.25	11.72
Rata anuală medie ponderată-2011	10.42	12.05	12.28	11.42
2012				
ian.	9.76	11.36	11.61	10.83
febr.	7.03	7.97	8.43	7.75
mart.	4.94	6.25	6.54	5.83
apr.	4.69	6.24	6.60	5.79
mai	4.65	6.01	6.70	5.67
iun.	4.71	5.65	6.56	5.52
iul.	5.61	6.14	7.33	6.19
aug.	5.46	5.79	7.26	5.99
sept.	4.92	5.25	6.72	5.46
oct.	4.44	4.71	6.01	5.00
n.	4.51	4.75	5.82	4.98
dec.	4.55	4.86	5.85	5.04
Rata anuală medie ponderată-2012	5.41	6.16	6.92	6.09

Sursa: BNM

Tabelul A.41: Cursul oficial de schimb (lei)

	2010		2011		2012	
	la sfârșit de perioadă	mediu pe perioadă	la sfârșit de perioadă	mediu pe perioadă	la sfârșit de perioadă	mediu pe perioadă
USD (1)	12.1539	12.3663	11.7154	11.7370	12.0634	12.1122
EUR (1)	16.1045	16.3995	15.0737	16.3369	15.9967	15.5632
RUB (1)	0.3978	0.4072	0.3635	0.3999	0.3957	0.3899
RON (1)	3.7544	3.8968	3.5032	3.8565	3.6061	3.4924

Sursa: BNM

Tabelul A.42: Lista Hotărîrilor Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei remise pentru publicare în Monitorul Oficial al Republicii Moldova în semestrul I, 2012

Nr. d/o	Nr. HCA	Data aprobării HCA	Titlul HCA	Publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova	
				număr/articol	data
1	3	05.01.2012	Cu privire la modificarea și completarea Instrucțiunii privind situațiile financiare FINREP la nivel individual, aplicabile băncilor	7-12/50	13.01.2012
2	15	26.01.2012	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei și a normei rezervelor obligatorii	25-28/141	03.02.2012
3	17	26.01.2012	Cu privire la nivelul ratei de bază a Băncii Naționale a Moldovei la creditele pe termen lung	25-28/142	03.02.2012
4	29	15.02.2012	Cu privire la retragerea licenței B. C. "Universalbank" S.A. de desfășurare a activităților financiare și inițierea procesului de lichidare silită	34-37/216	17.02.2012
5	38	23.02.2012	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei și a normei rezervelor obligatorii	42-45/265	02.03.2012
6	61	29.03.2012	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei și a normei rezervelor obligatorii	64/344	03.04.2012
7	91	12.04.2012	Cu privire la modificarea și completarea Regulamentului nr. 23/09-01 cu privire la licențierea băncilor	99-102/650	25.05.2012
8	102	26.04.2012	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei și a normei rezervelor obligatorii	85-87/549	04.05.2012
9	103	26.04.2012	Cu privire la nivelul ratei de bază a Băncii Naționale a Moldovei la creditele pe termen lung	85-87/550	04.05.2012
10	112	03.05.2012	Cu privire la modificarea Hotărîrii Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr. 207 din 15 august 2007 "Cu privire la unele particularități ale activității instituțiilor financiare aferente procesului de legalizare a capitalului și transferării/scoaterii din Republica Moldova de către persoanele fizice a mijloacelor bănești legalizate"	119/696	08.06.2012
11	120	24.05.2012	Cu privire la modificarea Regulamentului privind ratele de referință CHIBOR și CHIBID	104-108/674	01.06.2012
12	125	28.05.2012	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei și a normei rezervelor obligatorii	104-108/675	01.06.2012
13	131	13.06.2012	Cu privire la punerea în circulație ca mijloc de plată și în scop numismatic a unor monede comemorative	120-125/759	15.06.2012
14	134	14.06.2012	Cu privire la abrogarea Hotărîrii Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr. 49 din 11 martie 2010 "Cu privire la aprobarea Regulamentului cu privire la modul de eliberare de către Banca Națională a Moldovei a acordului pentru comercializarea mărfurilor contra valută străină liber convertibilă în magazinele duty-free"	130/777	26.06.2012
15	141	21.06.2012	Cu privire la modificarea și completarea Regulamentului cu privire la transferul de credit	170-180/1082	24.08.2012
16	143	21.06.2012	Cu privire la modificarea și completarea Regulamentului cu privire la unitățile de schimb valutar	166-169/971	10.08.2012
17	144	21.06.2012	Cu privire la modificarea Instrucțiunii privind modul de prezentare de către bănci a rapoartelor în formă electronică la Banca Națională a Moldovei	130-778	26.06.2012
18	147	21.06.2012	Cu privire la modificarea și completarea Regulamentului cu privire la dezvăluirea de către băncile licențiate din Republica Moldova a informației despre activitatea lor financiară	160-164/947	03.08.2012
19	153	28.06.2012	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei și a normei rezervelor obligatorii	135-141/866	06.07.2012

Sursa: BNM

Tabelul A.43: Lista Hotărârilor Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei remise pentru publicare în Monitorul Oficial al Republicii Moldova în semestrul II, 2012

Nr. d/o	Nr. HCA	Data aprobării HCA	Titlul HCA	Publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova	
				număr/articol	data
1	166	12.07.2012	Cu privire la modificarea și completarea Planului de conturi al evidenței contabile în băncile licențiate din Republica Moldova	155-159/929	27.07.2012
2	170	26.07.2012	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei și a normei rezervelor obligatorii	160-164/948	03.08.2012
3	171	26.07.2012	Cu privire la nivelul ratei de bază a Băncii Naționale a Moldovei la creditele pe termen lung	160-164/949	03.08.2012
4	189	23.08.2012	Cu privire la modificarea și completarea Instrucțiunii privind situațiile financiare FINREP la nivel individual, aplicabile băncilor	185/1097	31.08.2012
5	193	23.08.2012	Cu privire la abrogarea Regulamentului privind utilizarea acreditivului documentar irevocabil și acoperit pe teritoriul Republicii Moldova	181-184/1095	31.08.2012
6	194	23.08.2012	Cu privire la modificarea și completarea unor acte normative ale Băncii Naționale a Moldovei	181-184/1096	31.08.2012
7	195	23.08.2012	Cu privire la modificarea și completarea Regulamentului cu privire la modul de întocmire și prezentare a rezultatelor auditului	237-241/1427	16.11.2012
8	196	23.08.2012	Cu privire la modificarea și completarea Regulamentului nr. 33/09-01 cu privire la acordarea creditelor de către bănci funcționarilor săi	237-241/1428	16.11.2012
9	197	23.08.2012	Cu privire la modificarea și completarea Regulamentului cu privire la contopirea sau absorbția băncilor din Republica Moldova	237-241/1429	16.11.2012
10	198	23.08.2012	Cu privire la modificarea și completarea Regulamentului cu privire la deținerea de către bănci a cotelor în capitalul unităților economice	237-241/1430	16.11.2012
11	200	30.08.2012	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei și a normei rezervelor obligatorii	186-189/1106	07.09.2012
12	212	20.09.2012	Cu privire la modificarea și completarea Regulamentului cu privire la regimul rezervelor obligatorii	205-207/1146	28.09.2012
13	214	20.09.2012	Cu privire la modificarea și completarea unor acte normative ale Băncii Naționale a Moldovei	222-227/1275	26.10.2012
14	218	27.09.2012	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei și a normei rezervelor obligatorii	209-211/1179	05.10.2012
15	227	27.09.2012	Cu privire la punerea în circulație ca mijloc de plată și în scop numismatic a unor monede comemorative	209-211/1180	05.10.2012
16	228	27.09.2012	Cu privire la modificarea și completarea unor acte normative ale Băncii Naționale a Moldovei	222-227/1276	26.10.2012
17	242	23.10.2012	Cu privire la modificarea și completarea Instrucțiunii privind raportarea ratelor dobânzilor aplicate de băncile din Republica Moldova	229-233/1314	02.11.2012
18	243	23.10.2012	Cu privire la modificarea și completarea Instrucțiunii cu privire la modul de completare de către băncile licențiate a Raportului privind statistica monetară	229-233/1315	02.11.2012
19	244	23.10.2012	Cu privire la modificarea Instrucțiunii privind modul de prezentare de către bănci a rapoartelor în forma electronică la Banca Națională a Moldovei	229-233/1316	02.11.2012
20	248	25.10.2012	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei și a normei rezervelor obligatorii	229-233/1317	02.11.2012
21	249	25.10.2012	Cu privire la nivelul ratei de bază a Băncii Naționale a Moldovei la creditele pe termen lung	229-233/1318	02.11.2012
22	250	25.10.2012	Cu privire la aprobarea Regulamentului cu privire la Sistemul de înscrieri în conturi ale valorilor mobiliare	252-253/1547	11.11.2012
23	252	29.10.2012	Cu privire la aprobarea Conceptului cu privire la implementarea platformei unice de tranzacționare a instrumentelor monetar-valutare	229-233/1319	02.11.2012
24	259	08.11.2012	Cu privire la modificarea și completarea Regulamentului cu privire la cardurile bancare	252-253/1548	11.11.2012
25	269	29.11.2012	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei și a normei rezervelor obligatorii	248-251/1542	07.12.2012
26	281	06.12.2012	Cu privire la abrogarea unor acte normative ale Băncii Naționale a Moldovei	252-253/1549	11.11.2012
27	301	20.12.2012	Cu privire la modificarea și completarea unor acte normative ale Băncii Naționale a Moldovei	270-272a/1627	27.12.2012
28	307	27.12.2012	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei și a normei rezervelor obligatorii	6-9/24	11.01.2013
29	310	27.12.2012	Cu privire la modificarea și completarea Instrucțiunii privind situațiile financiare FINREP la nivel individual, aplicabile băncilor	6-9/25	11.01.2013